

2
 12
 12
 12
 12
 12
 12

Corydon.

Liber magistri Johannis Sacram de offensionem
professoris Sacre Theol. Canon.

Tractatus cō- sultatorij venerādi ma-

gistri Henrici de Gorychum artium et
sacre theologie p̄fessoris illuminatissimi quondam insignis
vniuersitatis Coloniensis vicecancellarij ac Burse Mon/
tis gymnasiarche primi. quibz nonnullę latebrose questiones nediū
circa diuina verū etiā circa hūanas actōes et quorūdā Bohemorū
nefarios errores emergētes sub serie q̄rūdā magistraliū p̄positōnū
apertissima sentētiarū p̄spicuitate demōstrant et in lucē dēteguntur
aurore Quibz insup̄ ambiguitates scrupulose aut diquaqz succidū
tur aut veritatis lima q̄aptissime poliunt. iuxta irrefragabilem et
apostolice canonisatā doctrinā sancti Thome Aquinatis Eo quo
hic cernitur numero et ordine impressi.

Tractat⁹

- De diuinis nominibz a folio p̄mo 147 ad folio 18
- De predestinatōe et reprobatione diuina a folio 19 ad folio 27
- De effectibz salutiferis eucharistie. a folio 28 ad folio 32
- De processionibz ecclesiasticis a folio 32 ad folio 38
- De obseruatione festozum a folio 38 ad folio 43
- De symonia et quodā casu matrimoniali. a folio 43 ad folio 47
- De iusto bello a folio 47 ad folio 50
- Corinens breue cōsiliū de iure decimarū folio 50
- De superstitionibz. folio 51 ad folio 57
- De practica eijciēdi demones folio 57
- De temerario iudicio Nyssitarum circa po-
testatem pape folio 67

ad obsequiū vniuersitatis
Magistri Henrici de Gorychum

Beatus Henricus de Gorychum
Magister Henricus de Gorychum
3 p̄mo 147
9) morte folio 13

EPIGRAMMA AD LECTOREM

Si permulta velis tibi sub breuitate resolui:
Flauaq; pectoribus condere mella tuis.
Abde saporiferos Gorichgi corde libellos:
Et suberūt studio, plurima sensa tuo.
Si quis auergeo grauius vexatus ab hoste
Coeperit a recto tramite mentis agi.
Hunc lege cōperies, biberis nisi flumina lethæ.
Quo poterit dicto carmine, mente frui.
Bellicus horrifonis maioris si perstrepat armis:
Cede madens rubea luxuriatq; solum.
Hunc habeas memori semper sub mēte repostū:
Nam breuib; iuste mars an agatur, habet.
Ingenio peperit complura volumina. Quorum
Mentio ne fiat flagitat ipsa chelys.
Hec potuisse viri meritis super astra locandum:
Exigüe cererē potio mixta docet.
Nam nisi luce semel stomacho querulante coactus
Contigit adductos ore famente cibos.
Laus non parua tibi cessit Mons gymnice talenti
Cuius in amplexus nouimus ille virum.
Te petiit quondam valefacto parisiensi
Gymnasio: tollens nomen in astra tuum.

TELOS

Bibl. Jag.

BIBLIOTHECA
VNIV. CRACOVIAE
CRACOVIA

De diuinis noibus fo. primū.

Tractatus per-
utilis triplici distinctōe par/
titus venerabil' mgi Henrici
de Boreychū arnū 2 sacre the
ologie p̄fessoris eximij de di/
uinis noib' incipit

Mentem 2 me
mortale tu/
um in desi/
derio aīe
mee Verbiū
istud flos p
phetarū Elaiās pre dulcedie amo
ris diuini interiora sua p̄remātis
eructat Elai. xvi. Teste nāq; phi
losophorū p̄ anīpe. primo p̄p̄her
menias sicut vocat exteri⁹ plate im
primis interior p̄ceptio mētis. Ita
dū ip̄e intellect⁹ p̄ sp̄m rei erit in ac
tū intelligēdi format intra se nomē
secretū in q̄ resultat res ip̄a intelle
cta. vt ex ea 2 intellectu q̄dā vnum
p̄surgere p̄cedat p̄ter q̄d aīa dī q̄
dāmodo oīa esse vt habet tercio de
aīa. Inde fit vt q̄uens aīa in secre
to mētis nomē dei format. totiens
deū ip̄um in thalamo secū collocat
senties veritatē q̄d canis Cōso
lator optime dulas hospes anime
dulce refrigerium. Sic 2 alibi Gu
state 2 videte qm̄ suauis ē dñs Ju
sta illd̄ Ecclesiastici. xxiij. Spūs em̄
me⁹ dulcis. 2 hereditas mea super
mel 2 fauū. memoria mea in gñati
one seculorū Itaq; cū scō Elaiā cō
uersus ad deū dicat. Deuor⁹ q̄sq;
nomē tuū 2 memoriale tuū in desi/
derio aīe mee. Vt q; exteri⁹ noīa
imposita p̄cedūt ab ip̄is interi⁹ for
matis noib'. Hinc ē q; noīa q̄cūq;
de deo dicta deficiunt a perfecta re
presentatione corū que diuine per

fectioni cōueniunt. Nam ecce de
magnus vincens scientiā nostram
Job. xvi. Et sicut oculus noctue
ad lūmē solis. ita intellect⁹ noster
ad ea q̄ sunt manifestissima in na
tura. 2° metaphysice. Que p̄p̄es
dens autor libri causarū vicesima
sequūda p̄positiōe sui libri confis
tetur q; p̄ima causa est sup̄ omne
nomē quo nominat. Euenit igitur
tum p̄ter diuine perfectiōis excellē
tiam. tum propter nostre cognitiōis
nis inopiā q; multa ac varia nomi
na doctorū sollicitudo excogitauit.
vt q̄d paucorū virtuti denegatur ex
pluralitate recuperetur. Sed q; ex
verbis inordinate prolatis incurri
tur heresis Teste Hierony. Ideo
cū de diuinis loquimur cū cautela
et modestia est agendū. dr̄ em̄ Aus
gustinus p̄mo de trinitate. Nec pe
riculosius alicubi erratur. ne labo
rosius aliquid querit. nec fructuos
us aliquid inuenit. Animo igit
proficiēdi nonnulla de diuinis no
minibus p̄ autores late ac sparsim
seminata succingere sub compēdis
studij. q̄ren⁹ i theologia nouitij ne
dū facilius aut confidētius. q̄nimo
de tanta re loqui sermone in offens
so valeat deo grati⁹ 2 ip̄is salubri⁹
Intēdo aut. p̄cedere p̄p̄os ex di
ctis 2 regul' autēnticis earū causas. 2
declaratiōes subiūgēdo ad gloriā
bñdicte trinitatis gloriose sp̄s virgī
nis dei matris. necnō totius curie
celestis in secula seculorū Amē

¶ Ut pie sentiēdo loq̄mur
cte de diuinis. p̄hibet or̄tho
dora fides vt q̄busdā noib'.

¶ P̄z nā duo sūt circa dīnā na
turā p̄ncipiosi. scilicet. Anij ponē
tis cū trinitate. Anij ponē
essentiarum. Anij ponē
sūt. Anij ponē
ate essentie.

p̄p̄o
p̄ma

a u

Tractat' m^gri H^erici B^orychi

perfone Hides aut' Orthodoxa re
net q' tres sint persone in vna essen
tia simplici fm qua persone 7 sumi
les sunt 7 equales Hinc est q' in di
uinis vti nō delemus nomine cau
se. diuersitatis aut differentie. q' re
pugnant vnitati essentie. Ne autem
tollatur simplicitas vitandū est no
men separatōis vel diuisionis que
est totius in partes. Ne etiam tol
latur equalitas vitandū est nomen
disparitatis 7 triplicitatis aut mul
tiplicitatis que sunt species ppor
tionis inequalis Ne vero tollatur
similitudo vitandū est nomen alie
ni 7 discrepantis. q' vero in diui
nis est distinctio 7 pluralitas perso
narum possumus vti hoc nomine
alius. 7 nominib' numeralibus in
q' tam designat solam distinctōem
que consurgit ex oppositione relati
ua. vt pater est alius a filio. pater 7
filius sunt due p'sone aut duo sup
posita. Et nomine trinitatis quod
designat determinatū numerū per
sonarum vnius essentie. Similiter
nomine pluralitatis quod impos
tat personar' pluralitatē indetermi
nate. Non tamen licet vti premis
sibus nunc nominibus in neutro genere
absolute. quia neutriū genus est in
forme p'cedens referri ad essentia
Ad vitandū vero errorem Sa
bellij delemus vitare talia nomina
scz nomen singularitatis 7 vnicū ne
tollatur cōmunicabilitas essentie 7
pluralitas personar'. Non em dice
re licet patrem aut filiū singulares
aut vnicū deum. Vitamus etiam
nōmē confusi ne ordo nature tolla
tur a personis. Et nomen solitarij
ne tollatur consortiū trium perso
narum. Et pari modo ē syllogis
mum de alijs nominib' que fauere
p'dictis nominib' possunt aut ali
cui er

¶ Prudens lector aduertat at
tribui metaphorice. quedam
nomina deo temporaliter et
non proprie.

¶ Hec propositio patz de talib' no
minibus deo attributis cuiusmo
di sunt lapis. p'etra. leo. agn'. vitis
7 c'is. Cuius ratio est quia licet om
nes perfectiones inuente in creatu
ris sint quedā participatōes diui
ne perfectionis vnite vniformiter 7
supeminenter quicquid bonitatis
est p'habētis. tamē quedam nomi
na significāt perfectōnes quas par
ticipant cū modo imperfectōnis ra
tione q' ipse modus imperfectōnis
inducitur in ipso nominis significa
to. sicut lapis significat quādam p
fectionem participatā materialiter
Et quia regula ē q' nomina alicui
metaphorice conuenientia tam fm
impositionē nominis q' fm rem si
gnificatam prius conueniūt ei cui
proprie cōueniūt. hinc est q' h'mōi
nomina conueniūt deo 7 metapho
rice 7 temporaliter cur ipse creature
sint temporales quibus per prius
conueniunt

¶ Quedā noia solū ex tpe di
cūt de deo tñ vere 7 proprie

¶ Nec p'p' p'z. q' qdā noia scant
relatōes q' p'sequūt actōes fm mo
dū intelligēdi p'cedētes ad exteriō
res effect'. cuiusmodi sunt. dñs. cre
ator. causa. saluator 7 s'ilia. vnde q'
h'mōi noia dicūt solū de deo ex tpe
patz. q' exigit creaturas existere a
parterei. Nō em esset dñs aut crea
tor si nulla esset creatura. cū igitur
inceperint creature ex tempore p'z
intenti. Signāter aut d' de relatio
nibus q' sequūt actōnes trāsēntes
fm modū intelligēdi ad exteriōres
effect'. q' relatōes p'sēntes actōes

inmanetem ipsius intellectus aut voluntatis predicatur de deo ab eterno. sicut scientia. prescientia. predeterminatio. providentia. ideo &c. Quod autem huiusmodi vere et proprie conveniant deo patet. quia vere et proprie sibi competit esse dominum creatorum rem et primam causam rerum. Unde quedam sunt nomina. scilicet per se metaphysice. significantia relationem realem in ipso extremo unius ordinis que est rationis tantum in altero extremo alteri ordinis. sicut scientia refertur relatione reali ad scibile. sed scibile refertur relatione rationis ad scientiam. pari modo creatura reali relatione refertur ad deum qui cum sit extra totum ordinem creaturarum refertur solum relatione rationis ad creaturas. Et nihilominus ipse dici debet vere et realiter dominus creator et salvator. Quia enim huiusmodi relationes sunt realiter in uno extremo. statim eo ipso intellectus intelligit oppositas relationes in altero extremo et per eas nomina imponit que vere predicantur de deo. et realiter propter reales relationes existentes subiective in altero extremo. sicut enim filius dei est vere filius marie semper virginis. quous ipse non refertur relatione reali in ipso existente ad matrem. sed mater per realem relationem que est in ipsa refertur ad filium. Ex quo solet inferri quod talia nomina possunt verificari aut negari de deo de nouo. nulla mutatione facta in ipso. sed in creatura tantum. sicut etiam ex tempore incepit esse homo et uniri cum natura humana in uno supposito.

pp.
iiij.

Plurima nomina rebus creatis convenientia sunt ad diuinam predicationem assumpta

que vocari consueverunt diuina attributa.

Hec propositio patet. Nam rebus creatis conveniunt talia predicata. scilicet esse vivere. cognoscere. intelligere. bonum sapere. iustum vivere. esse. liber. et actuum. esse immateriale et sic de alijs que Anselmus vocat predicata perfectionalia seu dicteria perfectionem simpliciter. ex eo quod quibusvis in sunt melius est eis hec inesse quam non inesse et amplioris perfectionis sunt alijs quibus non insunt. Et quia quicquid perfectionis est in creaturis a primo fonte omnis bonitatis qui est deus emanat. ideo ad diuinam predicationem talia predicata recte assumuntur. que quidem predicata recte consueverunt attributa vocari. Ubi considerandum quod quedam solent conditiones assignari ut predicatum aliquod possit dici attributum.

Prima est quod importet perfectionem simpliciter. utpote quod unicuique melius ipsum inesse quam non inesse sicut melius est res vivens et sciens quam non sciens aut vivens. Secunda est quod tale predicatum conveniat rebus creatis. unde quedam predicata de deo dicuntur cum excessu perfectionis sicut esse eternum. esse impeditens. esse omnipotentem. esse actum purum seu primam causam et similia. que tamen non consueverunt vocari attributa. Tercia est quod proprie dicantur de deo. nam nomina que de deo dicuntur metaphorice ex creaturis. ut esse lucem aut solem. agnum. aut ovem. non vacant attributa. Importat enim nomen attributi perfectionem in rebus creatis inveniunt que nos manuducunt ad illius perfectionis originem et nomen conveniat tam deo quam suis creaturis.

Diuina nomina de deo conveniunt naturaliter. et sunt quod

Tractat' m'gri Hērici Borythū.

creaturis q̄tū ad rē significa-
tā q̄uis de rebz creatis pre-
dicetur accītaliter. et p p̄i-
quo ad noīs impositionem

¶ Nec p̄pō p̄z quo ad ei' pres.
scz q̄ de deo p̄dicent subalter per
Augustinū 7° de trinitate. vbi dīr
q̄ de deo hoc ē esse q̄ forte esse vel
sapientem. z si qd de illa simplicitate
dixeris quo ei' substantia fcat Lūi⁹
rō est. qz noīa fcat deū fm q̄ itelle-
ctus noster cognoscit ipm. z qz deū
cognoscit ex creaturis. sic cognoscit
ipm fm q̄ creature ipm representāt.
Et qz de' in se fm p̄p̄iā substantiā
prehabet oēs p̄fectōnes creaturaz
quasi simpliciter z vlt̄er perfectus.
hinc ē q̄ quilibet creatura intantuz
eū representat z ē ei sillis inq̄tū ali-
quā p̄fectōem habet. nō tamē ita q̄
representat eū sicut aliqd eiusdē sp̄ci
vel ḡn̄is. sed sicut p̄ncipiū excellēs
a cuius forma effect' deficiūt. cui'
tamē aliquale silitudinē ipi effect'
cōsequunt. sicut forme corpōz infe-
riorz representant p̄tū solare. Unde
p̄dicta nomina diuinā substantiam
significāt. im̄fecte tamē sicut z cre-
ature ipam im̄fecte representant. Ex
q̄bus memoriter obseruatīs patet
alīe partes. scz q̄ deo pueniāt p p̄us
q̄ creaturis. qz h̄mōi p̄fectōes ma-
nant a deo in creaturas. qz tū crea-
turas p̄us cognoscim' inde ē q̄ q̄
tū ad noīs impositionem p p̄us a
nobis imponitur creaturis. Q̄ at
talīa noīa attributorz accītalit' di-
cant de creaturis. notoriū est de ta-
libz. bonus. sapiēs. sc̄s. iust' z sili-
bus. Ex q̄ etiā p̄cludi solet q̄ neqz
pure vniuoce neqz eūuoce p̄di-
cant talīa attributa de deo z crea-
turis. s̄z q̄ talia attributa res fcatā cō-
ueniunt. q̄ talia attributa res creat' po-
tēst. q̄ talia attributa de deo parti-

cipationem sicut ens p p̄ius dīr de
substantia q̄ de accidente.

¶ Multis noībz de deo dictis
correspōdet vna simplex res
fcatā. neqz tū censendum est
h̄mōi noīa fore synonyma

¶ Nec p̄pō p̄z. Nam rō quā fcat
nomē est p̄ceptio intellectus de re
fcatā p nomē. Intellectus aut' nos-
ter cū cognoscit deū z ex creaturis
format ad intelligēdū deū p̄ceptio-
nes p̄portionales p̄fectōibz p̄cedēt
bus a deo in creaturas. que quidē
p̄fectōes in deo p̄existūt vn̄ter sim-
pliciter. In creaturis vero recipiūt
diuise z multiplici. sic q̄ diuersis p̄fe-
ctōibz creaturaz respōdet vn̄um
simplex p̄ncipiū representatū p diuer-
sas p̄fectōnes creaturaz. varie z
multiplici. Ita variis z multiplicibz
p̄ceptōibz intellectus nostri respō-
det vnū omnino simplex fm h̄mōi
p̄ceptiones im̄fecte intellectū. Et
ideo noīa deo attributa l̄z fcat vna
rem. tū qz fcat eam sub rōnibz mul-
tis z diuersis non sunt synonyma.
Unde si nomina significarent im̄s
mediate ipam rem sic dicerēt syno-
nima. sed qz nō fcat rem nisi medī
ante p̄ceptōem intellectus q̄ est mul-
tiplex z varia. hinc cōstat talīa noīa
nō fore synonyma

¶ Differentia significatōis no-
minū attributaliū nedū ē rō-
nis ratiocinātis sed etiā rei ra-
tionabil' q̄uis nullū a pte rei
prioris distinctionem ponat
in diuinis

¶ Nec p̄positio p̄cedētis aliquale
declaratiua p̄z per eius ptes. Nā
q̄ significatio noīm attributaliū
differat in actu ratiocinātis relinq̄-
tur velut notoriū. Nā in app̄hende

p̄pō
vi

p̄pō
vii.

De diuinis noib⁹ Iso. iij

reſt alia conceptio. iuſticie diuine
z alia ſue ſapiencie zc. **¶** autem z
cedi debeat rei rationabilis. patz
hoc qz ly ratio eſt nomen ſequūde
intentionis designans reſpectū ſm
quē res intellecta terminat pceptio
nem intelligēis. qz igitur ipa diui
na eſſentia in ſe prehabet bñ termi
nare valeat multiplices pceptioes
importantes pfectionē ſimpliciter di
cam. hinc eſt qz cuilibet cōceptio
ni correfpondet in deitate aliquid
ſibi cōforme. Et ſic cōcedi ſolet qz
qz diuina eſſentia eſt ſupdiues in
om̄ipfectione. pluralitas noim̄ ne
dum habet oriū ab intellectu crea
to. qui ex ſuis naturalib⁹ eſt inſuffi
ciens ad exprimendū ſub vno noie
quicquid continetur ſub ambitu
diuine pfectionis. quinimo origi
nē ducit ab ipa diuina natura. Si
enī nō eſſet altioris pfectionis q̄ res
creata. vt lapis aut equus. tales et
tot pfectiones de ea nō vere concē
pererent. deinde oſtenditur qz h̄mōi
pluralitas rationū diſtinctaz nul
lam penitus in deo ponit diſtincti
onem ex natura. Tum primo quia
ſanctorū regula ē. qz in diuinis om̄
nia ſunt vni. vbi nō obuiat relatio
nis oppoſitō. nec poſſet dici expreſſi
us qz oia ita qz nihil pretermittit.
Coſtat autē qz inter diuina attribu
ta nulla eſt relatiua oppoſitio. Tū
ſcdo qz ſm p̄hm. Ens diuiditur p
ens in animā z extra animā. Et re
gula eſt qz definitio eſt ratio quam
ſcat nomē. ita qz p̄pria nois impoſi
tioz formaliffima ē prout nomē im
ponitur ad ſcandū rem ſm p̄pria
rōnē ppter quā directe capir. hinc
eſt qz res nō poſſet formalit⁹ expm̄i
q̄ p nota abſtracta ſue p̄prie rōis
Inde fit qz ſi qua ē formalis diſtin
ctio ex natura rei in diuinis tūc o
tales cedi. Juſticia dei nō eſt ei⁹

ſapiētia. bonitas diuina non eſt ei⁹
potētia z ſic de alijs. **¶** Genet conſe
quētia. qz ſm p̄hm 4° metaphyſi
ce p negationem vnius de altero z
nō aliter dijudicare poteſt diſtictio
alicuius ab alio. Sed cōſequēs eſt
abſurdū indifferēt apud omnes
recte ſentiētes. Tum tercio. qz im
mēſitas diuine pfectionis hoc ſibi
vendicat qz pfectiones in reb⁹ crea
tis inuicē vniantur in deo. non ſm
rationē aliquā vniuocā cū creatur
is. ſed ſm ſupereminētia. ſicut for
me iſtorū inferiorū aggregant in
tute ſolis ſm Dionyſiū. Non igit
oportz ſomniare aliquā diſtinctio
nē pfectionū attributaliū in deo ex
natura rei ppter pluralitatē attrib
torū. quinimo cū ſup ſumma z ſup
ſimpliciſſima vnitatē contingit idē
predicatū negari de deo ſm vnatū
rationē ſubiectū z affirmari ſm aliā
vt deus generat. Et eſſentia diu
na nō generat. hec ad p̄ſens ſuffici
ant alibi latius p̄ſequeda.

¶ Diligenter in vſu loquendi p̄p̄o. viij.
circa diuina. eſt horū noim̄ de
us et q̄ eſt ſcatio attendenda.

¶ Hec p̄poſitio p̄s. Nā et p̄habē
tis liquet diuerſa noia ex creatur
traducta ad diuina. quoz quedaz
ſcāt reſpectū ad creaturas. vt crea
tor. dñs. qdā p̄dūt ſcatōez q̄litar
vt ſapiēs. bon⁹. oipotens. qdā q̄l
tarz. vt imēſus. iarcuſcript⁹ z p̄ mo
dū aliaz p̄petatū qz ſi trāſeat i de
uinā ſubaz. tū in ſcādo effigiat. in
dū p̄petatū circa dinā eētā. Sc
āc ē de his noib⁹ de⁹ z q̄ ē. Nā ſic
h̄ noie lapis diſſert id a q̄ nō ē ip
ſitū. et cui nō ē ipſitū. Impoſitū
ē ei ab actu le⁹ p̄pedē. tū ipſitū ē
ad ſcādā ſub⁹ p̄p̄ia. vtpura eēt
nā l' natā la⁹ p̄p̄ia. vtpura eēt
p̄p̄ia ad id a q̄ nō ē ipſitū

Tracta. Magri Hērici Gorythū

ad significandum Imponit em hoc
nomē ab vniuersali rez prouidentia
Omnes em loquētes de deo hoc
intēdūt nominare deum qđ habet
vniuersalē prouidentia derebus .s.
tamē hoc nomē deus impositū est
ad significandum diuinā naturā
Attamē sciendū est qđ sicut naturā
alicuius rei ex eius pprietatibus 2
effectib⁹ cognoscere possumus sic
ei nomē imponimus. Vñ qđ sub/
stātiā lapidis ex ei⁹ pprietatib⁹ co/
gnoscere possumus fm seipam sci/
endo qđ sit lapis. Ideo hoc nomē
lapis ipam lapidis naturā fm qđ
in se est significat. Sed ex effectib⁹
diuinis nō possum⁹ diuinā cogno/
scere naturā fm qđ in se est vt scia/
mus de ea qđ est. sed p modū emi/
nētie causalitatis 2 negatōis. Et
pari modo hoc nomē deus signifi/
cat diuinā naturā. Impositū ē em
hoc nomē ad significandū aliqd sup
oīa existēs qđ ē pncipiū oīm 2 re/
motū ab oib⁹. Vnde ē qđ attēdēdo
pariter fcatū ei⁹ 2 modū significā/
dis facile est videre qualiter hoc nos/
mē deus est cōicabile aut incōmu/
nicabile. qđ em habet modū signifi/
cādi cōem. sicut hoc nomē homo.
aut lapis. ideo conceditur hoc nos/
men deus cōicabile fm opinionez
sicut ad Galathas tercio dī hīs qđ
nō sunt dī seruēbatis. sicut etiam
hoc nomē sol est cōicabile fm opi/
nionē ponētium plures soles. Sūtr
hoc nomē de⁹ dī cōicabile fm sili/
tudinē. Nā nomē dī p silitudinē
cōicabile qđ est cōicabile fm aliqd
eoz que includūt in significatōe
nois. sicut h nomen leo cōicat illis
in qb⁹ inuenit aliqd leoninū. vtpu/
ta audacia aut fūgādo Sili mō
h nomē de⁹ cōicabile fm totā eius
fcatōem. vt dī dī. vt dī dī.
cant. supāt aliq. mō h illō

Ego dixi dī estis. Nequaquē ē tñ p/
prie multis cōicabile. pprie nāqz ali/
qđ nomē est cōicabile plurib⁹. qđ
fm totam suā fcatōnem ē cōicā/
bile multis. sicut h nomē leo cōicat
oib⁹ illis in qb⁹ inuenit natura quā
fcat hoc nomen leo. qđ igit diuina
natura nō est multiplicabil⁹ conse/
quēs ē qđ hoc nomē de⁹ fm rem sit
incōicabile. Quis fm modū fcatōdi
sit appellatiō qlitatis. qualis fm opi/
nionē cōicabile. Et quo pz qđ hoc
nomē de⁹ nō puenit alijs vere 2 p/
prie sed metaphorice 2 nō vniuoce
sed analogice ppter quādā silitudinē
¶ Deinde circa hoc nomē qđ ē po/
nit doctoz sentētia qđ triplici rōe dī
maxime ppriū nomē dei. pmo ppter
sui fcatōem. nō em fcat forma ali/
quā sed ipm eē. Cū igit eē dei sit ip/
sa ei⁹ essentia 2 h nulli ali⁹ pueniat
Constat qđ inter alia noia h maxie
noiat deū pprie. vñqđ qđ em cōue/
niēt⁹ noiat a sua forma. scđo ppter
ei⁹ vltatē. Omnia em alia noia v/
sunt min⁹. cōia. vñ si pueniāt cū deo
tñ aliqua addūt supra ipm fm rō/
nē. vñ qđ dāmō informāt 2 determi/
nāt ipm. 2 qđ itellec⁹ noster nō pōt
ipam dei eētiā cognoscere in sta/
tu vie fm qđ in se ē. quāto quecū/
qđ modum determinet. circa id qđ
de eo itelligit deficit a mō qđ de⁹ in
se ē. hinc ē qđ qđto aliq. noia sint mi/
nus determinata 2 magis cōia. et
absoluta tāto magis pprie dīcūt
de deo a nobis. vñ Damascen⁹ dī
qđ pncipali⁹ oib⁹ qđ de deo dīcūt
noib⁹ est qđ est. totū in seipō pphen/
des. velut qđ dā pelagus substātie
infinitū 2 indeterminatū. qlibet em
noie alio determinat aliqđ modus
substātie. S; h nomē qđ est nullum
modū effendi determinat. qđ se h;
indeterminate ad oēs. Et ideo nō
minat ipm pelag⁹ substātie infini/
g

De diuinis noib'

Isa. iiii

Merito aut ex eius p̄significatōe
fecit em̄ esse in p̄nti. z h̄ maxime p/
p̄iede deo d̄r. cuius esse nō nouit
p̄teritū aut futurū. Premissis aut ex
causis Exodi sexto dicit dominus
ad moisen q̄ p̄oribus patribus nō
indicaui magnum nomen suum
Adonai. loco cuius habet in greco
Tetragramaton. s̄z istud nomē in/
dicaui moisi. Ubi Exodi. iij. d̄r q̄
est misit me. eo q̄ in eius fecatōe im/
portat plenitudo essendi seu ipsius
esse tanq̄ pelag' infinitū p̄fectōnis
essendi. qd̄ q̄dem nomē indicaui si
bino solum q̄ntum ad vocem. sed
q̄ntum ad fecatum qd̄ est p̄prie indi/
care. Et p̄sertim ostendit sibi in ra/
ptu dū videret essentia diuinā. Ex
nūc dictis eliciat q̄ hoc nomē q̄ ē.
ē mag' p̄prium nomē dei. q̄ h̄ nomē
de' q̄ntū ad id a q̄ no' iponit. s̄. q̄ntū
ad esse. z q̄ntū ad modū f̄cādi z cō/
significandi. S̄z q̄ntū ad id ad qd̄
nomē iponit ad f̄candū. ē mag' p̄/
prium hoc nomē de'. qd̄ iponitur ad
f̄candū naturā diuinā. Et adhuc
magis p̄prium nomē tetragramaton.
qd̄ est impositū ad f̄candū ipaz dei
subam in cōmunicabilē. z vt ita lice
at loqui singularem.

pp̄. ix. ¶ Nōnulla nomia deo meta
phorice cōueniunt pensando
p̄nam eozū impōnem. que tñ
ex v̄su loquentiuz p̄prie de
deo enūciantur per significa/
tionis extensionem.

¶ Patet pp̄o. verb' ḡra lux lumē
splendor z h̄mōi. Ubi sicut nomē v̄/
sionis ipositū ē ad f̄candū p̄ actum
sensus v̄sus. p̄nter p̄o p̄p̄ dignita/
tem z certitudinē hui' sensus exte/
sus ē h̄ nomē s̄m v̄su loquentū ad
cognitōem alioz sensuū. dicim' em̄
vide quō istū sapit v̄l reolet. v̄l ē

calidū aut frigidū. v̄l cert' etiā ad co/
gnitōnē intellect'. Iuxta illd̄ beati
mūdo corde qm̄ ipi dei videntur. z
sic deo puenit p̄prie videre. Pari
mō dōm ē de noie lucis aut splēdo
ris. Nā p̄o h̄ nomē lux institutū ē ad
f̄candū id qd̄ fac manifestatōez in
sensu v̄sus. postmodū at̄ extēsum ē
ad f̄candū de illd̄ qd̄ facit manifest/
statōez s̄m quācūq̄ cognitōez. Si
q̄ h̄ nomē lux maneret in p̄ma ipō/
sitiōe sua tūc solū posset metaphori/
ce p̄petere deo v̄l sp̄ualib'. Sicut ac/
cipiat s̄m q̄ ē in v̄su loquentū ad
oem manifestatōez extēsum. sic p̄o
prie d̄r de deo z sp̄ualib'. z p̄posito
nabit de alijs est imaginandū.

¶ Lupienti de noib' de deo
dictis pie sentire ac secure. p/
utile est regulas quasdam seu

pp̄o. x.

documenta memoriter p̄suare
¶ Hec pp̄o declarat. Est em̄ cōis
regla p̄ntiq̄ alid̄ ēē a q̄ nomē im/
ponitur z cui nomen imponitur.
Hec nimirū regula singulariter def̄
uit circa noia ad diuinā noiatem
assumpta. put̄ antea ē deductū cir/
ca fecatōez hui' nois de'. Ubi Dio
ny. caplo p̄o de diuinis noib' d̄r q̄
noia q̄ in laudē diuinā sci doctores
assumūt s̄m p̄cessus ipi' dei distins/
guunt. Et em̄ s̄m diuersos p̄cessus
p̄fectionū creature dei rep̄ntant. s̄z
imperfecte. Et ita intellect' n̄r s̄m v̄ni/
quēq̄ p̄cessus dei cognoscat z nos/
miat. sicut d̄r v̄iūcs. sapiēs bon' z c.
s̄z tñ hec nomia nō imponit ad f̄cā/
dū p̄cessus ipos vt sit sensus cū d̄
de' ē v̄iūcs. i. a deo p̄cedit vita. sed
ad f̄candū ipm̄ rez p̄ncipiū put̄ in
eo p̄existit vita. q̄z em̄nētiōi mō
q̄z intelligat aut p̄at z sic de alijs
¶ Scdm̄ dogmā q̄ aut regula ē q̄
ex creatur' p̄cedit. s̄m cognitō
ē nob' ē. s̄m in dei cōmūnem

Tractat' mgrī Hērici Borythū

assurgimus. et ex ipīs eū noiamus. Et qz in hmoi creaturis ea q sunt pfecta et substantia sunt cōposita. forma aut in eis nō est aliqd ppletū substantens. s; magis quo aliqd ē. Inde est q oīd noia a nobis ipōta ad scandū aliqd ppletū substantens fiant in pterōe put pperit ppositis. Que aut imponuntur ad scandū formas simplices fiant aliqd nō vt substantens. sed vt quo aliqd est. Sicut albedo fcat vt quo aliqd est albū. Quia igitur deus vtrq; h; est em simplex substantens. Ideo attribuimus ei et noia abstracta ad scandū eius simplicitatē. et noia pterea ad scandū eius substantentia et pfectōem. ¶ Tercia regula seu canon est. q omibus noibus in diuinā noiarōem assumptis aliqd impectōis adheret. propter qd d' Bego. q diuinas pfectōnes balbutiendo resonamus. Cuius ratio antea prememorata est. quia creature materiales a quibus cōgnitōem et noia extrahimus nūmū deficiunt in representando diuinā pfectōem put in se est. Ipe etiam intellectus noster p statu pntis vite h; modum impectum cognoscendū. qui nequit intelligere nisi speculando fantasinata. Verūtāmē talis impectio nō derogat veritati ppositionū de deo formatay. Verū em est dicere q in deo est bonitas. vita. iusticia. sapientia. Aut q deus est sapiens. bonus. viuens. iustus. Quis hmoi noia retineant sibi modū scandū adiectuale. et p modum pneratū. Et hoc ideo. qz talis impectio trahit se p se ipsius intelligentes. nō aut designat deū inesse. Nō em si dicat in deo ē bonitas intētionis nostre est dicere q bonitas sit aliq forma inhēns. q sibi cōueniat em p se ipso ē. s. sub-

stantialiter et p essentia et p similiter de alijs. Unde balbutiens quis pronunciet impecte verba. tamē profert ppones. ¶ Quarta etiam au rea regula est. q licet in piculari varijs vijs in diuinā cōgnitōem atq; noiarōem subleuamur. tamē reduci pnt ad tres quas enumerat magis theologus Dionysius capitulo septio de diuinis noib; vide licet causalitatis eminētie et remotiōis. Via quippe causalitatis manuducit intellectum nostrum vt cōgnoscat deum esse et quicquid pōt pfectōis in creaturis inueniri. totum illud fontaliter preexistere. Exempli grā. certū est aliqd moueri et qz mouens fm q hmoi est in actu. Id aut qd mouetur inqstū tale ē in potētia. Indecludit q; nihil fm idē ē mouēs et motū. et qz nō ē pcedere in infinitū. necesse est stare ad vnū pmiū mouēs et pmiā causā efficiētē penitus imobilē. Hoc aut oēs intelligūt deū. Quia etiā quicqd pfectōis ē in effectu. oportet inueniri in cā effectiua. nā effectus preexistit pture in cā agente. tale aut preexistere nō pōt esse inferiori mō qz effectus sit in seipso. licet pexistere i potētia causē materialis sit pexistere impectiōni mō. eo q materia inqstū hmoi ē impecta. Ecouerso vero agens inqstū hmoi ē pfectū. Nāc igit viā incedētes inueniūt deū esse. et oēs pfectōnes creaturay in ipso pexistere. Via aut eminētie vsq; ad hoc pducit q bonitates creaturay et eay qcuq; pfectōes pexistūt qdē in deo. Nō aut fm eandē rarōem quēadmodū idē inuenit in agente vniūoco et effectu. vt homo generat hominem; s; mō supercellētiōi pūscōtingit in agere equoco et suo effectu sicut qualitates elemētoz pexistūt in sole et corporib; celestibus. Exem

De diuinis noib⁹ Ifo. v.

pli gratia. Ex quibus rebus vniuersi
pendimus in rebus esse aliquid
magis et minus bonum vix nobis
le et sic de alijs. sed magis et minus
de diuersis finibus et appropinquat
diuersimode ad aliquid quod est ma
gius quod est per essentiam vnaqueque
perfectio simpliciter et vniuniformiter que
deriuantur ad creaturas non perple
nitudinem sed per fragmenta partici
pationum diuisum et multipliciter. que
necesse erit per eminentiam esse aliqd
primum vniuersale perfectum. quod
omnes deum intelligunt. ¶ Via
remotionis dirigit intellectum. qua
tenus a creaturis ad dei cognitio
nem aut nominatorem se transferes
precaueat ne quicquam imperfectis in
uentum in creaturis deo attribu
at. vt esse corporeum. materiale ens
in potentia et huiusmodi. sed econ
uerso attribuat sibi esse actum pu
rum esse incorporealem. immateria
lem. simplicem. impartibilem. non
existentem in genere et sic de alijs.
Ecce ex prehabitis sollerter reuo
lutis. pater aliqualis introitus qui
liter lingua theologica debeat enu
ciare de diuinis nomina ad vnitatem
essentie seu diuine nature pertine
tia. Superest in sequenti distinctio
ne persequi de nominibus quibus
vtinur loquentes de his que con
cernunt distinctionem ad intra. in
diuinis. eo semper duce ac directo
re cui dicitur a principio in thema
te. domine nomen tuum et memo
riale tuum in desiderio anime mee.

Nomine tuum Secunda distinctio.
et memoriale tuum in

desiderio anime mee
Quanto ad ipsum thesaurum dul
cedinis propinquius erigitur mens
rationalis. tanto ampliori dulcoris
irriguo perfusa oblectatur ardenti.
¶ Tendimus autem in dei fontem dulcedi
nis cognoscere et amare. Et quibus
ex lumine rebus creaturarum cognitio na
turalis multum proficiat. tamen ad magis
interiora diuinitus inspirata scientia
introducitur. Ac per hoc de torrente
dulcedinis quasi stillas plenius
percipit. vt dicat cum propheta quod
magna multitudo dulcedinis tue
domine quam abscondisti timentibus te
qua dulcedine prouocati neminem
pigeat operam impendere studio
discernendi ea nomina quibus circa
ea distinctionem ad intra in diuinis
sancti doctores sane vti soluerunt.
gratia cuius persequenter aliquem prodes
in desiderio anime sunt recondende

¶ Fidelis lingua vti solet et Prima pars
nominibus circa diuina designa
tibus cōter vnius ab altero
pcessionē absolute absque im
perfectione coadiuncta

¶ Hec propositio pro eo liquet. quod or
thodoxa fides tradit fore in diuinis
actionem intelligibilem ad intra. quod est
causa. ratio et exemplar omnis ac
tionis dei ad extra quemadmodum
actio dominicatoris preexistens in
eius mente est causa exterioris for
mationis domus. Necesse est igitur
vtriusque verbi participij ac eo
rum nominibus verbalibus. pce
dere. pcedens. producere. p
ducere. pducere. pducere. pducere.
enarrare. origiatur. originatur.

Tractat' m'gri H'rici Gorythii

Orgo. ori. oriens. ortus. Has etiā productiones ad intra vocamus actiones ad intra. Origines et actus quibus non consuevit dici quod una persona diuina agitur ab alia. Signantur autem apponitur absque imperfectione coadiuncta. Nam ut supra habitum est regulariter sunt vitanda nomina et verba quorum scatio repugnat diuine perfectioni. Hinc est quod in diuinis non vitimur his verbis fluere. causare. mutare. creare. et ceteris. Nam fluere importat quandam incōstantiam et defectum in deorum. Causare vero non de diuersitate. Dicitur ei causa ad quod esse sequitur aliud. quod est relatiue diuersificationis. et pari ratione intelligitur in alijs.

pp. ij.

Opus est ad explicandas actiones ad intra in diuinis vti quibusdam dictionibus. actiones specialiter significantibus.

Hec propter ex eo constat. Nam pcessio sibi in diuinis has fortiter proprietates quod est per modum intelligibilis actionis quod est operatio vite et est a principio diuino. Nam intellectus ex forma per quam est in actu format suam pceptionem. Tercio autem est per rationem similitudinis. quod pcessio primo intellectus est similitudo rei intellectus etc. Quarto vero est in eadem natura. quod in deo idem est intelligere et esse. Hinc est quod talis pcessio per se notatōne de generatione circūscripta tamen omni inspectione cuiusque reperitur in rebus creatis sicut est mutari. progredi de non esse ad esse. Aut fieri ex subiecto presupposito et filio. Itaque perque videtur in diuinis talibus dictionibus. Generare. generari. generatio. gignere. genitus. nasci. natus. parere. partus. percipere. conceptus. et cetera de filiis veras pceptionem generatiōis significantibus.

Proinde et natura intellectus licet per se non sit actus sed est ipse in intellectu et alia actio.

Non necesse est in diuinis secundum operationem voluntatis aliam ponere pceptionem. vtpote pceptionem amoris secundum quam amatum est in amante. Sicut res mentali dicta est in intelligente. Et quod propria ratio intellectus et voluntatis designat ordinem et nihil potest voluntate amari nisi sit in intellectu pceptum. Inde est quod iste pceptiones in diuinis inter se habent ordinem quod una presupponit aliam et principiatur ab ea. Et per consequens ab ea distinguitur. Quāuis autem persona pcedens hac sequenda pcessione procedit in similitudine nature eiusdem cum suo principio. sicut persona filij. Nequaquam tamen hac sequenda pcessio notanda est generatio sicuti prima pcessio. Cuius ratio assignatur. Nam intellectus sit in actu per hoc quod res intellecta est in intellectu secundum suam similitudinem. Et ideo pcessio que attenditur dicitur secundum rationem intellectus ex propria sua pditione est secundum rationem similitudinis. Et instantiū per habere notionem generatiōis. quia omne generans generat sibi simile. Voluntas autem sit in actu non per hoc quod aliqua similitudo voluntati sit in volente. sed ex hoc quod voluntas habet inclinatioem quamdam in rem volitam. Non pcessio voluntatis non attenditur secundum rationem similitudinis sed potius secundum rationem impellitōis et mouētis in aliqd. Itaque persona hac pceptione pcedens pcedit per modum amoris et ut spiritus non ut generans aut ut filius. Nam quod hec pcessio sit secundum similitudinem nature pcedētis et alia quod pcedit. Hoc est ratione ipsius diuine nature in qua idem sunt substantialiter esse intelligere. velle. sapere. scire. amare. gaudere. Non autem hoc prouenit ex ipsa propria sua ratione pceptionis. Sane quod subditur memorie est infigendum non minus quam pmissio. Si quidem pcessio intellectus est nobis magis

De diuinis noib⁹

fo. vi

Bo. 104
nota Et ideo ad singula fecunda que in ea considerari possunt sunt magis nomina adinuicem. non autem in processione voluntatis. Quoniam frequenter cogimur uti quibusdam circulo quorundam ad nomina namque ea que circa hanc processionem occurrunt consideranda. Ex quibus attenditur lector potest dicere. quod licet sit difficile tamen alijs specialibus dictis hęc sequenda processio est notanda. ut verbaliter dicimus eam spirare. diligere. amare. et sibi appropriamus hoc primum aliquoties scilicet procedere. ut cum dicitur una est productio ad intra. quod dicitur generatio. Alia que vocatur processio. spiratio. dilectio. amor. et sic de similibus semper tamen his que ad imperfectiorem pertinent recisus.

ppō ¶ Theologorum schola in diuinis vult nominibus. quattuor veras relationes reales significantibus. quarum vnaqueque a sua opposita realiter distinguitur vi oppositionis

¶ Hęc oppositio patet secundum eius partes Nam ea que dicitur ad aliquid secundum propriam rationem solus fecant respectum ad aliud. qui quidem respectus tunc est in rerum natura quoniam aliquę res secundum suam naturam adinuicem ordinate sunt et inuicem inclinacionem habent. et huiusmodi relationes vocantur reales. sicut in corpore graui est inclinatio et ordo ad locum medium. Et respectus quidam est in ipso graui respectu loci medij. cum autem procedat a principio eiusdem nature. necesse est quod ambo scilicet procedens. et id a quo procedit in eodem ordine conueniant. et sic oportet quod habeant realem respectum adinuicem. Cum igitur processionem in diuinis sint in identitate nature. necesse est quod relationes que secundum processionem accipiuntur sint reales et relationes. Et ubi aduertendum quod relatio realis in crea-

turis habeat aliquid commune cum alijs formis accidentium scilicet quod est forma accidentis talis inherens suo subiecto seu fundamento et habeat etiam aliquid proprium secundum propriam suam rationem. quod dicitur habitudine ad aliquid extra. In diuinis autem relatio retinet illud sequendum sed quo ad primum transiit in substantiam in diuinis Regula enim est quod quicquid est in deo est eius essentia. Inde exortum est illud commune dictum quod in deo sunt tamen duo predicamenta secundum suam propriam rationem. scilicet substantiam et relationem. Deinde ostendit quod relationes oppositę realiter abinuicem distinguuntur in diuinis. Nam regula est. quoniam aliquid alicui attribuitur necesse est quod ei attribuatur omnia que sunt de ratione illius. sicut cuiusque attribuitur homini oportet quod ei attribuatur rationale. De ratione autem relationis est respectus ad alterum secundum quem aliquid opponit relatiue. Cum igitur in deo realiter sit relatio oportet quod realiter sit ibi oppositio. Relatiua autem oppositio in sui ratione idem dicit distinctionem. Unde oportet quod in deo sit realis distinctio non quidem secundum rem absolutam que est essentia in qua est summa unitas et simplicitas sed secundum rem relatiuam. Quod autem huiusmodi relationes reales sint tamen quattuor hinc ostenditur. quod in deo non admittitur realis relatio nisi supra actionem ad intra fundatam. Talis autem actio non est nisi duplex. scilicet secundum duas processionem. quarum vna accipitur secundum actionem intellectus. que est processio verbi. Alia secundum actionem voluntatis que est processio amoris. Secundum qualiter autem processionem oportet accipere duas relationes oppositas. quarum vna sit procedentis a principio. et alia ipsius principij. Et secundum primam processionem sunt paternitas et filius. Secundum secundam processionem non habet pater filium non

Tractat' mgrī Hērici Borythū

men. sic nec relationes que fm ip/ sam accipiuntur. sed vocatur relatio principij huius processiois spiratio relatio autē procedentis processio aut spiratio passiva. Quis hec no/ mina ad ipas origines pertineāt z nō ad relationes. ex quibz liquet ve/ ritas propositionis

ppō
uū
¶ Exigit nōnūq; ipsa diui/ na natura vti nominibz perso/ nas fectantibz et supposita

¶ Hec propositio declaratur. nam indiuiduum quod in se est indistin/ ctum. ab alijs vero distinctum com/ muniter loqndo in toto genere sub/ stantiarum dicitur hypostasis aut suppositum. dicitur autem speciali/ ter persona in genere relationum seu intellectuum substantiarum. In diuinis autē non fit distinctio nisi p/ relationis originis. Relatio etiam in diuinis est ipsa essentia diuina. vnde est subsistēs. sicut z essentia di/ uina subsistit. Itaq; fm morez scho/ le theologie consuevit dici q in diui/ nis relatio non aduenit supposito p/ existenti. tūc em esset accidēs. quin/ imo inq̄tum relatio est forma que/ dam subsistens. sic in diuinis costi/ tuit suppositum. et dicitur secum fer/ re suum suppositum. Quia igitur re/ latio diuina gaudet hac p̄cipua p/ rogatiua. constat q diuina perfectio exigit vti nominibz significantibus personas et supposita. Possum igitur secure vti in diuinis talibus di/ ctionibus hypostasis. suppositum. res nature subsistentia. z psona. que tamen aliqua ex parte differūt. Nā suppositum p̄cipue nomen sequūde intentionis. sicut em aliquoties p/ proprios et tales circumlo/ quibz differētia. tales igit

notas. pari necessitate per nomina intentionum interdū designamus res ipsas extra animam. In genere autem substantiarum prima substā/ tia seu subiectus diuersimode potest considerari. et cōsequenter varie no/ minari. Et em vt per se existit z nō in alio vocatur subsistentia. prout vero supponitur alicui nature com/ muni. sic dicit res nature. sicut hic homo dicitur res nature humane. Secundum vero q subijcitur acci/ dentibz dicitur hypostasis vel p̄ma substantia. Nō si subsistat in natu/ ra rationali vel intellectuāli dicitur persona. verum in vsu prefatoz aut similitum nominū aduertat semper recens memoria ne quicq; imperfē/ ctionis transferat ad diuina. quod facile est nunc obseruare. quia aliud est a quo nomen imponitur in istis et cui nomen imponitur. Ex diecis elici licz q bene definit personā Bo/ etius. Persona est rationalis natu/ re indiuidua substantia. Et capitur ibi rationale cōmuniter prout etia; se extendit ad intellectuāle. Et sub/ stantia sumitur large prout compre/ hendit tam sequūdam substantia; que est natura in supposito. q̄ p̄mā substantia; que supponitur tali na/ ture. Bona etiam est definitio Ri/ chardi de persona in deo dicens. q persona est diuine nature incōmū/ nicabilis existentia. Iterum p̄t qd in diuinis proprie significet hec no/ mina persona. hypostasis. subsistēs/ tia. Nam significant relationem vt subsistentem. et hoc est significare res/ lationem per modum substantie que que est hypostasis subsistens in na/ tura diuina. Vnde nō significat re/ lationem inq̄tum est relatio. nec es/ sentia inq̄tum est essentia. Admitti/ tur tamen significare essentiam z re

De diuinis nominibus? Fo. vii.

lationem inq̄stum est hypostasis. Idem quoq̄ essentia. z idem quoq̄ relatio. aut inq̄stum hypostasis est existens in natura diuina. aut inq̄stum hypostasis significatur vt relatione distincta. Unde fm hoc ex cōsequenti dici potest q̄ significet essentiam in recto z obliquo. similiter etiam relationem in recto z obliquo Et sic patet veritas propositionis declarata

¶ *Gratia pluralitatis per sonarum in diuinis et quorū daz aliorum est necesse vti circa diuina nominibus numeralibus etiam designantibus aliquid positue*

¶ Nec propositio patet. naz hoc nōme persona in diuinis significat relationem in diuinis. vt rem substantentem in natura diuina. Cum igitur sint plures relationes reales in diuinis erunt plures persone Et quia in diuinis distinctio fit ratione oppositionis relatiue. et solum tres sunt relationes reales sic oppositę q̄ sint constitutiue personarum. scilicet paternitas. filiaris. processio. seu spiratio passiuā. Ideo tm̄ tres sunt persone in diuinis. Nam actiua seu cōmunis cōspiratio quāuis habeat oppositionem ad passiua spirationem. non tamen opponitur paternitati et filiaris. sed pertinet ad eandem personas cum illis. Spiratio enim actiua nominat personam patris et personam filij tanq̄ vnum principium spiritus sancti. hinc inoleuit apud theologos vsus loquendi q̄ in diuinis aliquid est latio realis. sed non proprietas. sicut cōmunis conspiratio. Aliquid est proprietas

sed non proprie relatio. vt esse ingentum. aliquid autem est et proprietas simul et vera realis relatio. sicut paternitas. filiaris. processio. siue spiratio passiuā. Et tales dicuntur solum personarum constitutiue Liqueat igitur q̄ in diuinis vtimur his numeralibus dictionibz. vnus. duo. tres. quattuor in masculino genere aut alio genere. sicut vnus deus. vnus pater. due persone. tria sup̄posita. quattuor relationes. aut proprietates. Q̄z autem huiusmodi termini numerales aliquid dicant positue. facile est conspiciere si attendamus q̄ numerus est duplex Vnus est numerus materialis. qui est species quantitatis. et consurgit ex diuisione continui. et talis prohibitus est a diuinis. quia non inuenitur nisi in rebus materialibus Alia est diuisio formalis que fit per oppositas vel diuersas formas. et hanc diuisionem sequitur multitudo vel numerus qui non est in aliquo genere. sed de transcendentibus fm̄ q̄ ens diuiditur per vnum z multa. Termini igitur numerales secundum q̄ veniunt in diuinam predicationem sumuntur a multitudine secundum q̄ est transcendens. et talis multitudo se habet ad ea de quibus predicatur. sicut vnum quod conuertitur cum ente ad ens huiusmodi vnum aliquid ponit. quia significat ens z connotat negationem diuisionis. hinc est q̄ termini numerales significant in diuinis illa de quibus dicuntur. z super hoc nihil addunt nisi in diuisionem. vt essentia est vna. vnum significat essentiam indiuisam. persona est vna. id est persona est indiuisa. persone sunt due aut plures siue in diuisione. et indiuisio est in aliquo q̄ de

Tract. Magri Hen. Gorythum

ratione multitudinis est q̄ ex unita
tibus. Post Rursus ex quo istud vñ
est transcendens. ideo est in plus q̄
substantia aut relatio. et similis mul
tudo. et sic in diuinis potest stare et
pro substantia et pro relatione. fm̄
q̄ p̄petit his quibus adiungit. Igitur
p̄ veritas p̄positionis.

^{mo}
^{vi.} ¶ Licet cū circūscriptōe in
diuinis vti his noibz cōmune
propriū et exclusiuis dictōni
bus. nō tamē his noibz vni
uersale. particulare. singulare
gen⁹. species et cōsimilibz.

¶ Hec p̄positio patz. naz in di
uinis est pluralitas p̄sonarū p̄stitu
tarū p̄ p̄prietates relatiuas. et ideo
ibi est aliquid cōmune cōmunitate
rei et rōnis. sicut hoc nomē deus est
p̄mune tribz sup̄positis diuinis fm̄
rōnem. q̄ p̄dicatur de quolibet sup
positozum. Et ipsa deitas est p̄mu
nis et eadem in tribz p̄sonis. ibi etiā
est aliquod p̄mune p̄munitate rō
nis et nō rei. sicut hoc nomen p̄sona
vel hypostas. Nā hoc nomē p̄sona
in diuinis fecit relatiōez vt rem sub
sistentē in natura diuina. hoc autē est
p̄mune fm̄ rōnem p̄sonis diuinis.
vt vnaqueqz eaz. subsistat in natu
ra diuina distincta ab alijs. tñ quia
relatio p̄stituens aliquā p̄sonā non
est p̄munis pluribz p̄sonis. hinc est
q̄ p̄munitas huius nois p̄sona di
citur p̄munitas rōnis. et ipa relatio
seu p̄prietas dicit p̄p̄ia illius p̄sone
quā p̄stituit. Sed q̄ genus. species
vniuersale et simili p̄dicatur de plu
ribz fm̄ esse differētibz. ideo talia
nomina relegantur ad diuinis. Et pa
ri iure relatiōes in diuina sub ipis
p̄sentantur. ut particula. et diuindus
vñ. singulare. que attribuitur alijs
q̄ habet esse distinctū ab alijs sup

positis sui vniuersalis aut generis
Nam in diuinis est vñ esse triū p̄
sonarum. igitur et. Similiter patz
p̄positio de dictiōibz exclusiuis. nam
hec dictio solus accipi potest synca
thegorematice importando ordinē
p̄dicati ad subiectū. et excludit om̄
ne aliud suppositū a p̄ortio p̄dica
ti. et sic possumus hanc dictiōem
solus adiungere termino tamē essent
ali q̄ p̄sonali posito in subiecto res
spectu alicuius p̄dicati. sicut dici
mus solus deus est eternus. sol⁹ pa
ter in diuinis generat. solus deus
creat. Si vero subiectū sit p̄sona
le et p̄dicatur sit p̄mune sui essen
tiale. tñ proprie loquendo non des
bet subiecto addi dictio exclusiua.
Non em̄ concedi debet. solus pater
est deus. Differt autē solus et rñ.
quia solus p̄p̄ie nō ponitur a parte
p̄dicati q̄d sumitur formaliter. respi
cit em̄ suppositū inq̄tū. nō excludit
aliud suppositum ab eo cui adiung
gitur. Sed ly tñ potest poni tam a
parte subiecti. vt tñ sores currit.
et etiam a parte p̄dicati. vt sores
tñ currit. id est nihil aliud facit. Si
gnanter dicitur si solus synkategore
matice sumatur tunc habet locū in
diuinis. nam si cathegorematice ca
peretur tñ poneret solitudinem cir
ca terminū cui adiungitur. et sic di
cendo deus est solus significaretur
deum esse solitariū. quod repugnat
supradictis. et per consequens stat
veritas p̄positionis

¶ Attēta nature diuine in / ^{mo}
comprehensibili cōditione. re / vii.
cte theologisantes asserunt se
coactos concedere in diuinis
quinqz notiones fore. noiaqz
quibz designantur nomina no
tionalia nūcupanda esse

¶ Hec propositio patz. qz con
fitemur patrem 2 filiu 2 spiritum san
ctum esse vnu deuz. 2 tres personas
querentib⁹ quo sunt vnus deus. et
quo sunt tres persone. sicut respon
detur q^d e^ssentia vel deitate sunt vnu.
Ita oportuit esse aliqua nomina ab
tracta quib⁹ responderi posset pso
nas distingui. 2 huiusmodi sunt. p
prietates vel notiones in abstracto
significate. vt paternitas 2 filiatio. 2
ideo essentia significatur in diuinis
vt quid. psona vt quis. p^rprietates vel
notio vt quo. Tum sequido qz pa
ter in diuinis distinguit^r 2 a psona fi
lij 2 a psona spu^s sancti. Et quia in
diuinis distinctio psonaru^m est per re
ales relationes. constat q^d alia relati
one reali refertur ad filiu. 2 alia ad
spu^m sanctum. Et qz ipsa psona pa
tris est vna nō possunt in eo inue
niri plures reales relationes nisi si
gnificent in abstracto. p^rprietate
res quē 2 relationes in abstracto si
gnificare dicuntur notiones. Et sicut
antea pmissum est pensatis diuine
nature supereminentia 2 nostri mo
di cognoscendi subdeficiētia. nulla
tenus p^riudicat diuine simplicitati
in diuinis vti hominib⁹ abstractis
et cōcretis. et persona existente vna
plures fore eius notiones seu p^rprie
tates. Quia vero notio dicit^r id qd
est propria ratio cognoscendi diui
nam personam. diuine autē persone
multiplicātur sⁱⁿ originem. Ad ori
ginem autē p^rinet a quo alius. 2 q
ab alio. et sic pater vno nomine in
notescit. quia a nullo est. 2 tūc notio
eius est innascibilis. Inq^untum autē
alius ab eo est innotescit dupliciter
Nam inq^untum filius est ab eo inno
tescit notione paternitatis. Inq^untū
autē ab eo est spiritus sanctus inno
tescit notione communis spirationis
filius autem innotescere potest per

hoc q^d ē ab alio nascēdo. 2 sic inno
tescit per filiationē. et iterum p hoc
q^d alius ē ab eo scz spiritus sanctus.
et sic innotescit eodē modo sicut pa
ter. scz cōmuni spiratione Spiritus
sanctus autem per hoc innotescere
potest q^d est ab alio vel alijs. 2 sic in
notescit processione. non autem per
hoc q^d alius est ab eo. quia nulla di
uina persona ab eo procedit. neqz p
hoc q^d nulla persona est ab ipso. qz
cum persona importat dignitatem
non potest accipi notio aliqua spiri
tus sancti. et hoc q^d nulla persona est
ab ipso. hoc enī non pertinet ad di
gnitatem ipsius. sicut p^rinet ad au
toritatem patris q^d sit a nullo. Sūc
autem quinqz notiones in diuinis.
scilz innascibilitas. paternitas. filia
tio. communis spiratio. processio.
hec enī habent rationem notificand
di diuinam personam. Harum au
tem tm̄ quatuor sunt relationes. nā
innascibilitas nō est relatio nisi per
reductionem. Quatuor etiam tm̄
sunt p^roprietates. nam communis
spiratio non est p^roprietas. cum cō
ueniat duab⁹ personis. Tres vero
sunt notiones personales. id est con
stituentes personas. scz paternitas
filiatio. processio. naz innascibilitas
et communis spiratio. licet dicātur
notiones personarū. non tamen p
sonales. quia non constituūt aliquā
personam. et sic veritas propositio
nis liquet declarata sⁱⁿ suas partes

¶ Non solum nomina no
tionalia in diuinis. quinūno
quedam verba merentur no
tionalia nūcupari. de ipsis ve
ro notionibus p^rpter suum
modum significationis quedam
predicant^r aut vere et aliari

¶ 2 quibus propositio prim^a
b ij

Tractat' mgrī Hērici Borychū

pars pater. quia sicut in diuinis cōn-
talia omnia sunt cōmunita. propter
quod nomina talium non dicuntur
notionalia. quia non important id
quod est propria rō cognoscendi di-
uinam personam vt deus. sapiens.
bonus. econtra autem nomina di-
cuntur notionalia que significāt id
qđ est ratio innotescendi personam
diuinam. Pari modo quedā sunt
verba cōmunita toti trinitati. cuius-
modi sunt creare. gubernare. beatifi-
care. Alia sunt verba que significāt
actus psonales distinctiuos quodā
mō psonarū. sicut generare genera-
ri. nasci. spirare. procedere. et huius-
modi. ex quibus diuine persone in-
notescunt. et quibus notōnes antea
enumerate correspondent. Quia ta-
mē notio vt sic vult significari in ab-
stracto tanqđ forma et ratio notifica-
tiua persone. hinc est qđ non ita pro-
prie verba dicuntur notionalia sicut
nomina abstracta. que significāt ip-
sas proprietates aut relationes qui-
bus diuine psonae innotescūt. vt pa-
ternitas. filiatio etc. Sequēda pars
deducitur ex hoc qđ notiones in di-
uinis significantur non vt res. s; vt
rationes quedam quib; cognoscun-
tur persone. et ideo ea que habēt or-
dinem ad aliquem actum essentiali-
lem vel personalem nō possunt dici
de notionib; qđ hoc repugnaret mo-
do significandi ipsarum. Unde nō
hinc dicitur qđ paternitas creat. ge-
neret. sit sapiēs. aut intelligēs. Rur-
sus plures proprietates aut notio-
nes eiusdem persone. quibus non dif-
ferant realiter. cum sola oppositio re-
latiua faciat plures realitates reales in
diuinis. Plures autem propieta-
tes eiusdem persone non opponun-
tur. et ideo de sententiis non predi-
cantur. quia significantur. et dicer-

se rationes personarum. Sicut etiam
non dicimus qđ attributum po-
tentie sit attributum scientie. licet di-
camus qđ potentia sit scientia. Es-
sentialia vero que non habent ordi-
nem ad actum. sed remouent con-
dicionē creature a deo. possunt pre-
dicari de notōnibus. possumus em
dicere qđ paternitas est eterna. imen-
sa vel quodcūq; huiusmodi. Et si-
militer propter identitatem rei pos-
sunt substantiua personalia et essen-
tialia predicari de notōnibus. pos-
sumus enim dicere qđ paternitas est
deus. aut qđ paternitas est pater seu
deus pater. Regula nāq; valde au-
rea in diuinis est. qđ ad enunciandū
vere aliquid de altero in diuinis nō
solum oportet ad ipsa significata ter-
minorum attendere. sed etiā ad mo-
dum concipiendi aut significandi. ex
quibus tota propositio ostenditur
manifesta. igitur etc.

In diuinis sunt quedam
nomina persone patris pro-
pria censenda. Insuper que-
dam sunt nomina ipsi filio vi-
sue emanatiōis etiam proprie
conuenientia

Hec propositio fm eius pars
tes deducitur. Nā regula est qđ hoc
nomen est proprium cuiuslibet pers-
one quod significat id per quod illa
persona distinguitur ab omnibus
alijs. Id autem per quod distingui-
tur persona patris ab omnib; alijs
est paternitas. Unde proprium no-
men persone patris est hoc nomē pa-
ter. qđ significat paternitatem. Quis
autem generans aut genitor sub-
stantiue tenet. etiam possint dici pro-
pria nomina patris. tamē pater pos-

tius est nomen diuine persone. eo q
denominatio maxime fieri debet a
completioe ⁊ fine. generatio autem
significatur vt in fieri. sed paterni-
tas significat complementum gene-
rationis. et quia generatio capit spe-
ciem a termino qui est forma gene-
rati. et quanto fuerit propinquior
forme generantis ⁊ geniti. tanto ve-
rior et perfectior est generatio. sicut
generatio vniuoca est perfectior q
generatio non vniuoca. nam de ra-
tione generantis est q generat sibi
simile fm formam. In diuinis au-
tem est eadem numero forma gene-
rantis ⁊ geniti. ⁊ ad veritatem diui-
ne generationis pertinet q per solaz
relationem fiat distinctio generan-
tis ⁊ geniti. hinc est q verius ⁊ prius
fm rem dicitur nomen paternitatis
in diuinis q in creaturis. Propter
quod etiam apostolus ad Ephesi-
os tercio dr. Flecto genua mea ad
patrem domini Ihesu christi. ex quo
omnis paternitas nominatur in ce-
lo ⁊ in terra. Iterum ex eodem ha-
betur q nomen patris per prius di-
citur in diuinis fm q sumitur per-
sonaliter q essentialiter. Nam regu-
la est q vnumquodq nomen p pri-
us dicitur de illo in quo perfecte sal-
uatur tota ratio nominis. q de illo
in quo solum saluatur fm aliquid
Constat autem q nomen patris et
filij fm perfectam rationem inueni-
tur in diuinis. quia ibi verissima est
generatio. Sed in creatura filiatio
inuenitur respectu dei non fm per-
fectam rationem. cum non sit vna na-
tura creationis et creature. sed fm ali-
qualem similitudinem que gradatim
inuenitur participata. Nam
creaturaz irrationalium deus dici-
tur pater propter similitudinem ve-
stigi. fm illud Job tricesimo septi-
mo. Quis est plurius pater aut quis

genuit stillas roris. Alicuius vero
creature scilicet rationalis secundum
similitudinem imaginis. secundum
illud Deuteronomij tricesimo sequen-
do. Nonne ipse est pater tuus qui
possidet et fecit ⁊ creauit te. Aliquo-
rum vero secundum similitudinem
gratie qua etiam dicuntur filij ad-
optiui secundum q ordinantur ad
hereditatem eterne glorie. secundum
illud ad Romanos octauo Ipe sps
ritus reddit testimonium spiritui
nostro q sumus filij dei ⁊ heredes.
Aliquorum secundum similitudi-
nem glorie prout iam hereditatem
glorie possident. fm illud quod scri-
bit idē apostolus Paulus ad Ro-
manos quinto. Gloriamur in spe
glorie filiorum dei. Itaqz ex omni-
bus preinductis manifeste patet q
prius dicitur paternitas in diuinis
notionaliter secundum q importa-
tur respectus persone ad personam
q essentialiter. scz prout importatur
respectus creatoris ad creaturam.

¶ Rursus hoc nomē ingenuus sex
innascibilis ponitur proprium no-
men patris in diuinis. Ita tamen
q negatio designata per ly in nō tes-
neatur simpliciter negatiue. sic enim
ingenuum conuenit spiritui sancto. sz
ly in designat negationem simul ali-
quid ponentem. Nam ingenuum
valet tantum sicut persona diuina
non genita. que est principium alte-
rius persone diuine. vel vt intelli-
gatur in nomine ingenui id quod om-
nino non est ab alio. et non solus qd
sit ab alio per generationem. sic eni
neqz spiritui sancto conuenit esse in-
genitum qui est ab alio per processio-
nem vt persona subsistens. Nec etiā
diuine essentie de qua potest dici q
est in filio vel in spiritu sancto ab alio
scz a patre. Quis (vt loquitur) coiter
argumentatur obijci) q esse persona

Tractat' mgrī Hērici. Gorythū

improcedibilem soli patri conueni-
at. tamen pro eius notione non cō-
fuerit poni improcedibilitas. tum
quia productio spiritus sancti nō ha-
bet speciale nomen. Ideo illa nomi-
natur nomine processionis tanq̃ si
bi proprio. tum quia ordine nature
presupponit generationem filij. vn-
de remoto a patre q̃ non sit genitus
cum tamen sit principium generati-
onis. sequitur consequenter q̃ non
sit procedens processione spiritus
sancti. qui non est principium alte-
rius persone. ¶ Similiter patet ses-
quenda pars. nam hec nomina cō-
ceduntur filio in diuinis propria. scilicet
filius. proles. verbum. imago.
sapientia. genita. splendor patris.
genitus. vngēitus. et sic de simili-
bus. Et hoc facile ē intelligere ex ipa
propria ratione sue processionis. nā
vtrūq̃ prehabitu est. persona filij pro-
cedit per modum intelligibilis ac-
tionis. que est operatio vite a prin-
cipio. Et p̃m rationem similitudi-
nis et in eadem natura. Omne au-
tem sic procedens ex ipsa ratione p-
cessionis vendicat sibi esse filium et
verbum. imaginem. et esse noticiam
genitam. et sic de alijs. Quicun-
q̃ enim intelligit ex hoc ipso q̃ in-
telligit in eo procedit ad intra ipm
quod ē perceptio rei intellecte ex eius
noticia procedens. et dicitur verbū
cordis significatū verbo vocis. vn-
de si verbum proprie sumatur in di-
uinis tunc dicitur personaliter. et est
proprium nomen filij. et similiter de
alijs nominibus. Et quibus prenu-
merata nomina sunt plura et non sy-
nonyma. tamen sola natiuitas filij
que est vna cum patre p̃teritas p̃sonalis.
omnis p̃teritas p̃sonalis significatur
tantum. Et plenitudo processionis
et emanationis filij q̃ vnico aut pau-
cis noib' eius p̃p̃teritas neq̃ sufficere

ter explicari. Et q̃ verbū mente cō-
ceptum est repletantius omnis eius
q̃d actu intelligit. et de vñco actu
se et omnia alia intelligit. ideo vnico
verbū patris est expressiū ei' et om-
niū creaturarū. ita tñ q̃ verbum dei
eius q̃d est in deo patre est expressiū
tñ. creaturarum vero est expressiū et
operatiū. In verbo igitur importat
respectus ad creaturas quibus sit no-
men personale. ¶ Est autē aduerter-
dū q̃ nō ē imaginis q̃nq̃ a docto-
rib' accipit essentialiter. sed hoc ē im-
proprie. sicut Aug'. dicit diuinitas
tem sancte trinitatis esse imaginem
ad quā factus est homo. Id ēm ad
cuius similitudinem aliquid p̃cedit p-
prie ē exemplar. ad rōnem autē ima-
ginis si sumatur p̃prie requiritur q̃
ab alio procedat p̃m similitudinem
speciei. et hoc conuenit soli filio p̃m
rationem propriam sue emanatōis
¶ Autem Hilarius ait q̃ imago
est eius ad quam imaginatur spes-
cies indifferens. intelligit q̃ imago
dicatur species alicuius. sicut id q̃d
assimilatur alicui dicitur forma eius
in q̃ntum habet formam similem sibi.
et talis modus loquendi est tan-
q̃ causalis. Et dat dicta definitio
de imagine put est p̃p̃riū filio in di-
uinis. nā creatura rōnalis dicitur etiam
imago. s; p̃ poster' et analogice. et q̃
b' oib' satis ducit p̃teritas rōn' p̃p̃ois

¶ Tercie persone in diui-
nis vi sue emanationis conue-
niunt quedam propria sibi no-
mina. quibus sint aut ex vñ lo-
quentū accommodata. aut po-
tius actiū q̃ noia p̃sonalia

¶ Hec positio apparet q̃ scilicet thes-
logi attribuit tercie p̃sonē diuinis
talua noia sp̃ssan' ē. amor. dilectio
necus mutu'. amor donū. et filia.

Quomodo autē pueniūt sibi vi sue emanatiōis ppenditur ex hoc q^d spiritalis sanctus procedit t^{er} a patre q^u a filio sicut ab vno principio seu spiratore. et p^{er} modū volūtatis que est p^{er} cessio amoris. hinc est q^d vi sue p^{er} ductionis potest dici propriū nomē spūsancti. cui⁹ em ipse sit cōmuni⁹ ambob⁹. id vocatur ipse proprie q^u ambob⁹ p^{er}muniter. vt ait Augustin⁹. Nam pater est spūritus. et fili⁹ est spūritus. et pater sanctus. et filius sanctus. tamen q^u in reb⁹ corporeis nō⁹ men spū⁹ impulsionem quādā⁹ videtur significare seu motionē. Est autē p^{ri}um amoris q^u moueat et impellat volūtatem amātis in amatum. Sanctitas vero illis reb⁹ attribuitur que in de⁹ ordinātur. quia igitur tertia persona procedit p^{er} modum amoris quo deus amatur cōuenienter spūsanctus nominat. ita tamen q^u hoc nomē spūsanctus accipiat in vim vnⁱus persone. non autē duarū dictionū. ¶ Deinde ex in tūis precordi⁹ est obseruandū q^u cū in diuinis est gemina p^{er}cessio. p^{ri}ma que est p^{er} modum intellectus est magis nota q^u sequūda. que est p^{er} modū volūtatis. et tamen similiter vtrāq^{ue} considerari oportet. sicut em ex hoc q^u aliquis rem aliquā intelligit puenit quedā intellectualis cōceptio rei intellecte in intelligente. q^u dicit^{ur} verbū. ita ex hoc q^u aliquis rez aliquā amat puenit quedā im⁹ p^{er}cessio vt ita loquar rei amare in affectu amātis. sⁱm quāz amātū dicit^{ur} esse in amante sicut et intellectū in intelligente. ita q^u cū aliquis seipm intelligit et amat est in seipso non solum per identitatem rei. sed etiā vt intellectū in intelligente. et amātū in amante. sed ex parte intellectus sunt vocabula adinuenta ad significandum respectum intelligentis ad

rem intellectam. vt p^{er} in hoc q^u dico intelligere. et sunt alia vocabula adinuenta ad significandū processum intellectualis p^{er}ceptionis. scilicet ipsum dicere et verbū. Unde in diuinis intelligere solum essentialiter dicitur q^u nō⁹ importat habitudinē principij verbi ad ipsum verbū. Ex parte autē volūtatis ponitur diligere et amare que importat habitudinem amātis ad rem amatā. Nō autē sunt aliqua vocabula imposita que important habitudinē ipsius impressiōis vel affectiōis rei amate que p^{ro}uenit in amante ex hoc q^u amat ad suū principij aut econuerso. et ideo p^{ro}ter vocabulorum impositāz huiusmodi habitudines significamus vocabulis amoris et dilectionis. sicut si verbū nominarem⁹ intelligentiam conceptā. vel sapiētiā genitā. itaq^{ue} inq^u in amore vel dilectione non importatur nē si habitudo amātis ad rem amatā. amor et diligere essentialiter dicitur sicut intelligentia et intelligere. Inq^u t^{er} vero his vtimur vocabulis ad exprimendāz habitudinem eius q^u procedit p^{er} modū amoris ad suū principij et econuerso. ita q^u p^{er} amorem intelligatur amor p^{ro}cedēs. et p^{er} diligere intelligatur spirare amor rem p^{ro}cedentem. Sic amor est nomen p^{er}sonę et diligere vel amare est verbū notionale. sicut dicere vel generare. Ex nūc dictis apparere potest qualiter spūsanctus dicitur nexus patris et filij scz inq^u t^{er} amor q^u cū pater vnica dilectione amet se et filium et econuerso. importatur in spūsancto p^{ro} vt amor est habitudo patris ad filium et econuerso. vt amantis ad amatum. Ex hoc ipso q^u pater et filius mutuo se amant oportet q^u nūc dictus amor qui est spūritus sanctus a duob⁹ procedat. sⁱm ita

Tractat' mgrī Hērici. Borythū

originem spiritus sanctus nō est me-
dus sed tertia in trinitate persona.
Sū vero predictam habitudinē est
medius nexus duorum ab utroq;
procedens. ¶ Sane ex nūc et supra
dictis quoddā valde memorie cō-
mendandum est dicere. In diuinis
enī sunt quedam essentialia. sicut es-
sentia. deitas. sapientia. potentia. et
huiusmodi. et eorum concreta. ibi
sunt actiones ad intra que dicuntur
actus seu origines. vt actus genera-
tionis aut spirationis. ibi sunt rela-
tiones proprietates et notiones. que
et si sunt sibi inuicem p̄p̄inqua. tū ra-
tione differūt. propter qd nec de se
vniuersaliter verificantur nec ad eū-
dem numerū p̄surgunt. vt paterni-
tas. filiatio. passiva spiratio seu pro-
cessio sunt relationes. et proprietates
et notiones. sed dicuntur relationes
in q̄tum importāt habitudinē vni-
us ad alterum. et sic ponūtur quat-
tuor he relationes paternitas. filia-
tio. p̄cessio. et p̄munis spiratio. Di-
cuntur autem p̄p̄ietates in q̄tum vni
soli p̄ueniūt. et sic ponūtur p̄p̄rie-
tates he quattuor inascibilitas. pa-
ternitas. filiatio. et processio. seu pas-
siva spiratio Quinq; aut ponuntur
notiones he paternitas. filiatio. p̄-
cessio. p̄munis spiratio. inascibili-
tas. Ideo q̄ significant id qd est
existens in persona. et qd est p̄p̄ria ra-
tio cognoscendi diuinam personā.
Vnde aliter dicuntur nomina noti-
onalia. et aliter verba. Dicuntur enī
nomina aliqua notionalia. q̄ signi-
ficant in abstracto ipsas notiones.
sicut hec quinq; paternitas. filiatio
p̄munis spiratio. processio. inasci-
bilitas. Sed verba dicuntur notio-
nalia. q̄ significant actiones seu ac-
tus. et p̄tra habentur habitudinē
ad specialem notionem. et gene-
rare. nasci. procedere. Ex quo p̄t̄ q̄

nomen notionis est in plus q̄ no-
men relationis aut proprietatis. nā
omnis siue relatio siue proprietates. et
notio. sed nō p̄uenitur. Nam in na-
scibilitas dicitur notio. non aut p̄-
p̄rie dicitur relatio. et cōmunis spira-
tio est notio. non autē vocatur p̄p̄-
p̄ietas. nam est p̄munis pluribus
personis. id est patri et filio. Relatio
aut et proprietates sibi inuicem excedūt.
quā aliqua relatio non est p̄p̄rie-
tas. sicut cōmunis spiratio. et econ-
uerso aliqua est p̄p̄ietas que nō vo-
catur relatio. vt inascibilitas. min⁹
autē p̄mune est notio p̄sonalis. hoc
est p̄stituens personas. que solū sūt
he tres. paternitas. filiatio. passiva
spiratio seu processio. Adhuc autē
in diuinis sunt nomina ipsarum p̄-
sonarum. sicut pater. et filius. et sp̄rit-
us sanctus. Tūc ad propositū si nō
pateremur penuriam nominū posse
mus singula p̄numerata distincte
nominib; aut terminis nominare.
Quo p̄tra p̄tingit. nam vnū et idē
nomen aut eadem dictio quādoq;
accipitur cōtēntialiter et significat ac-
tum p̄munē omib; p̄sonis. sicut dili-
gere aut amor in q̄tum dicūt actus
cum sola habitudine amāris ad rē
amatam Quādoq; aut accipiūtur
non essentialiter prout importāt ha-
bitudinem procedentis ad princ̄i-
um processionis aut econuerso. et sic
diligere est verbū significans actus
notionalem. Amor autē est nomen
personę. similiter eadem dictio quā-
doq; significat actum. quandoq; re-
lationem seu notionem aut p̄p̄rie-
tatem. sicut nomen processionis. si-
gnificat enī actum quādo dicimus
q̄ in diuinis est gemina p̄cessio. q̄n-
q; vero est nomen relationis perso-
nalis ipsius spiritus sancti. Quā-
tem donum sit nomen p̄p̄riū sp̄i-
ritus sancti satis p̄stat ex eo q̄ amor

habet rationē primi doni & quo omnia dona gratuita donantur. Quia igitur spūsanct⁹ procedit vt amor pcluditur q^d visus processionis proprium sibi est esse donū. igitur rē.

¶ Notionū ac verborum
xi. essentialiter aut notionaliter
sumptorū cognita cōditione.
quedā questionē quōdāz p/
plexer reddūt faciles in solutōe

¶ Hec propositio patet. nā si peratur. an pater & filius sint idēz aut vnum principūz spūsancti. Respondetur q^d ita est. concedendum. pater. nam hoc nomen principū significat proprietatez. tamen significat eam per modum substantiū. sicut hoc nomen pater vel filius in rebus creatis. & sic numerus accipit a forma significata. sicut & alia substantia. Et quia notio cōmunis spirationis est vna in patre & filio. hinc est q^d proprie sunt vnum principū non solum propter vnum modum spirandi. sed propter identitatez principij. Si enī peratur an pater & filius sint vnus spirator aut vnus spirans. prima dictarum conceditur. quia ly spirator est nomen substantiū. sed sequēda non conceditur cum spirans sit adiectiū. Deinde si peratur. an pater sit sapiens filio. aut intelligat filio. tales nō sunt concedende. quia esse sapientēz & intelligere solum tenentur essentialiter in diuinis. Et ideo conceditur q^d pater sua essentia est sapiens et intelligens. Conceditur tamen q^d pater dicit se verbo ab ipso procedente. et q^d pater & filius diligāt se spūsancto et omnem creaturam. prout diligere capitur notionaliter. non autē si sumatur essentialiter. Nam regula est q^d contingit denominari ali

quid per illud quod ab ipso procedit non solum sicut a gens actionis. sed etiam sicut terminatio actōis. que est effectus quādo ipse effectus determinate in intellectu actōis includitur. dicimus enī q^d ignis est calefaciens calefactione. Quis calefactio nō sit calor qui est forma ignis. sed actio ab ipso procedens. Et dicimus q^d arbor est florens floribus. Quis flores nō sint forma arboris sed quidā effectus ab ipa. pcedētes. Quia igit dicere est. pducere verbū sicut florere est. pducere florem. ideo sicut pceditur q^d arbor floret floribus ita licet pcedere q^d pater dicit verbo et etiā omnia illa que suo verbo expmūtur. Et pari modo q^d diligere notionaliter nihil aliud est q^d spirare amorē. ideo pceditur q^d pater & filius diligūt spūsancto. nedum se sed omnē creaturam. nam ipse spūsanctus est amor productus qui habet habitudinez ad rem dilectā inq^uit spūsanctus procedit vt amor bonitatis primē. que est ratio diligendē omnē rem diligibile. Et quia in his verbis generat spirat. importat actus notionalis tm. et non determinatus termin⁹ actōis. Ideo nō ē cōcedēdū q^d pater generet filio. aut spirat spūsero. & sic de alijs filiū ē cōcedendum. igitur propositio est vera.

¶ In diuinis aliter se hnt
in concreto et abstracto nomi
na essentialia. ad propositio
nes habentes adiectiua pre/
dicata notōalia aut verba aut
participia notionalia

¶ Hec propositio patet. nā in p
prietatib⁹ loquutionū nō solū attē
denda est res significata. s^{ed} etiā mo
dus sciendi. igitur nō omē ver
us sciendi. nā essentia vrin habere

Tracta. Mgri Hen. Gorythum

Ideo ex modo significandi habet ut proprie possit supponere pro persona. unde quandoque supponit pro una persona aut patris. ut deus generat. aut filij. ut deus generat. aut spiritus sancti. ut deus spiratur. quandoque pro duobus. ut deus spiratur. quandoque pro essentia. ut in habente. seu pro tribus personis indistincte. ut deus creat. deus est trinitas. vel tres persone sunt unus deus. Differentia est tamen quod licet creat puenit tam essentie quam tribus personis et cuiuslibet earum. Sed hoc predicatum trinitas non verificatur de aliqua personarum. et sic procedendum est quod deus generat deum. et tamen nec se deum. quod denotaretur identitas in supposito diuino. nec alium deum. quod denotaret aliter in forma deitatis. stat igitur licet deus in subiecto pro deo patre. et licet deus in predicato supponit deum filium. Contra autem quod nomina essentialia in abstracto. ut deitas. essentia diuina et similia significant essentiam ut formam abstractam. ideo non habent ex modo sue significationis quod supponant pro persona. et ideo que sunt propria personarum quibus ab invicem distinguuntur non possunt de talibus predicari. significaretur enim quod esset distinctio in essentia diuina. si esset distinctio in supposito. unde tales non admittuntur. deitas seu essentia diuina generat aut generatur. aut est generans. si licet generas sumatur adiectiue. et pari modo intelligendum est de alijs predicatis notionabilibus. Verum est tamen quod ad exprimendum unitatem essentie et persone sancti doctores expressius aliquid quando loquuntur sunt quam proprietates loquutionis patitur. ut Augustinus primo de trinitate dicit quod pater et filius sunt una sapientia. quia una essentia. et licet latine sapientia de se. essentia. sicut enim de essentia.

Unde huiusmodi loquutiones non sunt extendende sed exponende ut scilicet nomina abstracta exponantur per concreta vel per nomina personalia. ut cum dicitur essentia de essentia. vel sapientia de sapientia sit sensus. filius qui est essentia et sapientia est de patre qui est essentia et sapientia. Signat autem dicitur adiectiua notionalia. quod substantiua possunt vere predicari. vel adiectiua adiuncta substantiuis. ut essentia est pater vel res generans. et generans est essentia. Nam regula est quod substantiua gerunt se cum sua supposita. non autem adiectiua. sed rem significatam ponunt circa substantiuum. Quis autem defectus committitur hoc vel simili argumento. pater in diuinis generat. essentia diuina est pater in diuinis. igitur essentia diuina generatur. satis expressum planat ars syllogismo. Ex pressum missis potest gratias quidam ordo abstractorum perpendi in diuinis. Quedam enim abstracta pertinent ad actum. et ideo magis propinque se habent ad personas. quia actus sunt suppositorum. Unde minus impropria est ista. natura de natura. vel sapientia de sapientia. quam essentia de essentia. Alia vero sunt nomina abstracta que significant ipsas notiones in abstracto. ut pateritas. filiatio. spiratio. innascibilitas. Et quia notiones illo modo significatæ non significantur ut res. sed ut rationes quedam quibus cognoscuntur persone. ideo adhuc magis elongantur a predicatis quibus designatur aliquis actus. dicimus enim quod deitas vel essentia diuina creat sed hoc non conceditur. pateritas generat aut creat vel intelligit. et sic de alijs. unde patet veritas propositionis.

De dinis noibus

ffo. xii

apb
p

¶ Conueniens ē in dinis qdā p
sonaz noia dici ppria. qdam
vero noia vocari appropriata
¶ Huiusmodi veritas ex eo dedu
cit. Nā ad cognitōnem bñdicere tri
nitatis mens hūana diuersis omi
nicul manu dicit. Et qz essentialia
attributa sunt nobis magis mani
festa fm rōnem qz ppria psonarum
Ideo ipis essentialibz attributis vti
mur ad manifestatōem diuinaz p
sonaz. sicut etiam similitudine imagi
nis in creaturis inuēta vtimur ad
eaz psonaz manifestatōem Itaqz
essentialia attributa fm se oibz pso
nis sunt cōia. tñ aliqua illorū et cā
potius ascribūt vni psonae qz alte
ri. z fm h psonas vti vocari approp
ata. Sz ppria in diuinis dicit qz si
gnificat ipas relatiōes diuinas vt
psonas subsistentes. vt pat. fili. ver
bū. spūscōs z sic de alijs. put de
claratū est antea diffusū. Notādū
est autē qz hmoi appropriatio aliqua
do pūrgit rōe similitudinis. sicut ea
que pūnt ad intellectū appropri
ant filio qz pcedit p modū intellectū
vt verbū. Alio mō p viā dissimili
tudinis. sicut potētia appropriatur
patri. qz apud nos patres ppter se
nectutē solēt esse infirmi. ne tale ali
qd suspicemur de deo. vt iqt. Aug.
Vt etiā vtroqz modo vt sapiētia
potest appropriari filio in diuinis z
ratōne similitudinis. sapiētia enim
ad intellectū pūnt. filius autē pro
cedit p modū intellectōis Tum
rōne dissimilitudinis. nā apud nos p
pter inesperienza filij sunt minus
sapientes. Quot autē attributa qz
bus personis appropriant in speci
ali prosequendo recurrendū est ad
sanctos doctores. Vnde fm Hy
lariū. Eternitas appropriat patri.
spēs filio. vltus spūscō Scdm vero

Augusti. appropriat vnitas patri.
equalitas filio. Concordia seu cō
nexio spūscō. Lōis autē doctorū
vltus inuenit patri appropriare po
tētiā. filio sapiētiā. z spūscō boni
tate Aptat igit diuinis psonis per
appropriatōes Illū apli. Ex qz p quē
et in qz et sic de alijs. put rōinquit
inuestigare studiosis quare liquet
veritas propositōis.

¶ His noibz z dictōibz vti
in diuinis psonis theologo
rū diserta loquutio. cōstaurō
distinctio. cōstituere. cōstitui.
distinguere. distinguere et cē ex
a vel de aliquo

¶ Nec ppositio pz Nā in diuinis
est realis relatio. que est p se subsi
stēs ppter eius identitatē ad diuinā
essentiā. Relatio igit inqzū est tal
forma p se existēs z subsistēs. sicut
ipa paternitas ē psona patris. fm
hoc dicit qz relatio in diuinis non ad
uenit supposito pēstenti. sicut i cres
atūns. sed dicitur secū ferre suū suppositū
tū z pstituere in diuinis psonam si
ue suppositū. Relatōes igit dicun
tur distinguere. qz in diuinis nō est
distinctio p absoluta. differēter tñ
sibi attribuntur dicti actus. Nam
fm qz est qdā talis forma sic cōstitū
tū. Inqzū autē de habitudinem
quādā ad suū oppositum sic distin
guir. Et qz aliqua intelliguntur dis
tingui p aliquid eis intrinsecum.
Ideo meli⁹ dicit qz psonae distinguā
tur ab inuicē per relatiōes qz p ori
gines z actus notionales qui sunt
gnatio z spiratio. Ex quo pz qz p
intellectū abstractis pntatibz per
sonalibz etiā tolleret intellectū hypo
stasis z nō intelligeret deus alit qz
Iudei z Pagani intelligit. Ex eo
de etiā pēstentia qualiter approprias p

apb
p

Tracta. Magrī Hērici Goxychū

cedit actus notionales Nam relatio constitutiva persone originātis precedit actū suū inq̄tum ē que dam forma cōstituens. inq̄tū aut est relatio sic sequitur. qz respicit suū appositū Sed p̄prietatē cōstituens personā precedentem p̄supponit actum suū notionalem. qz p̄intelligitur vt via ad relatiōem tanq̄ terminū. sicut generatio p̄supponit p̄prietatē patris cū actus sint suppositoꝝ. sed precedit p̄prietatem filiationis. Et qz in diuinis persona procedēs cōicat in natura z substantiā cū persona p̄ncipiente. hinc est qz filius in diuinis dicitur nasci de substantia patris et esse a patre z ex patre. ratione ordinis z emanatiōis. igitur veritas p̄positionis est declarata

pp̄o
kv.

In diuinis solet his nominibz vti schola theologorum potētia respectu actū notionalū. ordo. esse in seinuicem et equalitas personarum

Hec p̄positio dedaratur. Nā pater est p̄ncipiū generatiōis filij pater z filius sunt p̄ncipiū spiratiōis. Et qz potētia nihil aliud nō minuat nisi p̄ncipiū quo alicuius actus. necesse est dicere in patre z filio esse potētiā respectu actū notionalū. Et notandū qz potētia generandi. i. spirandi p̄ncipaliter significat diuinā essentiam. z sequundario significat p̄prietatē relatiuā. Et ideo solet hoc distingui. In filio est potētia generadi. qz si illud gerundū sit verbū actiui sic negat. si passiue sic concedit. si verbū impersonalis sic etiā cōcedit. qz in filio ē potētia per quā aliquid potest et generari. Nam eadem potētia sicut eadem essentia est in

omnibz personis. qz vero omnes diuine persone habent eandem essentiam z idem esse. tamen ab inuicē realiter distinguūt per relationes Ideo p̄uenienter dicit qz sint equalēs s̄m duratiōem. s̄m magnitudinem perfectiōis seu virtutis. z s̄m potētiā. Et qz non idem nō refert ad seipm relatiōe reali. nec vna relatio amplius refert ad aliam relationem per aliā relatiōem realem. hinc est qz equalitas et similitudo dicitur significare in diuinis relatiōem rationis fundatā supra vniūtatem essentie z reales relatiōes distinguentes ipas personas. Et qz ubiq̄qz inuenitur p̄ncipiū necesse est ordinē inuenire. hinc est qz sicut in diuinis d̄z p̄ncipiū s̄m originē absqz prioritāte. ita est ibi ordo s̄m originem absqz prioritāte. Et talis vocatur ordo nature s̄m Augustinū nō quo alter sit prius altero sed quo alter est ex altero. dicitur autē vna persona esse in qualiter altera et viceuersa. vt pater in filio. z filius in patre. tū quia vnusquisqz est sua essentia que est in altero. tū rōne relationis. qz vniū relatiuoz est de intellectu alterius z ecduerso. tū rōne originis. qz processio verbū intelligibilis nō est ad extra sed in dicente manet. Id etiā qd verbo dicitur in verbo cōtinetur. pater atqz per verbū suū d̄z se z oām creaturā Aliter tñ d̄z p̄prietatē in p̄sona quā p̄stituit z aliter vna p̄sona in alia. licet etiā p̄prietatē sit met ipa persona tamē prout in abstracto cōcipitur significat. sic d̄z esse in p̄sona q̄admodū essentia d̄z in deo. secus autē est de modo quo vna p̄sona est in alia. igitur zc.

Hoc nomen missio seu mitti habet locū in diuinis. non

pp̄o
lvi

De diuinis noibus Fo. xlii

tamen attribui debet perso-
ne patris.

Hec ppositio pty. qz in ratōe
missionis duo important. quorum
vnum est habitudo missi ad eum
a quo mittitur. qd quandoqz con-
tingit fm. pfectionē originis. sicut
flos emittit ab arbore. Aliud autē
est habitudo missi ad terminuz ad
quem mittitur. Quia igitur filius
et spūsanctus fm originez ab alio
procedunt. et habet nouū modū ex-
istendi in aliquo qūis nō fm ipso
rū sed creature mutarōem. sicut fili-
us visibiliter incepit esse in mundo
per carnem assumptam. Et spūsan-
ctus incepit de nouo ihabitare ali-
quem per gratiā. hinc pty qz nomē
missionis locum habet respectu filij
et spūsancti. nō autem respectu
persone patris. que per originē ab
alio nō procedit. igitur ppositio pty
verificata. Itaqz sequit de partis
operis p̄sentis promissione adim-
plera etem ex cōtentis in ea nouit
līgua theologica expolire sanos
sermōnes respectu eoz que concer-
nunt distinctiōem in diuinis ad in-
tra. Superest ergo in sequēti parte
tercia prosequi ea nomina quibus
vīmur loquētes de deo ratōne na-
ture assumpte. eo tamē semper pre-
uio semp directore ad quem in p̄s
mordiali thēmate dici debet feru-
da deuotione. Domine nomen tu-
um et memoriale tuuz in desiderio
anime mee.

Domine
tui et me/
moriale tuū
dñe in desi-
derio anime
mee. Sicut
em dñi. Lu-
ce 2°. Vocatū ē nomē pueri Iesus
Noia nāqz dñe p̄prietatibz rez rez
spōdere. vt habet. 4° metaphisice.
Noia autē qz imponit diuinū. aliq-
bus sp̄s fecant aliqd gratiū donū
eis diuinū datū. sicut Abrahe di-
ctū ē appellaberis Abraā. qz p̄rem
multaz gētū te p̄stauit. Et dictū ē
petro. Tu es petrus et sup hāc pet-
rā edificabo ecclīaz meā Quia igitur
hōi xpo hoc munus grē colla-
tū erat vt p̄ ipm oēs saluarent. p̄ue-
niēter vocatū ē nomē ei⁹ Iesus. i. sal-
uator. Cōgrue igit affert xpo deo
uotus quisqz xpianus nomē tuū et
memoriale tuū in desiderio anime
mee. dicat cū. Anselmo. Quid est
Iesus nisi saluator. Ergo iesus p̄
pter tenetipm esto mihi Iesus qz
me plasmasti ne peream. qz me rede-
misti ne me p̄dennas. qz me creasti
tua bonitate ne pereat opus tuuz
mea iniquitate Rogo p̄ssime ne p̄-
dat mea iniquitas qd fecit tua oipos-
tens bonitas Recognoſce p̄ssime
qd tuū est et absterge qd alienū est
Augustin⁹ qz eodē spū feruēs ita
inqt. Noli Iesus saluator sic atten-
dere malū meū vt obliuiscaris bo-
nū tuū. O bone iesu si ego amisi vñ
me dānare potes. tu nō amisti vñ
me saluare soles. vere dñe iesu nō
men tuū in desiderio aīe mee. Na
teste Ambro. Dia iesus ē nob Si
vuln⁹ curare cōsideras medietē. Si
febrībz actualis fons Si moritū times vita est
Si tenebras fugis lux est. Si vñ
c ij

tercia
disti^o

Tractatus

Gorychem

abum. Iesus alimentum est. Bui-
state igitur et videre qm suavis est
dñs. Quid attendes deiectionum?
Bernhard. de pper masetudine
tua post te currem? dñe Iesu audi-
entes q nō spernis pauperem pec-
catorē. nō horruisti confitente La-
tronē. nō mulierem in adulterio dī-
prehensam. nō discipulū negātem
non ipos crucifixores tuos origo
fontū omnīū virtutum. et scientia-
rū Iesus. Nam continentia carnis
Industria cordis. rectitudo volun-
tatis ex illo fonte manat. Si quis
callet ingenio. niter eloquio. placeat
moribus inde est. Etenim casta
consilia. iusta iudicia. sancta de-
sideria. nonne rūmū fontis illius sunt.
hec Bernhardus. Et quis Chris-
tus deo sacra scptura attribuit va-
ria et plura nomina. in omnibz ta-
men illis nominibus quodammodo
significatur hoc nomen. Iesus
quod est significatur salutus. Nā
in hoc q dicitur Emanuel qd in-
terpretatur nobis deus. designa-
tur causa salutis que est vnio diuī
ne nature et humane in psona fi-
lij per quā factum est vt deus esset
nobiscum. Et pari modo de alijs
intelligat. Vento itaqz ait Ber-
nardus. Iesus est abus lux et me-
dicina. qui carnem suā in abum et
sanguinē suū in potum. animā mi-
nistrat in precium. hoc sane nomē
recte dicitur oleū effusum vsqz a
qz. qz celum terram et inferos per-
fidit. vt in nomine Iesu omne ge-
nus flectatur. celestium. terrestrium
et infernorum. Eya ergo Iesu no-
men tuū et memoriale tuum in desi-
derio anime mee. O iesu saluator
seculi multa nobis nomina attulit
sancta tua incarnatio et philosphi-
am omni admiratione dignam et
piscis seculis philosphorū inau-

ditas. quoz studio hec tertia pars
presentis opusculi insitens profes
ret propositiōnes artem continētes
fideliter enūnciādi sermonem vi
gore incarnatiōis emergentem ex
ductore prauo cui dicendum est sin
cera deuotione. Omne nomen tu
um et memoriale tuum in deside
rio anime mee

¶ Hodum vnionis verbi in Præ-
carnati sane precognoscere. p̃s.
pulcerrimū est probemur lo
quendi recte de diuina incar
natione

¶ Hec propositio patz p tanto qz a tali cognitione dependet tota ars discernendi inter sermones cōuenientes z disconuenientes circa mysterium incarnatōis dum pretendimus deo attribuire propositōes vi incarnatōis nouiter emergentes. Exempli gratia Vnio verbi incarnati non est facta in natura. ita q vna natura sit in aliā trāsmutata vel ante in terciam. sz huiusmodi vnio facta est in persona i hypostasi seu supposito sicut quod est verbum diuinum. ita q persona ē vna. sed duplex est natura. Cōstat autem q si vnio esset facta fm alioz modum necesse esset formare alias loquutiones. Rursus in verbo incarnato est vera vnio anime rationalis z carnis. z natura resuscitans ex anima z carne z etiam ipse partes sunt assumptæ ad ipsum in creatum esse diuinum. Non enim natura humana in christo habet esse creatum. sed idem est esse verbi et nature humane z anime z carnis. Ex his patet q persona seu hypostasis christi quous fm illud quod est in se sit omnino simplex. sicut z natura verbi si tamen loquamur

de persona christi fm rationem persone vel hypostasis ad quam pñet subsistere in aliqua natura. persona autem christi subsistit in duabus naturis. et per hoc est ibi alia et alia ratio subsistendi. Hinc est quod fm tale considerationem concedi potest quod persona christi sit composita in quantum unum duobus subsistit. Nec tamen admitti debet quod natura humana sit verbo dei vnita accidentaliter non obstat quod apostolus dicit de filio dei quod habitus inuitus est vt homo. humana enim natura in christo assumitur habitui. id est vestimento. non quidem quantum ad actualem unionem sed quantum ad hoc quod verbum videtur per humanam naturam sicut homo per vestimentum. et etiam quantum ad hoc quod vestimentum mutatur. id est formatur fm figuram eius qui induit ipsum. et tamen ipse qui induit a sua forma non mutatur propter vestimentum. Similiter quoque humana natura assumpta a verbo dei est meliorata. ipsum autem verbum dei non est mutatum. Ratio autem quare unio non est facta accidentaliter est. quia humana natura assumitur ad unitatem hypostasis et ad idem esse cum supposito. Nam sicut in resurrectione corporis aduenit anime rationali preexistenti non tamen accidentaliter. quia ad idem esse assumetur. vt scilicet corpus habeat esse vitale per animam sic humana natura sublimatur in christo ad esse ipsius suppositi. unde differt hec unio ab unione corporis cum anima et albedinis cum subiecto. quia humana natura aduenit christo non quasi assumpta ad vnum esse prout natura. sicut corpus assumitur ad esse anime. sed ad vnum esse prout est hypostasis vel persone Sed albedo secum as-

fert aliud esse distinctum ab esse subiecti. Nam in subiecto albo est duplex esse. scilicet albi et esse hominis cui aduenit albedo. Itaque unione verbi incarnati predicto sano sensu conspecta inchoata est via formandi fideles enunciationes circa mysterium incarnationis diuine emergentes. unde cum per assumptionem humana natura sit eleuata ad idem esse suppositale verbi dei non est concedendum quod talis unio sit facta per gratiam habitualem aut median te gratia habituali. nam talis gratia est effectus consequens unio nem fm illud vidimus gloriæ et quasi vnigeniti a patre plenius gratia et veritate. Si tamen gratia distingat ipsa voluntas dei gratis aliquid dantis. sic facta est unio per gratiam. Ipsa enim unio cum sit quoddam gratuitum dei donum solet aliquando dici gratia in quantum nullis meritis precedentibus hoc factum est.

apo. ij.

¶ Almam verbi dei incarnationem sincere concipienti. unionis etiam et assumptionis differentias facile erit intueri.

¶ Nec positio patet. Nam incarnationis sibi claudit in se unione et assumptionem nature humane ex tempore ad verbum dei. Ipsa vero unio est relatio quedam que consideratur inter diuinam naturam et humanam fm quod conueniunt in vna persona filij dei. Et regula est quod omnis relatio que consideratur inter deum et creaturam realiter est in creatura per cuius mutationem talis relatio innascitur. sed in deo est fm rationem terminum et sic ipsa unio est quoddam causatum. Insuper regula est

Tractat' m^gri H^erici B^orythi

q^d omnis relatio que incipit esse ex te
pore ex aliqua mutacione causatur.
Et iterum mutatio omnis consistit
in actione et passione. Premissis igitur
pensatis constat primam et secundam
palem differentiam unionis et assum
ptionis esse. quod unio importat ipsam
relationem. Assumptio autem actionem
scilicet quam aliquid dicitur assumere
vel passionem scilicet quam aliquid di
citur assumptum. Et hac differen
tia surgit sequendo alia differentia.
Nam assumptio dicitur sicut in fie
ri. unio autem sicut in facto esse. Deinde
de tercio alia differentia. Nam uni
ens dicitur esse unitum. Assumens
autem non dicitur assumptum. Natu
ra enim humana significatur ut in ter
mino assumptionis ad hypostasim
diuinam per hoc quod dicitur homo.
Unde vere dicimus quod filius dei quod
est uniens sibi humanam naturam
est homo. Sed natura humana in
se considerata. id est abstracta signi
ficatur ut assumpta. non autem dicitur
quod filius dei sit natura humana.
Quarta differentia. quia relatio est
parante non magis se habet ad unum
extremum quam ad aliud. Actio autem et
passio diuersimode se habent ad agens
et patiens et ad diuersos terminos.
Et ideo assumptio determinat ter
minum et a quo et ad quem. Dicitur enim
assumptio quasi ab alio ad se sum
ptio. Unio autem nihil horum deter
minat. Unde indifferenter dicitur
quod humana natura est unita diuine
et e converso. Non autem dicitur diuina
natura assumpta ab humana. Con
sequenter ex premissis elicitur quod pri
missime competit persone assumere
naturam. Et quia natura diuina
est ipsa persona diuina. Hinc est
quod sequidario potest dici quod natura
diuina assumpsit humanam natu
ram ad sui personam. Et sic hinc

modum diuina natura potest dici
incarnata. Adhuc autem cum assume
re includat in se relationem reciprocam.
quia assumere est idem quod alii
quid ad se sumere. Pater autem est alius
ad suppositum. Hinc est quod non co
ceditur quod persona patris assumpsit
humanam naturam. Et quia essen
tia diuina est aliquid subsistens et
in natura intellectuali. ideo exdu
sis per intellectum proprietatibus perso
nalibus remanet in consideratione
nostra natura diuina ut subsistens
et ut persona. sicut inde etiam intelli
gunt. Et per hunc modum intelli
geremus naturam diuinam assu
mere posse naturam humanam abs
tracta per intellectum personalitas
te. qua nunc quilibet persona consi
stuitur. Rursus. quia assumptio
duo importat. scilicet actum assumen
tis. et ex ea parte assumptionem ne
cessario est fore communem tribus per
sonis. Sequendo terminum assumptionis
onem ille est persona. et sic assumptio
conuenit uni persone tantum. Inde pa
ter differentia inter assumptionem
que fit per gratiam adoptionis et
assumptionem que est per gratiam
unionis personalis. quia prima est
communis tribus personis. quia ter
minatur ad quandam participati
onem diuine nature scilicet assimilationem
ad unitatem ipsius. et sic tam ex par
te principij quam ex parte termini est co
munis. Quoniam autem virtus diuina
na que est principium actus assump
tionis est communis tribus perso
nis. Terminus vero est persona. ra
tio autem personalitas est communis et
am tribus personis licet proprietates
personales sint differentes. Et res
gula est. quod omnis virtus indifferen
ter se habet ad plura potest ad quod
libet suam actionem terminare. Hinc
cedendum est quod pater et etiam

De diuinis noibus Fo. xv.

Spissant? potuit assumere huma-
nam naturam. Preterea regula est
q^d diuinā rū personarū talis est con-
ditio q^d vna earum nō excludit ali-
am a comunione eiusdem persone.

Et alia est Augustini regula. q^d in
his que sunt supra naturam. tota
ratio facti est potentia facientis.

Nunc est cōcedendum non esse im-
possibile diuinis personis vt due
vel tres assumant vnam naturam
humanam. Esset tamē impossibilis
le vt huiusmodi persone assumerēt
vnam hypostasim vel synam per-
sonam humanam. Hac autem po-
sitione facta q^d scilicet persone assu-
merent eandem naturam humanā
Tunc hec veniret concedenda tres
personae sunt vnus homo. propter
vnam naturam humanam. Regu-
la. enī est. q^d substantiū numerat-
ur fm formam significatam in plu-
ribus suppositis. 2 non fm supposi-
tū tū. Quia vero. circa mysteriū
incarnatōis sit communicatio. p-
prietatum pertinentium ad natu-
ram propter regulam qua dicitur.

Quaecūq^e cōueniunt nature pos-
sunt in concreto predicari de perso-
na subsistente in natura illa cuius-
cūq^e nature nomine significatur.
Inde est q^d predicta positōne data
de qualibet persona predicarentur
quecūq^e pertinerent siue ad natu-
ram diuinam siue ad humanam.
Que autem sunt personarum rati-
one. p-rietatum personalium rema-
nent p-ria sue persone. Amplius at-
quia increatum a creato comprehē-
di non potest. Ideo est cōcedendū
q^d eadem psona diuina potest plu-
res naturas sunt assumere qua po-
sitione concessa talis persona non
esset plures homines. quia vt dis-
tinctum est in substantiis numerus
pluralis prerequisite distinctōem tā

in forma q^d in suppositis. et qui-
bus elici potest intentio propo-
sitionis. igitur.

tercia

¶ Inferre verbi incarnatiōis
vniō gratuita. quedam solum
et quodam ordine conceden-
dum fore assumpta.

¶ Hec ppositio patet. quia vniō fa-
cta est duarum naturarū saluaris
in vna hypostasim. quia ergo illud
quod assumitur oportet p-ntelli-
gi assumptōni. persona aut nō p-
intelligitur in humana natura as-
sumptōni sed se habet vt terminus
assumptōnis. Ideo non est conce-
dendū q^d filius dei assumpsit perso-
nam. Quoniam autem hoc concres-
tum homo significat naturam hu-
manam prout est nata eē in suppo-
sito. Ideo nō est hec propria. filius
dei assumpsit hominem. ¶ Si ali-
cubi a sacris doctoribus talis lo-
quutio inueniatur concessa. tūc po-
tius pie est exponenda q^d extenden-
da. vt dicamus hominem assum-
ptum. quia eius natura est assum-
pta. 2 quia assumptio terminata ē
ad hoc q^d fili⁹ dei sit homo. Quia
vero ad integritates humane natu-
re pertinent corp⁹ carnale 2 anima
fm omnes eius gradus. i. fm gradū
partis vegetatiue. gradum partis
sensitiue. 2 partis intellectiue. Ideo
fili⁹ dei oīa hec veraciter assumpsit
Et quibus fm ordinē tempis p dicta
oīa fil⁹ assumpsit. tū fm ordinē digni-
tatis ac p hoc fm ordinē causalitatis
et nature est in assumptōe p dicto-
pus 2 posterius assignare. Nā na-
tura creata eo ipso q^d nata est vni⁹
deo attingendo ipsum p cognitio-
nez 2 amorē fortis potiorē 2 grūtiā
ad vniōne psonalē pre ceteris creatu-
ris. Hinc igit ē q^d fm ordinē nature
vniō nature humane primo respē-

Tracta. Magri Hērici Bozychū

et eius supremum. et eo mediante inferiora participant congruentiā ad huiusmodi vniōem hypostaticam sū prius et postērius. prout se habent sū propinquius et distātius ad supremum anime rationalis. Unde iuxta hoc potest prudens interpres rectificare sermonē loquendi circa predicta a verbo dei assumpta. igitur etc.

¶ Verbi dei benedicta incarnatione concedit christo sup̄ eminentissime gratiam ac virtutes. scientiamq; multiplicē. prūilegiatam potentiam. et quāsdā humanas passiones.

¶ Nec propositio patet. quia vniō hypostatica est excellentissima alia hūm Regula autē est. quāto aliquid susceptiū est propinquius pūci/ pio influenti. tanto magis parti/ par de influentiā ipsius. quia igitur influxus gracie est a deo. constat animam christi gratiam modo p̄stā tissimo recepisse. s; nec posse fore potētiorem gratiam habitualem. cum gratia christi sit effectus consequēs vniōem psonalem qua maior in/ telligi non potest dei et creature Et quia virtutes oriūtur a gratia que perficit essentiam anime sicut potēs tie anime fluunt ab eius essentia consequens est et ipas virtutes christi inesse excellentissime. Rursus christus ex munere vniōis perso/ nalis sibi vendicat esse non solum vniuersale principium gratificatio nis totius generis humani. quā/ imo esse principium influendi om/ nibus membris. tam ecclesie trium phantis q̄ militantis. et sic con/ uenienter enūciatur de ipso esse ca put totius et vniuersalis ecclesie. et sibi hoc esse propriū. similiter eos

dem iure competit sibi esse media/ torem dei et aliorum membrorum ecclesie. Porro quoniam regula ē q̄ oportet causam semper potētiorem esse causato. Et iterum alia est regula. q̄ id quod est in poten tia reducitur in actum per illud qd̄ est in actu. Christus autem natu/ ram humanam assumpsit integrā videlicet ex corpore et anima. et om/ nibus partibus potestatiuis.

¶ Nunc est concedendum christum esse in actu sū illam perfectionem qua natura humana nata est perfici. Homo autem est in potentia ad scientiam beatorum que in vī sione diuine essentie consistit. Secundo est in potentia ad omnia in/ telligibilia et reducitur in actum per species intelligibiles. Quia etiā in natura humana est intelles ctus agens et intellectus possibilis. Homo adhuc est capax scientie ex perimentalis. quare necesse est con cedere in christo p̄ter scientiam in creatam fore triplicem scientiam. scilicet scientiam beatorum. scientiā per species inditas. et has duas ha buit plenarie ab instanti conceptiōis. Deinde tertio scientiam experimētalem sū quam dicitur pat̄ latim profecisse per inuentiōem ra/ tionem propriā. Proinde cum huma nitas christi vi sue vniōis ē instru mentum vnitum diuinitati sic col/ lata est sibi potētia. modo emine ntiori. q̄ alicui creature. sicut ad om nes actiōes miraculosas ordinabē les ad incarnatiōis finem. qui est restaurare oīa siue que in celis sunt siue que in terris sunt. Nec silentio est pretereundū. esto q̄ ipa vniō hypostatica sū se fuerit sufficientis effi cacie excludende oīm passionē nociuā a xpo. in q̄ dispensatiue actū ē ve in xpo nata hūana p̄mitteret a gere

De diuinis noib? ffo. xvi

et pati q̄ ppria vt dicit regula Da/
maliceni. Hinc ē q̄ in christo fuit de/
fectus penalitatis. elunedi. sitiendi
fatigatois. doloris. et q̄rūdā talium
passionū defectū nō repugnātiū
satisfactori p̄ p̄cto nature humane
Nā ignorātia. p̄ntas ad malū et
h̄mōi repugnāt p̄fectōi scie et gr̄e
q̄ rediunt ad satisfaciendū p̄ genes/
re hūano. et ideo tales defectus nō
assumpit igitur x̄c.

ap̄o v. ¶ In christo natura huma/
na tm̄ vna realiter. erat plu/
res per equialere et virtuali
¶ Hec pp̄o p̄z. q̄ fm̄ ē reale p̄bū
de assumpit solū vnam naturā. tm̄
vniō incarnatōis fuit adeo mirabi/
lis vt eadē fm̄ rem ps̄ aie esset via/
tor et p̄p̄etor in summo gaudio
impassibil. passione p̄tristitia do/
lens et in maxima tristitia. Cuius
exemplum accipi p̄t aliq̄lter in aīa
hūana. cui p̄portio intellectualis ē
rem est vna et simplex. tm̄ fm̄ rōem
ē multiplex p̄ut ab ea fluūt intelles/
ctus agens. intellect? possibilis et
volūtas. Sicut aīa x̄pi fm̄ eandē in/
re potentia erat in gaudio beatifice/
fructōis et in maxima tristitia ex/
dolore passionis et alijs causis cō/
tristantib. Et sicut in resurrectione
vniō aie cū suo corpore erit alterius
rōis et p̄tatis. q̄ in p̄ma natiuitate
et inq̄stū aīa i vniōne reiterata dīa/
bit suo corpori tantū q̄ nihil pos/
terit h̄mōi dissoluere. pari pacto al/
terius rōis fuit vniō in x̄po ante
passionē et post resurrectionem. tunc
enī habebat corpus naturalr passi/
bile graue et subiectū passionib. de/
fectiuis. vñ miraculose ābulauit sic
cis pedib. sup̄ vndas. et corp? eius
resplenduit sup̄ montē. et disparuit
inuisibile extra manus volentium
p̄p̄etere. Nūc p̄o post resurrex̄

cationē vniō in christo h̄z solū statū
p̄p̄etoris cui p̄dicta repugnāt q̄
ad illa q̄ denotāt p̄ditiones defecti/
uas. et p̄sequunt q̄ ad illa q̄ ad do/
res gl̄ie solēt ānumerare. Si igit̄ cō/
sideret q̄ mirabil? fuerit vniō i x̄po
aīa suā passionē. et q̄ aliqui teste Da/
maliceno disp̄satiue p̄missum ē vt
q̄libet vis aīe x̄pi ageret et pareret q̄
sibi ppria. absq̄ alter? redūdantia
ad alterā. nō erit difficile intelligere
et formare plurimas enūciatōnes
de x̄po catholicas oīno insolitas q̄
ad alios hoīes. vt habere aīaz bea/
tā in corpore passibili. et eandē poten/
tiā aīe esse sicut in summa leticia. et q̄
tremā tristitia et sic de sibi fm̄ sta/
tum illius vniōis aīe cū corpore in
x̄po et inferiorū viriū ad superiores.
aut portiois inferioris ad sup̄iore
et vltorius ad vniōne hypostaticā
inq̄stū inferiora ad illā vniōne redū/
cunt p̄ sua sup̄iora. igit̄ x̄c.

¶ Si vniōi incarnatōis sa ap̄o vi
crofante qdā scientiaz cōes/
sociens regule. facile erit loq̄
recte in idiomatū cōicatōne.

¶ Hec pp̄o p̄z. Nā regula ē. q̄ nos/
men sc̄ans naturaz cōem in p̄creto
p̄t supponere. p̄ q̄libet p̄creto i na/
tura cōi Sc̄da regula est. q̄ de q̄libet
bet supposito alicuius nature p̄ve/
re et pp̄ie p̄dicari nomē sc̄as illana
naturā in p̄creto. Tercia regula ē.
q̄ ea q̄ sunt ppria vniū nō p̄nt p̄/
dicari de alio inq̄stū ē illi diuersum
Quia igit̄ in vniōne incarnatōis
natura hūana ē assumpta ad vni/
tate suppositi et ad eius ē increatur
salua distinctōe naturaz diuine et
hūane. Patet p̄mo q̄ hec pp̄ie est
vera. Deus ē h̄o. et q̄ hec ē in mate/
ria naturali. q̄ de supposito nature
humane p̄dicat ibi. nomē p̄cretum
sc̄as naturā illi? suppositi assumptā

Tracta. Mhri Herici Bozychu

ad eē suppositi. Sedo pz q̄ hec etiā
ē pcedēda. hō ē de⁹. ⁊ h vi regulari
pmittay. Tercio pz hāc nō ē pce/
dendā. chriſt⁹ ē hō dñicus. Na re/
gula ē. q̄ idē nomē nō p̄dicatur de
eodē essentiali ⁊ denoiatiue. qz igit
xps ē de⁹ ⁊ dñs essentiali. nō ē pce/
dendū q̄ denoiatiue sit hō dñicus
Dicat tñ xps humanatus ad hunc
sensum. qz illud suppositum qd ab
eterno est diuine nature assumpsit
ex tpe humanā naturā. Potest igit
tur hoc nomen diuinū p̄dicari de
supposito dei. sicut Dionysius no/
minat chriſtū diuinissimū iesum. qz
hoc nomē accipit fm p̄dicatōem
essentialē quādoqz. sicut dī diu/
na essentia. psona diuina Quarto
pz q̄ hec sunt pcedēde. deus fuit
passibilis. fuit mortalis. est tempo/
ralis ⁊ cetera hmoi. que pueniunt
p se nature humanē ⁊ sequēter sup/
posito diuino cui natura humana
est unita. O pie iesu q̄ recte dixisti
ore. Mirabilis facta est scientia tua
ex me. qz alimētia tua incarnatōne
prior p hōz scientia obstupuit au/
diens veritates ante insolitas vt q̄
immortale est mortale. Eternū est
temporale. Omnipotens est infirm⁹
supduēs est egenus. immensum
est in virginis utero clausum. vir/
go peperit. deus esurit ⁊c. Regula
tamē est notanda qua dicat q̄ in p/
positōne in qua aliquid de aliquo
p̄dicatur. nō solum attenditur qd
sit illud qd p̄dicatur ⁊ de quo p̄di/
catur. sed etiam fm quid Unde de
eodem supposito ⁊ subiecto p̄dicā/
tur in p̄creto ea q̄ sunt nature diui/
ne. ⁊ ea q̄ sunt nature assumpte. sed
tñ dicunt ea fm q̄ p̄dicant p̄dicata
Quinto pz q̄ ea q̄ sunt nature hu/
mane nō possunt p̄dicari in abstra/
cto de natura diuina nec e conuerso
Parz. quia huiusmodi nature ma

nent distincte. Sexta patet hanc eē
concedendam. deus factus est hō.
qz deus incepit esse hō ex tpe. Nō
tñ hec pprie est pcedenda. hō vltiſte
hō factus est deus. quia fm cōem
vsum subiectū p̄sunt capi mate/
rialiter ⁊ p supposito. p̄stat autē q̄ il/
lud suppositū est verbum dei qd ab
eterno fuit deus. Q̄ si ab aliquibz
autenticis autoribz inueniat tal
aut p̄similis loquutio debet expo/
ni p istam. factū est vt hō esset deus
Quia autē regula est q̄ ex verbis in
ordinate placis inuenitur herſis.
Et itēz alia est regula q̄ cum here/
ticis nō debemus habere noia cō/
munia. Hinc ē q̄ tales nō admittū/
tur absolute Chriſtus est creatura
Chriſtus est minor patre. sed appo/
nenda est hec d terminatio. fm na/
turā humanā. Quis de virtute ſea/
tionis terminoz nō esset opus ad/
iungere tales modificatōes. Septi/
mo pz hanc nō fore pcedendam
ille hō incepit esse. chriſto demonstrā/
to. dū tñ subiectū sumat materiale
p supposito suo. qz illud est eternū
Quia vero regula est. q̄ terminus
sup quē cadit reduplicatio accipit
p natura. eo q̄ tenet vicem p̄dicati
hinc est q̄ talis p̄cedi. Chriſtus
fm q̄ hō est creatura. Nō autē xps
fm q̄ hō est deus. nam natura hu/
mana nō dat esse dei. sed creaturā
Octauo pz hāc tutius fore distin/
guendā. Chriſtus fm q̄ hō est hy/
postasis vel psona. Nam ly hō res/
duplicabitur pro natura. ¶ Nos
test ergo vno mō intelligi q̄ natu/
re humane compertit esse in aliquo
supposito. ⁊ hoc mō est vera. Alio
modo potest intelligi q̄ nature hu/
mane i chriſto ppria psonalitas de/
beatur causata ex principijs huma/
ne nature. ⁊ sic negatur q̄ chriſtus
fm q̄ homo est hypostasis vel pso

De diuinitatib' iso. xviij

na. qz tm est vna psona in christo q
est natura diuina igit rē.

¶ *ppō*
vij. **¶** Christus vnū z nō duo di
ci debet. qui tm etiam vnum
esse habet.

¶ Hec ppō pty. qz qūis natura
diuina p'dicatur in abstracto de sup
posito diuino sicut in p'creto. tm na
tura humana nō p'dicatur in abstra
cto de filio dei. Nā hec non p'cedit
Christus est humanitas. z p' conse
quens christus est vnus z neqz plu
res neqz plura. **¶** Si a doctoribus
alicubi inueniatur loquutōes q fa
uere vident q christus sit duo ta
les debent pie interpretari. vt cū Au
gustinus videt dicere q Christus
est aliud z aliud. intelligendū est q
christus hz aliam z aliam naturā
Et ideo hec est falsa. Christus est
tm homo. vel xpūs est tm deus. qz
ly tm excludit ibi aliam naturā.

¶ Concedit q christus ē aliquid qd
nō est pater. quia ly aliquid tenet
ibi p naturā humanā. put scatur
in p'creto pro supposito indistincto
qd nō substat p'prietatibus indiui
duantib'. Ex quo elicit q diuersi
tas nature nō facit aliud si nō con
currat diuersitas suppositi. Quia
vero regula est. q vnus rei est tm
vnū esse simplr. Hinc est q impossi
bile est multiplicari illud ēē qd p'p
net ad ipam psonā aut hypostasiz
fm se. Et qz in xpo ē tm vna hypo
stasis cui natura hūana adiungitur
hypostatice z nō accitāl'. Hinc ē
q xpo fm hūanā naturā nō adue
nit nouū ēē psonale. s; solū noua ha
bitudo ēē psonalis p'existēt' ad na
turā hūanā. vt scz illa psona tā di
cat subsistere. nō solū fm naturā
diuinā. s; etiā hūanā. sicut si p' p'xi
tutōes p'one fortis adueniret forti
pedes man' v'loculū nō adueniret

forti aliud ēē. s; solū qdā relatio ad
h'mōi. Nec moueat q in christo ali
dar aliō ēē corpori. Nā em in xpo
dat ēē corpi in qstuz facit ipm acti
aiatū. qd ē dare p'plemētū nature z
spēi. s; ēē extētie ē a p'bo diuino. Ex
q vltēr' deducit q tal' loquutio nō
ē approbāda. q qnq; vtunt qdā v'el
delic; natura hūana in xpo degene
rat i accūs. Vt ēē natura hūana
in xpo habeat aliquā silitudinē cu
forma accitāl'. in qstū natura hūanā
na in xpo aduenit supposito p'prie
in actu. sicut forma accitāl' supue
nit subiecto p'habēti ēē simplr. tm in
cōuenienter ponit degenerat. qz na
tura hūana in xpo sublimat ad alti
us esse z ad dignius suppositū qz se
ex p'p'is pncipijs causaret creatam
hypostasim. Rursus. qz natura hu
mana in xpo pncipat actualē essen
tiā p esse increatū p'bi. sicut natura
hūana in Petro participat actualē
existere in rez natura p esse creatū
Petri. q remoto Petrus z eius na
tura desinerent esse in rez natura.
pari mō si natura hūana in xpo res
moueret ab illo increato esse. eo ipso
caderet in non esse. ppter qd quorū
dā imāginatio nō videt sustinēda
putātū q xps posset naturā hūanā
nā sibi p'p' relinqre. z sic faceret sup
positū p se stans manēs in se in ēē.
Vt q p'bu diuinū posset sibi vnū
re aliquē hoīem p'existētē. z plures
annos habentē. Juxta pmissa nem
pe pty tales nō debite intueri natu
ram vnionis p'bi incarnati in q est
tm vnū esse increatū qd p essentia ē
verbi dei. z p participatōem est na
ture humane. igit rē.

¶ In christo plures voluntates *ppō. vij.*
res poni debent atq; opera
tiones.

¶ Hec ppō pty. qz xps assumptū

Tractatus Boiychem

naturā hūanā cū oīb; pīb; ad inte-
gritatē nature sūm suā spēm In xpo
igit ē vna volūtas increata. Insup
in ipō ē volūtas creata eiusdē spēs
sicut ē volūtas in alijs. Contingit
aut volūtatē aliquā accipi p potētia
volūtia. Aliqñ p actū volūtat; q
d; velle. Utroq; aut mō in xpo sūt
plures volūtates Nā ibi ē volūtas
rōnalis q ē potētia sepata z inorga-
nica. Alia est volūtas sensualitat;
q d; appetitū sensitīuus z ē virtus
organica. Et q; qlibet potētia h; z
ppriū actū q; etiā qdā dispōitōne
filius dei pmissit oīb; virib; an pas-
sionē agere q; ppria Necessē est in eo
ponere plures volūtates. i. act; po-
tentie appetitūe. quoz aliq; erāt na-
turales. Alij ex deliberatōe pūia p-
cedētes. Et vna har; volūtatū ali-
qd aliud voluit q; alia. sine tñ p-
tate. q; h; mōi mō; seipos neq; ipe
diebant. neq; retardabāt. neq; fies-
bant in eodē sūm idē. put clare p-
aduerenti. igitur zē.

ppō. ix.
¶ Patri z sibi sūm naturā hu-
manā subiectū esse. christo cō-
petit ac orare et sacerdotem
existere.

¶ Hec ppō p-; q; xps sūm naturā
humanā ē minor patre z seipo rōe
diuine nature. Et q; in xpo ē crea-
ta volūtas Oratio aut ē qdā expli-
catio pprie volūtat; apud deum vt
eā impleat. cū igit volūtas creata
christi nō est p seipam efficac; ad im-
plendi ea q; vult nisi p p-; tūte diuinā
Necessariū ē fateri xpm ex pte crea-
ti volūtat; orare z patre z seipsum
grā diuine nature. Quia aut volū-
tas simplr aliaq; ē respectu illi;
qd absolute sūm deliberatā rōnem
volūmus. Scdm hoc dōm q; oīs
etiam oō simplr dicta fuit exaudi
ca. quia talis erat conformis volū-

tati rōnis z diuine volūtat. Si ve-
ro attribuat xpo orare sūm sensualit;
tatē inq; tū et; oō orando deo ppō
sūt qd erat in appetitū sensualitat;
tis ipius. sic nō oīs eius oō fuit ex-
audita. sic em volūtas rōnis erat
tanq; aduocata sensualitat;. Vlo-
lūt aut sic xpus exorare vt nos ins-
tueret circa tria videlic; q; habes-
ret verā hūanā naturā Scdm vt oñ
deret q; hōi licet sūm naturāle affec-
tū aliqd velle qd deus non vult.
Tercio vt offēderet q; hō ppriā vo-
lūtatē debet subijcere diuine volū-
tati. iō subiūgat Nō sicut ego sed
sicut tu vis. Rursus. q; ppriū offi-
ciū sacerdotis est esse mediatorē in-
ter deū z hōiem. tradēdo diuina po-
pulo. z offerendo pces populi deo.
Christo aut hec p; excellentiā p-; es-
niebant. Hinc ē q; antonomatice
sibi ppetit esse sacerdotē q; nob; vis
te eterne pmeritū ingrellum igit

¶ Esse pdestinatū competit ppō. x.
christo. z ex parte cause di-
plex adoratio.

¶ Hec ppō p-; q; pdestinatio p-
prie accepta est qdā diuina pordi-
natio ab eterno de his q; p gratias
dei sunt fienda in tpe. est em hoc in
tpe factū p grām vnionis a deo vt
hō esset deus z deus esset hō. z ab
eterno sic fieri fuit a deo pordinatū
igit. Notandum aut q; nō pcedit
q; Christus factus sit filius dei. q;
fieri refert ad rē sūm q; in se ē. z sic fo-
ret sensus q; ip; suppositū qd ē xps
factus est filius dei. Sz pdestinatio
ri p-; net ad aliqd sūm q; est in app-
hensione pordinatis. p-; tū suppositū
tū diuinū apphendi. put est sub na-
tura humana. z sic pcedit q; xps p-
destinatus est esse filius dei. Ex q;
infer; psequēter q; xpus sūm q; hō
pdestinat; ē esse fili; dei. Pcedit;

De diuinitis nominibus? Fo. xviij

Ratio enim importat antecessorem et donum gratuitum. et hec ambo pueniunt christo ratione humane nature. nam natura humana non semper fuit pro homo unita. et ei etiam per gratiam collatum est ut filius dei in persona uniret. Aduertendum tamen est quod hec determinatio secundum quod homo potest referri ad actum scilicet generatum per participium dupliciter. Uno modo ex parte eius quod materialiter cadit sub predeterminatione. et hoc modo est falsa. Est enim sensus quod predeterminatum sit quod christus secundum quod homo sit filius dei. Alio modo potest referri ad ipsam propriam rationem actus. puta scilicet predeterminatio in sui ratione importat antecessorem et effectum gratuitum. et hoc modo pertinet christo predeterminatio ratione humane nature. Rursum credi posset quod filius dei predeterminatus sit esse homo. sed minus proprie. quia gratia non est facta filio dei quod esset homo. Quia autem in eo qui honoratur duo possumus considerare. scilicet eum cui honor exhibetur qui debet esse res sublimis. et ex hac parte est una adoratio et unus honor quo adoratur christus. Secundo consideratur causa honoris que est aliqua excellentia. et sic christo pueniunt plures honores seu adorationes. quia honoratur alio honore propter sapientiam increatam. et alio propter sapientiam creatam. igitur etc.

¶ Christo competit secundum quod homo mo esse mediatorem dei et hominis et veraciter dici filium virginis matris. non tamen sancti spiritus.

¶ Hec propositio patet. quia christus secundum naturam assumptam distat a deo in natura. et ab hominibus in dignitate gratie et glorie. et coniungit homines deo precepta et dona hominibus exhibendo. et pro hominibus deo satisfaciendo et in repellendo. et hec pertinent ad proprietatem mediatoris. Et quia beata virgo circa preceptionem christi ministra

uit materiam sicut alie matres. Iustus est eam dici matrem christi et dei. Et quia regula est quod illud quod dicitur de aliquo secundum rationem perfectam non debet de eodem dici secundum rationem imperfectam. Christus autem est filius dei secundum perfectam rationem filiationis. et ideo secundum naturam humanam non debet dici filius. nec ratione creatiois. nec ratione iustificatiois. et ideo christus nec dicitur esse filius spiritus sancti aut totius trinitatis. sed solum dicitur filius ratione eterne generationis. igitur etc.

¶ Christo prout attribui due naturae. non autem due filiationes pro
m

¶ Hec propositio patet. quia verbum diuinum habet generatores eternam a deo patre. et aliam temporalem a virgine matre. sed quia subiectum filiationis non est natura aut pars nature. sed solus persona vel hypostasis. in christo autem est una tantum hypostasis eterna in qua subiective non potest esse aliqua relatio temporalis. hinc est quod in eo non est nisi una filiationis. scilicet eterna. secundum quam dicitur filius dei patris. Dicit tamen vere et realiter filius virginis matris propter realem relationem que est in matre. cui in christo cointellegitur relatio rationis. scilicet autem antea in filio est per habitum.

¶ Christi in cruce pendentis pro
m fuit tota anima simul dolore passionis et gaudio beatitudinis perfusa

¶ Hec propositio patet. quia aliqua potentia patitur. uno modo passione propria a suo obiecto. sicut visus ex suaprobundantia visibilis. Alio modo passive potentia aliqua ratione subiecti super quod fundatur. sicut visus patitur passiente sensu tactus in oculo. ut cum ocululus pugitur aut distemperatur. Quia anima secundum suam essentiam est forma quod

Tractat' m^gri H^erici Borychū

poris corpore patiente et disposito
ad separationem ab anima. Etia
tota anima patiebatur s^m omes su
as vires que fundantur in essentia
anime. non tamen proprijs passio
nibus nisi s^m vires inferiores. Si
militer quia portio superior tempo
re passionis fuit in gaudio fructuo
nis beatificæ. et etiam illud gaudiu
attribuitur essentie anime. sicut do
lor ratione essentie attribuitur supe
riori portioni anime. Nec hec in chri
sto mutuo repugnabant ppter cau
sam superius p^memoratam. Et qui
bus potest sollers lector perpende
re quos sermones catholicos debe
at proferre. scilicet consurgentes ra
tione incarnationis salutare. quod
fuit tertium peragendum in hac cō
pilatione. B^eas age et p^mue cui di
cendum censemus iure. Nomē tu
um et memoriale tuum domine in
desiderio anime mee. que sunt vba
passumpta in capitali themate

ExPLICIT tractatus de diuinis
nominibz mirifice congestus a vene
rando et eximio viro Artium et sa
cre Theologie professore celesterr
mo. magistro Henrico de Borychū
quem animo proficiēdi primuz edi
dit. ac tandem nouitioruz in Theo
logia vehementissima postulatione
compulsus alijs legenduz tradidit.
vt eo confidētius. eo deniqz salubri
us de diuinis inoffenso sermone lo
qui valeant. Ad laudem supertene
dicte trinitatis. cui sit honor et gloria
in seculorum secula Amen

**Tractat' magistri Hen
rici Borychum de predestinatiōe et
reprobatione diuina. ad laudem be
dicte trinitatis beateqz Marie sem
per virginis actotius curie celestis.**

Altitu

do diuinaruz sap
entie et scientie dei
huius exclama
tionis verba sunt
apostoli ad Ro. xi

que antea ad Romanos nono pre
miserat. Nō est volentis neqz curre
tis sed dei miserentis. et statim post
in eodē. Ig^{it} cuius deus vult mise
ref. et que vult indurat. determinās
qz deus quosdam elegit ad grām et
gloriā qd est saluari. Alios v^o a tā
ti boni cōicatioe reiecit. pponens nō
pferre eis grām finālē et futurā glo
riam qd est reprobati. **O** apostole
doctor gentium abiqz anxio timore
nemo audit post huius seculi mos
mentaneū cursū quosdā in eterne
vite gaudia. quosdā in eterni ignis
ituros supplicia. Verū p^memorata
tua verba vident in desperatōnem
hoies p^mipitare. vident quoqz iust
iudicis iusticiāz inculpare. quis em
apud se nō est dicturus. Ecce non
est p^mituum in potestate volūtatis
mee obtinere grām et gloriā qd ē sal
uari. qz nō est volentis neqz curren
tis sed dei miserentis. et cuius vult
deus miseref. et quem vult indurat.
Quintimo in alto dei examine imu
tabiliter ab eterno ipsa predestinā
tio vel reprobatio p^mdefiniuit meam
saluatōem seu dānatōem. Et qz ne
qz est volētis aut currentis non erit
in potestate mea saluari. Si em p^me
destinatus fuero saluabor. si repro
batus dānabor. nec in potestate vo

De p̄destinatōe diuina Fo. xix.

luntatis mee est h̄mōi immutare.
Quid igit ad bona opa vis conari
 spes om̄is aufugit bonis opibz in/
 sudandi. quis insup iustissimo iudi
 ci nō obijciat. sola volūtas dānatur
 sed nā est in potestate volūtat̄ mee
 qz nō est volētis neqz currētis s; dei
 misericordis. minus igit iuste me pu
 nis in cuius potestate reprobatōez
 euadere minime fuit p̄stitutū. Sa/
 ne ne solū ex apli verbis actiōez q̄s
 accipiat. audiam? alia sacre scriptur
 re testimonia apli sententiā appro
 bantia. Nā d̄r veritas Joh. vi. Ne
 mo venit ad me nisi pater meus tra
 xerit eū. et Eccles. vii. d̄r. Consides
 ra opa dei q̄ nemo corrigere p̄t quē
 ille desuperit. Quid aliud premisse
 sententiē decernūt nisi q̄ nō est volē
 tis neqz currētis posse aut dexteraz
 saluatōis attingere. aut sinistra dā/
 nationis euadere. Itaqz ex his 2 si
 milibz diligēt̄ massicatis a nobis
 om̄is spes salutis. a summo iudice
 relegari videt̄ regula iuris seu equi/
 tatis. Porro me in hac nō solū ar/
 dua. q̄nimo nūmū nos vigente ma
 teria. animus in suspēso p̄plexitat̄
 affligat summi magistri p̄sūs benī
 gna gr̄a. apli quoqz dirigēte assisten
 tia p̄picia q̄sdā f̄rantes p̄ p̄pōnes
 summarie institui. q̄bz diligēt̄ ispe
 ctis sup̄dictaz aut silūz obiectiōnū
 vmbre renouabūtur in lucez aurore
 sex p̄ambula p̄mittēdo p̄us ¶ P̄u/
 mū ē q̄ de p̄destinatōe p̄tingit loq̄
 dupl̄. Uno° ex p̄eact̄ p̄destinan
 tis. q̄ nihil aliud ē q̄ ip̄a diuina eē
 tia. sic em̄ p̄destinatio est rō q̄dā or/
 dīnis aliquoz in salutē eternā i mē
 te diuina p̄existēs. Alio° de p̄desti
 natōe loq̄ p̄tingit ex p̄e effect̄ ip̄i
 p̄destinatiōis. cuiusmodi ē gr̄a aut
 bon° v̄sus gr̄e aut p̄sequitio glorie
 Sic etiā in silī aliud ē loq̄ de forma
 dom̄i p̄cepta in mēte h̄pi° dom̄i

caroris. 2 put est in exequitiōe per
 morū mēbroz 2 instrumentoz q̄bz
 traducit ad lapides 2 ligna. ¶ Se/
 quūdu p̄ambulū ē. q̄ effectū p̄desti
 natōis dupl̄ possumus p̄siderare.
 Uno° in p̄iculari. 2 sic vn° effect̄
 p̄destinatiōis ē gr̄e infusio. Ali° vero
 effect̄ ē bon° v̄sus gr̄e. 2 ali° est p̄se
 uerātia in gr̄a. 2 c̄ijs. Alio° loq̄ pos/
 sum° de effectū p̄destinatiōis in cō/
 et in sua totalitate. 2 sic effect̄ p̄des/
 tinatiōis sub sua serie p̄pletit̄ oīa a
 deo ordinata q̄bz iuuat aliq̄s ad cō/
 sequēdu finē salutis eternē ¶ Terciū
 p̄ambulū. q̄ sicut p̄uidet̄ effect̄ nat̄
 turales vt etiāz cause naturales ad
 eosdē effect̄ ordinēt̄ sine q̄bz illi effe
 ct̄ nō p̄uenirēt. ita p̄destinat̄ a deo
 sal° alicui°. vt etiā sub ordine p̄des/
 tinatiōis cadat q̄cqd̄ hoīem p̄mo/
 uet in salutem siue orōnes p̄rie siue
 alioz siue q̄cūqz alia bona. sine q̄bz
 hō suā salutē nō p̄seq̄. 2 oīa talia s;
 p̄tes effect̄ p̄destinatiōis ¶ Quartū
 loq̄ de cā alicui° 2 rōne illi. h̄bi gr̄a
 refert loq̄ de cā acrus p̄destinatiōis
 que est rō ordinis aliquoz in salutē
 et de rōne talis act̄ quo ad nostrū
 modū intelligēdi nā cū talis act̄ sic
 ip̄a diuina eētia nullaten° cām p̄t
 habere. S; qz fm̄ modū nostruz ins/
 telligendi intelligim̄ deū p̄ suā vo/
 lūtatē amare suā bonitatē. 2 p̄seq̄n
 ter ex tali amore intelligimus q̄ illā
 fm̄ diuersas eius p̄fectiōes vult res
 p̄sentari diuersimode in diuersis
 creaturis. s; hoc p̄tingit quo ad nos
 trū modū intelligēdi. vnū accipi vt
 rōnem alterius omnīus causalitate
 circūscripta. prout istud cōsequēter
 enudeabit̄ dearticulat̄ ¶ Quintū
 p̄ambulū ē q̄ diuersoz inuentū di
 uerse pōnes circa materiā p̄destinati
 onis 2 rep̄batōis. fuerūt ei q̄ asserē
 rēt merita parētū fore cām p̄desti
 natiōis suoz p̄uoz. sicut iudei p̄pter

Tractat' m^gri H^erici Borychū

merita Abraz et sanctorū patrum re-
putabant se predestinatos. Fuit au-
tem aliorū positio q̄ stellatio celi fo-
ret cā p̄destinatōis vel reprobatois
q̄ em ad certā stellatōem celi pue-
rit inclinatio hoīs ad aliqua opa.
hinc est q̄ ex natali stellatōe aliq̄
sunt inclinati ad opera virtutum. z
sic tales dixerūt fore predestinatos.
Alij vero sunt opposito modo incli-
nati tanq̄ reprobati. z hec fuit po-
sicio mathematicorū qui iudicijs in-
sistūt astroz. Aliorū vero positio fuit
q̄ differentia predestinatōis vel re-
probationis hominū in hac vita fu-
erūt merita p̄cedētia in alia vita. cu-
tus inuētor d̄r fuisse Origenes. qui
cōsiderans q̄ omēs hoies ex parte
ipsorū sunt equales tam p̄m naturaz
q̄ p̄m p̄ctm originale. Et q̄ iniquū
videt q̄ equalibz īequalia distribu-
antur. ideo posuit omēs aīas ab in-
itio simul creatas ante corpa. z p̄m
diuersitatem suoz operū diuersos
status eas sortiri in hoc mūdo cor-
poribz vnitas. Fuerūt etiā alij dicē-
tes merita p̄existētia in hac vita fo-
re causam z rōnez effectus p̄destina-
tionis. Posuerunt em Pelagiani q̄
inītiū benefaciendū sit ex nobis. con-
summatio autē ex deo. z sic ex hoc cō-
tingit q̄ alicui datur predestinatōis
effectus z nō alteri. q̄ vnus inītiū
dedit se p̄parando. nō autē ali. Des-
inde fuerūt alij dicentes q̄ p̄scientia
boni vsus gratie esset rō z cā effectus
p̄destinationis. vt intelligat q̄ ideo
dat deus alicui grām z p̄ordinauit
se daturū. q̄ p̄sciuit eū tene vsurum
gratia. Sicut si rex dat alicui militi
equū quē scit eo tene vsurū. Alij ad-
huc fuerūt totaliter ab effectu p̄des-
tinationis excludentes p̄cursum seu
cooperatiōem liberi arbitrii huma-
ni. Nā q̄ aplūs d̄r. nō est volētis ne-
q̄ currentis putabāt totū effectum

p̄destinatōis resoluendū ad solū de-
um quasi nihil influeret liberū hoīs
arbitriū. ¶ Sextum pambulum
q̄ sacra scriptura certis ex causis in-
terdū loquitur extremius sup̄ficia-
liter q̄ simpliciu sensus p̄ma fronte
possit cōprehendere. Verbi grā. ne
credat q̄ in meritis noscere bonis
equaliter hō operet sicut deus. aut
q̄ in malis operibz sicut deus con-
currat. sicut in bonis. ideo sacra scri-
ptura p̄m sup̄ficie verborū videt solū
deo ascribere bona opa nostra. Glā
Esa. xvi. Quia opa nostra in nobis
opatus es dñe. Et aplūs eodē spū
d̄r vbi sup̄ra. Nō est volētis neq̄
currentis sed dei miserationis. aut et
am ad designādū nūmā necessitatē
gracie dei diuina scriptura loquitur
de deo tanq̄ de p̄ncipaliter agente.
vbi tñ deus se h̄z p̄missiue. sicut d̄r
ctur deus aliquos tradere in repro-
bum sensum. nā. gratia sua nos des-
serente et eo p̄mittente nos cadere
p̄sequens est nos labi in peccatum
et tandē vsq̄ ad reprobū sensum.
Sist quoz mō d̄r quosdā indurā-
re. q̄ eo a nobis suaz grām subtra-
hente ad peccata labimur. ex quibz
sequitur obduratio cōtra dona spūs
sancti. que hoīem faciūt deo humilē
lem z obediēte. Aut etiā ad desi-
gnādū q̄ ipse nobis bonū instinctū
inspirat. quo nos frequenter abutimur.
z occasione accepta talē instin-
ctum in deterius p̄mutamus. Esa.
decimo scribit de rege Babylonie.
cui dñs instinctū inspirauit ad des-
fendendū iura regni sui z ad puniē-
dum rebelles. quē instinctū ad p̄-
uam intentiōem p̄uertit. scz in p̄-
am sup̄biam. in diuitiarū accumu-
lationē. z hominū occisionē. z sic rō-
ne boni instinctus scriptura d̄r eū
missum a deo ad aliorū punitiōnez et
subiugatiōem. Ita q̄ talibz ex causis

De pdestinatōe dīna. Fo. xx.

dīuina eloquā ultra simplicium ca-
pacitā tē put sup̄ficialit̄ sonāt viden-
tur ad vnā partē extremius declina-
re. que tū pensata mystica ratōne ne-
scīta medio neq; paulisp̄ recedere
His igit̄ p̄libatis sequitur p̄sentis
materie veritates elucidande p̄ q̄s
dā p̄pōnes. quaz̄ hec est p̄ma

ap̄o p̄ma ¶ Catholica doctrina attestā
te asserere est necesse quosdā
hoīm a deo p̄destinatos eē.

¶ Hec p̄pōitio p̄ illud ad Ro.
viii. Quos p̄destinauit hos 2 vo-
cauit huius aut̄ necessitatis rō est
q̄z hō ordīnat̄ ad finē beatitudinis
sup̄naturalis sue nature p̄pōitōnem
trāscēdētis. Ad id aut̄ ad qd̄ nō p̄t
aliq̄s puenire p̄ virtutez sue nature
opret̄ q̄ ab alio trāsmittat̄. sicut sa-
gitta a sagitate mittit̄ ad signū. vñ
rōnalis creatura q̄ ē capax vite eter-
ne pducit̄ in ip̄am quasi a deo trās-
missa. Ecq; huius trāsmīssionis rō
in deo p̄existit. 2 fm̄ eā aliq̄ dicuntur
p̄destinati. igitur 2c.

ap̄o ii. ¶ Concludi p̄t ex rōne diuine
prouidentie quosdam homi-
num reprobatos esse

¶ Hec p̄pō accipit̄ Malachie. p̄.
vbi d̄r. Jacob dilexi Esau at̄ odio
habui. Cui? rō est. q̄z p̄destinatio ē
ps puidētē. ad puidētā aut̄ p̄tinet
p̄mittere aliq̄ defectū i rebz q̄ pui-
dētē sub dīnū. Vñ cū p̄ diuinā
puidētā hoies ordinēt̄ in vitā
eternā. p̄tinet etiā ad diuinā puidē-
tiāz q̄ p̄mittat aliquos ab illo fine
deficere. 2 hos d̄r reprobare. Sic ḡ si
cut̄ p̄destinatio est ps puidētē re-
spectu illorū q̄ diuinitus ordināt̄
in salutē eternā. ita reprobatio ē ps
puidētē respectu eoz qui ab hoc
fine excidūt. Vñ reprobatio nō no-
minat̄ p̄scientiam tū. sed aliqd̄ fm̄

rōnem sup̄addit̄. vt sicut p̄destinatio
includit̄ voluntatē p̄ferendi grāz
et gloriā. ita reprobatio includit̄ vo-
luntatē p̄mittēdi aliquem cadere in
culpā. 2 inferendi dānatōis penā
pro culpa. igitur 2c.

¶ Parentū merita vel demerita siue p̄t sunt in se siue p̄t
ut sunt in diuina p̄scientia. **ap̄o. iii.**
non sunt p̄destinationis vel
reprobationis puerorum ra-
tio vel causa.

¶ Hanc p̄pōnem ostendit̄ ap̄s ad
Ro. ix. de Jacob p̄ Esau q̄ erāt ger-
mani ex eisdē patre 2 matre. quorū
tū vn⁹ erat a deo electus. alius p̄o
reprobatus. Potest aut̄ idē ostendē
hoc mō. nā quis bona opa paren-
tum possint coadiuuare ad aliq̄ez
particularē effectū sub p̄destinatōe
p̄tenti. quēadmodū p̄ces sanctorū
et bona opa p̄ordināt̄ ad aliq̄ez ef-
fectū p̄destinatiōis. Nō tñ absolute
est p̄cedendū q̄ sint rō vel cā p̄desti-
natiōis. Regula em̄ est q̄ rō p̄des-
tinatiōis p̄intelligit̄ p̄destinationē.
merita p̄o parētū includunt̄ in ip̄o
effectū p̄destinatiōis. Dicit̄ em̄ alia
regula q̄ om̄e dei b̄ficiū qd̄ homi-
nī p̄fert̄ ad salutē est effectus p̄desti-
natiōis. Silicet deducit̄ q̄ demeritū
ta parentū nō sunt aliquo mō cā re-
probationis. Nā regula est q̄ i bo-
nis spiritalibz nemo patit̄ damnūz
vel penā nisi p̄ culpa p̄pria. vñ Eze-
chielis. xviij. d̄r. filius non portabit̄
iniquitatē patris. Cui? cā subiūgitur
q̄z oēs aīe mee sunt d̄r dñs. sicut aīa
patris ita 2 aīa filij. hō em̄ traducit̄
ab hoīe fm̄ corpus. aīa vero imedi-
ate creat̄ a deo. Et sic patet veritas
p̄pōitionis.

¶ Nō p̄t dici cōstellatio ce-
lestis ratio vel causa p̄desti **ap̄o. iij.**
o iij.

Tractat' mgrī Hērici. Borythū

nationis aut reprobationis

Huius propositionis veritatem insinuat apłus ad Ro. ix. de pñariis fratrib' duob'. qz ex eodez cōcubitu pcepti erāt 2 in eadez hora ex vtero nati. 2 tñ vnus pñet ad pdestinationē. 2 alter ad reprobationē. Silt pñ idem deduct' ex rōne Admisit em q tpe natiuitatis alicui' regnet cōstellatio pñcia nascenti influens in/clinatōnem ad opera virtutū. talis aut inclinatio est quoddā dei beneficiū a deo pordinatū ad nascentis salutē. 2 sic est qdam effectus pphēsus sub totali pdestinationē Ac per hoc patz q nō potest dici rō vel causa pdestinationis. nec rō vel cā pdestinationis pñtelligit totali pdestinationē. sicut vniuersaliter cuiuslibet rei rō vel cā eidem rei pñtelligitur. pari modo ostendi potest q pstellatio astralis nō pñt dici rō vel causa rei probationis alicuius. nam ipa pñt missiue includitur sub reprobationē nam sicut deus habet volūtātē nō pferendi grām alicui. sed vult pmittere eum cadere in culpā. Ita vult pmittere sub hora pceptōis vel natiuitatis alicuius regnare pstellatōez ex qua pñt trahitur inclinatio ad malas actiones. qñis multi sint reprobatī sub bonis pstellatōnib' pcreantī. Preterea corpa celestia habet actionē directe in corpa nostra. sed nullam habent actionē in partem in/lectuālē. 2 ideo ex eoz actionē pensari nō potest rō pdestinationis vel reprobationis. ppter quod Hier. x. dicitur. A signis celi nolite meruerē que gentes timent. 2 sic patz veritas ppropositionis

Nullatenus merita pñt existētia in priori vita. aut opera nostra pñt existētia in vi/

ta pñtenti possunt ratio vel causa pdestinationis vel reprobationis censerī

Huius propositionis veritatem innuit apłus ad Ro. ix. de fratrib' predictis dicens. q ante qd aliquid boni vel mali egissent vt fm electio nem ppositū dei maneat. nō ex operib'. sed ex vocante dictum est. Vt ioz seruiet minori. sicut scriptum est Jacob dilexi Esau autē odio habuit Apłus etiā ad Titū. iij. Apparuit benignitas 2 humanitas saluatoris dei nō ex operib' iusticie que fecim' nos. sed fm suam misericordiā saluos nos fecit Deinde patz alio mō veritas ppositionis. nam ponere merita pñtētia in alia vita est erroneū. nō em omēs aīe humane erant in pñcipio simul creare. sed eas quotidie deus creare dignatur. nec seqtur q apud deum sit iniquitas. Totum em genus humanū ppter originale peccatū amittit ius hereditatis eterne. si ergo diuina miseria libe/raliter 2 gratuite quosdam pdestinat pferendo grāiā 2 gloriā Alios autē relinquit volens eos pmittere absqz grāiā 2 labi in culpā. 2 tādezinfligere dñationis penā. Constat ex hoc nullatenus posse pcludi euz iniustū. et cōmittere viciū acceptōis psonariū. Erroneū etiā est asserere q merita pñtētia in hac vita sint pdestinationis vel reprobationis causa. nam Pelagius in hoc habet mēsdax q dixit initium boni operis esse ex nobis. vñ Apłus. ij. ad Thoz. iij. eū redarguit dicens. q non sumus sufficiens cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. Nullū autē anterius pñcipiū inueniri potest q cogitatio. Non igitur potest dici q aliquid quod initius in nobis existat quod sit ratio effectus pdestinationis.

De p̄destinatōe dīna. Fo. xxi

Et sic patet veritas p̄pōnis. § 2c.

¶ Bonus vsus gratie siue in re siue in diuina p̄scentia non est censendus ipsius p̄destinationis hominis ratio vel causa

¶ Huius p̄pōitiōis veritatem Apostolus studiose determinat vbi reuerteris. nam bonus vsus gratie p̄sistit in bonis operibz. dicit autē ad Romanos. ix. Non ex operibus sed ex vocante dictū est. Jacob dilexi. Esau autem odio habui. Et ad Titū. iij. Nō ex operibz iusticie que fecimus nos. sed fm suā misericordiā saluos nos fecit. Et ad Ephe sios p̄mo. Idem euidenter esse edis/serit dicens Sicut elegit nos in ip̄o ante mūdi p̄stitutionēz vt essemus sancti z immaculati in p̄spectu eius in charitate. quibz verbis innuit q̄ bona opera quibz sanctificamur cōsequūtur eternā suā electiōem ad nosā beatitudinē. Quā in re nullus renus est silentio transēdum docu/mentum p̄ncipis p̄horz. Aristoteles q̄ ponit inter instrumenta abū/da ndi. videlicet differentiarum in/uentio. plurimi nāqz volūt cōpara/re bonū vsū gratie ad bonū vsū equi collati a rege militi. vbi tñ lara ē dīna. Differūt em̄ dilectio dei erga hominēz. z dilectio hominis ad hominē. nam homo diligit hominē p̄pter aliquā bonitatem in eo p̄s/istentem aut p̄destinatā. z sic bonitas hominis qui diligitur est causa dilectiōis qua ab alio diligit. Vt reuerſa autē est respectu dilectiōis dei ad hominē. nam sua dilectio nō p̄supponit in nobis aliquā bonitatem. sed causat in nobis bonitatem. Unde diligere est alicui velle bonum. volūtas autē dei qua vult bonum alicui est causa q̄ illud bonum

ab eo habeatur. Quibz pensatis de sistant inducere pro simili de bono vsu gratie z bono vsu equi. Deinde huius p̄pōitiōis veritas p̄z rōne. nam rō p̄destinatiōis p̄intelligit p̄destinatiōis effectus autē eius in ip̄a includitur. Manifestū est autē q̄ omne dei beneficiū q̄ homini cōfertur ad salutē est diuine p̄destinatiōis ef fecer. Beneficiū autē diuinū nō solūz extēdit se ad infusiōē grē qua hō iustificat. sed etiā ad grē vsuz. quē ad modū in rebz naturalibz nō solū deus creat ip̄as formas in rebz. s; etiā ipsos motus z operatiōes formarū deus em̄ est p̄ncipiū omnis motus cui⁹ opatiōe cessante ex formis nullus mot⁹ vel opatiō sequeſ. Sic ut se h; habitus grē virtutis in ata ad vsū ip̄ius. sicut se h; forma natu/ralis ad suā opatiōem. ideo Ecclē xxvi. d. Omia opa nostra in nobis opatus es dñe. nec tñ supfluit habi tus gratie neqz supfluit naturales forme. Quis deus in omibz operur quia sicut dicit Sapientie. viij. Ip̄e disponit omnia suauiter. quia scz p̄ suas formas omnia inclinātur. qua si sponte in id ad q̄ ordinant a deo Et sic p̄z veritas p̄pōitiōis.

¶ Quāuis ipsius p̄desti nationis dici non liceat ratio seu causa bonus vsus gratie. potest tamen ratio aut causa alicuius particularis effectus p̄tenti sub p̄destinatione

¶ Hec p̄pōitio quo ad p̄nam eius p̄tē est deducta in p̄pōne p̄cedē ti. Nō est enim dicendum q̄ bonus vsus gratie Jacob patriarche fuit ratio vel causa p̄destinationis sue. Scda p̄o pars p̄z p̄mo autoritate ambrosij dicet. Dilectiōis illi dabo quē p̄cio toto corde ad me fuerint.

Tractat' m'grī Hērici Borychū

Ubi innuit q' bonus vltus gratie est cā finalis gratie collate. z vtrūq' est qdam effectus particularis ptenus sub p'destinatōe. Deinde ostēdit p'positio pro sequēda eius parte p' rōnem. Dicitur est em̄ in sequēdo p'ambulo. penū q' effectum p'destinationis possumus dupl'r consi- derare. Uno mō in cōmuni z in sua totalitate. z sic p'destinatio extendit se ad om̄e beneficium diuinū z ad om̄e auxiliū yndecūq' veniat. qd' hō minē adiuvat ad eternā salutē. Alio mō p' p'videri effectus p'destinationis in particulari. z sic vnus effectus p'destinatōis est cā z rō alterius. posterior em̄ est cā pōis fm̄ rōnem cause finalis. et prior est causa posterioris fm̄ rōnem cause merito rie que reducitur ad dispositiōem materie. sicut si dicamus q' deus p'cedit ad dātrū alicui grām vt mereret gloriā. Vbi p'hus. ij. physico rū. quādā regulā assignat q' in ordi natis ad aliquem finē posterius est causa finalis pōis. et p'us est causa efficiens vel tanq' disponens respectu posterioris. sicut abstinētia. sum p'rio syropi. mollificatō materie. sum p'rio portōis amare. expulsiō peccantis materie. z introductio sanitatis amisse. In hoc ordine sanctas est vltimus finis z alia ad ipm̄ ordinantur. ita q' sumptio syropi est finis p'rimus abstinētie. z abstinētia est tanq' dispositio ad effectū syropi. Silitr mollificatio peccantis materie est finis sumptōis materie syropi. Syropus vero est tanq' causa efficiens mollificationis. z sic deinceps. Pari mō in totali p'destinatiōe finis vltimus est eterna beatitudo ad quā plurib' medijs ordinat' puenit. ppter qd' iuxta regulā p'milam huiusmodi media sibi inuicem sunt cause fm̄ diuersa genera causarum.

Et ita p'ingit vnū particulare effectū p'destinatōis fore. cām alterius effectus. Exempli gratia. deus gratuita motione puenit hominem vt se puerat ad deū. aprando se ad gratiā infundendā. Sequēdo infunditur gratia habitualis. Tercio pceditur ad bonū vsū grē. Quar to datur p'seuerantia finalis in gratia. Deinde sequit' beatitudinis gloria. nec refert si per plura aut paucā media pcedatur. nam semp' ver est q' vnū pparatur alteri fm̄ rōnez alicuius cause. licet in diuerso genere. Sic ergo patet q' loquendo de p'destinatione quo ad particulares effectus in ea comprehensos potest de ea ex parte nostri ratio vel causa assignari.

¶ Mala opa prout sunt in diuina p'scientia non sumpt'. ^{mo} ^{vij} tñ aliquāl' dici pnt' reprobationis ratio vel causa

¶ Huius p'positiōis veritas quo ad primā partē dicitur ex autoritate apostoli ad Romanos. ij. dicentis q' non ex operib' sed ex vocante dictum est q' Elau odio habuit. De inde quo ad sequendam eius partē deducitur. Vbi est aduertendū q' differentia est p'destinatiōis z reprobatiōis. nā p'destinatio importat pparatōem etiā meritōz q' puenit ad gloriā. s' reprobatio nō importat pparatōem demeritōz q' bus deuenit ad penā. z iō p'scientia meritōz nō p' esse aliqua rō p'destinatōis. q' etiā merita p'scientia cadūt sub p'destinatione. Sed p'scientia peccatōz p' esse aliqua rō reprobatiōis ex parte pene que preparant reprobat' inq'ru' s'z pponit se punire malos ppter p'tā q' a seip's pnt'. iustis autem pponit se p'miaturū ppter bona opera que a seip's non habent.

De p̄destinatōe dīna. Fo. xxij.

Et hac igitur differētia cōsurgit q̄ p̄scentia peccatorū potius dīcūpt causa reprobatois q̄ p̄scentia meritorū causa p̄destinatiois. 2 sic patet veritas propositionis.

¶ *¶* Eterna electio aliquorū et nō aliorū. aut autoritas sacre scripture. nullatenus p̄e/ iudicat libero arbitrio in sua libera potestate cooperandi ad finē beatitudinis eterne

¶ Hec p̄positio patz autoritate apli. ij. ad Ehoz. xv. Nō ego s̄ gratia dei meū. Et aplus Petrus. ij. Pe. p̄. dr. Scitāte ut p̄ bona opes/ ra certā vestrā vocatiōem 2 electōez faciatis Aug. vero dr. Qui creauit te sine te non saluabit te sine te. Et Oze. xij. dr. Perditio tua ex te is/ rael. Et quibz autoritatibz 2 pluri/ bus alijs in sacra scripturā p̄sentis clare elicit q̄ p̄destinatiōem 2 reprobatiōem nihil subtrahit potesta/ ti liberi arbitrij flectendi se in quācū/ q̄ partē voluerit. Deinde patet p̄/ positio ex rōne. Nam diuina prouī/ dentia mouēs omnia mouet vnūq̄d/ q̄ fm suā naturā. naturalia em̄ qz ad vnū determinātur mouet deter/ minate ad vnū. vt grauiā deorsum leuā sursum. Ea vero que hāent li/ beri arbitriū mouet relinquendo ea in potestate sui liberi arbitrij. Nullā igit̄ p̄t hō assumere querelā ex rōne p̄destinatiōis vel reprobatois qua si non subit facultati sui liberi arbi/ trij posse saluari. Vbi aduertendū q̄ semp̄ actio p̄ncipali agenti magz attribuit q̄ sequentiario. sicut securi nō dr̄ facere archā sed artificis. Quia ergo p̄ bonas actōes puenit ad ad/ eptionem eterne glorie. 2 h̄mōi acti/ ones sunt dei tanq̄ p̄ncipaliter agē/ tis. ideo sacra scriptura aliquoties.

loquit tanq̄ totū esset solus deus et homines nō haberēt aliq̄d interez esse. Et ad hūc sensū dr̄ aplus. nō est volentis neqz currentis sed dei misērentis. Itaqz ad gloriā obtinē/ dam deus vere dr̄ totū facere. 2 tñ ab eodē toto nō circūscribit et p̄cur/ sus actiuus liberi arbitrij hominis. Consulto autē loq̄tur sacra scripturā/ ra attribuēdo totū deo. tum qz ipse est p̄ncipaliter agens. tum qz loquē/ do sic extremius inducit ad quāsdā vtilitates in sexto p̄ambulo p̄oemij p̄memoratas. *¶* Sane quatenus huius p̄positiois intentio plant̄ ex/ plicetur recurramus ad exemplum sacre scripture. de Jacob et Esau. Jacob em̄ p̄destinatus gratuita motione mouebat ad deū vt p̄sent/ ret infusioni gratie. h̄mōi tñ morio/ nihil subtraxit libertati arbitrij sui. potuiss̄ em̄ nō p̄sensisse. sicut Esau mouebat gratuita motione ad con/ sentiēdū sumul infusioni gratie. quē ex libertate arbitrij non p̄sentiens. si voluiss̄ p̄sensiss̄ 2 grām accepiss̄/ set qua si voluiss̄ tene vsus fuiss̄. et in eadē fm facultatē liberi arbitrij ad finē vsqz p̄seuerass̄. ac p̄ hoc eter/ nam gloriā possediss̄. Quinimo nō irōnabiliter dīcī p̄t q̄ aliq̄s res/ probatus intensiori motione ad deū mouet. nec tñ p̄sentit. Alius ve/ ro p̄destinatus remissiori motione diuinitus motus acquiescit motio/ ni 2 grām recipit. quo nō obstante posset de reprobatois introitus tal/ iter mouere q̄ in odorē illius mort/ onis curreret 2 ad eternā patriā tāq̄ q̄ p̄destinati festinarent. Ad q̄d de signādū dīcī p̄sueuit q̄ ad ea q̄ p̄e/ destinationis sunt deus mouet om/ nes sufficienter. tñ solos p̄destina/ tos mouet efficaciter. Et sic patet veritas propositionis.

Tractat^{us} m^{agistri} H^{erici}. Bo^{rychi}

107.

¶ Vera causa et ratio predesti-
nationis ex parte effectus sumi debet
ex reprobatione diuine bonitatis

¶ Huius propositionis veritatem
ap^{osto}lus determinat ad Ro. ix. dicēs.
Volens deus ostendere iram. id est
vindictā iusticie. et notā facere potē-
tiam suam sustinuit. id est permisit in
multa patientia vasa ire apta in in-
cēritum. vt ostenderet diuinas glo-
rie sue in vase misericordie que pre-
parauit in gloriam. Cui recordans
quod ad Thimotheum. ij. dicit. In ma-
gna domo non solum sunt vasa aurea
et argentea sed lignea et fictilia. et quē-
dam quēdam in honorem. et quedā in
contumeliā. Deinde idem dedas-
ratur ex rōne. Sic enim deus dicitur
omnia propter suam bonitatem fecisse vt
in rebus diuina bonitas representet.
Necesse est autē quod diuina bonitas quę
in se est vna et simplex multiformi-
ter representetur in rebus. propter hoc quod
res creata ad diuinā simplicitatem
attingere non potest Et inde est quod ad
plerūque vniuersi requiruntur diuer-
si gradus rerū. quarū quedā altius.
quedā infimū locū teneat in vniuer-
so. Et vt multiformitas gradū cō-
seruet in rebus deus permittit aliqua
mala fieri ne prepediatur multa bo-
na. Sic ergo consideremus totum ge-
nus humanū sicut totā rerum vni-
uersitatē. Voluit ergo deus in ho-
minibus quātum ad aliquos quos pre-
destinavit suā bonitatem representa-
re per modū misericordie parcendo
et quātum ad aliquos quos reprobat
per modum iusticie puniendo. hec
autem ratio extendit se ad effectum
predestinationis tam in cōmuni quā
in particulari quo ad speciales effe-
ctus sub predestinatione p^{re}sentos.
Et sic manifeste patet veritas huius
propositionis. igitur etc.

¶ Predestinationis horū et m^{agistri}
reprobationis illoz ratio siue causa ex
simplici dependet et mera vo-
luntate diuina.

¶ Huius propositionis veritatem
Ap^{osto}lus determinat ad Romanos
nono. vbi loquēs de Jacob et Esau
dicit vt scilicet electiōem propositū dei
maneret. Non ex operibus sed ex voca-
te dictū ē Jacob dilexi et Esau odio
habui. Similiter in euangelio sal-
uator idem innuit vbi loquitur de
operarijs in vinea. ostendens quod ex
beneplacito sue voluntatis quibusda-
plus quibusdam minus dare ordi-
nauit. vt patet Mathei. xx. vñ Aug^{ustinus}
gustinus dicit super Iohāne. Qua-
re hūc trahit et illum non trahit. noli
velle diiudicare si non vis errare De
inde patet eadem veritas propositio-
nis ex consideratione similitudinis in
alijs rebus Nam in rebus naturalibus
potest ratio assignari cum materia pri-
ma tota sit in se vniiformis. quę vna
pars eius ē sub forma ignis. et alia
sub forma terre. et alia sub forma ali-
terius elementi a deo condita a p^{ri}-
ncipio. Assignat enim huius ratio ex hoc
quod illo modo saluari potest diuersis
tas sp^{iritu}um in rebus vniuersi. Quare
autem hec pars materie est sub illa
forma. et illa sub alia. dependet ex sim-
plici voluntate diuina. Similiter in
rebus artificialibus ex simplici volun-
tate artificis dependet quod hic lapis sit
in ista parte parietis. et ille in illa par-
te. quous ritio artis habeat quod aliq^{ui}
sint in hac. et aliqui in illa. Nec ta-
men propter hoc deus minus iuste
egit. quia effectus predestinationis
non datur ex debito. se ex gratia. In
his vero que ex gratia dantur pos-
test aliquis pro libito suo dare cui
vult plus vel minus. dummodo nul-
li subtrahat debitum absque preiudi-

De p̄destinatōe dīna. Fo. xxiij

itio iusticie. Et sic clare patz veritas
propositionis.

Representatio diuine bo
nitatis nō est causa p̄desti/
nationis ex parte actus p̄de/
stinantis. tamē fm nostrū mo/
dum intelligendi conueniēter
cōceditur ratio eiusde actus
p̄destinantis.

Veritas huius p̄positōis po/
test sumi ex Ap̄lo ad Ro. p. vbi dī
Inuisibilia dei a creatura mūdi per
ea que facta sunt intellecta sp̄ciū/
tur sempiterna quoq; eius virtus z
diuinitas. Ex quib; verbis primo
accipitur q; cū omnia per ip̄m facta
sint ip̄sius nullo mō potest esse ali/
qua causa. Sed dictū est p̄us q; p̄/
destinatio que est actus p̄destinan/
tis nō est aliud q̄ ipsa diuina essen/
tia, z sic ip̄sius nō p̄t esse aliqua cā.
sicut nec diuine essentie cā p̄t imagi/
nari. Deinde ex eadē autoritate ac/
cipere possumus q; ex reb; creat; in
cognitōem diuinor; assurgim;. In/
fir q; licet diuina natura z tota sua
p̄fectio sit vna in se z vniformis. tū
eam cognoscere nō possum; nisi fm
diuersas rōnes z multiformiter. z sic
illi; qd sibi puenit fm vnā rōnem
reddimus rōnem p̄ id qd sibi pue/
uenit fm aliā rōnem. sicut dei hā/
tere volūtate cōcludimus ex hoc q;
est nature intellectualis. pari modo
fm nostrū modū intelligēdi occur/
rit nobis q; deus suā bonitatē dili/
git. sequūdo q; vult eā diuersimode
representari in reb;. terciū autē q; ali/
quis vult assumere ad fructōem fu/
ture glorie. et alios vult ab illo bo/
no relinquere. In tali autē p̄cessu no/
ster modus intelligendi accipit p̄us
tanq; rōnem posterioris. nō tamen
tanq; cām eius. nam cā diuersitate

importat Causa em̄ est ad causas eē
sequit aliud Et sic p̄z veritas p̄pōis

P̄destinatio q̄ est act;
p̄destinantis potest fm vnāz
rōnem quo ad nostrū modūz
intelligēdi dici rō act; p̄desti/
nantis fm aliā rōnem.

Huius p̄positōis veritas p̄t de/
duci ex fundamēto autoritatis ap̄li
p̄positōis p̄cedētis. Quia in cogni/
tione dei ascendimus ex cognitōne
reni creatari. hinc est q; mod; p̄ci/
p̄edi z loquēdi de deo p̄positōat co/
gnitōi rez creataz p̄ q̄s ad cognitōe
onē e; puenim;. Exp̄imur autē in o/
bis q; vbi plura occurrūt q̄z vnūz
ponim; p̄ter aliez. tūc illud accipi/
m; vt rōnē volēdi aliez. sic ex h; q; vo/
lum; sanitatē accipim; rōnē q̄re vo/
lum; b̄tere portione amarā Quia q;
circa deū p̄ nobis occurrūt q; amat
p̄p̄iā bonitatē. sed occurrūt q; q; eā
amat vult p̄fectōnes sue bonitatis
cōficare ad extra reb; creatis. Et q;
res create nō p̄t eā p̄cipare nisi di/
uisum z multiformit. p̄sequēt occur/
rit q; de; p̄fectōez suā in se vnā vult
in ill; reb; eā sic rep̄ntari. z in alijs re/
b; eadē alio; rep̄ntari. sic in iacob z
esau. exēpli ē sepi; reiteratur;. Sic q;
accipiam; actū dīne volūtatz q; vult
in iacob rep̄ntari bonitatez sue mīa
ex illo accipim; q; eū vult assumere
ad eternā glāz. z itez accipim; q; eū
vult h̄re bona merita ill; gl̄ie. Et q;
vltat; cōcludimus q; vult sibi dare
grāz gratificiētē. Ecce i hoc ordine
vn; act; p̄destinantis accipit vt rō
alter; act; fm n̄m modū intelligēdi
q̄uis q̄libet istoz actū f̄rē sit ip̄a
dīna eēntia Pari mō ostēdi posset q;
vn; effect; p̄destinantis vt volit; p̄t
fm n̄z modū intelligēdi dici rō act;
p̄destinantis resp̄ctū alter; effect; p̄des/
tinantis. exēpli grā glā et̄na cēfect;

ap̄o. x. li.

Tractat' mgrī Hērici. Boꝛythū

predestinationis. et put deus illam vult dare Jacob. fm hoc pcpim' q' illa est rō quare vult eum habere bona merita. et quare vult sibi dare grām gratū facientē. Et q'uis oīa in deo sunt vnum. tñ diuerse rōnes nostri modi p'cipiendi nō sunt false eo q' tanta est plenitudo p'fectionis vniformis in deo q' ipsa sufficit satis facere et exhibere correspōdētiā quorū cūq' ratiōib' quas de simplici deo formare possumus. Et sic patz veritas propositionis

ppō. xliij.

Sicut quedā coordina-
tio loquutōis fm rōnem cau-
se finalis in p'destinatione est
admittenda. pari modo q'daz
cōnexio coordinata fm rōnez
cause preparatorie aut meri-
torie vel quasi efficientis in p/
destinatione est approbāda

Hec p'positio p'sumi ab apo-
stolo ad Ro. viij. vbi d'r. quos p'sci-
unt et p'destinavit p'formes fieri ima-
gini filij sui. quos autē p'destinavit
hos et vocauit. et quos vocauit hos
et iustificauit. quos autē iustificauit
hos magnificauit In quib' verbis
Apl's r'agit p'cessum aliquoz que a
deo fiūt fm suā p'vidētiā. In his
autē q' fiunt fm intentōez finis solet
duplex p'cessus assignari. Vnus est
fm viā rōcinatiōis seu intentōis. et
talis incipit ab vltimofine. scz q' vlti-
mo p'ducitur in esse. et p'cedit ver-
sus media. Alius est fm viā opera-
tionis seu exequutionis qui p'cedit
ecōtra. Exemplū pz in actōne medi-
ci. medicus em intendit sanitatez. et
gratia illius intendit expellere mate-
riā peccantē. gratia vero illius intē-
dit dare medicinā laxatiuā. gratia
cuius intendit mollificare materiā.
p'pter hoc autē p'cipit b'tere syropū et

illius intentōne inūgit abstinentiam
et ibidē est status. Itaqz p'r dedara-
ri sile in p'posito. Tñ p'cedendo fm
viā intentōis. tñc fm rōnem cause
finalis admittēda est hec ordinatio
loquutōis. qz deus vult alicui dare
gloriā etiā vult sibi p'ferre talē vsuz
vult etiā sibi dare grām gratū facien-
tem. Et qz vult sibi p'stare talē gra-
tiam vult etiā sibi donare mōtionez
gratuitā efficacē vt se conuertat ad
obediēdū tali mōtiōi. qz etiā sibi lar-
giri vult talem mōtionez efficacem.
voluit siltter p'ferre sibi naturalia p-
picia et tene indinabilia ad talē mō-
tionez. Tñc igit p'cessus est fm ori-
dinem cause finalis. vbi p'mū habz
rōnem finis respectu posterioris. Si
vero p'cedatur fm viam exequutio-
nis. tñc fit talis p'nectio coordinati-
onis. Quia deus p'ulit huic bona
naturalia voluit eū mouere mōtiōe
efficaci. et qz voluit eū mouere mō-
tione efficaci voluit sibi sibi ifundere gra-
tiam gratū facientē. et qz dedit tales
gratia voluit p'ferre vsuz bonoz
operū. et qz p'seruauit in bonis ope-
rib' voluit sibi dare gloriā beatitu-
dinis eterne Unde in hoc p'cessu
pus se habet respectu posterioris p-
modū preparatorie dispositiōis vel
cause meritorie. sicut bona opa gra-
tie merētur gloriā. et grā causat bonā
opera meritoria. et p'sensus diuini-
ne mōtionis est dispositio ad infusi-
onem gratie gratum facientis. Ad-
uertendūz tñ q' bona naturalia nō
prerequirūtur necessario ad p'sensuz
mōtionis diuine. sed p'portionātur sibi
de congruo. Verisimile nāqz est
plures habētes bona naturalia nō
indinare se gratuite diuine mōtioni
ad grām recipiēdam. viceuerso quo-
qz plures habentes naturalia mūn-
disposita humilicare se huiusmōi mōtiōi
et grām recipere. Huius autē causa

De p̄destinatōe dīna ffo. xliiij.

p̄t assignari. tū ex p̄te nostri. q̄ vo/
lūtas lītera ē sup̄grediēs vīres oīm
īndīnationū q̄ a corpibz celestībus.
Aut a p̄plexiōe parētī īmpmī p̄nt
Tūm ex p̄te dei. nā regula ē q̄ sicut
grā est factū glīe. ita natura est sa
crāmētū grē. s̄vincit a grā. ideo de
us nōnūq̄ mouet illos q̄ sunt peio
rū naturalīū ad grām. relīquēdo
habētes melīora naturalīa z sic p̄t
veritas hūius.

po.
xv.

¶ Possunt ad p̄m sensum cō/
necīōes loquūtōis ī p̄cessu re
p̄batōis. cōsīlīr fere enume/
rari sic ī p̄cessu p̄destīnatōis.

¶ Nec p̄o p̄t sīlī accīpi ex verbis
Ap̄lī ad romanos. viij. z. ix. Quīa
reprobato ē ps p̄uidēte p̄ntēdēt
alīquē finē z ordīnantis media ad
talē finē. Istud āt euidētī p̄tebit
adducēdo exēplū. Nā q̄ de volū/
it alīcui nō dare glīam. etiā volūit
nō p̄cedere p̄seuerātē merita glīe.
Et q̄ nolūit cōferre talīa mēta.
nolūit etiā dare grām gratīfaciētē
p̄seuerātē. Et q̄ nolūit dare grām
gratū faciētē. nolūit q̄q̄ dare gratu
itā motiōnē efficacē. Talis igit p̄/
cessus reducī p̄t ad rōnē causē fina
lis. eo mō loquēdi q̄ solet dīcī q̄ ne
gatio reducī ad affirmatōē. Aut
iuxta regulā q̄ dī. Sicut affirmatio
ē cā affirmatōis. ita negatio ē cā ne
gatōis. Si p̄o p̄cedat p̄ vīā opposi
tam sicut alī coordinatō. deus vult
Esau nō mouere motōē gratuita
efficaci. ideo vult nō dare grāz gra
tīfaciētē. z si de vult nō dare grāz
vult etiā nō dare bona mēta glīe
cū finali p̄seuerātiā. Cōsequētē p̄o
de vult nō dare finalē p̄seuerātiā
bonoz meritoz. ideo vult nō dare
fructiōnē glīe. vñ tal p̄cessus p̄tinet
ad vīā exequūtōis. vbi p̄mū redo/
let alīquīter cālītatē respectu sequī

de. Iuxta regulā p̄bī. Si p̄sentia ē
cā salutis. absentia ē cā perīditatio
nis. Dīligētē autē ē aduertendū q̄
due modificatōes īferūtū hūic
p̄pōnī. pōnīt em̄ ī ea hēc clausula
fere. dīctū ē em̄ sup̄ q̄ nō ē ī toto
sīle ī p̄cessu p̄destīnatōis z repro/
batōis. Nā de īfundīt grām z p̄n
cipālī opat bona mēta q̄ ex grā p̄
cedūt quīs āt ex p̄p̄ia volūtate de
us denegat alīcui grām. nō tū ē cā
p̄ctōz q̄ p̄mittīt a reprobatō. ē āt
causa p̄ene debite h̄mōī p̄missis. se
quēda p̄o p̄specīfatōem īnuīt hēc
clausula. ad p̄m sensum. q̄ p̄cipue
pōnīt p̄pter hāc p̄ncipiōē. de vult
Esau nō mouere motōē gratuita
efficaci. ideo vult nō dare grāz gra
tīfaciētē. Hēc em̄ p̄ncipio p̄m īter
p̄tē efflagītat. Remīnīscī igit optet
q̄ doctrīna scholē theologicē dīstin
guere p̄seuerit duplicē gratuitā mo
tiōnē dīuīnā. q̄rū vñā vocat motō
nē efficacē. Aliā p̄o suffīciētē. s̄ mo
tiōnē eē efficacē p̄t accīpi duplī. p̄o
set em̄ p̄ motōnē efficacē ītelligī q̄d
dā gen^o motiōis q̄ sp̄eālīr mouet
p̄destīnatī q̄ resp̄sa q̄dam suauitatē
odore ītīma viscera aīe fecūdando
deformat z ī celeste desīderiū trās
format. Alio mō p̄ motiōnē effica
cē possum^o ītelligere talē motiōnē q̄
assequī volūtātē hōīs actū ad et^o cō
sensem. Si igit h̄ sequēdo mō lo/
q̄mur de motōē efficacī. tūc q̄cūq̄
mouet motōē efficacī p̄sentit mo
tiōnē z vera est hēc p̄ncipio. de vult
Esau nō mouere motōē gratuita
efficaci. ideo nō vult dare grāz. Nā
oppositū p̄sequētis. s̄ de vult dare
grām. nō se p̄patīt cū anīcedēte. Si
em̄ vult dare grāz vult mouere mo
tiōnē gratuita efficacī. Si p̄o p̄ mo/
tiōnē efficacē ītelligam^o motiōnē
dīuīnā altioris ordīnis sp̄eālīr p̄des
tīnatīs appropāā Cōsiderādū est

Tractat' mgrī Hērici Borythū.

q' de' mouet vnūq'q' fm p'dictio-
ne sue nature. Genile igit' ē plerū
q' p'ingere nōnullos acq'scere mo-
tioni solū sufficēti z nō efficaci. de'
em̄ nemini motiōē sufficēte dene-
gat. Volūtas at' ex sue libertat' fa-
cultate tali motōi acq'scēs grāz re-
cipit. vñ multi reprobat' multoties
diu viuūt i grā grāfaciēte a q' tñ fi-
naliter excidūt. Sūt ecōuerso mul-
ti p'dicti diu pulsant tali motōe
efficaciēz nō statim acq'scūt sic legit'
b' brō Augusti. z plurib' alijs scris
q' diu renitebāt dīne ispiratōi q' ad
fidē p'ueret. tal' em̄ motio l' q'dā
spūali suauitate recreat vires aīe.
volūtas tñ ex sua libertate p't p'sen-
sum suū suspēdere. Si igit' loq'mur
de tali motōe efficaci sup'dicta p'ne-
cio nō habet' veritatē. vbi d' de'
vult. Esau nō mouere motōe grui-
ta efficaci. iō vult nō dare grāz. Nā
oppositū p'ntis stat cū aīcedere. Si
mul em̄ stat q' vult alicui dare gra-
tiā. z mouere solū motōe sufficēte.
nō aut' efficaci. sicut neq' ecōtra seq'
tur de' vult mouere hūc hac moti-
one efficaci. igit' vult tunc sibi dare
grām grāfaciēte. Sic igit' p'pone
p'ic exposita. iuxta interpretatiōē p'
missay clausulay. videt tanq' veri-
tati p'sona fore censenda. igit'.

20
xvi

¶ Quāuis neq' volūtas p'sen-
tiēs diuine motioni neq' no-
stra merita dici debeāt p'desti-
natōis rō vel cā. cuiuslibet tñ
dānati tam gl'ie amissio q's sua
infernalis dānatio vitupera-
biliter sibi est imputanda.

¶ Hui' p'ponis veritas diffuse in
audictis ē ventata. Signāter at' fit
mētio de volūtat' p'sensu z nostris
meritis. q' illa duo p'cipue videt' ēē
a nobis. q'z vnū p'tinet ad introitū

effect' p'destinatōis. s. volūtas con-
sentēs gratuitē motiōi diuine. se-
quidū p'o p'tinet ad p'gressum effe-
ctus p'destinatōis. s. merita q' a no-
bis grā mediāre p'ducūt. Sequū-
da pars elici p't ex aīhabitīs. nā dī
uerse coordinatiōes sūt p'libate tam
ip'iūs effect' p'destinatōis q's repro-
batōis. in quib' p'stat volūtatē in
sua plena facultate liberi arbitrii
dedinādi ad vnā partē vel ad aliā
integraliter p'manere. Quia igitur
gratuita motio diuina sufficēs ad
p'paratōem infusōis gratie semp
p'fecto est apud volūtatē. Ip'a vero
volūtas inherēs reb' creatis spōte
auertit se a tali' gratuita motiōe
vitiū p'et z q' sibi impūet tā gl'ie
amissio q's geēnalis dānatio. vbi
aduertēdū q' sicut duplex est finis
hōis. q'dā ē finis p'ncipijs sue na-
ture p'portōnat' quēadmodū aliay
rez sunt fines sue nature correspon-
dētes. Alius vero finis hōis ē sup'
naturalis z p'pter nimius excessum
disproportionat' p'ncipijs naturay
lib' hōis. Pari modo a p'mo mouē-
te deo homo dupl' mouet'. Cū em̄
de' sit vniuersal' motor nature mo-
uēs vnūq'q' fm analogiā p'prie na-
ture fm hāc legē motōis mouetur
homo p'formiter ad suū finē natu-
ralē. Nec aut' motio tā hōi q's ceteri-
ris reb' semp est assistēs. Nō em̄ de-
us solū dat reb' formas suas q'd'
ad actōes suas p'cedunt sed requirit
insup de necessitate vt motio sua in-
cessanter secūdet tales formas. Ali-
oquin velut impotētes omī actiōe
sua p'marent. q'z vero creatura ra-
tionalis est capax finis sup'natural'
Ideo alia ē motio altioris ordinis
que d' gratuita motio diuina insti-
gās creaturā rōnālē tendere ad suū
finē. Et quēadmodū p'ma mo-

De p̄destinatōe diuina. Fo. xxv.

nō naturalis nō subtrahit̄ rebus.
ita nec ista alicuius ordinis motio.
sed sp̄ pullat creaturā rōnālē viatri
tē ad hūc finē sup̄naturalē Et q̄b̄
p̄z veritas totius p̄pōnis

pp̄o
kvq

¶ Licet nullius p̄destinati p̄
pter diuinā motiōnē. volun/
tas est necessitata. attamē cu
iuslibet p̄destinati sua p̄e/
destinatio infallibiliter est cer/
tificata

¶ Nou^o p̄pōnis veritas q̄ ad p̄mā
eius partē in p̄orib^o euident̄ est de/
clarata. Sequēda vero ps patz ex
autoritate Ap̄li 2° ad Thimorheū
2° dicētis Firmū firmamētum dei
stat habēs signaculū h̄ nouit dñs q̄
sunt eius. vbi innuit q̄ natura p̄e/
stinatōis electorū est firmū stās fun/
damētū. et Marthei vicesimo 4°
dī Surgēt pseudo christi pseudo
prophete et dabūt signa magna et
prodigia ita vt in errorē inducant̄
si fieri p̄t etiā electi. In q̄b^o verbis
similiter innuit firma certitudo p̄e/
stinatōis Et glosa ad romanos
octauo dī P̄destinatio est p̄scia et
p̄paratio beneficiorū. qz certissime li/
berant̄ quicūqz literā. vtz hec ma/
teria sup̄ficient̄ videt̄ plana. tamē
introzus visitata inuenit̄ difficilis
et p̄pleta. Merito q̄dē dicitū nanqz
ē. q̄ volūtas remanet libera siue mo/
ueat̄ motōe sufficiēte siue efficacē. et
qz libet arbitriū p̄tingēt̄ siccitur
ad vtrūqz oppositorū nō videt̄ se cō/
pati talis p̄tingētia libertatis et ifal/
libilis euentus p̄destinatōis. Gra/
tia igitur amplioris declaratiōis
est aduertēdū. q̄ aliqui effectus vtz
dicat sibi euentū infallibilē ex neces/
sitate vniū cause determinate. vt
puta ortus solis infallibiliter eue/
nit. qz motus celi nō potest impedi

ri p̄ quē fit ortus solis. Est autē al/
ius effectus qui cōparatus cuilibet
plurimū suarū causarū sigillatim. neqz
sortiri infallibilitatē. nam quolibet
talium causarū fm se deficere p̄t. ta/
mē pensatis collectiue omnib^o cau/
sis tali effectui deputatis. effectus
ip̄e euentū vendicat infallibilē. hui^o
exemplū referri p̄suevit de p̄tinua/
tione speciei humane. talis em̄ p̄e/
nuatio ē infallibilis si comparatur
ad omnia indiuidua speciei huma/
ne in qua si vniū indiuiduū non ge/
nerat aliud generat. et si vniū morit̄
aliud sup̄uiuit. Si p̄o fiat p̄paratio
ad aliq̄ duos vel tria indiuidua tūc ne/
cessitatē nō haberet Pariformit̄ dis/
ligēs lector p̄p̄dat in p̄posito. Nā
adeptio glie est final̄ effect^o p̄desti/
natōis ad cui^o p̄phēsiōnē dē pluri/
ma p̄ordinauit cuiusmodi sunt co/
opatio voluntat̄ humane. gr̄a. bo/
na opa. orationes sc̄torū. exhortatio/
nes. et exēpla bona. alio modo et ita
de cōmultis alijs. Itaqz si p̄desti/
natio cōparet̄ ad solā volūtātē ho/
minis p̄destinati. vel ad aliq̄d alio/
rum auxiliorū p̄destinatōis. fm
hoc nō videt̄ sibi puenire certitudo
infallibilis. Si p̄o referat̄ ad totā
collectiōez corū q̄ deus p̄destinauit
ad p̄sequēdū finē p̄destinatōis
tūc fixā sibi vēdicat certitudinē. qz
p̄destinatus si cadat. aut p̄ p̄ces iu/
storū. aut exhortatiōnes. aut exēpla
aut qd̄ pot^o est diuina inspiratiōe
resipiscat. et ad finem puenit. nec ob/
stat qd̄ Apocalipsis tercio dī Tene
qd̄ habes ne coronam tuam accipi/
at aliter. Nā aliqui nō p̄destinati
frequenter sunt in gratia. quib^o pro/
tūc debetur corona glorie. s; qz nō
perseuerant. alius qui est p̄destina/
tus forsitan nō existens in gratia re/
cuperat gratiam. et sic dicitur acci/
pere alterius coronā. Ne dum autē

Tractat⁹ m^gri H^erici Borychū

p^rdestinatio cuiuslibet ē fixa ⁊ certa
q^uanto oīn p^rdestinatorū numer⁹ ē
certus. s^z soli deo cognitus. ⁊ sic p^r
veritas p^rpositionis

¶ Argumēta ex verbis Apli
aut alijs sacre scripture locis
terrore p^redētia. si supior⁹ re/
miniscamur p^rponūz sagittis
parvuloz vidēt cōparāda

¶ Nec p^ro euidēs sit renouando
ad memoriā argumēta i p^remio cō
memorata. Nā qd apls d^r. Nō est
volētis neq^z currētis s^z dei miseret⁹
Rūdem⁹ q^z apls neq^z voluit p^r
excludere p^rcursum n^re volūtaz ab
effectu p^rdestinatōis. s^z deo voluit
ascribere p^rncipalitātē p^rsequēdi be
atitudinis gl^riam p^ria q^uidā hereti
cos asserētēs q^z nostrū saluari v^l dā
nari p^rncipalit^r ex nobis depēdet po
t^r q^z a deo. Rursus qd apls d^r.
Cui vult de^r miseret⁹ ⁊ quē vult in
durat. Rūdet q^z in illis p^rbis desis
gnat Apl^s q^z de^r q^uidā p^rdestinauit
superogādo grām. alios p^ro repro
bavit volēs ostēdere suā iusticiā. et
minime ill^r irrogare iniuriā. q^uo^z tū
sua p^rditio est iputāda. Juxta illud
Osee. xiiij. Perditio tua ex te israel
Nā gratuite motōi diuine pullsan
ti noluerūt ap^rire. neq^z em⁹ obstat q^z
in diuina mēte p^rordinata ē q^uidāz
salus. s^z p^rdestinatorū. ⁊ alioz repro
batio. q^z tal^r p^rordinatio nec i minis
mo derogat libertati volūtatis hu
mane. neq^z subtrahit gratuitā mo
tionē diuinā sufficiētē ad infusions
grē p^rparationē. Silt nō obuiat illō
allegatū ex Joāne. Nemo p^rt veni
re ad me nisi p^r me⁹ traxerit eum.
Aut etiā illō allegatū ex eccl^rastico
Nemo corrigit eū quē de^r despiciat
Nā in illis s^z siltibus p^rbis designat
necessitas iterioris diuine motōis
p^rncipalit^r opantis ad effectū p^rdesti

natōis. quēadmodū apls d^r. Pau
l^r plātar. Apollo rigat. s^z de^r icremē
tum dat. Oya ergo in xpo charis
simi audietes nullos nisi a deo p^re
destinatos fore saluādos. nō despe
rem⁹. nō a bonis opib⁹ remissi des
sistam⁹. s^z gratuite motōi diuine to
tis n^risib⁹ nos hūiliem⁹. q^z hūilib⁹
de^r dat grām p^r quā ipso nos pdu
cēte puenire possum⁹ ad p^rdestina
toz hereditatē. cui⁹ possessionē nō
bis largire dignet⁹ Qui viuit trin⁹
et vn⁹ semp in secula bñdicet⁹

¶ Explicit tractat⁹ m^gri Hen
rici de Borychū de p^rdestinatōe et
reprobatiōe diuina q^z attēte plecto
anim⁹ hūan⁹ humib⁹ p^rplexitatis in
ordinatē p^rcipitat⁹ redaxat. ⁊ ab oī
dubio scrupuloso q^z facillie literat⁹

¶ Tractat⁹ m^gri H^erici Bo
rychū de effectib⁹ saluiferis Eu
charistie ad laudē bñdicte trinitat⁹
beateq^z Marie sp^r p^rgnis ac ton⁹
curie celestis.

Euo⁹

tus ac p^rfunde
litterature reli
giosus qdam
aim duduz in
clinatū puoca
uit ad materi
am nedū cordiale. q^uanto sacerdos
tib⁹ ineffabiliter salutarē. q^z magis
ad ei⁹ frequētiā debeant flagrare. q^z
effect⁹ saluiferos eucharistie p^rcer
nit q^z seq^r in hunc modū Cū ob
latio facta a sacerdote representat il
lā quā dñs obtulit i cruce p^r oib⁹ si
ne p^rsonaz acceptōe. cur nō silt faci
endū silt a sacerdote. Aut quō effe
ct⁹ sacramēti etiā q^z ad sanctificatiōē
sit finit⁹ cū ea sit in sacro altaris cor
poris ⁊ sanguinis xpi q^z in cruce fu
it suba. Idēq^z nūc i sacro qd i cru

De effectib' eucharistie fo. xxvi

re operetur. et tota efficacia ei' sit ex vi sacramenti. et in nobis ad hac nulla sit prius nisi humilitas et preparatio nis. Preterea si effect' sacramenti sit finis et applicatio fieri habeat per ministrum quod licet hec fieri dicitur. verum hunc effectum minister primum sibi aut illi qui huiusmodi sacrificium fieri instituit applicare dicitur. Et generaliter videtur in ipsa applicatione sit servandus ordo charitatis aut iusticie. Et videtur et de hostia immolata sic de elemosyna data ab alio per ministrum qui primum et magis ceteris paribus proficit danti quam portanti. quod interposita tangit effectum eius charistie fructus salutare ut eorum intelligentia plenior habeatur quod appones subiungere videtur. promittendo huiusmodi principium quasi eam fundamentum quod de ratione sacri est continere aliquid sacri. sed in hoc differt sacramentum eucharistie ab alijs. Nam sacramentum eucharistie continet aliquid sacri absolute. ipsum christum. Alia vero sacra continent aliquid sacrum in ordine ad aliud. scilicet virtute ad sanctificandum. ut per de baptismo christum et filium. Deo autem quod alia sacra continent virtute quod proportionat instrumentum. et comparat ad virtute absolutam et perfectam sicut comparat instrumentum ad agens principale. Instrumentum enim non operatur nisi in quantum motum est a principali agente quod per se operatur. et ideo per principale agens huiusmodi permanens et completum est in natura. Virtus autem instrumentalis huiusmodi est transiens ex vno in aliud et in completum. sic motus est actus imperfectus ab agente in patiens. unde sic per instrumentum acquirunt instrumentum ex hoc ipso quod movetur a principali agente. ita etiam sacramentum persequitur spirituale virtute ex benedictione et Christi quod realiter permanenter est in eucharistie sacro. et ex applicatione ministri ad usum sacri. ut apparet de baptismo et alijs quod est materia sensibilis. Et hinc est quod eucharistie sacramentum perficitur in ipsa consecratione materie. Alia ve-

ro sacra perficiuntur in applicatione ad hominem sanctificandum. Et eodem etiam sequitur alia divina. nam in sacro eucharistie id quod est res et sacramentum est in ipsa materia. scilicet Christus. Id autem quod est res tantum est in suscipiente. scilicet gratia quod perfertur. In baptismo autem virtutis est in suscipiente. scilicet character quod est res et sacramentum. et gratia remissionis peccatorum quod est res tantum et eadem ratio est de alijs sacramentis. per idem per quod rationabiliter differt forma sacri eucharistie a formis aliorum sacrorum. quod enim alia sacramenta perficiuntur in visu materie consecrate et in eis consecratio materie consistit solum in benedictione quodam ex qua accipit ipsa materia consecrata instrumentum materialiter quodam spirituale virtute. quod per ministrum quod est instrumentum aiatum ad instrumentum materia iata dicitur procedere. hinc est quod forme aliorum sacrorum importunt visum materie puta baptismum et ideo vel signa totum et tales forme perfertur ex persona ministri siue per modum exercitii actum. sic cum dicitur ego te baptizo. vel ego te confirmo. siue per modum imperii sic in sacramento ordinis. Accipe et cetera sic de alijs. Et contra autem in eucharistie sacro forma importat solam consecrationem materie quod in transubstantiatione consistit et perfertur ex persona ipsius Christi loquentis per se cum dicitur hoc est enim corpus meum vel huiusmodi sanguinis mei. ut dicitur intelligi quod minister in perfectione huiusmodi sacri nihil agat nisi quod perfert per se ipsum cuius persona representat quatenus sacerdos celebrat. quod tamen fundamentum praeterit ponuntur quedam propositiones

¶ Eucharistie sacramentum omnino alio primo sacramentorum esse potissimum propter ad quod sicut ad finem cetera ordinantur suamque virtute participat est censendum.

¶ Nec propositio patet quo ad primam eius parte. Nam in sacramento eius

Tractat' m'gri H'rici Borythū.

charistie p'tinet ipe christus substā
tialiter. In alijs aut sacramētis cō
tinet quedā p'tus instrumentā par
ticipata a xpo. vt apparet ex p'misso
p'ncipio. sp aut id qd ē p' essentiam
pon' est eo qd est p' participatōe. Ex
hoc apparet etiā tertia pars q' d'r q'
ab h' sacramēto cetera sacramēta
suā p'ticipat p'tutē. q' sp id qd ē per
essentiā ē cā ceteris qb' aliqd pue
nit p' participatōem. sicut ignis est
cā calorīs respectu aliorū. vñ z ipsa
passio xpi p'tulit ceteris sacramētis
p'tutē scificatiuā. z h' ex p'tute xpi q'
in sacro eucharistie p'tinet. z sic ba/
ptism' instituit' ante h' sacramētus
et ante xpi passionē habebat p'tutes
iustificadi a passione quā p'figura/
bat. z a xpo iā baptizato qui dedit
p'tutē aq's scificadi. Sequūda p'o
ps appar' hā manifestū ē q' sacm
ordinis ordiat ad eucharistiā z ad
eucharistie p'secratōem. Sacm at
baptismi ordinat ad eucharistie re
ceptōem in q' etiā aliq's p'ficiat p' p'fir
matōem. vt n' vereat se subtrahere a
tali sacro. Per p'niaz etiā z extremā
unctionē p'parat hō ad digne sumē
dū corp' xpi. Matrimoniu at salte
sua p'catōe attingit h' sacm inq'tū
p'cat' p'unctionē xpi z ecclie. cui' vñ
tas p' sacm eucharistie figuratur.
Hinc ē q' d'r Diony. i 3° eccl'astice
Hierarchie. q' oia sacra in eucharis
tia p'sumūt. sic ordinati cōicāt z eti
am baptizati si sint adulti. z c'ij. s. g.

p'o. ij ¶ Eucharistie sacramētū rati
onabiliter in fine vltine cene
institutū. ē p'm quendā mo
dum in voto ad salutem ne/
cessarium

¶ Hui' p'pōis p'ma ps deducit
iuxta superi' p'habitu p'ncipiū. Nā
q' eucharistie sacro p'tinet subalit

ipe xpus. z ideo qñ ipe xps in p'ma
specie discessit' erat i sacrali sp'e se
ipm nob' reliq't. sic i absentia ipato
ris exhibet' venerāda ei' imago. vñ
Eusebi' d'r q' qz corp' assumptū
ablat' erat ab ocul' z illatur' sy
derib'. necē erat vt die cene sacm
corpis z sanguinis sui p'secraret no
bis. vt coleret' iugit' p' mysteriū qd
semel offerebat in p'ciū. 2° idē appa
ret. q' sine fide passiois xpi nūq's po
tuit eē sal' p'm illd ad Romanos. 3
Quē p'posuit d'r p'p'iatorē p' fide
in sanguine ip'si. z iō optuit oī t'p'e
apd hoies eē aliqd representatū dñi
ce passiois cui' i veteri testamento
representatū fuit agn' paschal'. vñ z
apls d'r p' ad Corinthios. v. pascha
nrm imolat' ē xps Succellit at ei
nouo testamēto eucharistie sacm.
qd ē rememoratū p'rente passiois
sic z illd fuit p'figuratū future. z iō
puenies fuit imminere passione p'ori
celebrato sacro nouū sacm istituē
re. 3° at qz ea q' vltio dicūt maxime
ab amicis recedētib' magis memoz
rie p'medat' p'sertim. qz tūc magis in
flāmat affect' ad amicos. ea p'o ad
q' afficimur magis z p'fidi' aio im/
p'mūt. qz igit' vt bt'is Alexd papa
d'r. Nihil i sacrificijs mai' eē p'r q's
corp' z sanguis xpi. nec vlla oblatō
hac potior ē. iō vt i maiori venerat
iōe haberet. dñs in vltimo discessu
suo a discipul' h' sacramētū instituit
Et h' ē qd d'r Aug'. in libro respon
sionū ad Ianuariū. Saluator q' ve
hemēt' p'medaret mysterij hui' al
titudine vltimū h'voluit ifigere cor
dib' z memorie discipuloz a qbus
ad passionē discessit' erat. Sequū
da ps apparet. qz circa eucharistie
sacm duo p'nt p'siderari. s. aliquid
qd ē res tm sacri. cuiusmodi ē g'zaz
vnitas corporis mystici z sine hac
nō p't esse salus. Nullū em ps adit'

De effectib⁹ eucharistie s^o. xxviii

salutis extra ecclesiam. sic nec in dilu-
vio extra archā. Hoc q^{ue} figura fuit
ecclesie. Si res alicui⁹ sacramēti has
teri p^{oss}unt an pceptōem ipsi⁹ sacramēti
ex ipso voto sacri papiēdi. vñ adul-
teri ex voto psonali p^{ro}prio pape pnt
rē hui⁹ sacramēti. Pueri at^{que} ex h^{uius} ipso
q^{ue} baptizāt ordināt p^{er} ecclesiaz ad eu-
charistiā. z sic sic et fide ecclesie cre-
dūt. sic ex iterōe ecclesie desiderāt eu-
charistiā. z p^{er} p^{ro}prios recipiūt rē ipsius
p^{er} q^{ue} q^{ue} istud sacramētū est necessa-
rium ad salutē fin aliquē modum
in voto. ergo zc.

¶ 3. **¶** Eucharistie sacm nedū an-
thonomastice sacm vocatum
q^{ui}nimo z sacrificiū ē cōuenien-
ter plurib⁹ noib⁹ noiatū

¶ Nec p^{ro}prio p^{ro}prio pres declaraf.
Nā q^{ue} sit sacramētū p^{ro}prio q^{ue} sacramē-
tū est visibile signū p^{ro}prios aliquod
sacm occultū. vt p^{ro}prio ex pncipio pres
libato. z q^{ue} ipsius eucharistie sacm
nō solū p^{ro}prios aliquid sacm in ordi-
ne ad aliud. s. p^{ro}prios quādā ad scilicet
ficādū hoies. sic alia sacramēta. im-
mo p^{ro}prios aliquid q^{ue} ē sacm absolū-
te. s. ipsum xpm a quo cetera sacra-
mēta suā p^{ro}prios scificatiū partici-
pāt. Hinc est q^{ue} nedum est aliquid sa-
cramētū. sed etiā p^{ro}prios eius excellē-
tiā vocat anthonomastice sacramē-
tū. Sequēda ps p^{ro}prios d^{icitur} q^{ue} etiā
istud sacramētū ē sacrificiū cū tamē
alia sacra sint sacramēta tūc hec at^{que}
ps apparet Nam sacrificiū d^{icitur} p^{ro}prios
aliquid factū in honorē soli deo debi-
tū ad eū placādū. Et inde ē vt Au-
gust^{us}. d^{icitur}. x. de ciuitate dei. Vex sa-
cificiū est omne q^{ue} agit. vt scilicet so-
cietate deo ihercam⁹ relati. s. ad il-
lū finem boni quo veraciter bñ esse
possim⁹. Est at^{que} aduertēdū q^{ue} cele-
bratio hui⁹ sacramēti d^{icitur} xpi immo-
latio duplici rōne. p^{ro}prios quidē. q^{ue} si

cut Augustin⁹ d^{icitur} ad Simpliciū. so-
lent imagines ear^{um} rez. noib⁹ appē-
lari quaz imagines sunt. sicut at^{que}
intuentes tabulā aut parietē pictū
dicimus ille Cicerō ē. ille Salust^{us}.
Celebratio at^{que} hui⁹ sacramēti ima-
go est quedā representatiua passio-
nis xpi que ē vera immolatio z ves-
tissimū sacrificiū. nā tūc xps seipm
obtulit p^{ro} nobis. z h^{uius} ipsum opus
q^{ue} volūtate xps passionē sustinuit
fuit deo maxime acceptū. z sic meri-
to istud sacramētū d^{icitur} sacrificiū. pro-
pter q^{ue} d^{icitur} August^{us}. in libro sentēti-
arū. p^{ro}prios semel oblatus est i semet
ipso xps. z tamē quotidie immolat^{ur}
in sacramēto Ambrosius etiā sup^{er}
epistolā ad Hebrēos d^{icitur}. In xpo se-
mel oblata ē hostia ad salutē tempi-
ternā potens. Quid igit nos Non
ne p^{ro} singulos dies offerim⁹ ad res-
cordatōem mortis ei⁹. Adhuc alio
mō d^{icitur} sacrificiū z xpi immolatio q^{ue}
tū ad effectū passionis. q^{ue}. s. p^{ro}prios h^{uius} sa-
cramētū p^{ro}prios efficitur fructus
dominice passionis. vnde z in qua-
dā dominicali oratione secreta d^{icitur}.
quotiens hui⁹ hostie p^{ro}prios memoratio
celebrat opus nostre redēptōis ex-
ercet. Itaq^{ue} bñdicta eucharistia et
ē sacramētū z ē sacrificiū differētē.
Nam est sacramētū inq^{ui}tū in ipso
sub visibili specie p^{ro}prios inuisibilis
gratia. Est aut sacrificiū inq^{ui}tū in
h^{uius} sacramēto representat passio xpi q^{ue}
xps obtulit se hostiā deo. z inq^{ui}tū fructus
passionis p^{ro}prios nobis
p^{ro}prios istam eucharistie oblatiōem efficit
p^{ro}prios scda ps. Silr p^{ro}prios tertia ps Nā h^{uius}
sacm h^{uius} triplice significatōe. vnā
q^{ue} d^{icitur} respectu p^{ro}prios inq^{ui}tū. s. ē p^{ro}prios me-
moratiū dñice passionis. que fuit
vex sacrificiū. vt itaq^{ue} tactū est. z fin
hoc vocatur sacrificiū Aliam ve-
ro significatiōem habet respectu
rei presentis. scilicet ecclesiastice vni-

Tractat' m'gri H'rici Gorythū

tatis cui homines aggregant p h
sacm'z fm h noiat coio vl synaxis
dr em Damascenus. iij. libro. q dr
vno qz coicam' p ipam xpo. z qz p
cipiamus ei' carne z deitare. z qa
coicamus z vnimur adinuice p ip
sam. Tercia fecit em h' respectu fu
turi. in qtu. s. h sacrametu pfigura
tiu e fructois dei q erit in patria. z
fm hoc dr viaticu. qz plet nobis vi
am illuc pueniedi. Et fm h etiā dr
eucharistia. i. bona gratia qz gratia
dei evita eterna. vt dr ad romanos
vi. vel qz realiter p'inet xpm q e ho
stia salutaris. z sic ppter nimias hu
ius sacrameti diuinitas sue bonita
tis necesse est ipm pluribus noib'
nominare. ergo zc.

apo. iij.

Effectus sacrameti euchar
stie sunt in p'senti collatio gra
tie. et in futuro adeptio glorie
eternae.

Nec p'o apparet p'o q' p'sequi
tio gr'e sit effect' hui' sacri q'tu ad
vita p'sente. Na effect' hui' sacri dz
p'siderari p'mo z p'ncipalt q'dem ex
eo q' in h sacro p'inet q'd est xps q
sicut in m'ndu visibiliter venies co
tulit m'ndo vita gr'e fm illud Joan
nis. vi. Gratia z veritas p' Iesuz fa
cta est. Ita in ho'em sacramentaliter
venies vita gr'e opat. illud Joannis
vi. Qui manducat me viuet p'p' me
vñ. Cyrillus dr. Glificatiuum dei
p'bu vnies scipum p'prie carni fecit
ipam viuificatiua. decebat em euz
nris qdamo vniri corpi' p' sacra
ei'. carne z sanguine p'ciosum q ac
cepim' in b'ndictoe viuificatiua et
in pane z i vino. Sequido p'sidera
tur effect' hui' sacri ex eo q'd per h
sacm' representat q'd est passio xpi ex
cu' p'ute istud etiā sacm' opat. et
io effectū que fecit passio xpi i m'nd
o. h sacm' facit i hoie. vñ sup illo

Joanis. xij. E' continuo exiuit sanguis
et aq. dr Chrysostom'. Quia hinc
suscipiunt p'ncipiu sacra mysteria cu
acceseris ad tremedu calice vl ab
ipa bibitur xpi costa ita accedas.
vt z ipe dñs dr. Mat. xij. Hic est
sanguis me' q' p vobis effundet in
remissione p'ccor. Tercio p'siderat
effectus hui' sacri ex mo q tradit h
sacm'. Na regula e q effect' cuius
libet sacri p'siderat fm similitudinem
vlus sui. Tradit aut p modū cū
z pot'. z ideo oām effectū que facit
cū z pot' material q'tu ad vitam
corporale q. s. sustētat. augēt. repa
rat z delectat. h totū facit h sacm'.
q'tu ad vitā spūale. vñ dr Ambro.
in libro de sacris. Iste panis e vite
eternae q aie n're subazfulcit. z Chry
sosti. dr sup Joāne. Prestat se nob
desideratib' z palpare z comedere
et āplecti. vñ z ipe dñs dr Joānis.
vi. Caro mea p'e e cib'. z sanguis
me' p'e e pot'. Quarto p'siderat ef
fect' hui' sacri ex sp'eb' in qb' tras
dit h sacm'. vñ Augusti. ibide dicit
Dñs n'r corp' z sanguine suū i eis
reb' p'mēdauit q in vñū aliqd redi
gūt ex multis. Nam aliqd. s. panis ex
multis granis vñū p'stat. Aliqd. s. vinū
ex multis racenis p'stuit. z io ipe ali
bi dr sup Joāne. Sacm' pietatis.
Signū vnitar'. Signū viculū charita
tis. qz q' xps z ei' passio est cā gr'e z
spūal relectio z charitas sine grā eē
nō p'r Manifestū e q h sacm' grāz
p'fert. vñ si p'p' efficacā p'ut. huius
sacri etiā ex voto ipsius aliqd grām
p'fert p quā spūalt viuificet. Mani
festū e cū ipm sacm' realt sumatur
grā augeat z vita spūal p'ficeat. scz
p modū singularis excellēt. vt hō
in seipo pfectus existat p' iunctiof
nem ad deū. Similiter ex efficacā
hui' sacrameti p'surgit q charitas
in quēdā feruore exatat in actu p'p'e

De effectib' eucharistie. fo. xxviii

qd aia spūali reficiat. delectat' z qdā
mō inebriat' dulcedine bonitat' di
uine fm illō Cāricōz qnto Lome
dite amīci et bibite z inebriamini
charissī mi. z sic pz pma ps De/
inde ex pmissis radiab' patz scda
ps. In h' em sacramēto qtuor pā/
pue p'siderant. s. ipe xps p'tentus. z
passio ei' rep'ntata. z ex hac pte cau
sat hoc sacramētū ad eptōnem vite
eternē. Nā ipe xps p' suā passionē
aperuit nobis aditū vite eternē. fm
illud ad hebreos. ix. Noui testamē
ti mediator ē. vt morte intercedēte
q' vocati sunt accipiāt repromissio
nem eternē hereditat'. Qū z in for
ma hui' sacramētū dicitur. Hic est calix
sanguinis mei noui z eterni testa
menti. Scdo p'siderant alia duo in
hoc sacramēto. s. v'sus huius sacra
menti z spēs ei'. z qz refectio spūal'
cibi z vnitās fēcata p' spēs panis et
vini habent' qdē in pnti s'z ipse
fecte at' i statu gl'ie eternē. p'sequēs
est q' p'tus huius sacramētū se extē/
dat ad p'sequutōez eternē gl'ie. Qū
August. dicit sup' illō Joāis. vj. Ca
ro mea vere ē cibus. cum cibo z potu
id appetant hōies vt nō esuriāt ne
q' sitiant. hoc veraciter nō p'stat nī
si iste cibo z potus q' eos a q'bus sumit'
immortales z incorruptibiles facit
in societate scōz vbi pax erit z vni
tas plena atq' p'fecta. Vex tū nō
statim p' hoc sacramētū introdu
cunt' in gl'iam. s'z oportet vt pus sit
ppatiamur vt postea glorificemur.
sicut dicit ad Romanos. viij. Et in si
gurā hui' Delias comedit z bibit
et abulauit in fortitudine cibi illi'
vsq' ad montē dei. Q'reb. igit' rē

ap. v

In ipso sumēte p't remissio
venialis peccati ēē indirecte
effect' huius sacri. tū in illo et
si nō ex defectu sacri nō ē ei'

effect' remissio mortal' p'cti.
qūmo accedēs h' sacri cū cō
scia mortal' p'cti. velut falsari
crimē incurrit sacrilegiū

¶ Dec. p'pō p' suas p'iculas decla
rat. Nā in illo sacramento duo p'nt
p'siderari. s. ipm sacramētū z res sa
cramētū. z ex vtroq' apparet q' h' sa
cramētū h'z p'tutē ad remissionem
venialium p'ctōz. Nā h' sacramētū
sumit' sub specie cibi nutritiōis. Au
trimentū at' cibi necessariū ē corpori
nō ad restaurandū id qd' q'ridie dep
dit ex actōe caloris natural'. Spūa
liter aut' in nobis q'ridie aliqd' dep
dit ex calore p'cupiscētie p' p'ctā ve
nialia. q' diminuit' feruore charitat'
tis. Et iō p'petit huic sacramento.
vt remittat p'ctā venialia. Qū Am
brosius dicit in libro de sacramentis.
Iste panis q'ridie sumit' in remissio
nem q'ridiane infirmitatis. Res at'
hui' sacramētū ē charitas nō soluz
q'ntū ad habitū s'z etiā q'ntū ad actū
q' exat'at in hoc sacramento p' quē ve
nialia solunt'. Et ex hac pte dicitur
directe tollere venialia in q'ntū venia
lia repugnāt feruori charitat' suo
actu. quē istud sacramētū h'z exat'a
re. z sic pz pma ps p'pōnis. Scda
ps dicit q' nō tollit p'ctā mortalia i ip
so suscipiente cū p'scientia p'cti mort'
talis. z tū defect' nō ē in ipso sacra
mento. Qū virtus hui' sacramētū
p't dupl'r p'siderari. vno' s'z sic sic h'
sacramētū h'z p'tutē ad remittēdū
q'cūq' p'ctū ex passionē xpi q' ē fons z
cā remissionis p'ctōz. Alio' p't p'si
derari p' p'patoz ad eū q' recipit h'
sacramētū. put in eo inuenit' vel nō
inuenit' i'p'dimentū p'cipiēdi hoc sa
cramētū. q'āq' at' h'z p'sciam pec
cati mortalis h'z in se i'p'dimentū
p'cipiēdi effectū hui' sacramētū in
eo. q' nō ē p'ueniens susceptōz hui'

Tractat' mgrī Hērici Borythū

sacramētū. tū qz nō viuit spūaliter
z ita nō debet spūale nutrimentum
suscipere qd nō est nisi viuētis. tū qd
nō pōt vniri xpo qd fit p istud sacra
mētū. dū ē in affectu peccādi mora
liter. Et ideo vt dī in libro de eccle
siasticis dogmatibz Si mens in af
fectu peccandi est grauāt magis in
eucharistie pceptio qz purificetur.
vñ hoc sacm in eo q ipm pcpit cū
p scia pcti mortalis nō operatur re
missionem pcti. p tamē hoc sacm
opari remissionē pcti mortalis dū
pliat. Vno mō non pceptū actu
sed voto. sic cū qd pmo iustificatur
a pctō. tūc em virtus sacramēti co
operat in voto. alias iustificatōem
suā nō psequeret. Alio mō etiā per
ceptū ab eo q ē in pctō mortali cu
sus pscia z affectū nō habet. forte
em pmo nō fuit sufficiēt pceptū. s.
deuote z reuerēt accedēs psequi
tur p hoc sacramētū gratia charita
tis q pccatōem pficiet z remissionē
pcti. z sic psequēda pars Tercia
vero pars dī q pctō accedēs h sa
cramētū cū pscia pcti mortalis
tanqz falsarius incurrit crimē sacri
legij. hec aut pars apparet. Nā in h
sacm sic in alijs qd est sacm est si
gnū eius qd est res sacri. duplex at
est res huius sacramēti. sic dictū est
supra. vna qd est signata z conten
ta. s. ipse xps. z sic vñ est qd dīc so
let q istud sacramētū pficit in ipa
psecratōe. Alia aut est signata z nō
contenta. s. corpus xpi mysticū qd est
societas sanctorū vel etiā gratia cau
sata in ipso suscipiēte qn digne sumi
tur. Sic istud sacramētū. sic z alia
sacramēta pficiunt in eius vñ que
est sumptio seu manducatio z bibi
tio. Inde est q sibi pperit solū ratō
sacramēti inqstū sumitur z ratio
sacrificij sibi puenit inqstū offeri
tur seu immolat. Quicūqz ergo h

sacramētū sumit ex h ipso significat
se xpo esse vnītū p gratia z mēbris
et incorporatū. qd qdē fit p fidem
formatā quā nullus hz cū peccato
mortalī. z ideo manifestū est q qd cū
qz cū pctō mortali hoc sacramētū
sumit. falsitatē i h sacramēto pmit
tit. z ideo incurrit sacrilegiū cūqz sa
cramēti violator z ppter hoc mor
taliter peccat. vñ z Augustinus dī
Multi indigne accipiūt corp' dñi
p qd docemur qz cauēdū sit accipere
re bonū. Ecce em Jude factū ē ma
lū dum male accipit bonū. sic econ
uerso Aplo factū est bonū cū bñ ac
cipitur malū. s. cū stimulus sathas
ne patienter portatur

¶ Sacramentum eucharistie pōv
inqstū est sacramētū eucharis
tie. iuxta modū deuotionis
in cōsumente per cōcomitan
tiā remittit reatū pene. et eidē
etiā competit sumētē digne a
futuris peccatis preseruare
¶ Nec ppō ostēdit p suas partes
dī em pma pars hoc sacramētū in
qstū est eucharistie sacramētū re
mittit reatū pene in eo q illd digne
sumit z hoc pcomitāt. vñ si pside
ret vt sacramētū habet dupl' esse
ctū. vno mō directe ex vi sacramēti
Alio mō quasi ex quadā cōcomitā
tia. sicut etiā circa pccatū hui' sa
cramēti dīc psequit. Ex vi qdē sa
cramēti directe habet illū effectū ad
quē est institutū. Nō aut ē institutū
ad satisfaciendum. sed ad spūaliter
nutriendū p vniones ad xpm z ad
mēbra eius. sicut z nutrimentū vñ
nutrito. S; qz hec vnitas fit p cha
ritatē ex cuius seruire alijs psequit
remissionē nō solum culpe sed etiā
pene. Inde est q ex psequēti p quā
dā pcomitantiam ad principalem

De effectib' eucharistie fo. xxix

effectū hō psequit remissionē pene Sequenda ps dē q talis remissio pene fit iuxta modum deuotionis in sumente. hec aut ps apparet. nā remissio pene prouenit ex feruore charitatis. talis aut feruor requirit deuotionem. Indefit ut ubi est maior deuotio etiā feruor auget. et sic plus remittit de pena. Ubi aut deuotio est magis tepida. ibi feruor ē minor. et p sequens effectus remissionis debilior. qz aucta causa augetur et effectus et diminuta causa etiam effectus diminuet. Et ex hoc apparet q licet istud sacramentum sit simplr dignius et efficacius qz sacramentū baptismi. tñ q ad aliqs effectus sacramētū baptismi anfert scz qz ad remissionē culpe et pene. Cuius causa est. qz baptismus datur hōi quasi p morienti xpi. et eius effectus directus est remittere culpas et penas. Hec mirū. qz xps et ipsius passio benedicta operantur in singulis sacramentis sū distribuitionem cuiusdam proportionis sū in effabilem eius sapientiā pordinante. Non aut sū quantitatē absolute virtutis. aut sū extremū posse huiusmodi passionis ut infra repetit. Tercia vero pars dē q pseruat diuine sumentē a peccatis futuris. Hec pars declarat. Quia pctm est quedam spēalis mors aīe. Unde hoc mō pseruat aliqs a peccato futuro quo pseruat corp' a morte futura. Qd qdē sit duplr. Uno inqzrum natura hōis interi' roborat ptra interiora corruptiua. et sic pseruatur a morte p cibū et medicinā. Alio mō p hoc q munif ptra exteriores ipugnationes. et sic pseruat p arma quibus munif corpus. Utroqz at mō hoc sacramentū pseruat a pctō futuro. Nam pmo qdē p hoc q xpo pūgit p grām. roborat vitam spū

tualet hōis tanq spūalis abusu et spūalis medicina. Juxta illd psalmi. Panis cor hōis pfirmat. Et Augustin' dē sup Joannē. Securus accede panis est nō venenum. Alio modo inqzrum signū est passionis christi p quam victi sunt demones. Repellit em oim demonū impugnationem. Un Chrysostom' dē sup Joannē ut leones flama spirantes sic ab illa mensa discedim' terribiles effecti diabolo. His de causis dē saluator Joānis. vi. Hic est panis de celo descendēs si qz ex eo māducauerit non moriet. Ex quo psequenter apparet q hoc sacramentum saltem pcomitanter diminuit fomitē originalis peccati. inqzrum. s. auget charitatē. qz sicut dē Augustin' in libro octuaginta tritū quēstionū. Augmētū charitatis ē diminutio cupiditatis. igit rē.

¶ Eucharistie sacramentum pō. vii. sū rōnem sacramenti solis pdest sumentib'. nec auget effectus sumpt' in vna missa pluribus hostijs. sicut auget per plures hostias in pluribus missis.

¶ Hec pō discurrendo p et parres dedarat. Nam hostia altaris hō rōnem sacramenti inqzrum in hoc sacramento tradit inuisibilis gra sub visibili specie. tradit aut p modū cibī et potus. Sicut g cib aut pot' corpa p se suū forit effectū in sumentib'. nō at in alijs. Pari mō intelligendū videt in pposito. Ubi tñ aduertendū ē q sicut in alijs sacramēt' p effect' sacramētū ab aliq p apī si sacm hāteat i voto. qūis n hāteat i re sic aliq baptizāt baptis' flāmis ppter desiderū baptismi anqz baptizāt baptismō aq. Ita etiā aliq

Tractat' mgrī Hērici Borychū

manducār spūālī h sacramētū an/ req̃ sacramētālī sumār. h̄ āt duplī ptingit. Uno^o ppter desiderū sumē di ipm sacramētū z h̄ hō dīcuntur māducare spūālī hoc sacramētū et nō sacramētālī illi q̄ desiderāt su mere hoc sacramētū tā institutum. Alio^o ppter figurā. sicut dī apls p^a ad Corinthios. x. q̄ anīq̄ patres spūālē elcā māducauerūt ac spūālē potū biberūt. Inde ē q̄ aliq̄ hanc elcā dīcunt māducare sacramētālī tñ. sicut peccator realī sumēs h̄ sa/ cramentū. s̄ et spūālē effectū nō cō sequit. Alij sumere dīcunt aut mō/ ducare spūālī tñ. sicut tā dīcūt est vtrūq̄ qñ voto vlt̄ figura sumit z p hoc et spūālī effect^o picipat. Alij pō māducant istud sacramentum tā sacramētālī q̄ spūālī sicut q̄ dī/ gne ipm realī pcpūt. Et iste mod^o māducādī ē pfectus : qz regula est. q̄ plen^o inducit sacramētī affectūz ipa sacramētī susceptio. q̄ solū desi derium. Ex hac radice apparet q̄ si deles sunt. exhortādī q̄tenus liben ter intersint z audīāt missas. vota sua z desideria hui^o sacramētī sum psonī adhibēdo. qz. plerūq̄ maīo/ re fructū spūālī hui^o sacramētī pci piunt q̄ ipē sacerdos celebrās. nec ē silentio ptereundū q̄ licet in alijs sacramētīs ptingat ipm sacramen tū voto tñ. aut sacramētālī tñ. aut sūt vtroq̄z mō pcpī. tñ hec distinctio pot^o p̄lueta ē fieri circa istud sacra mentū q̄ circa alia sacramenta du/ plici de cā. Prima qdē qz cū alia sa cramēta p̄ficiant in vsu materie. pci pete sacramētū est ipa pfectio sa/ cramentī. Hoc aut sacramētū p̄ficiat in p̄secratōe materie. z iō vtrōq̄z vsus ē p̄sequēs hoc sacramētū. Adhuc aut in baptīsmo z in alijs sacramē tis charactere ip̄mībī illi q̄ acci/ piūt sacramētū. recipiūt aliquē spī/

ritualē effectū. s̄z charactere p rea/ lem sumptōem. Hoc aut nō acci/ dit in isto sacramento. z sic pma ps p3. Scd̄a pō ps dī q̄ vna vice sus mēdo plures hostias nō ex hoc acc̄ crescit affectus hui^o sacramētī. hāc em̄ partē doctor scūs dēclarat p h̄. qz nihil p̄tūis ē plus in multjs ho stijs p̄secratis q̄ in vna cū sub oībī et sub vna nō sit nisi tot^o christ^o. et sic p idē valere. est eadē vice sumere vnicā hostiā p̄secratā z plures. S̄z tñ dī tēcia ps q̄ sumere in plurib^o missis plures hostias hui^o sacramē ti. pdest ad incrementū spūālīs effe ctus hui^o sacramētī. cui^o cām etiāz assignat. Hā in plurib^o missis mul tiplicat hui^o sacrificij oblatio. z iō multiplicat effect^o sacrificij siml^o z sa cramentī. Videt^o ḡ vtrū hui^o sacra menti in q̄tū sacramētū depēdere q̄ dāmō ab ipō eodē sacramēto inq̄tū tñ h̄z rōem sacrificij seu oblatōis memoriat dñice passionis. fm̄ illd aplī p̄me ad Corin. xj. Quotiescū q̄ māducabitis panē hunc z calicē biberitis mortē dñi annūciabitis. p̄pē qd̄ etiā nō d̄z aliq̄s sumere istd sacra mentū nisi post celebratōem misse q̄ ē rep̄ntatiua passionis. nisi obsti terit legitimū impedimentū infirmis tatis. aut alicui^o silis necessitas. z sic p3 veritas p̄pōnis. Nec aut pre dicta potissime p̄cernūt effectus sa cramenti eucharistie sub rōne sacra menti. sup̄est ē p̄nter videre de effe/ ctib^o hui^o sacramētī p̄cipue. put h̄z rōem sacrificij. z sit hec p̄pō octaua in ordine.

¶ Eucharistie sacramētū sub rōne sacrificij acceptū. tam in ^{pp̄o} ipo sumente q̄ in alijs. p ^{vij.} qd̄b offerē opat salutis effectū.

¶ Hec p̄pō apparet p p̄ma pte. vñ q̄ ipm eucharistie sacramētū h̄az

De effectib' eucharistie fo. xxx.

beat rōne sacrificij declaratū ē in ter-
cia ppōne. qz videlz in h' sacro repre-
sentat passio xpi. qz xps se obrulit
hostiā deo. vt dicit ad Ephesios. v.
Ad aut h' mō p'st sumētib' appa-
ret. qz p oib' sumētib' p'fer. dicit em
in Canone misse Quotqz ex hac al-
taris p'ticipatiōe sacrosctm corpus
z sanguine filij tui sumpsim' oī bñ
dictōe celestī z g'ra repleamur. Silt
z ps apparet. qz istd sacm etiā of-
fert. p nō sumētib' p eoz salute. vñ
z i Canone misse dicit. Memō dñe
famuloz famularūqz tuaz. p qb' ti-
bi offerim' h' sacrificiū laudis. p se-
suisqz oib' p redēptōe aīaz suaz. p
spe salutis z icolumitat' sue. Et vtru-
qz modū exprimit dñs dicens. Ga-
thei. xxi. Qui p nob. s. sumētib' z
p multis alijs effundet in remissio-
nem peccatorum.

ppō.
nona. ¶ Eucharistie sacm inq'stū ē
sacrificiū altaris. sic multipli-
cis effect' spūalis beneficiūz
influit capacibus

¶ Nec ppō pz. qz hui' sacri celebra-
tio vocat xpi imolatio. vt dictū est
supi'. videlz z rōne representatiōis et
rōne effect' passiōis. s. qz p h' sacm
p'ticipes efficiamur fruct' dñice passi-
ōis. qz igit p passionē xpi nob est
collatū multiplex bñficiū. videlz qz
p bñdictā xpi passionē sum' libera-
ti a pctō. a potestate diaboli inq's-
tū p passionē hōi pparatū ē remedi-
um. tūcēdi se p'tra neq'cias diaboli z
q' ipugnationes. p passionē etiā xpi
hoies fuerūt liberati a pena peccati
deoz reco'aliati. z ap'ra fuit ianua
celi. seq' q' in ipō altaris sacrificio
qd ē qdā xpi p passionē immolatio
p'ferat copia spūaliū effectūū his q
capaces s'z fruct' ist' sacrificij. vbi
notādū q' istud sacrificiū alijs pro-
dest a sumētib'. vt dictū ē. z in illis

nō p'pigit vitā spūalē in actu. s. in
pōna tñ. z iō si eos dispositos iue-
niat eis grām obtinet p'tute illi' ve-
ri sacrificij a q' oīs g'ra i nos defluz-
xit. z p pñs pctā mortalia in eis de-
let. nō sic cā p'ma s. inq'stū gratiā
p'titiōis eis ipetrat. Et q' apparet
q' istud sacrificiū pdest q'busdam
alijs a sumēte existentibus in pctō
mortali. z tñ si mens habeat p'sciāz
pcti mortal' obest sibi. nā vt dictū ē
Indigne sumēs irrogat iniuriā
hui' sacro. z iō ponit obicē ne p'seq-
tur fructū hui' sacri. Signatē dñs
cebat q' istud sacm exigit ad min'
q' aliq's habeat vitā in pōna p'p'dā
natos qui carēt pōna resurgēdi ad
gratiā. igit ppō vera.

¶ Quāuis xpi in hoc sacro re-
aliter existētis īfinita sit virt'. ppō. p.
tñ hui' tā sacri qz sacrificij est
fuit' seu determinat' effect'

¶ Nec ppō ē doctoris scī. Et p'z
ex autoritate cōis p'suetudinis eccl'
desic. Nā si effect' hui' sacrificij eēt
īfinit'. seq'et q' frustra celebrarent
plures misse p aīa defunctū p aīa
bus mortuoz. Pñā tenet qz si vñ
sacrificij altaris eēt īfinit' effect' sta-
tū p vñā missam liberaret oīm des-
functoz aīe i purgatorio existētes.
Hui' aut rō ē. qz dñia ē inter agēs
naturale z agēs libez. Agēs em na-
turale agit p'm vltimū suū posse. z
ideo qñ p't tal' agētis ē īfinita etiā
effect' ē īfinit'. S. agēs libez nō agit
penes extremū posse. s. iuxta bñef'
placitū vel p'gruētā q'ntat' sibi p'f'
re. sic domificator nō sp facit tātos
ictus q'tos p't. sed q'tos nouit ex-
pedire. z sic ē intelligēdū in pposito
de p'tute sacramētoz. igit zc.

¶ Quāuis hoc sacm et sacrificiū. p.
ficiū ex parte sui se habeat ad

Tractat' mgrī Hērici Borychū.

oēs vniformiter. nō tñ oēs p/
cipiūt fructus eius equaliter
aut consumiliter

¶ Hui' pōnis p^a pars supponit
tāq^z ab oib⁹ p^acella. qz ipe p^as reali
ter existēs in h^o sacro est idē z vnus
sp in q^libet altaris hostia. z passio
representata est eadē. quēadmodū
dici solet q^z ipse sol ex parte sui se h^z
vniformiter ad illuminādū q^lcūq^z
dyaphona. z ps apparet. qz in q^l
tate effect⁹ ab agēte nō solū attē/
dit q^lritas p^autris in agēte sed etiā
pensare op^zz dispōnē passiuorum.
¶ Eū doctor scēis de adultis. que p
p^ariā fidē ad baptisimū accedūt. dē
q^z nō equaliter p^aicipes sūt fruct⁹
ipsius. Nā qdā cū maiori. z qdā cū
minori deuotōe accedūt. Et ideo q^z
dā plus. z qdā minus de gratia no
uitatis accipiūt. sicut etiā ab eodez
igne accipit plus caloriz q^z plus ei
appropinquat. lz ignis q^lritus est de
se equaliter ad oēs suū calorē effun
dat. Sitr aut idē in p^aposito q^z obla/
tio huius sacramēti sit satisfactoria
illis p^a quib⁹ offert vel etiā offeren/
tibus fm q^lritatē sue deuotōis. vñ
ex hac pte verificat⁹ p^ao. xxiij lib^zi
causaz dicēs. q^z p^ama cā est in oib⁹
reb⁹ fm dispōnē vnā. sed res omēs
nō existūt in p^ama cā fm vnā dispo
sitionē. qz diuersa est dispositio ipo
rū sequēdoz. q^z zc.

p^ao
17.

¶ Potest valor hui⁹ sacrificij
ab vno in altēz trāsserri. q^z nō
pdest tantū cuilibet multozū
sicut si fieret pro vno solo il
lozū vel pro paucis.

¶ Nec p^ao p^ama ei⁹ pte apparet
ex cōi p^asentū doctoz z sententia ec
clesie. Nā fm Aplm p^ame ad Corin
thios. iij. Corp⁹ mysticū z ei⁹ mē/
bra assumulātur corpi naturali z su

is mēbris. Costat at q^z in corpore
naturali indigētia vnus mēbrū sup
pletur p^a altēz mēbrū. Cū igit grā
sit efficacior q^z natura p^az q^z etiam
in corpore ecclastico p^at vnū mēbrū
succurrere alteri mēbro. Preterea in
ciuilib⁹ potest alter p^a altero satisfā
cere apud iudicē trāsserēdo vt sepe
bitū alteri⁹. vel ecōuerso suā satisfā
ctōez alteri imparnēdo z hoc ppter
amorē ciuilē. Igit a fortiori potest
ex amore charitatis valor huius sa
crificij alteri ipēdi. Sequēda vero
pars apparet. qz istius sacri oblatō
h^z rōnē sacrificij satisfactiui. sed in
satisfactōe attēdit eglitas iusticie. z
p^a p^ans attēdere o^z ad mēsurā rep^a
sentatōis z reat⁹ pene p^a offensa. Et
qz effect⁹ huius sacrificij finite par
ticipatur a participātib⁹ p^az q^z non
tānū valet plurib⁹ simul sicut si fier
ret p^a vno solo. Nā sic plures misse
plus plunt q^z vna sola. sic vna missa
plus pdest soli q^z multis. quēad
modū p eodē precio nequeūt equa
liter redimi pauci z multi captiui.

¶ Sicut suffragia valēt ex h^o
q^z p^a p^aitētiōnē vñ alteri appli
cāt. sic altaris sacrificiū satisfā
cit spēal^z p^a illis p^a quib⁹ misse
celebrantur.

¶ Hui⁹ pōnis p^ama pars p^at su
mi ex sup^adictis. q^zuis sit cōis deter
minatō doctoz. Nā in q^ltrū aliq^z in
duit psonā alteri⁹. fm h^o etiā vn⁹ p^at
p^a altero satisfācere. Sic ei opaym⁹
rep^asentāt tāq^z alteri⁹. sed in q^ltrū vn⁹
dirigit suā itērdem i altēz z ei appli
cat⁹ cōpēlatōnis valorē fm h^o tenet
vices alteri⁹. q^z zc. z^a at ps apparet
q^zsi correlarie. qz missa ē vnū de nu
mero suffragioz. Cū igit intētiō ce
lebrāt⁹ dirigat ad illū vel illos p^aq^z
vel quib⁹ specialiter offertur p^amo
satisfactio p^az p^apositum.

De effectib' eucharistie. Fo. xxxi

pro
pug

¶ Quēadmodū suffragiū sa-
crificij altaris si fiat cōiter p
mortuis inter eos diuidit ex
diuina iusticia. ita pnt spēali-
ter fieri orōnes in missa p ali-
quib' nō vt valor misse ipsis
applicet. sed debet illi speciali-
ter applicari pro quo celebra-
tur ipsa missa.

¶ Hui' pōnis pma ps apparet
ex h. qz qn missa offert cōit p defun-
ctis. tūc iterio offeret' indifferet' cō-
iungit oib' indigētib' z capacib' ta-
lis suffragij. hz ar diuina iusticia vt
vbi maior sit deuotio. ibi etiam fiat
amplior pceptio z sic q sunt in ma-
iori charitate in purgatorio. copio-
sius pceptū valorē sacrificij cōiter
impeli. Sequēda ar ps apparet cla-
re ex sup dictis. qz valor in pre sub-
traheret si q's pcederet alijs valorē
misse applicare q's pro illis p qbus
missa celebraretur. g. rē.

pro
rv.

¶ In celebrante videt' autori-
tas valorē misse applicādi ad
alterū. p q'sto celebrans est or-
ganū ecclesie rēp'sentās chri-
stū nō vt effectum qui in cele-
brante fieret transferat in alte-
rū. sed vt p intentionē appli-
cet oblationem misse quate-
nus operetur in ipsum.

¶ Prima ps hui' pōnis sumitur
ex dicto Doctoris scī in tertia pte
sic dicēis. Sicut celebratio huius
sacramēti est imago representatiua
passionis xpi. Ita altare ē represen-
tatiuū ipsi crucis in qua xps in p-
pzia specie immolat' est. Et p eādē
rōnē etiā sacerdos gerit imaginem
xpi in cui' persona z sture verba p

nūciat ad p'sequādū. z ita qdamō
idē sacerdos z hostia. Quinimo p
regula tradit' q oīa sacra dispēsan-
tur p ministros in q'stum sunt mini-
stri z organa ecclesie. z ex autoritate
xpi z ecclesie. quorū representatio fit
p dispēsan'te. qz pō ipse minister ē or-
ganū nō qdē ia i actū sz aiactū z ex de-
literatione p electōem operans. hinc
est q applicatio sacramenti altaris
fit principalit' a christo z ecclesia fm
directōem intētiōis ipsius celebran-
tis. Sic igit in collatōne sacri ordi-
nis p'sertur sacerdoti potestas cele-
brādi z autoritas p itationē applicā-
di h'mōi celebratōem cuiuscūq' volu-
erit z sic ostēsa est pma ps. Sequū-
da pō pars et ā haberi p't ex verbis
doctoris scī. Dicit em in tertia pte
q h' sacm in q'stū ē sacrificiū hz vir-
tutē satisfactiua. sed in satisfactione
magis attēdit affect' offerēt' qz q'sti-
tas oblatōnis. ppter qd Luce. xxi.
dicitur de vidua que obtulit duo-
era q plus oib' misit. deinde ad p's-
positū pcludit. Quamuis igit hec
oblatio ex sui q'stitate sufficiat ad
satisfaciēdū. p oī pena. nō fit satisfi-
catoria illis p qb' offert vel etiā offe-
rētib' fm q'stitate sue deuotōnis. z
nō p tota pena. Ex qb' p'bis ego in-
telligo eum velle q q'stitas valoris
misse celebrare. p aliq ē mēsuranda
fm itētiōem deuotōnis a' p q cele-
brat' z cui p itētiōem applicat' z non
fm valorē effect' quē celebrās i se
p'ciperet si p semetipso celebraret lo-
quēdo g'nāl'. Qd vt meli' eluceat
p'firmat rōne. qz si misse celebrare p-
alijs valeret illis fm q'stitem. ef-
ctus quē ipi celebrātes p'sequerent'
si p seipsis celebrāret. sequeretur q si
sacerdos cū p'scīentia peccati morta-
lis celebraret pro aliquo defuncto
existēte in purgatorio. aut pro aliq
vivēte in grā existente nō obligatō

Tractat' m^gri H^erici Borychū

ad reatu' pene. seq̄ret in quā q' talis missa n̄ p̄ficeret alijs. p̄ns nō ē dōz qz missa valet ex ope opator nō de pēdet et' valor ex ope opantis. z cō sequētia tenet. qz si sic aliq's celebra ret nullū fructū misse p̄seq̄ret. vide tur q' imaginādū q' sicut aliq's cū dē ignē applicat corporali sicut cū cor poralibz passiuis. ita etiam q' p̄ns ignis sūm se ē eq̄lis. s; sūm diuersam facultatē dispōnis passiūoz sit va ri' grad' p̄cipatōis i passis. par' mō p' interōem ip̄e celebrās spūalr applicat ip̄am missam hīs p' qb' ce lebrat. q' s; sit eq̄l' efficacīe ex pte sui tū sūm variū modū deuotionū pas soz sibi p̄sentū spūalr sortit' vario mō suū effectū. p' h' tū nolo negare quin sp̄cal' z p̄p̄ia deuotio celebrā tis habeat suū p̄sonalē valorē z cur rēre cū valorē qui ē in missa ex ip̄o ope opato. z ex ea parte p̄cedi solet plus valere missaz deuoti sacerdo tis q' alterius q' est mal'. q' zc.

ppō **q'** Possunt inueniri in celebra /
Exl rōne misse. quattuor valores aut plures p' alio expiatiui de bite pene.

¶ Nec ppō p3. Nā ip̄m sacrificiūz Eucharistie hz rōnē p̄p̄ satisfacti ui seu compēsatiōis p' reatu' pene ex ope opato. Deinde ip̄e orōes z reli quū officiū laudis q' sūnt i missa ex autoritate ecclie p' ministrum ecclie etiā malū hūnt suū valorē ad recōpē sandū p' alteri' debito tā viuēt' q' defūcti. tercio aut ip̄e celebrās. de uor' deo z accept' etiā tāq' p̄iuata p̄sona p̄ferēdo orōnes ecclie auget valorē h̄mōi orōnum z reliq' offici j ita q' cū publico valore ex autorita te ecclie p̄currat ille p̄uat' z p̄sonal' valor deuoti sacerdotis. **¶** Preterea qz orō nō solū ē meritoria in q̄tū p' cedat ex charitate. sed etiā ē ipetrari

ua ex misericōdia z liberalitate dātis q' bus inuit' etiā si fiat a malo minis tro z pctōre. sūm h' inuenit' q̄rtus valor expiatiui' pene. **¶** Q̄s ar p̄dū cte valores p̄nt in altēz capactē trāf ferri ad ip̄sū suffragiū. p̄pter rōnes assignatas in ppōne. iij. z sic inuēti s; q̄tuor valores i missa qb' etiā sū puenire p̄t fruct' q̄nti valoris inq̄. tū si Eucharistia hz rōnē sacri. q' s; vt sic nō directe habeat rōnē recōpē. satisfacti factiue. tū i q̄tū exorat feruorē charitat' q' ē satisfactori' p reatu' pene debite. z tal' etiā satisfactio p̄t in altēz trāsferrī z sic p3 veritas ppōnis Quinimo nolo negare quin vltra dictos valores p̄nt repe riri ali j fruct' referēdi ad pene expi ationē. Si at p̄numerat' valoribz annumeret' fruct' de qb' mentionē facit nona expō. p3 q̄sta erit diuinit' arū affluētia ex thesauro misse ad salutē fidelīū Instituit. igit' zc.

¶ Nō vniformiter fruct' p̄e /
ppō memoratorū valorū in aliozū /
Exl trāsfertur expiationemet cō /
modum.

¶ Nec ppō ostēdit. qz sūm vsuz loz quēdi doctor. Aliq̄d opus hz suū valorē ex ip̄o ope opato cuiusmodi s; oia n̄ra facta. Alius ē valor q' dē op̄is opantis. qz p̄cedit talis valor ex opante. Et h' itēz diuersimode. qz h̄mōi valor. vel ē ministri ex au s̄ ritate alteri' vel ex autoritate sua p̄p̄ia z p̄sonali. Si q' sacerdos cele brās sit pctōr. tūc applicādo missaz alteri etiā valor in eo p̄cipit sūm dis pōnē ei' cui applicat. Silt' si pctōr officiū orōnūz laudis i missa appli cet ex autoritate ecclie alicui alteri. etiā effect' expiatiōis p̄cipit ab illo vel ill' qb' applicat. **¶** Nec ip̄e officiā s; hz disponere effectū remissiōis. S; valor op̄is opantis vbi ip̄e opans ē

De effectib⁹ eucharistie. fo. xxxij

sue autoritat⁹ puate ē psonalis. tal⁹ valor ē sui iuris. ⁊ h⁹ plenariā potestate iuxta libitū dispēlandi ipe offi-
cians si sit deo accept⁹ q̄b⁹ vult et q̄tū vult in relaxatōem debiti pro altero. igit⁹ ppō vera.

ppō
xviij

Nō incōueniēter circa p̄tara-
tos missarū valores. ingrat⁹
ministris p̄feruntur sancti sa-
cerdotes.

Nēc ppō dēducit **Nā** sacerdos
q̄ cū p̄sca mortal⁹ p̄cti celebrat p̄so-
nal⁹ valoris merito nō gaudet. De
inde. qz vtr⁹ sacrificij altar⁹ ⁊ ora-
tionū ⁊ tot⁹ officij influit effectiua
loris iuxta dispōem recipient⁹ p̄ q̄
totū op⁹ fit. ⁊ sic dū peccator cele-
brat quātitas valoris depēdet ex
deuorōe ac dispōe ipsius vel illorū p̄
q̄ vtr⁹ p̄ p̄b⁹ fit missē celebratio. Lo-
ge ar̄lec⁹ ē qm̄ sacerdos sc̄tus cele-
brat. tūc em̄ p̄p̄iū meritū auget va-
lorē. Rursus ar̄ cū tal⁹ si p̄ semēpō
celebraret p̄pter magnā ei⁹ deuotio-
nem p̄sequet copiosum valorem cō-
pensatōis p̄ reatu pene. s. m̄lto vlti-
riorē q̄ ē dispō ei⁹ p̄ q̄ celebrat. Ipe
ar̄ celebrās p̄t qd̄ suū ē trāsferre i re-
laxatōez obligatōis alter⁹. patz qz
āplius valde. p̄ficiat fruct⁹. pueniēs
alijs ex missa grati sacerdot⁹ supra
fructū missē p̄tōis celebrantis. ita
qz mal⁹ sacerdos nihil p̄t detrahēre
valoris opis opati. aut opis opantē
ex autoritate alter⁹. s. bonus sacer-
dos p̄t sup̄ addere sup̄ quātitatem
effect⁹ quē p̄ciperet alijs min⁹ dis-
posit⁹ p̄ q̄ fieret celebratio. Nec ime-
rito. qz bonū ē efficac⁹ malo. vt d̄t
Dionys. Nec sicut delictū ita ⁊ do-
m̄. ad Roma. v. Tū malicia non
p̄t detrahēre valorē celebratōis. p̄
alijs. s. bonitas celebrat⁹ p̄t q̄ plu-
rimū sup̄ addere ⁊ p̄ h̄ fructuosior
reputat missa digni q̄ indigni sacer-

dot⁹. Sic em̄ fert de b̄tō Grego. qz
p̄pter excellētiā feruoris sue deuotō-
nis in q̄libet celebratōe sue misse rez
diuebant a purgatorio alique aie.
Tū iuxta hūc ppōnis tenorē debet
moderari dicta in. xv. ppōne. ne qd̄
impediāt a p̄cordia veritatis hinc
inde p̄tente. igitur ⁊c.

Nūq̄ debet fructus sacrificij
altaris applicare ita q̄busdaz
p̄ticulariter. quin etiā alijs tā-
vinijs q̄ defunct⁹ capacib⁹ di-
rigat generaliter.

ppō. xix

Nēc ppō apparet p̄ ex p̄tēis in
Canone misse. vbi p̄tinet ḡnāl⁹ cōs-
memorā aliorū. p̄z etiā ex p̄tē opan-
tis. nā celebrans tenet vices totius
eccle. q̄to ar̄ agēs agit fin̄ formaz
vniuersaliorē. tāto eius causalitas
ad plura se extēdit. sicut dux totius
exercit⁹ extēdit aurā suā ad tot⁹ ex-
ercit⁹ bonū. Cura ar̄ alicui⁹ p̄ticulari-
ris capiranei p̄sle ad sibi p̄missos
se dilatat. Quia igit⁹ charitas tot⁹
eccle ad oia sua mēbra se expādit.
p̄sequēs ē vt ipe celebrās q̄ tenet se
p̄formare int̄tōi vltis eccle dirigat
oblatōez misse ḡnāl⁹ ad alios. qm̄
imo ex ipso ope opato p̄t idē deduc-
ci. Nā thesaur⁹ recondit⁹ sub eu-
charistie sacrificio ex larga manu
diuine misericordie depēdēs dispen-
sand⁹. p̄mittit optie vt facta sp̄cālī
applicatōe ad q̄sdā adhuc ex exhi-
beat ḡnāl⁹ ad alios q̄ ḡnāl⁹ dispē-
satio referēdā ē ad diuinā iusticiam.
Nō igit⁹ ḡnālē derogat sp̄cālī. sicut
sp̄cālē derogat sp̄cālī. qm̄ sp̄cālī di-
rigeret applicatio plurib⁹. Nā si di-
uina literalitas instituit p̄cū hui⁹ sa-
crificij dupl⁹ posse valere sine alter⁹
nō p̄iudicio quēadmodū ex forma
Canonis sat⁹ p̄t accipi. cur nō cele-
brantes debet vtr⁹ qz applicatōem

Tractat' mgrī Hērici Borythū

mpo. n. **practicare.** igitur zc.
Ipm sacrificiū seu sacramētū
eucharistie offerimus deo ne
dū tāq; donū dñice passionis
memoriale quāmo sicut mu-
nus deo acceptissimū fm se q
et deū sup offensis valemus
placare. z gratiā eius cū spiri-
tualib; bonis reportare

¶ Nec **mpo** p. vii ex supradict' satis
liquet q ipm eucharistie sacramen-
tū ē pmemoratio illi' veri sacrificij
q saluator sepm obtulit ara crucis
S; imāginatur fm qūdā positio-
ne q de' hūanā naturā assumpsit
ser. qūis hō nō peccasset. z ponas-
mus q reliquisset nob in p̄menda-
tione sue erga nos ineffabil' charita-
tis corpus z sanguinē suū sub spe-
cieb; eiūde qly mō eū adorā'. da-
ta hac positōe tūc adhuc verificat
illō **Isaie. ix.** Parvul' natus ē no-
bis z fili' dat' ē nobis. Tēte autē
doctore scō. ad hoc aliqd nobis da-
tur vt fiat nostr' z a nob hateatur.
habere at dicimur illō q libere pos-
sumus vti vl' frui vt volum' Itaq;
fm dictā positōem deo patri remi-
buem' dilectissimū filiū suū ab ip-
so nob p̄us liberal' datū. z cū illud
munus sit deo acceptissimū nō est
dubium qd maxime placat z ipetrat
Et sicut aliq; p̄t sepm alteri dare.
ita etiā z ipm filiū redderem' sibi ip-
si. Nec cū desineret eē noster. sp̄ em
dādo eū p̄tinue magis habere'.
Sane q hō peccauit z q de' vni-
genitū suū in sacrificiū sue b̄dicte
passionis nobis p̄tulit nō excludit
quā eūdem filiū etiā exhibem' deo
patri z toti trinitati. tanq; munus
acceptissimū fm se. quēadmodū si
potio atq; sit medicinalis z dulcis
tūc etiā ipa potio amat p̄pter dulce

dñe qūis etiā amet p̄pter sanitatē
Uñ qz maius includit in se min'.
ipa altar' hostia hz q p̄t offerri tā-
q; munus dulce z suauissimū fm
se. hz etiā q p̄t offerri tanq; qdāz
sequēdarii sacrificij representatiū
vniū veri sacrificij acp hoc accu-
mulat efficacā obtinendi a deo qd
quid desideramus deseruiens nos-
tre salutis sp̄iali. Ecce occurrit ar-
gumentū apostoli ad Romanos
viii. Qui etiam p̄p̄io filio nō pep-
cit sed p nobis oibus tradidit illū
quō nō etiā cū illo oia nobis dona-
uit. pari argumēto licet pcludere si
ex nimia dei erga nos dilectōe ipē
tradidit nobis vnigenitū suū in tā
p̄tūmeliosā mortē z acerbissimā
quō nō tradidit nobis eum. vt eo
possemus vti ad retribuendū tan-
q; munus fm se gratissimū. z itē
tanq; cōmemoratiū sacrificij in ara
crucis oblati.

¶ Quia sacrificiū altaris pro **mpo**
dest alijs ex hoc q ipis p̄ inte-
tionē applicat. videt cōsultiū
ne intentio celebrantis ita ad
quosdam restringatur. quā
diuino exanimi respectu alio-
rum submittatur.

¶ Nec ppositio patz p̄mo quidez
ex hoc. qz celebrans nescit determi-
nate q̄ritatē valoris sacrificij ad sa-
tisfaciendū z ad ipetrandū p alio.
nescit etiā capacitātē eius. z plenū
qz nō sunt capaces hī p qbus cele-
brat. Deinde nescit ordinē sue obli-
gatiōis respectu alioz. forsitan em
qbusdā plus indigentib; ē magis ob-
ligat'. z sic de alijs motiuis. quare
nō est ita limitandū ad quosdā qn
remittat diuino beneplacito mode-
randū put sibi videt dispensandū.
Verbi grā. qñq; aliquis laicus re-

De effectib' eucharistie / fo. xxxiiij

quisit vt celebrat missa ad deuotio-
nem suā. p illo vel illis. p quo vel p
quibus pietas eum inclināt In ta-
li casu si ego assumerem officiū cele-
bratōis ita specialit' intētiōem meā
applicare illis ad quos affectio euz
inclināt. put ego essem sibi obligas-
tus virtute stipendiij vel sustentatōis
impense aut alicuius filis. tñ sine
p'iudicio maioris obligatōis qua
esset parentib' aut alijs astrictus.
Similr etiā si fiat missa de requiez
certis dieb' p bñfactorib' aut fūm
datorib' bñficior' illis dieb' spēalit'
ter p'memoratis nō estimo q illud
officiū dēbeat ita specificari ad illos
vlt'ra gradū obligatōis s'm quam
debet illis qd ab alijs denegat Ac
scit em hō qñ obligat aut qñ in-
digeat. aut qñ ad equare sibi p'si-
at' z sic in filijs Vno em ex q ipe ce-
lebrans opat' ex auctoritate ecclesie.
Iustum est vt eius intentio s'm ius-
diciū dei z ecclesie regulet'. Nolo tñ
p hoc q aliq's se obliget pluribus
dāns intelligere q vnicuiq's satisfi-
ciat. Quia em missa h'z rōnem p'ci-
satisfactiui qd nō eq'liter pdest mul-
tis z paucis. z ptingere pt q inten-
tio applicadi s'm diuinū bñplacitū
deteret referri ad vñū vel ex toto vlt'
vlt'ra q faceret si plurib' applicaret
pstat q ipe celebrans inordinate se
haberet s'm talē cupiditatē pcedēz
dendo Ac p rōnabile est. q aliq's
fundator reqrat vt missę sue funda-
tionis solū deferuant sue intentiōi
nisi eā regulet p'formit' p'memorat'

pro
xiiij

¶ Quāuis quotidie suscipere
hoc sacramentū aut missaz ce-
lebrare nō sit necessarium tan-
q' pceptum. digne tamē ad
id faciendū viuere atq' quo-
tidie ita facere est laudabile si

christianus in se nō inueniat
sufficiens retrahēs ipedimentū

¶ Patet hec p'pō. p'mo qdē loquē-
do de eucharistia sub rōne sacramē-
ti. Vñ circa vltim hui' sacramēti
duo pnt p'siderari vñū qdē ex parte
ipius sacramēti cui' p'us ē hoib'
salutaris. z ideo vñle est ipm quos-
tidie sumere. vt hō fructū eius q'ti-
die p'cipiat Vñ Ambro. in libro de
sacramēto d'r. Si sanguis christi ef-
fusus est in remissionem peccatorz.
debeo sp accipere q sp p peccato de-
teo habere medicinā. Aliud ā rō-
s'iderat' ex pte sumētis in q requit' q
cū magna deuotōe z reuerētia ad
hoc sacramentum accedat. z ideo si
aliq's q'tidie paratū se inueniat lau-
dabile est q quoridie sumat. Vñ
Augustin' libro de p'bis dñi cū p't
p'sset Accipe q'tidie qd z q'tidie p'si-
sit. Subiungit. Sic viue vt quoti-
die merearis accipere. Sed q' mul-
toriens in plurib' hoim multa im-
pedimenta huius deuotōis occurrunt
ppter corpis aut anime indis-
positiōem. nō est vñle oib'us homi-
nibus quoridie ad hoc sacramen-
tum accedere. sed quoriciens se hō
ad illud paratum inuenit. Vñ
in libro de ecclesiasticis dogmatib'
bus d'r. Quoridie eucharistie p'mu-
nionem accipere nec laudo. nec vis-
tupero. Cōsequenter d'r. p'positio q
christianus laudabil' huius sacra-
menti cōmunionē vñtur nisi inue-
niat in se sufficiens retrahēs impe-
dimentū Circa qd doctor sanctus
multū grate loquit' Reuerētia inq't
hui' sacramēti h'z timorē amorē cō-
iunctū. Vñ timor reuerētię ad deū
d'r filialis Ex amore aut' p'uocatur
desideriū sumēdi. Ex timore p'sur-
git hūilitas reuerēdi. z iō vtrūq's p-
tinet ad reuerētiā huius sacramēti

Tractat' m'gri Hērici Gorythū

et q' q'uidie sumat' z q' aliqui abstine
atur. vñ Aug. d't. L'cz dixerit q'spiā
nō q'uidie accipiendā eucharistiam
ali' affirmet q'uidie. faciat vnusq'sq'
q'd fm suā fidē pie credit eē faciendū
Neq' em litigauerūt inter se zachē'
et ille centurio cū alter eoz gaudēs
suscepit dñm: Alter dixit Nō suz
dign' vt intres sub tectū meū. ābo
saluatorē honorificātes q'uis non
vno mō. O'cīde ad p'positū acce/
dēdo subdit. Amoz tñ z spēs ad q'
scriptura sp' nos puocat p'serunt ti
mori. Vñ cū Petrus dixisset Eri
a me dñe. q'z hō p'cōz ego suz. Re/
spondit idus Noli timere Silt dñs
Luce. 11. docet petere. panē nostruz
q'uidianū da nob'. In cuius expōne
Aug. d't in libro de v'bis dñi Si q'
tidie accipis h' sacramētū. q'uidie tñ
bi ē hodie. tibi xps q'uidie resurgit.
hodie em ē q'n xps resurgit. Ex q' b'
p'z q' q'uidā pastoz estimatio nō ē
laudāda. q' egre ferūt q'sdā suoz p'
rochianoz. oī die dñica petere cōio
nem. q'uis viuāt laudabilt. Vñ in
p'mitiua ecclia q'n mag' viuebat de
uotio fidei xpiane statutū fuit vt q'
tidie fideles cōicarēt. Vñ Anade/
tus papa d't. pacta p'secratōne oēs
cōicent q' nolu crūt eccl'asticis care/
re limitib'. Sic em z apli statuerūt
et scā Romana tenet ecclia Cū igit'
apō q'sdā fideles adhuc repiat' de/
uotio q' tūc cōiter inter oēs fideles
replebat'. q' fronte p't pastor idigna/
ri abstract. p'sonis q'libet die aut fre
quent' accedere ad sacrosanctā alta
ris cōione. Deinde hec p'pō appa/
ret loquēdo de eucharistia sub rōe
sacrificij. Nā celebratio hui' sacrifi
cij ex ope opato ē multe vtilitat' vt
patz ex sup'dictis. Cōstat at' q' sacer
dos nisi ex rōnabili ipedimēto non
d'z omittere q'n q'uidie aliqd' imitat
in thesaur. ecclie p' redēptōe mēbro

rū corpis ecclie q' b' tales vtilitates
pnt suffragari Nec ē ignorādū q' cū
istō sacramētū p' se displicet diabol'
lo si diabol' iueniat aliquē sacro do
tan tepescere z intēdere ipedimētis
ne q'uidie celebret. ille milleartifex
fraudis pcurabit sibi tot retrahen/
tia vt tandē forsitan totalit' desistat
īpe sacerdos p'stinā pdēdo deuotio
nē. igit' p'pō p'a. Vñ i dubijs poti'
dedimandū videt' ad celebratōem
etiā si nō aliō eēt q' vt diabolo dis/
pliceret. Attā d'z iuxta posse vnusq'
q'sq' sibi suscitare conatū ad deuot'
tione z reuerentiā digne accedēdi cū
fiducia assiliterie diuini auxilij q'd sic
laborantib' nō denegat

^{p'o}
Q' gratū sit deo altaris sacri ^{xxij.}
ficiū. p't colligi ex donis alio/
ri generū.

¶ Nec p'pō manu ducit' q'dati exē
plis. Nā si aliqd' mun' exhibeat in/
digeti q'uis malo intuitu xpi quem
repñtat. sit tale op' acceptū deo q'
ei' memoria letificat datorē iudex
oim i die nouissimo Si at' deuotio
pauperi q' apli' repñtat xpm detur
corp'alis elemosyna tūc ē acceptior
deo. Q' si dem' eis dē aliq' spūalia
munera. tūc fiūt deo poti' accepta.
z sic deiceps ascēdēdo sp' q'to exēplū
oz repñtat' occurrit i excellēti mū
nere. tāto donū ipm reputat' altior'
eminētie. Que igit' ligua poterit ex
plicare sup'eminentiā mīseri i eucha/
ristia sacrificij altaris. vbi oia sūt coa
cernant'. q' mun' exhibitū pnt p'co/
nifare. dat' ei' z offert corde p' fidē ip
si deo. aut honoz z glia in sēculoz se
cula. sp' em q'd p'centiā z p'pter q'd
vñūq'dq' z illud magis.

In summi reg' curia sacerdo ^{p'o}
tale officium est summi lucrī ^{xxij.}
honestissimū seruiciū

De pcessiōib' eccl'asti. fo. xxxiii

Nec pō satis educit corollarie ex sup'dictis. vñ vident' in cuius ma-
gnor' pncipū qdā istācūlūne aspi-
rare ad officia qbus annera s' hēc
duo. s. pcpuis honor. z pinguis lu-
cri stipēdia. ea pō min' p'ultos ar-
bitroz nōnullos nolētes habere pre-
tēdas sacerdotales. aut etiā alios
platos q tanq' sue dignitatis repu-
tāt detrimētū. si coram populo mis-
sas celebrarēt. **S**i scirēt tales q're
dignitatis est regale sacerdotiū in
q' eis p'mittit celeste mysteriū. q' an-
gel' qdamō sacerdotes pferuntur
quēadmodū Augustin' scūs Ber-
nard'. alijq' scī doctores idipsum
multipl'r recomēdāt. S' an q'libet
die. an interrupt' p'icib'. aut in q'ra
deuorōe seipm debeat p'cipe q' p'ten-
dit celebrare. remitto videre volētib'
bus ad cōes doctoz determinatio-
nes. q' tales questōes scrupulosas
satis elucidauerūt Sane ea q' p'ez
nulla sunt p'babili' recollegi ad pro-
p'ij desiderij inflāmatōem submūt-
tes libēter iudicio mel' discernētū
corrīgēda ad gloriā b'ndicte trinita-
tis patris z filij z spūscī. Amē

Explicite tractat' p'fundissi-
mi theologi m'gri Hērici Borychū
de effectib' salutiferis Eucharistie
in q' declarāt specifice vari' ac mul-
tiplices salutares effect' dicti sacri
soluuntur etiā q'multa singularia z
scrupulosa dubia p'cernētia sacer-
dotem celebrātem

Tractat' m'gri Hērici Bo-
rychū de p'cessiōib' eccl'asticis ad
laudē b'ndicte trinitatis. b'tēq' ma-
rie lē p'ginis ac totius curie celestis.

Nisi
mo inspirāte
te venit i memo-
riā opinio non
paucor' p'cessio-
nes p'ces ac mīl-

sas p'cessionales nō satis commen-
dātū. Que ad collectōem quādam
corā suppositis aline vniuersitatis
Coloniēsis matris mee in p'cessio-
ne eiusdē matris faciēda puocauit
quā redigi in scriptis nonnullis ex
assatib' obnix' postularūt. verūtū
q' h'mōi p'cessiones succelluz p'cer-
nūt z euerūt rez exterior' z trāsitori-
ariū in q'b' locū sibi v'edicare vidēt
qdā pōderose autoritates. v'puta
illa Apli ad romanos. viij. Nā qd
ozem' sicut optz nescim' s' ip'e spūs
postulat p nobis Et p'hs. v. ethico
rū loquēs de talib' hoies inq't hēc
ozāt z p'sequūt. Optz at nō sic ozā-
re zc. Assumpsi g' p' thēmate Illud
luce. xi. Docē nos orare. qd qd em
thēma sicut tūc ita z in sequētib'us
ad ea dūtaxat applicare p'cedo. q'ru
g'ra p'cessiones cū suis anētis in cō-
suetudinē s' deducite Sed q' teste
p'ho p' celi. veritas magis elucēcit
Immo fides feruioz ei adhibet si
aduersarioz rōnes recitēt z eaz de-
fect' apianē. hui' forme p'cessus ob-
seruabit q' motiua aliter opinātū
p'mittēt. deinde qdā veritates sub-
iūget p'missoz motiuoz directie ne
fidelij deuotio in negocijs tāte pie-
tatis edificetur minus recte

Prima igitur consideratio
p't accipi ex similitudine magni patris
familias dei i domo sua dispositissi-
ma ad medicū peritissimū. q' enim
alia pueniūt sanis corpibus. z alia
egris Alia fm vnā etatē vel p'plexi-
onē. z alia fm aliā p'plexionē v'l etā

61
V orāib' sup'lectantib' et alijs eccl'astijs d'icantib' in
dūm placat possit in suis p'missis castis
deus sit inuictibilis et insuperabilis

Tractat' m^gri H^erici Borythū.

tem. et fin varias morboꝝ q̄litates
sunt alia et alia. alijs et alijs dispen/
sanda. diseri⁹ at medicus h̄mōi di/
nosces dñas singulis fin sue natu/
re p̄gruētiā studet p̄portionare. Q̄
si q̄s artis medicane ignar⁹ sup̄uani/
ens dicat ei. cur sic facis velle q̄ op/
posito mō pcederes opando. Ro/
go vt hūc modū opandi velis p̄ter/
mittere. Cōstat q̄ talis erit iuste de/
rided⁹. paripacto vniuersoꝝ p̄ditor
atq̄ q̄nis hūani p̄cipu⁹ p̄uifor de⁹
p̄stī se h̄y ad totā naturā. quā sapi/
entissime gubemat. sic peritissimus
medic⁹ ad corpa hūana. Tot⁹ igit
actionū cursus siue i elementaribus
dispōnib⁹ siue i reb⁹ hūanis ad ip̄s
ē referēd⁹. Nec p̄bo aut voto dñm
ē dñe. Cur sic facis. petim⁹ vt h̄ or/
dine postposito nobiscū aliter agat
Nō igit op⁹ est p̄cessionibus. p̄ab⁹
aut. missis p̄cessionib⁹ in q̄b⁹ po/
pulus hac itēdōe p̄stuit vt ip̄erret a
deo mutari p̄ditionē rez naturalī
et hūanay. Huic p̄sideratōi fauere
videt diuin⁹ Boet⁹. iiii. d. p̄solati.
p̄sa p̄ vbi gubernatōre mūdi deus
assimilat ad p̄fem familias in do/
mo dispositissima. Et p̄sa penultima
eiusdē libri vbi eū p̄pat ad medicū
p̄uide disp̄sare q̄cūq̄ p̄ueniūt cor/
poribus hūanis. quimo et ip̄e dñs
medicū se eē dñgnat. Daray. Nō ē
op⁹ medic⁹ valentib⁹ h̄ male patēti/
b⁹ Idē et generosus p̄phayidet sen/
tires. Esaia. Esa. xxx. q̄li si lutū ad/
uersus figulū cogitet. et dicat opus
factori suo nō intelligis Esaie. xlv.
Nūqd̄ d̄t lutū factori suo qd̄ facis
Eōra q̄s d̄t Esaie. xxxi. Ip̄e at̄ sa/
piēs adduxit malū. et p̄ba sua n̄ ab/
stulit Quis ei nouit sensus dñi aut
p̄stiliat⁹ ē⁹ fuit. Ad roma. ix. Nā et
puerbiōꝝ. xxxi. Ad p̄medatōez sa/
piētē dñe in q̄ oia facta s̄t subiūgi
tur Opa dñi ynuerſa valde bona.

his igit et sibiſus apparētis fulcra
hec p̄sideratio tā efficac ap̄d q̄dā
reputat. vt dicat se oia deo p̄mittere
re. et siue sint ibzū excessiue iudaic/
tie. siue est⁹ et siccitates. sterilitates.
tella. guerre. et q̄cūq̄ alie tribulatio/
nes facit equanimis se h̄re. nec q̄cūq̄
loꝝ cordi cape. nec p̄ velle deū roga/
re. p̄ taliū cessatōe cū ip̄s⁹ sapientia
attingat a fine vsq̄ ad finē fortiter
et fregat oia suauiter. Hoc enī mō
putat acq̄lescere p̄saluisse p̄silio dñi
cēti Facta sup̄ dñm curā n̄ā et ipe
te enutriet Et saluator in euāgelio.
Nolite solliciti esse quid māducat⁹
aut quid induamini &c.

¶ Secūda vero consideratio
sumit ex vtilitat⁹ assequitōe q̄ ē ad
vitā p̄tuosaz et b̄titudinē adipiscen/
dā. Nā bona exteriora et corpis or/
ganica subseruire dñt bonis ip̄ius
atē. q̄ppe ad p̄tutū exercitiū. ip̄e ette/
riores afflictōes aduersitates atq̄
tribulatiōes sic qdā medicine pluri/
mū p̄ferūt. Cur ita. qm̄ reb⁹ ad vo/
tū succedētib⁹ dissolūt⁹ animus ad
exteriora effundit. ad carnalia effre/
nis lapat. et i arrogātiā extollit. Ad/
uersitates at̄ et tribulatiōes opant⁹
p̄trarios effect⁹. hūilitatē. castitatē
interiorē p̄uersationē. Non igit fieri
debet p̄cessionales misse et p̄ces ad
dep̄cādū vt de⁹ velit auertere medi/
cinas tā salutares et sanitati aiorū
oportunas. huic p̄sideratōi aspiras
re vident nō paucōꝝ autētiōꝝ ma/
morabiles sententiē. p̄hs nāq̄ q̄to
ethicōꝝ d̄t. q̄ nō ē facile absq̄ p̄tutū
te ferre bōas fortunas Et et p̄sa
latōe. p̄sa vltia d̄t Boet⁹. Hoib⁹
plus reoz aduersam q̄ p̄sperā pro/
desse fortunā. Illa enī ip̄e specie felī/
citatīs cū videt blāda mētē. hec q̄
vera. illa fallit. hec instruit &c. Q̄
cur Opa dñi ynuerſa valde bona. doctrinalit⁹ in fauorē predictē p̄side

neq̄ quāt m̄m dñi bon

De p[ro]fessiōib[us] eccl[esi]asti. Fo. xxxv

rationis gloriosus doctor Gregori[us]
loq[ui]t in Omelia. xxxvij. circa hac p[ar]ti-
culā euāgelij. Tōpelle intrare. hos
in q[ui]t elegit de quos despicit mūd[us]
q[ui] plerūq[ue] ip[s]a despectio hoīem res-
uocat ad sapiē[ti]am. Hā is q[ui] patre reliq[ui]-
sit et parte substantie quā p[re]ceperat p[er]-
dige expēdit postea esurire cepit et
raterius dixit Quātū mercenarij in
domo patris mei abūdant panib[us]
lōge quippe a se discesserat quādo
peccabat et si nō esurisset in se min-
ime redisset. qui postq[ue] terrenis res-
bus indiguit tūc cogitare cepit q[uo]d
de spūalibus amiserat Et infra. Qui
dā sic vocantur vt etiā p[ro]pellantur.
q[ui] app[re]hendere gloriā conātur et ne-
queūt. vt dū p[er] alta pelagi ad gran-
diores curas hui[us] seculi nauigare
proponūt sp[irit]u aduersis flatib[us] ad de-
tectōis suelitoza repellūtur. Lūq[ue]
se frangi i desiderijs suis aduersan-
te mūdo p[ro]spiciūt. q[uo]d de se auctori
suo detebat[ur] memorant. ita vt ad
eū erubescētes redeāt q[ui] supbiētes
p[er] mūdi amore delerebāt et dñs
p[er] moisen Deurerono. xxxij. ait In-
crassat[ur] est dilect[us]. incrassat[ur]. impin-
gnat[ur]. dilatat[ur] dereliquit deū factorē
sūū. recessit a deo salutarī suo. q[ui] cō-
tra p[ro]phetam d[icit]. Clamauerūt ad
dñm cū tribularet[ur] et de necessitatib[us]
b[us] eor[um] eripuit eos. Omnino autē
hui[us] p[ro]sideratōi innumere autēticor[um]
sentētie videt[ur] testimonium phibere
Eodudis g[er] vt pus. nō ē opus p[ro]-
fessionib[us] et eaz p[ar]tib[us] ad fines p[ro]-
pter quos fieri p[ro]sueuerūt.

¶ Tercia quidē consideratio
accipit ex naturalib[us] cōz indita ne-
cessitate. incorruptibilib[us] nāq[ue] corpo-
rib[us] celestib[us] collat[ur] ē determinat[ur]
mor[is] et insire sūt naturales p[ro]p[ri]etates.
His autē elementariū corpor[um] massa
subiect[ur] tāq[ue] materia artifi[ci]. Si g[er]

fm certas p[ro]stellationes p[ro]rigat in-
terdū dissep[er]atā fieri elementor[um].
vt adhibuiss[et] supfluitatē. vel ad sicci-
tates excessiuas. siue ad pestilētiās
et his similia. cū oīa p[re]dicta p[er]ueniant
fm legē causis naturalib[us] institutā
ab auctore nature fm suā sapiētiā
infallibilē. et volūtātē imobilē. non
videt[ur] p[ro]gruū attētare p[er] p[ro]fessiones
et suas ceremonias p[re]dictū ordinē
p[er]mutari q[ui] ab eterno suis causis in-
eēt. pusius Iuxta illd[um] psalmi[us] Stra-
tuit ea in eternū p[re]ceptū. posuit nō
p[re]scribit. et Job. xxiij. Quis enarra-
bit celoz rōnē. et p[re]tium celi q[uo]s ob-
dormire faciet. quare vt pus nō vi-
dent fructuose fidelium p[ro]fessiones

¶ Quarta autē consideratio
fundat[ur] in Canonica n[ost]ra dēment[is]
respondentia. Sane vbiq[ue] clamat
sacra scriptura. Tribulationū flagel-
la. ideo p[ro]tra nos seuire. q[ui] iohedien-
tes nō cessam[us] male viuēdo deū of-
fendere Ecce Esaie p[ro]p[ter] Lauamini
mūdi estote Auserte malū cogitati-
onū r[ati]ō ab ocul[is] meis. q[ui]esate age-
re puerse. disate bñfacere Et q[ui]bul[us]
dā sibi iterpositis. subitūq[ue] vanite
et arguite me d[icit] dñs. supple si non
bñfecero vob[is]. q[ui] si ad iracundiā me
puocaueris gladi[us] dei orabit vos
q[ui] os dñi loquit[ur] ē. hui[us] sile hact[en]-
ec Esaie. lix. vñ et puerbiali d[icit]. Quic-
qd patimur pctā n[ost]ra meruerūt Lu-
ius. puerbii origo ex illo Daniel. lix.
videt[ur] pullulasse. Via q[ui] fecisti nob[is]
dñe in p[ro] iudicio fecisti. q[ui] peccauit
m[us] et nō obediuit[is] tibi. q[ui]nimo Gre-
go. Omelia. xxxvi. exponēs illd[um] lu-
ce. xxi. Cū audieris plia et seditōes
ait q[ui] oīa p[ro]summada sunt an[te] cons-
summatōem oīa turbātur Et q[ui] in
cūctis delinq[ui]t i cūctis ferimur vt im-
pleat q[uo]d d[icit]. Pugnabit p[er] eo orbis
terrarum contra insensatos. Atqui-

Tractat' mgrī Hērici Gorychū

stāte cū stabit et effect'. videt' q' peni-
tus inutile p' p'celliones p'curare vel
le retrahi gladiū dei castigāt'. cum
hoies apud studia suoz maloz
opez nō desistāt p'seuerare. vñ z per
Diosen dñs p'minat' populo ist'
inuauit q' peccatē castigaret. si ppls
reuerteret etiā ipse pplm pregeret. s'z
si p'sisteret in prauitate sua etiā ipse
vsqz ad exterminiiū eū dispgeret. vñ
hec p'sideratio ēvelut hercules apd
cōplures q' nec viā videt' euadendi

¶ Quinta quidē consideratio
sumit' ex seruicij i p'cellionib' ip'si
ingratiūdie Cū em p'ctōres nō ex
aūdiat de' Joannis. ix. Quinimo
molesta sunt ei maloz sacrificia. vt
habet' Esaiē p'. z Gregorio teste cū
his q' displicet intercedēdū mittit'.
irat' anim' ad deteriora puocatur
ad idē ē sapiēs Eccl'astic'. xv. Nō
ē ingt speciosa laus in ore p'ctōris.
nō q' placat de' p'cellionib' in qb'
ppls cū tepida deuotōe p'paret. Nā
qdā p'fabulātōibus insistit. alij tra-
ctāt negocia secl'aria. alij z alij alijs
z alijs terrenis occupāt. q' si quisqz
penes ppria remaneret z p'suetis la-
borib' intēderet. magis essent eius
opa deo accepta q' ea q' p'mittit tē-
pore p'cellionū. huic p'sideratōi fa-
uere videt'. illd' Matthei. vi. Tu at
cū oraueris itra cubiculū tuum et
clauso ostio ora patrētū. vñ z sene-
ca ad Lucillū redargūēs visitatio-
nes publicas de seipō fatef. q' sp re-
dit peior q' eijit Si q' pueniētes in
p'cellionib' deo displiceāt. si plura
p'petrēt mala z pauca sūt bona. vi-
det' v'p'us tales p'celliones nō so-
re approbādas

¶ Sexta z vltima cōsideratio
accipi p' ex p'ditōe ei' cui seruiunt
malū q' plures sūt. Nā pnceps mūdi
idē ē maloz ē diabol' q' tanta ardet

inuidia p'tra hoines q' si eis nocet
re neqat in bonis aie v' corpis. tñ
put sibi p'mittit incessanter p'tendit
eos dānificare i exteriorib'. iuxta il-
lud Matthei. viij. Quia i porcos
mitti petierūt. vñ afflictio bñi Job.
Satis idicat q'le gerit p'tra nos af-
fectū Aduersari' n'r. diabol' q' tanqz
leo rugēs circūit q'res quē denoret
qz igit post p'celliones sicā hoies
p'seuerāt in illi' neq'stine tyrāni sa-
mulati. Iustū ē vt sibi p' s'pendijs
remuneret. Ecce qbus motiuis vel
sib' nōnulli p'nt p'suaderi vt p'cel-
sionib' p'ab' z missis p'cellionalib'
tepidā fiduciā adhibeat Quid gve-
ritat' p'memorata motiua p'ineāt
supē p'nter examinare p' quasda ve-
ritates respondendo

¶ Aduersitates v'puta tribu prima
latōes z afflictōes siue p'rigāt v'itas
p'plia z guerras. siue per cele-
stes z elemētares iordinatas
dispōnes z i'suēcias. multoti-
ens z multis p'fuerūt z p'sunt
ad declinādū a vicijs z ad cō-
uolādū ad viam salutis co-
lendasqz virtutes.

¶ Hec veritas sat' diffuse declaraz
ta ē ex allegat' circa sequēdā p'fide-
ratōez. vñ ad illd' testimoniiū famu-
lat'. illd' psalmiste Imple facies eoz
ignominia z queret nomē tuū dñe.
Rursus z illud eiusdē Lognoscet
dñs iudicia facies. Silt z illd' Esa-
ie. xxi Sola veratio dabit intellectū
Tie' qz alt q' vrget qñqz necessitas
ad agēdū q' dicit. iuxta illd' psalmi-
ste In chamo z freno maxillas eoz
p'stringe. q' nō approximāt ad te. q'
p'tra dñ de inq's in psalmo. In la-
bore hoim nō sūt. z cū hoib' nō fla-
gellabūt. ideo tenuit eos supbia et
ogti sūt iniquitate z impietate sua. Si

De precessiōib' eccl'asti. fo. xxxvii

cut em̄ qbusdā corporib' vt pua/
lescat expediūt potioēs amare sic
grūdā lāguoz aīoz aduersitates re
suscit ad p̄tutes. igit' zc.

uitas
scda

¶ Dis qui iam sunt in via vir
tutis vt p̄sistant. Alijs autē
vt ad methodum vite redeāt
plus proficiunt afflictōes q̄
celitus vel ex elemētōz distē
perantijs proueniunt. q̄ tur/
batōes que ex guerris z bu
manis discordijs.

¶ Hec veritas patz ex hoc q̄ oīs
effect' manu dāt ad sue cause no
ticiā z in suā cām vult resolui. itaqz
aduersitates z grauamina q̄ ex na/
turalib' causis nob' supueniūt exci/
tant nos in cognitōez auctoris na
ture dei. s. bñdici in quē dū tales
afflictuios effect' referimus statim
offensam in eū p̄missaz intelligim'
q̄ p̄ hoc ad hūilitatōem z emēda/
tionis satisfactiōē puocamur. Sz
cū pueniūt turbatōes afflictionū z
aduersitatū p̄ hoies. tūc syllogizan
do resoluim' hmoi effect' ipatiētie
in hoies sic in causas originales p̄/
sertim cū hō sit liberi arbitrij. Indī
gnati igit' accēdimur ad inuidiā et
odiu aduersus eos z insudamus ad
penā talionis vt nos vltscēdo infe
ram' aplōra dērimēra. dūqz aby/
us abyssum iuocat reciproca odia
magz ac magz assidue inualescunt.
Notādū tñ q̄ dñā ē q̄ ad pplm ve
teris testamēti. z pplm euāgelij. nā
illis facte fuerūt p̄missiōes r̄pales
et solū sub vno talemaculo vltēti/
plo in vno regno cohabitabāt. p̄p̄
q̄ q̄tiens a circūuicinis nationib'
veratōes eis igerebant in p̄mptu.
eis erat p̄cludēdū q̄ p̄ctis. suis cri
gētib' tales punitōes ip̄is iferebāt
Sec' at ē de xp̄iano pplō q̄ celestia

et spūalia pre ocul' hz p̄missa. ad q̄
multi festinant angariari p̄ diuers'
sas tribulatōes vt dē p̄ma veritas
Sup̄dicta at veritas etiā p̄firmat
p̄ h' qd̄ hater' p̄mī paralī. p̄p̄. vbi p̄
posuē. trib' malis iudic' Dauid Ex
oi pre me angustie p̄munt. sz meli'
ē mihi vt icidā in man' dñi. qz mul
te sunt miseratōes eius. q̄ in man'
hoim. igitur zc.

¶ Quāis sup̄dicta afflictia
sunt multoties z mltis vtilia.
tñ simplr z fm se sunt de. nu/
mero fugibilū z merent' nu/
merari inter mala

uitas tercia.

¶ Hui' veritat' p̄ma ps liquet ex
veritate p̄ sup̄ p̄missa. Scda p̄o
ps apparet. qz fm se z simplr sunt z
vocat' tristia. sz malū triste ē qd̄ az
spēs malī Tū 2. qz hmoi sz pena
lia. sz malū pene ē vnū mēbzū malī
qd̄ diuidit in malum culpe z pene.
Tū tercio. qz null' eligeret talia fm
se p̄siderara. sicut neqz medicinam
amarā. nisi grā sanitat'. Tñ hmoi
penalia p̄minant hoib' q̄tū retrā/
bant a p̄ctis. Nō at sunt de nūero
dignibilū fm se q̄ inferunt p̄minato
rie p̄terea p̄dictoz opposita sunt
simplr z fm se de nūero bonoz et
amabilū. Teste em̄ pho p̄ ethicō.
Ta exteriora bona. qz bona corpis
subiūiūt organice ad p̄tutē z ad se
licitatē tā practica qz speculatiuam
Nō em̄ oīno felix ē. q̄ specie turpis
sim'. ignobil. solitari' z sine ple. qn
imo multa opari p̄ organa p̄ diuiti
as z p̄ ciuilez potentia Seneca qz
in eplā qdā ad Lucillū. Errat in
quit q̄ viz. bonū velle torq̄ri putat
vt in ferro serrari. flāmis exuri. aut
ocul' p̄uari. q̄ si p̄t' extigat fortiter to
lerabit. qz bonū sit quicqd' virtus
honestauerit. igitur zc.

Tractat' mgrī Hērici Gozychū

fitas. iij. ¶ Buerraz afflictōes. aut ce-
lestiū ⁊ elemētoꝝ iordiatiōes
et filia. penalia sunt qdammo
simplr ⁊ absolute nolēda ⁊ eo
rum opposita eligenda.

¶ Hec p̄itas ponit aliq̄s q̄dam clauſulas cū modificatōe. d̄t ei ſim p̄l̄r absolute. ſ; addit q̄dā nō ad cui⁹ euidētiā ē aduertēdū q̄ bonoz ē q̄dā ordo. Nā bona exteriora ſ; p̄t bonū corpis. 2 h̄c ext̄a p̄t bonū aie; 2 p̄dicta oia 2 ſingula p̄t bonū diuinū qd̄ ē bonū v̄le. nō r̄t volūtas recta q̄ dicto ordini r̄ pugnat. Sū ūr p̄dca penalia p̄tgar ordinari in bonū aie; 2 in gl̄iam dei ſi p̄ſtaret hoi q̄ pot⁹ deficiērent ad ſalutē fidelīū 2 ad dei gl̄iam q̄ eoz oppoſita ſi dēteret volūtas tal̄ hois ceteri recta 2 meritoria. necē eſſe eā talia velle 2 eoz oppoſita nolle. vbi p̄o illd̄ nō p̄ſtaret. Ecce p̄itas d̄t q̄ volūtas recte volēdo vult ea nō eē. ſ; eoz oppoſita ſimpl̄r eē 2 absolute ſi t̄i q̄dā nō. i. cū p̄paratōe ai. ſi q̄ti ens ſibi innotēſceret q̄ diuina ſapia p̄ordināſſet ad ſuā gl̄iam 2 fidelīū ſalutē. 2 pot⁹ iſtūiſſet talia mala penalia q̄ eoz oppoſita bona. etia; ipa n̄ra volūtas eēt ſpontanea ad ſubmittēdū ſe 2 acceptādū p̄dicta. ſic iſtimus vult medicinā ainārā cū ſanitatē aſſequēde. Sic enī ſm do; ctores volūtas hūana p̄formaf di uine volūtatē i volitō formali ſ; nō materiali. Rō ūr p̄itas p̄dictoz p̄t ex ſup̄dictis. Quia ſep̄ edicta penalia ſimpl̄r h̄nt rōem mali 2 fugibil̄ et eoz oppoſita loquēdo p̄ ſe mag⁹ familiarit̄ ſubſeruūt ad p̄uētē 2 ſe/licitatē adeptōez q̄ illa penalia 2 p̄ ſequēſ ceter⁹ parib⁹ pot⁹ refugiet h̄mōi trīſtia volūtas q̄ acceptet ea. Et enī iſtim⁹ p̄ſulit medicū cō

sumit pecunias cā sanitatē recipere. ⁊ voluitas ei⁹ bona ē. eo qd se loquendo ei⁹ sanitas sit magis picia ad bona aie qd lāgior corpora. Sane p̄fatus nūmū familiare qm vēdicat ab aplo. ij. ad Cori. xij. datus ē iudr mibi stimulu⁹ carnis mee angelus Sathane qd me colaphizet p̄t qd ter dūm rogauit ut discēderet a me. Et dixit mibi. sufficit tibi grā mea. Nā p̄r in infirmitate p̄ficiat. In primo subiūgit. libere igitur gloriabor in infirmitatib⁹ meis vt i me habiteret x̄p̄s. Sile huic legim⁹ de p̄ncipe aploz petro qd l3 oēs ciuitatē. tñ filiā suā Petronellā p̄misit lāguere. q̄rentib⁹ aut discipul⁹. Cur nō ē sic ceteros sanaret. Respōdit. sic expedit ei esse.

¶ Simplr loquēdo ⁊ absolu s̄itas
te sic p̄mēdari debēt p̄cessio / v.
nes eccliaſtice. tāq̄s efficaces
impetrare q̄ a fidelibz petunt
pie ac iuste.

¶ Nec p̄ras elicit ex Joh̄i propheta ca. ij. Vocate inq̄t celij. p̄tegate pplm. s̄cificate eccliam. coadunare lenes. p̄gregate puulos. ⁊ sũgẽtes v̄bra. Cũm hũ? añ p̄misit dicẽs. Quis scit si p̄uertat ⁊ ignoscat d̄? ⁊ relinquat p̄ se b̄n̄dictiõẽs q̄si diceret. multũ offensũs ẽ d̄. añ h̄m p̄r p̄cipue ipetrat. p̄? miserĩ cordia. Rursũz eadẽ p̄ras ab̄bat ex obfũaria eccl̄astica. teste em̄ Aug. in de doct̄ia p̄iana mediũ p̄bis alĩ q̄d fear. h̄ etiã factũ. Un̄ ⁊ p̄hus. r̄thorice. ait. q̄ in moralibz plus credidit opibz q̄ sermonibz. q̄d igit obfũat ab vniũersa eccl̄ia ad pietatẽ p̄tinens. reputari d̄st̄at q̄dã doct̄ia na diuini? inspirata. ⁊ stat̄at q̄ p̄cessiõẽs p̄fuerũt fieri apud om̄es eccl̄ias. Cõfirmat idẽ p̄ institutiõẽs

Depressiõib' eccliaſt. Fo. xxxvii

scitorū patr. sicut pcessiōes rogatio
nū sunt a laicis epis instituire. ab eccl
desia sunt approbare z in pueru di
nē deducte. Idē argui p̄t ex reb
hūanis. Videnr. q̄ pncipes offen
sos p aliqua cōitate ciuile. vt si aliq
uitas p lō gō. obsidione fuerit hu
miliata. z princeps obsidionis fuit
fuit indignat⁹. Videnr. inq̄ p
ad placandū a⁹ aīm singularis res
curtus ē. ire ei obuiā sub forma ge
neral' pcessiōis. in signū victorie p̄n
cipis z sue pprie obediente z hūilia
tionis. Valde nōq̄ ponderari dī
hmoī cōseformale ad cōitaren p̄
nens. Un z legal' iusticia alijs ex
eo p̄fert potissime. qz circa cōsebo
nū p̄sistit. p̄z igit p̄itas p̄missa. igit
zē. Itaqz interrogatib̄ thema. q̄ po
siti. doce nos orare Rūda q̄ hu
milias q̄ ondisi forma pcessiona
li equalit ozōni z ad facili⁹ ipetran
diū p̄fert cōgregari sub cōi formalit
q̄ resp̄ledet in tali hūiliatōe. Dul
tudo ē sic pueniēs q̄si ym infert
regno celoz. teste aplo. ij. ad Cori.
Adiuuātib̄ inq̄t z vob̄ in ozōne p
nob vt ex multaz p̄sonis faciet a⁹
q̄ in vobis donatōnis ē p multos
agant gracie deo. p nobis.

Vitas
vj.

¶ Processio ecclesiastica ē ac-
tus virtutis religionis. conti-
nens ex sua forma tria deo ac-
cepta. q̄ ad orandū contra su-
pradictas tribulatōnes ē cō-
uenienter instituta.

¶ Parz hec bitas p^{er} p^{re}s iduce^{re}
do. Nā p^{re}ssio eccl^{esi}astica cū p^{re}ib^{us}
et missis p^{re}ssionalib^{us} exhibet deo
singulare reuerentiam recognoscedo
ipm fore p^{ri}mū z sūp^{er}ius p^{ri}ncipiū gu
bernatois rez. Nūc em sibi p^{re}uentur
plenaria p^{re}as gubernatōis nō ad
cū p^{re}ssionalit^{er} recurrem^{us}. Exhibere

at hmoi lingulare honorē deo pti
ner ad ptuē q religio noia? z cōti
nerur sub iusticia. Costat at q po
pul? ad pcessionē occurrit. priam
offensam. subiecto ē. z penuria seu
indigentia prestat. econuerso attri
buendo deo oimō dā sufficientiā. ex
cellētiā. z cui dētem? enedatōem.
Hec at deo esse grata ex ipa forma.
opis opati nemo dubitat. huius
ludic hystoria sequūdi paralipo. ix.
Suppūiente ei exercitū 3 rege Jo
sophat eo mltū valētoze ad ipcan
dū auxiliū a dño z gregari? ois ius
da ad pcanū dñm. sz z oēs de ius
bibis suis venērūt ad obsecradū eū
Infer? 3o subiūgit. Sz cū ignore
mus qd a gere dētem? . 3. soli huius
tem? relidui rē culos nostros dis
tingam? ad te Vides nāq? pūctio. p
celliois qdā prelatio? extreme nes
cessitas? z ad deū fiducie singlaris
Et q? supdicta mala possum? licē
ne nō velle. tū cū pparatōe ai si alif
nob? pstarēt vellen? libētē nostruz
velle diuie ordinatōi subijcere nos
ei pfozmādo. psequēs ē q possum?
p talū maloz liberatōne pñli aio
ozare Juxta regulā Theologozū
q dī. Quicqd possumus licē velle
aut desiderare possum? p eo licē
ozare. Un. ij. paral. v. hmoi mā
la sit ad deū dēcatio p Salomo
nēi tēplo nouitē edificato. igit zc.
Itaq? pēritō docē nos ozare Rñr
q? supdicta mala mō pdicto est
oradū. cui? iperratōi plurimū expes
dit forma pcellional. igit zc.

¶ Quatenus p̄cessionē que p̄itas
sunt fm se vtilē optato poti⁹ vi-
antur fine. via cōuenientissi-
ma est eos q̄ sunt in p̄cessionē
vicijs antea renunciare ⁊ ad
opa penitentie se conuētere.

Tractat' m^gri H^erici Borychū

¶ Hec vⁱtas sufficiēter ē oīsa p ea q tacta sunt i q^rta p^sideratōe. vii. z Joh^el. ij. an exhortatōez ad p^essio nes p^mittit. Cōuertimini ad me in ieiunio. i. fletu. z planctu z scādire corda v^ra. z nō vestimēta v^ra. z pla talia ibidē rāgn^r. z i pallegato loco ij. palip. p^mittit q Josophat p^dica uit ieiunū i vniuerso iuda. p^pt qd ex zach^a. p^o d^r. Cōuertini ad me z ego p^uertar ad vos. Huic etiā na tural^r rō p^sentit. sūt ei act^r actiūoz iū p^artē p^disposo Et p^hs. viij. ro pi. d^r. q nō ē in altero t^m. vt bñ fiat eodē op^r Iustū igit ē nō solū attēdes re id qd ē ex p^re dei. s; id etiā qd est ex p^re hoīs. Nā cūz oppositoz sint oppositē cause sic deū. puocamus p n^ra demerita ad flagellādū. ita cō uenitēs ē iuxta dictamē rōis vt reli ctis prauis opib^z p bona opa ipm placem^r. ita nāq; habet p. Reg. vij. At ē Samuel ad vniuersam dos mū israel. Si i toto corde v^ro reuer timini ad deū auferte deos alienos z p^parate corda v^ra d^ono z fuit il li soli. Deinde seq^r Et eruet vos de manu philistinoz. z plā huic vⁱta/ ad deficiētia i eodē ca^o p^scribunt. Querentib^z igit iuxta thema. doce nos orare. Rūdet q nullavā ē ma gis p^pida ad obtinēdū finē pⁱnterū in p^essionib^z q i fⁱmonib^z exhorta/ ri pplm vt sup^sedeat a causis ex q^z bus meret tribulatōes sustinere. iux ta illd Ecclⁱ. viij. An ordem p^pa ra aiām tuā z nolī eē q^z hō tentas deum. igitur zc.

vⁱtas
vii.

¶ Quāuis exēplū de medico videat p^ma facie familiare oī bus. tū diligēter p^spectis in/ uenit nō parū claudicare

¶ Hui^z vⁱta^s p^ma p^re sar^r p^seq^r p^o p^sidera^r sup^r p^memorata. Sz scōa pars declarat ex duob^z Nāz

medic^z nō ē m^gr^z s; minister nature Medie^z etiā limitat ad determinatū modū agēdi. sic natura cui sub fuit. Si hō natura eēt sub dita suo iperio z nō eēt sibi p^fix^r determinat^r tus mod^r p^rcedēdi. indubie eēt res linquēda via curatōis q mēbz per deret vt totū corp^r saluaret. put ple rūq; solet euenire. qn pot^r z mēbz z totū corp^r ad p^stinā deteret redu cere sanitatē Cōstat at q de^r cau^r ctoz z d^ons vniuersoz cui natura ad nutū oledit Nec ei^z maiestas imēta ad aliqūē vⁿū modū ē coartata. sic igit vt aliq^z tribulatōes digne nob et medicinal^r mīdeant attēz meritis susceptiūoz. z tū attēta ei^z oipoten tia ali^z nobiscū agi hūil^r iplozem^r orātes cū p^sal. Dne nō fm p^ectā n^ra facias nob. neq; s; iniquitates n^ras retribuas nob. Hui^z exē^z domēti cū aliq^z accipiet i pastorib^z z piscas torib^z. q^z si hō erudierit necē ē vti simplicia z plana traditōe. de^r at in^r ter^r eos docēdo i altissimas vⁱtas tes erexit. creādo eos in pphetas. aplos z euāgelistas Ecce Johem pⁱus ultatū i q^zlez vⁱtatē ex ipo sacri d^onici pectoris fonte haustā prupit In pⁱncipio inq^r erat p^bū. z p^buz erat ap^d deū. z de^r erat p^bū. Inq^rre tū itaq; thema pⁱlibatum. vtpore doce nos orare. Rūdet h^z potissime p^re ocul^r h^zndū. Instare obnixis p^a b^z ap^d deū. q^zten^r aiāz nostrā sanet p grāz suā inspirādo bonā volūtātē inspiratā p^seruādo. z ad bñ opāz dū p^ficiat. ac p^z h^z tribulationū z af flictionū amare potōes nob s; dū p^sitōez star^r i q^z nūc egrotam^r me dicanal^r p^pimate. desināt esse tales. Et^z occurrit de m^gr^zo qdā mibi noto. q qdā p^posita sue salut^r mū^r p^zgua. p^seq^r p^rendebat. graue dein de Apoplexia castigat^r recognosce bat ad bonū aīe plus infirmitatēz

De pcessiōib' et cīast. Fo. xxxviii

pdesse q̄ sanitatē corpalem. p̄sata
suoz ppositoz inepta gl̄itate. Ego
p̄o iudicovtrūq; bonū sūt pualuisse
Dico at̄ vt sanitatē corpali retenta
p̄s apud deū p̄cib'. insup etiā in/
columitate mētis obtrēta cecinisset
cū psalmista. Cor meū ⁊ caro mea
exultauerūt i deū viuū. s. exhibēdo
obsequiū. nō solū p ac' interiores
in aīa. imo in actib' exteriorib' p mē
bra corpalia spiritui prompte obe/
dientia. igitur rē.

nona
p̄itas

¶ Cōtra tales afflictōes qua
les nobis interdū ingerūtur
p celestes cōstellatōes aut ele
mentoz inordinatōes cōue
nienter instituunt ecclesiasti/
ce pcessiones. sed nō ea inten
tione vt cesset motus celi vel
celozū aut elementoz substā/
tie perdant suas virtutes

¶ Hui' veritat' p̄ma ps elicitur
clare ex sup̄dictis. Nā p̄tra oīa ma/
la sup̄ius sepe repetita licet p oīdes
remediū parare. Sequūda p̄o
ps apparet ex trib'. p̄mo qd̄ ex h' q
h̄mōi inordinatōes elementares vel
influentie pestilētiales crebro legūt
fieri ministerio angeloz bonoz vel
maloz. quēadmodū p̄ de pestilen
tia illata p̄p̄o israel post ei' nūera/
tione vt scribit p̄ma Paralipo. xij.
Sist ⁊ tempestas occidēs p̄ueros
b̄ti Job p malignos spūs fuit p̄u
rata. Sequūdo at̄. qz nō solū depē
det a deo suba cause natural' s; oīs
ei' p̄tus ⁊ opatio. sicut igit̄ eis dē ac
cidentib' cēntial' remanētib' in sās
gramēto altar'. p̄ditio p̄tus aliter
aliter se h' p̄us inherēdo. ⁊ p poste
rius p se existēdo. Et sicut eadē for
ma caloris put ē instrumentū ip̄ius
ignis inq̄nerat. ⁊ put ē instrumentū

p̄tus nutritiue carnificat. pari for
ma etiā reb' naturalib' eis dē i suba
p̄sistētib' opatōes eaz s; alia ⁊ alia
legē pcedere nō ē mirandū. iutente
eaz opifice deo gl̄ioso Hui' exēplū
habet Daniel. iij. Tres ei pueri in
fornacē ardētē missi in medio flā/
me tanq; in vēto rozis flante deum
b̄ndicebāt. Quero eadē flāma ex
tra fornacē erūpens interfecit quos
repperit de Caldeis p̄pe fornacē. ⁊
sic de alijs. Preterea tercio. Sicut
enī diuine puidētie pordinatio in/
stituit paulū saluari. s; interuenient
te Stephani de p̄catōne. actū. vij.
Et Corneliū ad cognitōnem fidei
puenire. s; p Petz actū. x. paripal
sū nō caret rōnabili apparetia celest
tiū influxuū ⁊ elementariū dispositi
onū dīas instituissē statū hoim. et
suoz actū p̄portionabil' cōmūde/
res. vt p̄bi gr̄a. tali tpe regnabit tal'
celi dispositio affligens. demerita.
hūana puniēdo tali postea tpe mī/
tescet celest' ⁊ elementoz dispō ob p̄/
ces ⁊ bonas actōes hoim ex p̄cedē.
te afflictōe emēdatōz. Ita q' ac'
hūani nō subtrahūt a corpib' p̄fās/
tis suas naturas. q' pot' iplent or
dinē diuine sapie q' hec ⁊ illa taliter
ad iūicē coordinant. quēadmodū
p̄destinatio petri ad gl̄iam finalez
includit oīs exhortatōes. aduersi/
tates ⁊ alios cūctus in obsequiū
crequutōis ad finē p̄destinatōis
ip̄ius Petri Reuera ne q' dicta sūt
nūmīs videant extranea. fauēt duo
exēpla. puidētie nanq; diuine ordi
natio p̄tinebat ab eterno solē aliquā
stare. s; ad p̄ces Josue. vt p̄ Josue.
x. Et solē q̄ndecim gradib' retro ḡ/
di. tñ ad p̄ces Ezechie ⁊ Eliae. vt
p̄. iij. Regū. x. ⁊ Elai. xxxvij. Et
qd̄ mirū Si enī benignitas tñ nos
dilexit vt p̄p̄io filio nō parceret. cur
nō oīa alia fm̄ exigētiā hūani gn̄is

Tractat' mgrī Hērici Borythū

cōtemperaret. p̄dicta etiā p̄sonat cō
minatio moisi quā intulit filiis isra
el mādāta dei trāsgressurus Deu/
teronomij. xviij. Sic celū qd sup̄ re
ē eneu. et terra quā calcas ferrea Ex
quibz et similibz satis videtur ver/
tas p̄firmata.

Scias. x. l.

¶ Sumpl'r tanqz laudabile et
expediens est approbandum
in p̄cessionibz ecclesiasticis
circūferre reliquias sanctorz.
ad finem p̄cessionis optatus
facilius assequendum.

¶ Hec pp̄o seu veritas oñdī p̄ri/
mo ex cōi p̄suetudine xpianoz. que
vīm vēdicat auctoritatē in his que
ad pietatē et cultū diuinū p̄tinent.
huic etiā mō p̄sonat. Cōstat ei q
talis depozitio ad multa deseruit
deo. cedit em̄ in scōz p̄neratōem
et honore. p̄fitemur p̄ eā nos sanctz
indigere tāqz patronis q̄ suis meri
tis et p̄cibz copīā habeāt n̄ris mi/
serijs p̄uideat. p̄fitemur etiā fides
catholicā credēdo eos post hāc vi/
ta viuere cū xpo tāqz amicos. qm̄
intuū et nō alias nob̄ suā ipartit
aliqñ misericordiā. vt eos et eis ip
sum studiosi honoremus Sic em̄
exeqm̄ur illō psalmi. laudate dñm
in sc̄is ei⁹. vñ doctor sc̄us ex h̄mōi
respectu approbat delatōem reliq̄a
rū in ligatur. circa collū cā reueren/
tie et deuorōis scōz et ad obtinēdū
ea q̄ licite desideram⁹ et petim⁹ Silr
venerabil' dñs Alb. sup̄ Mattheū
ca. ix. vbi agitur de muliere curata
ex tactu fimbrie vestimēti xpi dr̄ q
p̄futant q̄ deridēt honozātes reliq̄/
as et vestes scōz. et dicūt q̄ nulla vir
tus inest eis. ad qz p̄futatōez dñs
voluit p̄ tactu fimbriarū sanare flu/
rum sanguinis Vñ in hui⁹ figurā
filiū israhel euntes p̄tra hostes ad p̄

lia solebāt archā dñi secū deferēdo
aiolius et cū maiori fiducia hostes
inuadere et debellare agīt zc.

¶ Dominibz p̄manētibz in p̄tā
cōsimilibz moribus et consue
ta sua vita. expedit adhuc face
re p̄cessionez et orare vt deus
dignetur auertere sup̄dicta
rū tribulationū flagella

¶ Huius veritatis opposita op̄i/
nio mouet plures dicere Ad qd
facim⁹ p̄cessionez Ad nihil vident
vtilēs. Nam p̄ls mal⁹ ē et in mala
vita p̄seuerat. Indeuor⁹ ē et inabil
exaudiri. et imerit⁹ impetrare zcys.
Quibz nō obstantibz oñdī huius
pp̄onis veritas. Primo qd sic dr̄
doctor sc̄us Quāuis p̄cōr fin q̄
h̄mōi mal⁹ ē et deo displicet. nec ex
audī ex misericordia ei⁹ petitio q̄
p̄cedit ex intentōe formali q̄ p̄cōr.
sicut si fornicator peteret suē lubri/
citatē exequirōem. in p̄cōris na/
tura bonā est et a deo et ei placet. eo
q̄ si ille q̄ peccator ē vtat natura bo
na p̄cedo eadē q̄ boni p̄tūt. deus
ex sup̄abundantia suē misericordie
fin quā dat vltra q̄ petimus et qd
orō nō p̄sumit. nō obstat in digni/
tate p̄tentis ip̄e remunerat opus
operatū. et ānuīt p̄tītōi hoīm pecca
toz. nō quasi ex iusticia. sed ex pur
a misericordia. Vñ Chrylost. sup̄
Mattheū dr̄. Qis q̄ p̄tīt accipit.
id ē siue iustus fuerit siue iniustus.
Dicebā vero q̄ si peccator orando
aliqd p̄tīt inq̄tū peccator. i. fin de
sideriū peccati nō audī. itelligo ex
misericordia. s. qñqz audī ad vñ/
dictā dum deus p̄mittit peccatōē
adhuc amplius rure in peccata.
deus em̄ qdam negat p̄picius. que
p̄cedit iratus vt Augusti. dr̄. Pro

De p[re]ss[i]o[n]ib[us] eccl[esi]asti. [fo. xxxix]

inde licet in p[re]suetis p[re]ss[i]o[n]ib[us] in
maiori numero sint mali. tamē te/
nendū est multos bonos generalit[er]
bus interesse p[re]ss[i]o[n]ibus. Bono
rū aut oratio est tante efficac[i]e et ap[er]
p[re]ciat[i]o[n]is apud deum q[uam] impe/
trat nedum p[er] bonis sed etiam pro
peccatorib[us]. Exemplū huius cui[us]
deh[er]it accipimus Moysen et Ba/
ron. q[ui] plerūq[ue] sicut orat[i]o[n]is oppo/
nentes p[er]tra p[re]ss[i]o[n]es malor[um] dei
placauerūt indignat[i]o[n]em. Similit[er]
et Helias p[er] suam orat[i]o[n]em restituit
dei p[re]ciū vniuerso regno. Iniquiss[im]
mū regis Achab. quo regnate cum
impissima Jezabel eius vxore. fere
totum regnū p[er] idolatriā erat infes/
tum. Sane p[er]missa veritas deducit[ur]
ex p[re]d[i]c[t]o[n]e humane societatis
Teste enī Augustino loquente de
peccato Achab. tanta debet e[ss]e vni/
tas humane societatis q[uam] vnus tes/
net esse sollicitus p[er] alio quasi oēs
eēt vni[us] corp[us] ad cui[us] vnitatē p[er]
net vt alter alter p[er] p[re]ss[i]o[n]ē p[er]seueret. et
ad alteri[us] p[re]ss[i]o[n]em de bono i[n] me/
lius insidet. Vbi ad p[re]medat[i]o[n]em
vnitatis in hūana societate attenden/
dū sepe vni[us] p[re]ss[i]o[n]ē p[er] p[re]ss[i]o[n]ē alteri[us]. Si
igit[ur] diuina p[ro]uidetia iustos nōnunq[ue]
punit p[ro]pter malos. et tribulat[i]o[n]es
iniquos reducūt sup[er] dei amicos. q[uo]
mag[is] de[us] cui p[ro]p[ri]ū ē misereri et par/
cere exteriores tribulat[i]o[n]es reuocet
bit a p[re]ss[i]o[n]ib[us] ad p[re]ces q[ui]dā bona
rū. q[ui] p[er]tine vnitatis et hūane socie/
tatis. et sicut tribulationū passiones sus/
stinet. et p[er] peccatorib[us] tenent e[ss]e sol/
liciti. Sic min[us] sūm[us] Moyses inter/
multas tribulat[i]o[n]es a p[ro]p[ri]o israel sibi
illatas. frequēter exaudiet[ur] celeriter.
Credidit p[ro]p[ri]o ne apl[us] fatigaret si
sue p[re]ss[i]o[n]is effect[us] diuturna moza
p[er]traheret. Preterea p[er] p[re]ss[i]o[n]em p[er]
fata veritas ex d[omi]ni p[re]ss[i]o[n]is stat[us] in
hac vita ad finem seculi statū. Nam

post hāc vitā voluntas malor[um] ob/
stinata eternali p[er]seuerat in sue ma/
lignitatis p[re]iudiciā. et p[er]na eos affi/
ciens h[uius] rōnem p[er]ne t[em]p[or]is neq[ue] aliquā
diminuit. Inde fit q[uod] p[er] talib[us] eccl[esi]a
orare nō p[ro]suevit. Ecce tra p[ro] pecca/
tor[um] q[ui] t[em]p[or]is malus q[ui] diu vixit in
hac vita p[er] resipiscere et ad gratias
resurgere. et punit[i]o[n]es sibi illate cō/
uerti p[er]t in medicinā. p[er]t etiam res/
mitti et totali redari q[ui]s in p[re]ss[i]o/
nib[us] p[er]seuerent. Quia igit[ur] p[re]ss[i]o[n]is v[er]
te status ē talis p[re]ss[i]o[n]is q[uod] p[re]ss[i]o[n]es
p[er]t emendari. q[uod] eor[um] p[er]ne p[er]t remit/
ti et relaxari. et q[uod] deus irā suā nō de/
finit inseparabil[iter] adherere peccatorib[us]
in hac vita. quō possunt dice/
re q[uod] p[re]ss[i]o[n]es eccl[esi]astice p[er]t cōiter
fieri sunt institute videant[ur] iustiles ad
finē op[er]at[i] ip[s]arū. p[er] eor[um] hoies
p[er]manēt in sibi morib[us] et vita. post
modū sicut antea. Quinimo hoib[us]
inducere d[e]sp[er]at[i]o[n]is fruct[us] p[er]sequedi
p[ro]p[ri]o q[ui] iure fuerit p[re]ss[i]o[n]es eccl[esi]
astice ē tollere d[omi]ni stat[us] p[er]t vite
circa p[re]ss[i]o[n]es et stat[us] futuri seculi. p[er]
t[em]p[or]is igit[ur] doce nos orare. Rūdeat
q[uod] vtile ē facere p[re]ss[i]o[n]es. de fere
scor[um] reliq[ui]as. et q[ui]s hoies solito
more viuāt t[em]p[or]e secure istā ap[ud] deū
vt mōi tribulat[i]o[n]es illat[i]a p[er]uertat
¶ Esto q[uod] aliqua totalis cō/
munitas esset ex solis pecca/
torib[us] cōgregata. nec solum
in cōsuetis antea morib[us] p[er]
maneret. sed continue priorib[us]
accumularet deteriora.
adhuc essent eccl[esi]astice p[ro]
cessiones viles et medicina/
les cōtra sepe memorata p[ri]
us flagella.

¶ Nec p[ro]positio h[uius] fortiores clau/
sulas. q[uod] d[icitur] q[uod] tota cōitas et solus

vtas. p[er]p[et]

Tractat' m'gri H'rici Gorychi

peccatorib' nedū vt p'us p'manēti
bus. s; ad deteriora tendētib' Atm
p'z hec veritas p'mo ex p'ma rōe p'
ducta ad p'cedētis veritat' manife
stationē. qz p'm Chrysost. Qis q' pe
tit accipit siue iust' siue iniust'. Et
qz hominis p'ccōis natura ē bona z
p't eā dirigere ad petendū licita. nūc
em de' p'ccōres exaudit. z si non ex
iusticia tū ex misericordia. de q' d'r
Abacuc. ij. De' cū irar' fueris res
cordaberis misericordie Et in psal
mis Nō p'inet in ira misericordis
as suas. s; si dicebā. dñe motus est
pes meus. misericordia tua adius
uabit me. Ideo ecclia orādo d'r de
us cuius misericordie nō ē nūerus
tū nūq' supplicat sine spe venie. Et
apls ad Titū. ij. Apparuit inquit
benignitas z hūanitas saluatoris
nostri dei. nō ex opib' iusticie q' feci
mus nos. s; p'm suā misericordiam
nos saluos fecit Huic veritati allu
dit historia terti' Regū. xij. Delis
as nempe p'minatōne futuror' ma
lor' terruit iniquū regē Achab. p'p'
q' induit sacco ieiunauit z ope
ruit cilicio carnē suā Deinde sequit'
factus ē sermo dñi ad Heliā rebis
tem dicēs Nōne vidisti Achab hu
milatū corā me. qz igit' hūiliatus ē
cū mei nō inducā malū in dieb' et'
s; in dieb' filij sui inferam malū do
mū eius. O ineffabilis misericor
dia Imp'r' rex adolatra ex seruil' vl'
potius ex mūdano timore se humi
lians statim dei misericordia ad se
inclinauit. Utere. misericordia dñi
plena ē terra Licet igit' audacter
asserere q' p'ccōres p'nt p'cussiones
dñi vl' mitigare vel totale eaz cessa
tionē iperare p' eccl'asticas p'cessi
ones z alia opa p'currētia de gene
re bonor'. in q'b' eminetius dei ho
nor' relucet q' in reg' Achab hūilia
tione. Aliud huic sile leg' de Ri

niuitis q' cū eēt cultores idolor' z
ali' vicijs abundarent. tū p' opa de
gñe bonor' p'tra mala eis p'phetiza
ta misericordia dñi inuenerūt Ita
qz misericordias dñi in eternū carā
bo. qz miseratoz z misericors dñs
lōganim' z multū misericors. Qu
igit' obijct' tribulatiōes quas pati
mur p'pter p'ccā nostra nob' inferunt
Esto. Romanētib' igit' p'ccis. rema
nebit tribulationū flagella. fateor
ex iusticia. s; iudiciū superat' mis
ericordia. Jacobi. ij. Pari mō p'cc
atores nō merent' ex iusticia s; de
bonis opib' de gñe repēdit remune
ratiōem ex pura misericordia. quem
admodū teste Aug. Romanis. ex
istentib' gentilib' p'ulit honorē mo
narchie p' eo q' bonū cōepuato bo
no p'posuerūt. Nec obstat p'dict' q'
tpe p'cessionū multi incedūt tractā
do negocia secularia z illicita. qz ce
lestis pater faciens solem suū oriri
sup' bonos z malos agit potius ex
sola misericordia remunerāis bona
opa de gñe tūc sibi exhibita qz per
iusticiā puniat mala opa tunc p'pes
trata. Nā in hac vita dñs ē mans
uetus vt agn'. post hanc vitā ve
niet iudex vt leo rigidus.

¶ Si p' ipas p'cessiones. non ^{p'itas}
statim sentiam' supra memo ^{xij.}
rata mala cessare. nō tū ē pu
randū h'mōi p'cessiones inuti
les fuisse aut nō p'fuisse.

¶ Hec veritas p'ccit multos. q'
faciliter p'nuiciat dicētes p'cessio
nes facte sunt. z qd' petebat nō eue
nit. Cōtra q's p'fata veritas milit'
tat. tū p'mo. qz forsitan irat' dñs nī
si p'cessionib' placat' duriora nob'
incaussisset. z fieri p'mississet. tū qz vt
d'r Augusti. qdā nō negant. sed vt
p' quo tpe dent differunt. tū qz per

De obseruatōe festorū 20 Fo. lx.

nō psequurōem instrūimur. vel ad
pseuerandū. vel ad feruentius etiā
aliqua maiora psequēdū. vel ad
quedā illicita euitādū. vel forte qz
hūmōi tribulatiōes quibusdā p tūc
sic dispositis pficiūt in augmentū
virtutis. licet nos lateat. quis em̄ p
sumit iudiciū dei rōnes discutere
Nāz qd infirmo sit vtile magis no
uit medicus qz egrotus. teste Augu
stino. Indubitatē tamē pater mise
ricordiaz. 2 deus totius solatiōis
et misericordiā sua nullū bonum di
mittit irremuneratū. ppter qd si op
tamus nō pcedit tū pcessiōes suis
muneribz nō frustratur. Adeamus
igitur cū fiducia ad thronū gratie
dei. vt misericordiam psequamur 2
grām innouamus in auxilio opor
tuno. ad Hebre. iij. Rempe 2 si pec
catores ex parte suoz demeritorum
nō iniuste sub pncipe maligno hu
ius mūdi relinquūtur torquendi. tū
ab eius eripiūtur faucibz ex miseri
cordia nimie charitatis. qua tū dis
lexit peccatores deus. vt in similitudi
ne carnis peccati mitteret vniuersū
rum suū Iesum christū dñm nostrū
qui cū eodem patre 2 spūs sancto vi
uit 2 regnat deus vnus per om̄ia se
cula seculorū Amen

¶ Explicit tractatus de process
sionibz ecclesiasticis collatiue ppiā
tus per venerabilem virum magi
strum Henricū de Borychū. sacre
Theologie professorez. circa fructū
ecclesiasticarū processioniū. ad gloriā
dñi Iesu christi saluatoris nostri

¶ Tractatus dñi Henrici
Borychū. de obseruatōe festoz. ad
gloriā benedictę trinitatis. gloriose
qz virginis Marie necnon totius
celestis curie

Via
materia
de festoz
obserua
tione sub
practica
occurrit
quotidia
na. tanto

dearticulara eius discussio est ma
gis necessaria quāto est magis vti
rata 2 plures scrupulos pluenit in
ferre cōscientiosis. itaqz ad eius ma
gis exquisitā examinātiōem p̄t for
mari titulus ^h talis questionis re
nozem. Vtrū diebz festiuis sit illicitū
tūz insistere labori aut exercitio ope
rum corporalū. Ad questionis huius
ius absolutiōem. pcedendū est per
quasdam propositiones.

¶ Institutio festozū p̄t par
tūm dici moralis. partūm etiāz p̄p
cerimonial. 2 p̄tūm iudicialis p̄ma.

¶ Hec ppositio p suas pres des
claratur. Qz aut hūmōi institutio sic
partūm moralis p̄z. qz moralia dicū
tur aliqua p̄cepta que p̄tinent ad di
ctamen rōnis. Inest aut homini di
ctamen rōnis. qz ipse debitor est be
neficij vel obsequij exhibendi illis a
quibz beneficia accepit. Quia igitur
occupatio p labore corporeāle distra
hit mentē hoīs ne possit se cōuertere
re ad deum iura gratiaz sup benefi
cij ab eo p̄ceptis referēdo. 2 laudū
preconiā sibi rependēdo. quoz ra
men est debitor. p̄stat qz recte rōnia
dictamine p̄cipiente sit in credū cess
b. l.

Tractat' m^{gri} H^{erici} Borychū

sandū ab h^{mōi} laborib' distrahēt' bus, quatenus mens humana ascēdere valeat ad act' supradictos in q^{b'} diuin' cult' p^ocipue exercet'. Cōfirmat. nā hōi inest naturalis inclinatio ad hoc q^d cūlket rei necērie deputet aliq^d rēpus. sicut corpali refectiōi somno. z alijs h^{mōi}. Vñ etiā spūali refectōi qua mēs hōis i deo reficit' p^o dictamen rōnis naturalis aliq^d t^op^o deputat hō. z sic d^z habere aliq^d rēp^o deputatū ad vacandū diuinis. Huic rōni Al^{er}. magnus p^osentiens sic d^z sup^o Bathēu. q^d in determinatōe diei festiue vñū accendit q^d est cā finalis. z hoc est q^d cūz hō in opere est vel negotio priuare vtilitat' occupatio ipa t^oh^oit cor ad obliuiscendū q^detis q^d p^o dilectōem z gustū bonitatis in deo debet haberi et ideo instituit' z determinat' feriatus dies in quo ab occupatiōe tali separatus discat redire ad dei dulcedinē experiendā. que postea in ei^o remaneat memoria. Haruz vtracq^e rōnū sumit a doctore sancto. quarū p^oma p^ocernit iusticie debitū inq^uz hō obligat ad grāz actōnes z obsequiū rependendum suo benefactori Sequēda respicit p^oriam nostram comoditatē inq^uz mens reficit' dū exonerata ab alijs se trāsfert ad vacandū deo. tūc enī pascit' z spūaliter reficit' ab eo q^d inuitando nos dicit. Venite comedite z bibite inebriamini charissimi. Cant. v. Similiter Eccl. xiiij. Trāsite ad me oēs qui p^ocupiscitis me z a generatiōib' meis is adimplerū. Spūs enī me^o dulcis z hereditas mea sup^o mel z fauū qui edūt me adhuc elurient. z q^d b^o b^ont me adhuc sicient. Deinde p^oz q^d festoz institutio sic partim ceremonialis. Nā q^d ea q^d cōiter p^osiderata p^orinent ad dictamē rōnis. determinātur ad spūalia cū respectu ad diuinū

cultū. tūc dicuntur ceremonialis. sicut determinatio de celebratiōe sabbati est ceremonialis q^uz ad hoc q^d de terminat' dies septim'. z sic in alijs Tercia etiā p^oz p^oz q^d sit p^orim iudicialis. nā h^{mōi} determinatio etiā res p^opectū h^z ad res humanas. ordinat' enī ad quietē laborantiū. z sic pertinet ad iusticiā dominatiuā q^d est inter dñm z seruū. vñ Exod. v. 8. q^d in die sabbati nō debet fieri q^dcūq^e opis vbi p^osequēter subiūgit. vt requiescat seruus tuus z ancilla tua sicut z tu Patz igit' p^oz q^d ad oēs eius partes verificata. igit' zc.

¶ Conueniēs est in festoz^o p^oordinatiōne quendam ordinem assignare

¶ Nec p^oz p^oz. nam ad celebrandū die festū p^omiū occurrit ipa cā finalr mouens que tacta est in deductōe p^ome p^ois p^oonis p^ocedentis. Scdō attendit aliq^d diuinū emergens potius ad determinandū vñū diem q^d aliū. sicut in veteri testamēto determinabatur dies septima. que replensabat quietē diei. id est cessatōem a nouis operib' p^ondendis. et fuit figura quietis ch^oristi in sepulchro. q^d fuit die septimo. loco cuius nunc celebrat' dies octauus. quo x^op^os resurgens felicitatē eterne quietis ostēdit in plena gratia aie z corporis p^ostitura. vt ait venerabilis Al^{er} sup^o Bathēum. Et pari mō facile est syllogizare aliq^d diuinūz specialiter emergēs circa cuiuslibet festi dedicatiōnē. Consequenter aut' ipi subdit' regulātur p^o ordinatiōes suoz supiorum qui sunt regule inferioroz. quem admodū superiores mouentur p^o dictamen rōnis. z obligant inferiores fm modū illū ad obseruantiā festozum. sicut p^o superiores modus eis imponitur. sed magis z minus p^oo

知。其

३०
॥

iudiciū rōnis p̄actice p̄cedit ex q̄
bus d̄a p̄ncipijs naturalī cognit̄. s̄
ex illis diuersimode p̄cedi p̄ ad iu
dicādū de diuersis. Quedā etiā sunt
in h̄manis actibus q̄ adeo explicita q̄
statim cū modica p̄sideratione p̄nt
approbari vel reprobari p̄ illa cōia
p̄ncipia. sicut q̄ p̄cētes sunt honorā
di. 2. q̄ nō est occidēdū. c̄t̄is. Que
dā h̄o sunt ad que 2. iudiciū requir̄
multa p̄sideratio diuersarū circūstā
tiarū. q̄s p̄siderare diligēt̄ nō est cu
iuslibet s̄ sapiēt̄. vt corā cano surge
et honorā p̄sonā senis. Quedā vero
s̄ ad q̄ iudiciāda indiger̄ h̄o ad ius
uari p̄ instructiōem diuinā. sicut est
circa credēda. 2. hoc mō p̄cepta de fe
stis. celebratiōne referūt ad dicta
men naturalis rōnis. put est illumi
nata p̄ fidē orthodoxam

¶ **P**ar. nā. Exo. ij. dī. memento ve
dic sabbati scrihes. ⁊ i h rāgū fīnis
obseruati sabbati sui festi q̄ est vāz
care rebū dñi. illa em̄i s̄ficari dī
cūf in lege q̄ dīno cultui applicātur.
Deū subdit in eodē loco. Septio
die dñi dī tui nō facies oē op̄. Deū
hec vltā nude posita speciat. Le.
xij. vbi dī. De op̄ seruile nō facie
tis in eo. S̄ra cui⁹ est aduertere q̄
op̄ seruile dī a seruīture. Est āc trī
plex fuit. vna qdē q̄ hō seruī p̄
m̄ illud. Qui seruī p̄cō seru⁹ est
p̄cā. ⁊ s̄m hō oē opus p̄cā dī seruū.
Alia hō seruī⁹ ē q̄ hō seruī hōi. est
aūt hō alteri⁹ seru⁹ nō s̄m m̄cō. sed
s̄m corp⁹. ⁊ iō opa seruilia dīcī s̄m
hō opa corp̄alia. in q̄b vñ hō alteri
seruī. Tercia aūt ē seruī⁹ dei. ⁊ s̄m
hō op̄ seruile possit dīci op̄ latrie
quod p̄inet ad dē seruīū.

b ỹ.

Tractat' ingri Herici Gorychū

apō. v ¶ Non phibēt festa fieri opa
seruilia tercio mō accepta.

¶ Patz qz illud phitere repugnat
fini obseruatiōis diei festiue. hō em̄
ad hoc ab alijs abstinet in die festo
vt vacet opibz ad dei seruitiū p̄tinon
ribz. Et inde est qz sicut dicit Joh. vij.
Circūcisionem accipit hō in sabba
to vt nō soluaret Moyse. In etiā
dicit Mat. xij. Sabbatis sacerdo
tes in templo sabbatū violāt. id est
corpalliter in sabbato opant. et sine
crimine sunt. et sic etiā sacerdotes nō
transgrediebantur p̄ceptū de obser
uantia sabbati. igit' ppositio vera.

apō. vi. ¶ Nullus spūalis actus exer
citū est in dieb' festiuis fm se
prohibitum

¶ Patet qz exercitiū talis actus nō
est p̄tra p̄ceptū de obseruatiōe sabba
ti. pura si qd doceat p̄bo vel scripto
Vñ Hier. xxvij. Et glosa qz sater z
hymoi artifices occidant in die sabba
ti. Lector autē diuine legis vel do
ctor ab ope suo nō desinit. nec tñ cō
taminat sabbatū. huius autē cā qz
nullus actus spūalis est p̄prie serui
lis. eo qz vnus hō nō dicitur seruus alte
rius fm mentem. sed solum fm cor
pus. igitur zc.

apō. vij. ¶ In dieb' festiuis opus pri
mo mō dictū seruile pot' p
hibet qz opus sequūdo modo
dictū. qzuis foret corporale

¶ Patet ppositio. nam opa primo
mō aut sequūdo mō dicta seruilia
phitent in q̄tum p̄trariātur obser
uantie sabbati. Cōtrariātur autē ob
seruatiōe sabbati in q̄tū impediūt ap
plicatiōem hoīs ad diuinā. et qz ma
gis impedit homo a rebz diuinis p
opus peccati. qz p op' licituz q̄uis
sit corporale. Ideo magis p̄tra hoc

p̄ceptū agit qz peccat in die festo. qz q
aliquod opus corporale licitū facit
Vñ dicit Aug. in libro de decz chor
dis. Vñ faceret in deus in a gro
suo aliq' d' vtile qz in theatro sedicio
sus existeret. Et melius semine cor
die sabbati lanā faceret qz tota die
in neomenijs suis impudice saltā
rent. Est tñ aduertendū qz q peccat
venialiter in sabbato p̄tra hoc p̄ceptū
nō facit. qz p̄ceptū veniale non ex
cludit sanctitatem. igit' zc.

¶ Opera cōia seruis et libe
ris q̄uis corporalia in dieb' fe/ **apō. viij**
stius fieri nō sunt phibita.

¶ Hec ppositio patz p̄ doctorē san
ctum. opa inquit corporalia ad spūa
lem dei cultū nō p̄tinencia intancuz
seruilia dicuntur in q̄tum p̄prie perti
nent ad seruientes. in q̄tum vero s̄
p̄munia z seruis z literis nō meren
tur dici seruilia. qz scripture autorit
tas phitet solū opa seruilia. patz hu
iusmodi opa fm se nō debere dici p
hibita. igitur zc.

¶ Vltia opey genera etiam **apō. ix**
corporaliū in festis nō esse p
hibita p̄t studiosus colligere
ex p̄pone p̄mo p̄missa

¶ Patet verbi grā. nam quilibet tñ
seruus qz liber tenet in necessarijs p
uidere nō tñ sibi sed etiā p̄mo. p̄
cipue quidē z p̄mo in his qz ad salu
tes corpis p̄tinent. fm illud Prover
biorum. xxiij. Erue eos qz ducit ad
mortem. Sequūdo dario etiā in dam
no rerū vitando. fm illud Deu. xxiij
Non videbis bouem z ouē fratris
tui errantē z p̄teribis. sed reduces
fratri tuo. hinc est qz opus corpora
le p̄tinens ad p̄seruandā salutē pro
prij corporis nō violat sabbatū. nō
em̄ est p̄tra obseruantiaz sabbati qz
aliquis comedat z alia hmoi faciat

De obseruatōe festorū f. o. xlii

quibz salus corporis p̄seruat. Et propter hoc **Sachari** non polluerit sabbatū pugnātes ad defensionem sup̄ die sabbati. vt legit̄ p. **Sach. ij.** Silt̄ nec **Helias** fugies a facie **Jeſabel** in die sabbati. ppter hoc etiam dñs **Sath. xij.** Excusat discipulos suos q̄ colligebant spicas in die sabbati ppter necessitatē famis quā pariebantur.

pp̄. r. ¶ Consequēs est ex ppositiōe octaua. nō fore i festis p̄hibita corporalia opa statim enūerāda

¶ Verbi gr̄a Opus corpale qd̄ ordinat̄ ad salutē corpale alteri nō est p̄ra obseruatiō sabbati. vñ dñs **Io hānis. vij. ait.** **Ubi** indignamini qz totū hoīem saluū feci in die sabbati Et inde est q̄ medici licite p̄nt medicare infirmos in die festo. et qz multo magis est p̄seruāda sal^o reipublice p̄ quā ipediūt occasionēs multarū et innumera mala et r̄palia et spū; alia q̄ sal^o corporalis vñ hoīs. ideo p̄ curā reipublice fidelū licitū est in ista bella exercere i diebz festis. si tñ nēcitas hoc exposcat. s; nēcitate cessante nō est licitū tellare in diebz festis. Similiter opus corpale qd̄ ordinat̄ ad iminēs dñū rei exterioris vitādū non violat sabbatū. vñ dñs **de Sach. xij.** Quis erit ex vob̄ hō q̄ hz vñā ouē et ceciderit in fouēā nō ne tenebit et leuabit eaz. Pari mō dī de bladis mercedis si piculū imineat deuastatiōis p̄ hostiū inuasios nē aut r̄pis indisponē. nō solū autē dī bladis s; alijs fructibz colligēdis et recōdēdis ad puissionē sui et aliorū. Silt̄ est intelligēdū de caprōe allectū in festis. nā et papa indulget su p̄ hoc ppter r̄pis nēcitatē et cōis vitē p̄ulitatē. Idē censendū est de fossatis faciēdis p̄ munitiōe loci p̄ inimicos. et sic generalit̄ de opibz ordi-

natis ad dñū vitandū. et sic de illis bus est intelligendū

¶ Quia nēcitas fert legē non habere. cōtingit eadē opa licita et illicita censere.

¶ Hec pp̄o aliquat̄ videt̄ nota p̄ exēpla qd̄ supra tacta sicut de tellare. de bladis mercedis. de faciēdis fossatis. Pari pacto molēdinorū vsu quicqz ppter instatē nēcitatē. de extrahitione aquarū in q̄busdā saluīs ne destruantur fontes ex q̄bz effluit aq̄ q̄ est materia salis. et silt̄ mō syllogis sandū est de alijs.

¶ Quia sub eadē p̄cessionē ca dūt p̄ncipale et ei⁹ accessoriū. p̄t fm hoc pferri iudicium de pluribz generibz operū.

¶ P̄z p̄bi gr̄a pcuratio eoz q̄ subueniūt ad p̄modū reipublice qd̄ dñā nēcariū p̄ncipale. qz p̄o in diuersis locis alia et alia abūdāt nēcariā. est p̄mutatio diuersarū rerū hūānarū indigentia sup̄plentiū. Op̄z q̄ mercatores circuire diuersa loca etiā in festis vigēre sep̄ nēcitate. q̄ quicqz indigēt nauigio. quicqz vecturis i q̄dr̄gis. vel si habeāt equos nēce est cor equos ferrari. Indigent etiā hospitalis et refectōne corporali. et sic de alijs. Inde fit q̄ oia ista opa p̄nt licite fieri in festis dū nēcitas exigit. oia em̄ respiciūt finē p̄cessus et ordinatū ad bonū humanū. igit̄ rē.

¶ Cōtingit in festis nundinas vel fora fieri et tñ obseruātiām festi nō irritari

¶ P̄z ex causis sup̄memoratis. aliquid em̄ ppter circūstātiās varias erige vel situ locorū nō p̄nt op̄rune in situ alio r̄pe. vt si loca aliq̄ subitū cē sint vicina. et successio fiat iparū nūdinaz cōtingit interuenire aliq̄

Tractat' mgrī Hērici. Corythū

dies festiuos. q̄ eulari nō p̄nt. z sic
p̄munis vtilitas cū necessitate excu
sant a violatōe sabbati

In p̄missis sunt q̄dā remedia
mēorū p̄suāda vt p̄ trāsgres
sionē sabbati tutior sit p̄scia

¶ Patz p̄bi grā. Utanduz em̄ est
ne cupiditas sit cā exercēdi ip̄a opa
corpalia. sed vel v̄gens nēcitas aut
reipublice vtilitas. aut aliq̄s alijs fi
nis p̄ se honest' aut laudabilis Se
quidū est remediū vt q̄ minus p̄nt
interesse diuinis p̄pter p̄dicta opera
exercēda ip̄i suppleāt in elemosyna
rū largitōne aut datōne z alijs p̄ijs
opibz vt sic efficiant' p̄ncipes sp̄uali
um rependēdo tp̄alia. vñ ad p̄posi
tū Grego. omelia. xi. exponēs illud
Esa. xli. Pōnā in desertū abierē vlt
mū z buxi simul. sic d̄r. Quid p̄ vlt
mū nisi seculariū mentes exp̄sse sunt
q̄ dū terrenis curis adhuc inferuiūt
nullū v̄tutū sp̄aliū ferūt fructum
Sed z si fuerūt p̄p̄i vlt' nō h̄s
beat. portare tū v̄tez cū fructu solet.
q̄ z seculares viri intra s̄cām ecclē
sā q̄uis sp̄aliū v̄tutū dona non
h̄tāt. dū tū sanctos viros donis
sp̄alibz plenos sustentāt q̄d aliud
q̄ v̄tē cū bonis portant. Tercium
aut remediū est vt alio tpe q̄ cessat
necessitas implicādi se negocijs se
cularibz. feruentius insistant diuinis
vt sic alio tpe recuperent q̄d p̄nt tē
pore vidētur minus fecisse. Huius
exemplū legimus Hēri. ix. de q̄bus
dam venientibz ad Hōisen q̄ dixe
runt. Immediū sumus sup animaz
hoīs quare fraudamur vt nō vale
amus oblatōes ferre dño in tpe suo
inter filios israel. Et sequit' ibidē ex
p̄silio dñi vt alio tpe recuperent. q̄d
facere nō poterūt tpe statuto. z pa
riformiter in p̄posito. Quartū reme
diū est vt saltez surgāt tanto mani'

et audiāt aut vñā missam aut plu
res q̄n festū est solenne si oportuni
tas assit. vt si non satisficiant ad co
tum salte partim recōpēlant. p̄ hec
em̄ z silia remedia erit tutior homis
p̄scientia ne p̄traheniat intentōi in
stituētis celebrari serias aut festa. §

¶ Recte decretū est. placita. p̄ p̄p̄.
cessus. z iudicia regulariter nō r̄v.
exerceri diebus festinis. q̄uis
interdū h̄mōi fieri nō sit illici
tū in casu nēcitat' vel pietat'

¶ Hec p̄p̄ apparet ex p̄ncipijs an
tea p̄libatis. q̄ h̄mōi actōes sp̄ali
ter distrahūt animū hoīs ne possit
vacare diuinis. Turbatōes etiam
frequēter z p̄tentōes inducūt a q̄b
euadere abiq̄ peccato nō est facile
Et ideo dñs Barth. v. d̄t ei q̄ vult
tecū in iudicio p̄ndere z tunicam
ruā tollere dimitte ei z palliū. Sed
q̄ necessitas legem nō h̄z. q̄ etiā va
cans pietati vacat finit in statuōis
festoz. h̄inc est q̄ in talibz casibz fies
ri possunt non obuiādo intentioni
ip̄oz festozum

¶ Ad sentētiandū que opa in p̄p̄
festis fieri aut nō fieri p̄tingit
licite. nō sufficit p̄siderare ip̄a
opa absolute. s̄z necē ē multi
plicē distinctōem nō ignorare

¶ Hec p̄positio quasi summat p̄es
ta pluriū p̄p̄nū supius p̄tractarum
Et p̄ istā quis p̄t dirigi ad discerē
nendū obseruantā festi aut ei' trāsgres
sionē. Unde diuersa sunt operū
genera. et eadē opa diuersis ex cau
sis possunt praticari. z a diuersis et
fm diuersa loca z circūstantias. ita
q̄ q̄dā p̄ se accepta essent licita q̄ ex
adiūcto sūt illicita z viceversa. p̄nt
satis dearticulatū est per p̄us p̄ines

De obseruatōe festorū fo. xliij

morata. nisi igit omnis talis diuersitas compenſetur non p̄ assignari sufficiēs sentētia sup festoz trāsgressione aut obseruātia. igit rē

pp̄o.
xviij.

¶ Videt potius expediēs praua hominū attenta consuetudine quedam ex festis in aliud cōmutare. q̄s amplius ea multiplicare.

¶ Hec p̄positio p̄t p̄mo quidem q̄ occasiones peccādi sunt amputāde. Constat aut ex his dieb̄ q̄n homines cessant ab operib̄ corporalib̄ tūc se puerūt ad p̄melationes ad tripudiā z ad alia exercitia corporalia quib̄ plura vicia sunt im̄lta. p̄pter qd̄ melius esset q̄ opib̄ mechanictis z licitis occuparent v̄t a talib̄ retraherentur. In huius exēplū potest adduci illud qd̄ filijs israhel legi ēuenisse. Cū em̄ p̄nt essent ad peccādū z p̄cipue ad idolatriam cōmitterēdū. q̄n eis vacare p̄mitterebatur. hinc pietas diuine dispensationis prouidit remediū vt multitudine p̄ceptoz ceremonialū adeo occuparentur vt vix eis aliqd̄ spacium ocīandi indulgeret. z part passū videtur in p̄posito ābulādū. igit rē

pp̄o.
xviij.

¶ Obseruatio diei dñice i noua lege succedit obseruātīe sabbati. q̄ z si sit celebrīor. tñ non debet nūc sicut tūc esse ita arcta prohibitio operādi.

¶ Huius p̄positiōis p̄ma pars est satis nota. q̄ dies sabbati iudeorū p̄mutatus est in diez dominicā. est aut h̄mōi successio nō ex v̄l p̄cepti legis. sed ex p̄stitutiōe ecclīe z pluerudine populi ch̄ristiani. Cā autē q̄re nō debet prohibitio fore ita arcta ē. q̄ obseruatio sabbati fuit figuratis. si

gura aut p̄inet ad protestatiōem veritatis. quā nec in modico p̄terire oportet. Et ideo quedā opa nūc cōcedūtur tūc phibita sicut decoctio cibarioz z alia h̄mōi. Et etiā in q̄busdā opib̄ phibit̄ facile p̄t necesse sitatem dispensant in die dominica q̄ i sabbato iudatco Et p̄tiformiter intelligendū est de alijs festis nostris que succedūt eorū festis. igit tur p̄positio vera.

Explicit tractatus dominicos
toris Henrici Borzechum de cele
bratione festorum. in quo magistra
li quadam examinatione refellit ea
que consciētiosis plures scrupulos
inferre consueuerūt ob quotidianaz
practicam z obseruatiōis festorum
diuersitatem

¶ Tractatus magistri Henrici
Borzechū doctor sacrosancti The
ologie de Symonia z quodam cas
su matrimoniali. ad laudem benedi
cte trinitatis gloriose q̄ginis Ma
rie. ac totius curie celestis Incipit.

Agitte

potētis acute. p̄e
dilecte mi in ch̄ri
sto frater multis
impedimentis se
rentus neq̄ acu
tas vestrarū p̄
propositionū cum annexis proba
tionibus sagittas valeo ita vt mas
teria erigat reſc̄ere exquilitate. neq̄ sen
tentijs ita vt decet politis digerere.
v̄t sicut in arte picture nouit q̄
dā p̄fusas imaginū i choatōes trū
b. iij.

Tractat' m'gri H'rici. Borrichū

in eadē arte sponte offerūt emendā
das. sic vestri aliorūq; examini acu
tiori q̄ a me auolat velut inculta hu
mil' submittō corrigēda. qz p̄o ma
teria de v'ro arcu tensa mihi trāsmis
sa res p̄cernit hūanas. necē ē nō dis
simulare quādā regulā p̄ h'ic. ethi
corū. quā d'z ~~q̄l'p̄tēnerē~~ hūanaz
p̄pter multiplicē suā dñam vltic et
p̄ certitudine nequeit determinari.
quā regula memoriter p̄missa acce
do ad p̄posiōes vestras. in quaruz
p̄ma d'z ~~Si ponat statutu~~ quicūq;
elemosynā dederit duoz vel triu flo
renoz ecclie. q̄ illi exhibeat honor ta
lis q̄ in ecclia sepeliat nō est symo
niacū nec illicitū probastis p̄ docto
rem scim in scda scde Et p̄ rōnez ex
eo q̄ definitio symonie in tali statu
to non inuenit. nulla em̄ ibi est em
p̄tio aut venditio. s; habet spēm gra
tuite cōpensationis. neq; p̄cludit via
aliq̄b sepulturam gratis impendē
di. ¶ Circa huius p̄posiōnis mare
riā causa exercitū duos pono p̄pos
iōnes. Prima est. q̄uis h'mōi
statutum nō habeat ex forma suā vi
ciuz symonie. q̄tum ad statuētis ta
men intentionē potest tali vicio sub
iacere. Huius p̄positionis p̄ma ps
supponit et allegat p̄ vestre p̄posi
ōnis p̄barōem. Secūda vero pars
apparet qz nihil repugnat quintimo
fore sepius contingit q̄ condentes
talia statuta permutandi spūalia z
res sacras per h'mōi institutiōes ha
teant intentionem. sed qz dei est in
tueri cor hominis relinquatur ad p̄
sens. Secūda tringit h'mōi statuti
vniuersaliter emissi practicā non
nūq; fore illicitā. z ledere infirmo
rum p̄cientiā. Hec p̄positio primo
apparere p̄ venerabilē Altertuz ma
gnū sup illud euāgelij. dimitte mor
tuos sepelire mortuos suos. Dicit
q̄ saluator p̄ hoc q̄ voluit innuere

q̄ in peccatis suis decedētes indi
gni sunt vt in eorū sepultura boni
occupent. Quid igit dicit de nōro
rīs fornicatorib; vlturarijs raptori
bus. s; libusq; detestabilē vitā p̄inu
antib; vsq; ad finē. est ne iustū q̄ hu
iusmodi in fames intuiū duorum
vel triu florenoz gaudeant tāro ho
nore ecclastico q̄ sepultura a sinī me
ruerūt potius tumulari. ~~Sane hoc~~
fore illicitū confirmat beati Grego
rij autoritas quarto dialogoz hūc
in modū inquitentis. Iohannes vir
magnificus in hac vite locum p̄ses
ctoris seruans cuius veritatē z gra
uitatis sit nouimus. qui mihi testa
tus est Valerianū Patriciū in ciui
tate q̄ b'rixā dicit fuisse defunctum.
cui eiusdē ciuitatis epus accepto p̄
cio locum in ecclesia p̄buit in quo
sepeliri debuisset qui scz Valerian
vsq; ad eratem decrepitā leuis z lu
bricus exiit. z modū sue prauitas
tis ponere p̄emptit. sed eadez qua
sepultus est nocte beatus Faustini
martyr in cuius ecclia corp' fuerat
inhumatu custodi apparuit dicēs.
Vade z dic epō vt hinc p̄iciat
has ferentes carnes quas hic posu
it. qd si nō fecerit die tricesimo mori
etur. Hāc visionē custos timuit cō
fiteri. et rursus admonitus declina
uit. die vero tricesimo epus eiusdē
ciuitatis cū hora vesperina sanus z
incolumis ad lectuz rediisset subtra
et inopinata morte defunctus est illi
quet igitur practica hui' statuti nō
vniuersaliter fore licitā ac obseruā
dā. Quā autē doctor sanctus allegat
hec sunt eius verba. Magis autē
licita esset ordinatio si statueretur q̄
omnibus certam elemosynam dan
tibus talis honor exhiberet zē. Si
quidem philosophus quinto ethi
corum dicit q̄ minus malum cōpaz
ratiū maiori malo habet. rōnē boni.

Sine v'ro huius
et multoq; d'z nō
p̄tēnerē hūanaz

D' sepultura ecclie
v'ro licet p̄p̄at
ab ea. d'z p̄p̄at
uenera

mo t
d'z nō

q̄ mortui
p̄p̄at p̄p̄at
ut eoz p̄p̄at
Sane apparet

De symonia ii.

fo. xliiii

prout de iuda dicit saluator. q. me-
lius eet si natus nō fuisset. Et meli-
us eet proijcere merces q̄ periclitari
Sic quoq̄ q̄uis ordiatio affirma-
tiua dicatur magis licita q̄ ordina-
tio negatiua. quā reprobandō antea
p̄miserat. nō tñ dicerē esse sue men-
tis h̄mōi affirmatiuā ordinatiōem
vniuersaliter z absolute circa omnes
psonam approbare. Deinde accedo
ad duas alias p̄pōnes. Quārū p̄-
ma ē. si ponat statutu q̄ nullus ses-
peliat in ecclia nisi dederit duos
vel tres florenos. illicitu est z symo-
niacu. Sequūda est si ponat statu-
tum. quēcūq̄ p̄sona sepeliat in ecclie
sua dabit duo vel tria scuta seu flore-
nos. illicitu est z symoniacu. Has
duas p̄pōnes deducitis ex eisdē me-
dij. q. talia statuta habent speciez
exactionis. put allegatis fm̄ docto-
rem sanctu. sequūda sequūde. q̄stio
ne centesima. Preterea h̄mōi statu-
ta includūt pactu emptōis z vendi-
tionis. Fit em̄ ibi q̄dam contractus
nō gratuitus. sed fm̄ Raymūduz
om̄is p̄tractus nō gratuitus preter
p̄tractu p̄mutatiōis est emptōis no-
mine capiendus. H̄mōi etia p̄tra-
ctus est rei spūalis. q. nō videt que-
res tp̄alis h̄ie vendatur. Allegatis
etiā Henricū boye dicentes q̄ si sint
diuersa cimiteria vni⁹ ecclie seu mo-
nasterij. vñ in quo nō ponitur nisi
canonicus vel frater. aliud p̄mune
et est taxatu p̄ quāto extrane⁹ in ce-
miterio cōi. z p̄ quāto in cimiterio
fratrū poterit sepeliri symoniacu est
Postremo quādā excluditis respō-
sionem qua responderi posset p̄mis-
sis. q. intentio statuentiū talia statu-
ta nō est terrā vendere sed pecuniā
pro ecclia edificanda tribuendam
querere. Nā hoc non iustificat p̄tra-
ctum sup̄ re spūali factu. quē ad mo-
dum illicitu esset usuram cōmittere

aut rapinā intentione transferendi
pecuniā in pios vsus. Ecce his meo
videt breuiter vestroz motiuozum
sententiā summaui. Predilecte mi
p̄frater in x̄isti charitate. quaten⁹
circa p̄missa sensuz meū planius ve-
stra inspiciat dilectio p̄ quasdam p̄-
positiones pedetentim p̄cedere in-
stitui. p̄babiliter z collatiue seu per
modū exercitiij fraternalis eas vob̄
offerendo nihil asserendo qd̄ fm̄ la-
nam doctrinā nō sit asserendu

¶ Contingit spūale cū tem-
poraliretribuendo adinuicez
concurrere. et tñ nō fieri alte-
rū p̄pter alterz p̄ modū appre-
ciatiōis venal̄ aut p̄mutatiue.

¶ Pater verbi gratia. Si q̄ missam
celebrauit rependit certa quora pes-
cunte. nō p̄ modū precij ad emēduz
ipsam missam. sed in sustentationez
minist̄erij. q. ministros spūaliuz oz
sustentari a populo in necarijs ad
vitam p̄tinentibz. Teste ap̄lo. p̄me
ad Ehoz. ix. Nescitis qm̄ qui in sa-
crario opantur que de sacrario sunt
edūt. z qui altari deseruiūt cū alta-
rio participant. Et p̄fessor absolūtes
p̄ficientem accipit aliqd̄ nō vt p̄ciuz
p̄fessionis aut absolūtiōis. sed vt sit
pendiū laboris z necessitatis. Part
mō p̄dicator accipit victu ab eis q̄
bus euāgelij verbū dispensauit ves-
lut quoddā debitū laboris z susten-
tionis. z sic de alijs spūalibz. q̄ popu-
lo administrant p̄ ministris ecclie
quos oportet sustentari a p̄muni-
pulo. igitur p̄positio vera.

¶ His diebz pensando mores
hominū et eozū debita. cū re-
rum cōmuni necessitate. opus
est vti exquisitis industrijs et
q̄sdā vles ordiatiōes statuere

ap̄o p̄ma

h̄i zud̄t q̄stionē p̄p̄

ap̄o. q.

Tractat' mgrī Hērici. Borychū

¶ Hec pō declarari pōt pmo in ci-
uilibz. z deinde pformiter in rebz ec-
clesiasticis. in ciuilibz quidez ex vna
pre pstat rem publicā seu bonuz cōe
p multis indigere vt pspē pducatur z
in felici statu manuteneat. Ex alia
pre pstat qd hōies tum ppter inordi-
natū amorē sūt. tum ppter corrupti-
onē appetitus nihil aut parū pmo
motu z sponte inferre cūrent. qz fm
p hū. ij. politicoz p minimā curā so-
rit qd plurimoz est cōe. de ppijs et
maxime curat vnusquisqz. Eueniret
igit vt bonū cōe frustraret debita et
necessaria pūitione. si necessariosqz
colleccōes vnusquisqz relinqret liter-
tati. Expedis igit sicut etiā in bñ re-
ctis ciuitatibz fieri p sūeuit p subri-
les industrias excogitare quāsdā or-
dinatōes coactiuas per quas absqz
hōim pēculariū grauamine ex mul-
tis minuz valeat resultare aliquod
magmū z integrū ad subueniendū
sufficiēter oibz indigētijs circa bonū
cōe emergētibz. z sic ab alijs q indu-
cunt et iuehūtur. vendūt z pmutāt
recipi pūeuerūt imposita tributa p
personas ad hūmōi deputatas. put
satis ex quotidiana liquet ex pientia
Qua in re nō est silentio trāsēndūz
q plures cōmoditates pferūt talia
statuta legalia. Prima est qz malo-
ris sūt potestatis z auctoritatis ad
finē operatū. psequēdū. qz si absqz ta-
libz qdam exigerēt debita p necessa-
rijs z requisitis ad reipublice salutem
Nā hūmōi statuta emanāt ex cōi cō-
sensu totius cōitatis. aut eoz ad qz
spectat puidētia pspēritatis z res-
gimen cōitatis Scda cōmoditas ē
q cōis hō pmpē oledit legi qz hō
mini. Tū has duas cōmoditates
phus tangit. x. ethicoz. dē em q ne-
qz paternā pceptio neqz alienū vni-
vri nō existeris regis vel alienū ta-
lis hz vim coactiuāz. lex autē coacti-

uam hz potentiaz sermo est ab aliq
prudētia z intellectu. et hoc quo ad
pmā vtilitatem. Deinde pūmo sub-
iūgit p sequēda pmoditate. Et ho-
mines qdē odiūtur p trariātes mo-
ribz. lex aut nō est onerosa pūpiens
virtuosum Tercia pmoditas tāgīt
pūmo rhetorice. z tercio politice. qz
lex iustior est qz hō. nā frequēter hō
impellit passioē. z sic pūngeret qz cō-
tributio facta a pluribz nō obserua-
ret debitā pporciōēz dum vni nimis
relaxaret z ab alio nimis expecteret
pūinde pūgit sustentarōem officiāz
cūz in aliqua ecclia. ip sūsqz ecclie fa-
brica cū ornāmētis ac ceteris requis-
tis ad diuinū cultū nēcarijs qmū-
tis indigere. quoz pūisio si ad gra-
uitā modernoz hōimū pūbutis
onem remitteretur. nullatenus con-
surgeret sufficiētia legitime nēcitas
ti pūmensurata. put ex dicendis ple-
nius apparebit. Nō cū nūc tps ad
exhibēdūz diuinū cultū necessaria
seruet hōimū deuotio. sicut filiorū
israel Exod. xxxv. et xxxvi. qui ad ex-
hozarōem Moisi ex parte dñi ob-
tulerunt tam copiose q artifices ad
Moisen venire pūpuli sunt. pro eo
qz populus plus qz erat necessariuz
offerebat. nec imērito. qz ille popul-
egyptū exierat. nūc autē deus huius
seculi plurimos excecando in pūm-
do tenebrāz detinet captiuos. g. zē
¶ Non est negandū pūdictorū pū-
statutorū ordinatōnes ad pi-
os vsus tendere et fines lau-
dabiles

¶ Hec ppositio qz pūmūter cō-
cessa nō eger deductōne pūta. pcel-
sum cū est ab omibz recte censentibz
bus pūm esse z pūmendabile neces-
saria cultui diuino procurare. minis-
tros ecclie sticos sustentare. fabriz
cam ecclie manutenerē. z ei ruiinas

De symonia ii.

reparare. ornamenta. libros. similia
q̄ vtenilia ecclesiastica saluare auge-
re z renouare. vñ z Dauid p̄mēdat
q̄ circa p̄memorata studiosus fū-
it z diuini cultū ampliāuit. Quin-
tino Eroḡ. p̄p̄. dñs p̄ Hōlen p̄
cepit populo offerre necessaria ad
vñs p̄elibatos. Sed q̄ h̄c diffi-
cultas nulla est p̄gendū est ad alia
magis obscura elucidanda

ap̄o
iiij.

¶ Sepius ad ordinādum
p̄fata z similia statuta. etiā
in ecclesiasticis v̄get necessi-
tas subiecta.

¶ Hec p̄positio plus ex effectū
experientijs p̄ apparere q̄ nostris co-
dicib. Etenī aliquib. ecclesijs pau-
ci sunt p̄uentus reddituales mini-
strantiū. ecclesia etiā vel p̄busta est
vel ruinosa aut structura nimis fe-
rialis. ornamenta z alia ad vñs ec-
clesie z ad cultum diuinū necessaria
sunt inueterata. p̄stat p̄ modicas ex-
pensas hec omnia recuperari aut res-
parari nō posse. constat etiā parro-
chianos ecclesie obligari ad decen-
tem horū p̄uisionem. Ponat igitur
vñs ad certos annos requiri quos-
libet anno mille florenos. ecōtra ve-
ro redditus z volūtarias oblatio-
nes ad hui⁹ summe medietatē aut
duas tercias nō ascendere. clarū est
tali necessitate incubēte occurrere ma-
nifesta. necessitas p̄rogatā di aliquā
nouā practica z p̄ subtilēs industri-
as habendi huius summe deficien-
tis supplementū. Hoc autē p̄uenien-
tissime fit per aliquas ordinatōnes
statutales p̄ quas diuim p̄ minu-
tias et fragmēta integratur totalis
summa cūctis necarius p̄portionata
quēdamodū dictū est fieri in ciuili-
bus z p̄sequēter in sequētib. distin-
ctius de articulis. igit zc.

Fo. xlv

¶ Huiusmodi ordinatiōes ap̄o. v.

et statuta sep̄us materiā ha-
bent immixtā pactiōis aut cō-
mutationis fm se capacem

¶ Hec ap̄o apparet p̄mo q̄dem a
bustis defunctorū intra ecclesiāz in-
humatorū multe deuātur exhalatio-
nes aerē corrūpentes vnde nō mo-
dicū ministris ecclesie grauamen. p̄
uocatur. talia aut grauamina cor-
poralia solent mercedem augmētāz
resicūt apparet de mūdatorib. loco-
rum p̄uicatorū. Tum secūdo quia
p̄hus dicit nono Ethicorū q̄ diues
et pauper possunt fm suāz amicitia-
am retribuere ea per que eorū salua-
tur amicitia. dñ paup̄ impendit dñ
uiti q̄d ip̄e appetit. scz honorē. diues
ecōtra pauperi cōp̄stat vtilitatē rele-
uandi eius indigentia. tūc enī fit q̄d
dam analoga cōmunicatio. Tū ter-
cio. q̄ in plurib. vel ex p̄uita ordina-
tione vel ex p̄suetudine certis vicib.
et t̄pib. fiūt suffragia sp̄ualia p̄ p̄-
cessionēs. orōnes. z p̄memoratōnes
p̄ sepultis in ecclesia vel in ambitu
canonicorū que nō fiūt. p̄tumulari
in cōi cemitērio. z sic illis singularis
cura impendit z labor. Tum q̄rto
q̄ affectōes hōim p̄ munera p̄nt. p̄
curari ad fines honestos. sicut dicit
doctor scūs. q̄ elemosyne danf pau-
pib. nō ad emēdūz eorū orōnes. sed
ad p̄uocādū eorū aios vt grati p̄ su-
is bñfactorib. or̄t. ecce plurimā ma-
teriā tp̄alē. scz corp̄ale gūamē mini-
strantiū. singulari. honor sepeliēdorū
sp̄cales labores orōnū z suffragiorū
et inclinatio aior. z p̄uocatio ad p̄-
etate. z sic de alijs materijs q̄ quib.
statuentes tales ordinatōes indu-
ci p̄sueuerūt. Constat q̄ nō gratis
officiātes tenent sustinere talia gra-
uamina. vnde Nicolaus de lyra dē
q̄ aīdus corpa defunctorū solebāt

Tractat^{us} m^{agistri} H^{erici}. B^{on}ythū

extra ciuitates sepeliri ppter exhalationes ascendentes & aere inficientes ppter qd̄ adolescens resuscitatus extra portā efferebatur. Constat etiā qd̄ nō tenetur exstare singulare honorem vni filium hominū plus qm̄ alteri. nec tenetur ceteris paribz plus laborare faciendo sp̄iales pcessiōes et cōmemoratōes p vno parrochiano qm̄ pro altero. que qz sp̄alia sūt patz qm̄ hōi ordinatōes frequēter fundātur supra materiā cuiusdā pactionis & pmutatōis aliquid ca pacem. igit̄ rē. Vñ nō est ignorādū qd̄ sicut in ciuilibz non equaliter honorantur qui nihil vtilitatis afferūt pmutari. sicut illi qui aliquā ei pcurant pmoditatē. ppter qd̄ etiā qd̄dam ordinatōes singulārū honoz solent ciues puocare vt bono pmuti aliqua vtilitatis beneficia impendant. Pari mō imaginādū est in pposito. notū enī est qd̄ eque est res sacra sepulchz in cimiterio pmuti sicut intra ecclesiam. sed sepultura intra ecclesiam supaddit singulare honore qui est de numero bonoz ciuiliū. et qui nō est equaliter applicādus. his qui nihil inferūt ad sustentatōem rerum ecclesie. & his qui multū ptribunt. & sic p̄t piger animus p honozis p̄rogatiuaz excitari ad pietatis opera ad que de p̄gruo etiam quicqz obligatur. igit̄ rē.

pp̄o. vi. ¶ Ordinari contingit talia statuta quauis sinistra suspitione amota.

¶ Hec ppositio apparet. qz si p̄uiores appellati vulgariter magistri ecclesie cū officiātibz exponāt parrochianis quāta requirit summa p sustentatōe onerū atqz expensaz ecclesie. & officiātiū. electiqz p̄bis vix ex p̄sensu parrochiano & euz auctoritate excogitandi modū p̄uiores

nis p̄petentis. qui tales ordinatōnes p̄stituat. Tūc ministri & sacerdotes ecclesie remanēt absqz nota suspitionis. neqz ipi exigere dicuntur aut p̄pellere multos ad soluendū. s; auctoritas ordinatōis eos ad p̄tribuendū necessitat. sicut ille gladio pcutit cuius auctoritate pcutit. vt ait Augustinus sup̄ Iohāne. vñ filis p̄ascriba videtur mihi potissima ad saluandū qualiter quarūdā scholarū rectores astringi valeant ad soluendū annuatim certaz quotā pecunie collegio alicuius ecclesie vel hospitāli pauper. Et enī rectores alicuius loci in quoz auctoritate p̄muti populi vota ac p̄sensu p̄tinentur foris sicut calcauerūt quātā summā annuā absqz frequentantiū grauamīne. etiā paupibz libertatis colligi cōtingit. instructoz aut labore sufficiēter compensato tantum adhuc super excreuit. Equidē ex tali radice non video negandū quin liceat residuū puertere in pios vsus. vt p̄ore i sustentationē tenuitū p̄ndarū collegij aut pauperū hospitalis seu aliū aliquid quem pium vsus. s; rē

¶ Quāuis secūde et terciē propositionū statuta sic fieri pp̄o. possunt qd̄ illicita imo symoniaca sunt censenda. ipsis tamē remanētibz in propria forma nō repugnat licita fore. nullūqz symoniace p̄uitatē p̄uoluta

Hec ppositio p modū exercitus collatim posita. saluo semp̄ meliori iudicio. declarat. Et p̄mo quidē qd̄ ad primā eius partē apparet. quia hōi statuta fieri possunt ex cupiditate ab ipsis ministris ecclesiasticis met recipientibz ex quibz statim speciem mali p̄trahūt. Deinde p̄tingit intentionem statuentium dirigē ad

De symonia ii.

ffo. xlvi

cuiusdā appātoris pmutatōnem
rei sacre seu spūal' cū re tpali ex qb'
et filib' pñficat pñuitas symoniaca.
fñc. Sequēda pō ps q' reputatur
magis ābigua declarari p' p ea q'
in pmissiōib' pmissis sñ pñceta. Nā
pñgit tpale simul cū spūali purre
re ita q' fiat pmutatio tpal' ad tem
porale nō p modū pñ rei spūal'. vt
q' laborauit seminādo euāgelium
merat sustētoris stipēdiū. vt p' ex
pma ppōne. vñ vendens calicē p'se
gratiū vendit materā nō augmētan
do pñcū rōne p'secratōis. z sic secer
nit tpale a spūali secū pcurrēte. Si
militet h' qd' ē sepeliri i choro cum
isto spūali qd' ē sepeliri in loco p'se
crato idcludit plura tpalia q' secerni
pñt ab ipso spūali. vt p' ex quinta
ppōne Exēpli grā sepeliri in ecclesia
ipoztat progatiuā spūal' honoris.
nō qd' ē honoris puati. sed honoris
habet ordinē ad rē publicā. q' vēdi
cat sibi honorē talē i loco ad cōita
tē pñnere. z sic applicare talē hono
rē pñnet ad auctoritatē illoz q' curā
gerūt boni cōis. talē autē singulare
honorē nō tenēt grat' exhibere. sed
sub p'ditione. vt q' de suo ipedit ad
bonū cōe etiā viceuerſa pñcipet am
pli' de his q' subsunt dominio bo
ni cōis z nō aliē. Rursus sustinere
ūhuratōes exhalatōnū ascēdētū ex
corpib' in choro. vñ ecclesia inhūatis
ē qd' tpale. nō grat' tolerādū rēis.
tact' in qnta ppōne Nō em talia tē
poralia sñ eiūsdē p'ditiōis sic aqua
baptismi se h'z ad suū spūale. que si
vēderet itelligeret vēdi baptisim'. s'z
poti' se habuit ad suū spūale sicut
materā calicis p'secrat' ad suū spi
rituale. vel sic ope p'dicatoris ad ip
sum p'bū euāgelij. quēadmodum
etiā curat' eccle' z si teneat missas
celebrare. non tñ optz q' teneat ad
mēdū panē z vinū rēis. Proinde

pñcipiū pñstitutiō tales ordiatiōes
coactiuas nō ē cupiditas. s'z ex pre
statuētū ē scā pietas. s. manutē
di in vigore diuini cult' honorē. z
pcurādi ea que sñ nēcāria ad talis
cult' sustēratōem put apparet ex 3a
ppōne. S'z ex pre eoz in q' fauorē
talīa statuta solēt emanare pñcipiū
mouēs ē euidēs nēcitas put deda
ratū ē in qnta ppōne. Et qd' in fili
nēcitate largiri solēt indulgētie p'sere
tib' aliqd' ad eccle' fabricam. vñ ad
aliquē aliū pñ vsum. z nō aliē fru
ctū p'sequūt indulgētiā. Cur g' non
h' pari nēcitate imminēte ordiare. vt
nemo p'seqt honoris cōis progati
uā nisi pmutet cū honorē compen
sando aliquā vtilitatē. sic h'z emitte
re p'cessionē indulgētiāz solis aliqd'
pñbuētū i subsidij pñ vsum pñt
quē istituūt. Adhuc at ex pre ipoz
q' ad sepe dicta nēcāria fouēda obli
gāt ad excoḡitādū aliq' ordiatio
nes pecuniāz vocatiuas. vt tactū ē
in 2a ppōe. p'pellit auara tenacitas
q' adeo eoz ifrigidat aim. vt h'mōi
statutoz rigorosa ordiatio iueniat
p'perēs mediāna. teste p'ho. x. et h'z
eoz. Aut ei' q' legispositores pñ in
obediētes z degeneres ad opa pñu
tū oz apponere penas z pñitōes.
Sane vt i eadē ppōe tactū ē h'mōi
ordiatiōes multo sñ p'peditiores
q' si eis p'termisiss p' aliū modū ex
gerēt req'sita ad vsum pñatū. z tñ ab
ipsis prochianis debita. g' h'mōi de
niq' statuta pñgit fore libera ab oi
spē z suspitiōe symoniaca. vt docet
ppō. vi. Fuit em p' p'bos viros qb'
expsse vel interpretatie p'sentit tota
cōital' quā p'cernūt p'memorata sta
tuta Videl' itaq' ex oi pre nō neces
se ē h'mōi statuta vniuersal' tanqz
symoniaca z illicita sentētiāda. Pre
terea q'ro ab aliq' cui forsū aliē vñ
dēt. Si negligi dēbeat q' req'uit ad

Tractat' m'gri Hērici Borychū.

diuini cultū defendēdū. dīcēt' tūq;
neq; q̄ sunt negligēda. Quēro si cō
tribū' sūstēratōis reliq; dēbeat me/
roz tenacī arbitrio subditōz. Eqdē
nō estimo eū ita estiare. q; optio di
uini cult' suo fine frustraret. Quē/
ro an absq; p'miss' ordiatōib' auctē
ticiis p' dēputatas p'sonas dēbeat ta
lia rēq'sita exigi. Nec huic videt' mi/
hi p'sulēdū p'p' cās i z^a p'pōne enu/
meratas. Quēro q̄ qd sit agēdum
foris dīcet q' p' ordiatōē; p' p'pōis
sufficiēt' p'ra oīa p'dicta remedia/
bit. q̄ dī. Quicūq; talē elemosynāz
dederit. s. duoz aut triū florenoz
huic fiat tal' honor vt i ecclia sepeli
at v' i choro. Quāuis hēc r'isio p'o
aspectu videat' bone faciei. tū p' eā
emergūt noue q'stōes. Quippe vel
tal' ordiatio itelligit' h' mō q' si non
dederit duos aut tres florenos in
elemosynā n' sepeliat' i choro vel i ec
clesia. ita q' tal' affirmatiua ordiatio
sit p'gnās p' negatiuā tā exp'ssā. Q;
si sic ipsa coīcidit cū alijs ordiatioz
nib' tā fm sniam q̄ fm praxim. Si
p'o n' dat itelligi p'noīatā negatiuā.
tūc sic r'ndet' q'sdā summi p'ncipis
phoz. Aristotel' aīa dūertant snias
ex ethīcis z politīcis. Aut em. ix. ethi
coz q' hoies vt plurimū sūt tales q̄
les vulgo philātī nūcupāt'. videt' q'
p'p' in ordiatā sui affectōem seipos
iudicāt dignos plus h're de bonis
exterioribus cuiusmodi sūt diuitie.
honoris. delectabilia z h'mōi. Rur
sus diuitie dicūt' opes sup'bie. qz
hoies sup'bos faciūt q'nimo i poli/
ticiis dīz q' nobilitas qdā videt' anti
q're diuitie. inde nimiz euenit q' di
uites q̄q; tenaces z eo frequent' re
nacioses q' dīctozes putāt tāq; rigo
rosū q' ipis z suis pl' honoris ipē/
dat' etiā q̄tis q̄ cōi hōi l'z etiā meli
ori. Alij sile estimāt ob alicui' stat'
seu officij dignitatē. alijs p'p' gūis

claritatē q̄q; eis neq; arrideat rei
familiaris copia. neq; stat' aut offi
cij gl'ia. tū egre ferrent nisi z ipi sili
honore q̄tis p'ganderēt. Res q̄ des/
ducta i q're^m iducit duplex icōuent
ens. p'm^m ē q' illi volūt eximi q' pūt z
tenēt p'dicta onera subleuare. ac p'
h' q' dēi sūt cogūt dēperire. 2^m ē q' si
q'busdā q̄tis. nō at alijs h'mōi pro
gatie applicēt isurgēt dissentōes in
cōitare. Atq' tal' disparitas in q'bus
dā locis fert seminiariū p'ialitatur.
Ex q'b' q̄tra mala q̄tidie multipli
cant q's sufficiēt sat' enarrare. haud
dubie eligibilt' videt' h'mōi incōue
niēcia medijs statut' euasisse. sicut
q' medicinal' portio cēset iutil' q' finē
p'intētū nō itroducit. ita lex seu ordi
natio dīz cēseri iefficax q' nō attingit
finis mouēs ad statūedū q̄lis esset
tal' ordiatio fm mētē r'isionis acce
pta. plerimū p'fata corrupta affecti
one hoim i hui' seculi eio viuētūz
Quia q̄ leges dñt r'ndere morib'
hōiz vt dī. v. ethicoz necē ē p' aios
magis obduratos statuere leges ma
gis p'pulsorias z hōies ad ea q' eq̄
tat' sūt iuitos attrahētes. Tēste nā
q' Augusti. i eplā ad pbū. Felix ne
cessitas q' ad meliora p'pellit. Itaq;
sic. x. ethicoz dī. Aresto. q' bñ dispo
sit' ad p'utē sufficiēt sermo p'suasiu'
male at idiatos op'z terrere legib'
penalib'. pari mō ordiatio p' p'pōz
nis valēt bñ iclīnat'. s. hoib' ad cō
trariū affectat'. tal' ordiatio ē iualis
da rēq'rēs altiorē tonū surdos aios
obnixi' excitātē. Letez reuocant'
ad memoriā ordiatōes medio mo
ise p' dñm iudaico p'plo p'stitutas lī
qdē p'stat tales fuisse p'ceptorias
ad sūstēratōēz sacrificioz z cerimo
niar' aliozūq; necarioz ad vni' trī/
b' sufficiētā rēq'sitor'. Quia q' ordi
natōes hūane q'stū pūt dīnas iui
tat'. sic hūana rō a diuina dēriuat.

De symonia rē.

fo. xlviii.

ppō
viij

nō videt qd hmoi statuta in oī eue/
tu sunt simplr z absolute pnuāda
illicita z symoniaca. g. zc.

¶ Practicādo ipas ordiatōes
dino cultui nccaria pcurātes
p̄t euidēter ostendi nō valere
plures apparētes psequētiās

¶ Patz ppō. Quia exēpli grā fiāt
tales psequētie. Exigūt pecunia in
alicui sepultura. igit petūt p re sa/
era aut tāq p̄ciū rei sacre. pecunia
istincta petūt qn qd baptizāt. q tpa
le cū spūali qsi p̄ciū pmutat. Acci/
pit pecunia post missaz celebratā. g.
tpale cū spūali appciat. vel g spūa/
le dat p p̄ali z sic de silibz q fiūt vl
ex antiq p̄suetudie puia. vel ex aliq
ordinatōe fm. vi. ppōne practicata
Dicit ppō q exequendo tales ordi
natōes ondit tales p̄memoratas
psequētiās nō valere. Nā ille minī
ster ecclie p̄t rōnabilr rīdere formā
tibz tales psequētiās Ego nō itro
dixi p̄suetudinē soluēdi tales pecu
nias. s. potū verisile ē q ex p̄sensu
prochianoz vel q̄rūdā pboz viroz
deputatoz tal vsus duxit originē.

Itē ego nō fui p̄ditoz talū ordina
tōnū quaz vigore p̄cedo. q̄nimo ta
les ordinatōes emanauerūt ex ap/
pbatōe prochianoz Sic nāq rīdē
do relegat oīs spēs op̄inōis symo
niace. Deinde p̄t dici q petūt pecu
nia p sepulturā exhibitā. s. n. p ipa
sepultura neqz vt p̄ciū sepulchri. s.
vt p̄ciū sustentatōis. aut laboris mi
nistroz. aut vt subsidiiū req̄sitorz ad
manutenetiā dini. caule. Aliē etiā p̄t
rīderi. q tales pecunie petūt spar/
sim tāq qdā p̄tūcūle yniuerse sum
me req̄site fm iudiciū pboz ad one
ra sustinēda circa p̄uisionē officari/
um z alioz ad fabricāz dini cultui
nccarioz. petunt inqz qsi debite. sic
yniuerſa z total summa ē p cōitatem

prochianoz debita. q seminatibus
spūalia obligāt retribuere spūalia.
sparsim qdē z p minutias expetūt.
qz sic min⁹ isert molestia gūaminis
q̄ si peteret i aliq notabili cōtitare.
Itaqz tūc pecunie petūt qn spūalia
exhibēt. n. tū petūt tāq rez spūaliuz
p̄ciū. sed qz sic se offert optunitas p
fragmēta colligendi q ad yniuerſe
summe p̄pletionē req̄rūt. vñ si non
me fallit memoria tūc Parisi⁹ z in
alijs egregijs ciuitatibz regni fran
cie vtinā nūc vt dudū i pacis trans/
q̄llitate florēt⁹ p̄netū ē vt certa q̄ta
p sepulturā nedū recipēt. s. post se
pulturā exigere. n. qdē p̄t viderē
sepulturā. s. p̄t cās supius sepe di
ctas Ea etiā frōte erat q̄ta p̄misse
officio rapata. n. qz missa videret. s.
quatū ministro p̄uideret boni
triturāti os alligare. g. zc.

¶ Neqz dnt sine vigēte necessi
tate supdicta statuta fieri. aut
absqz cā rōnabili. neqz p sacra
mētoz subtractōem debēt no
lentes compelli

Nū⁹ ppōis p̄ ps apparet. qz qn
nō subest rōnabil cā tūc cupiditati
ascribit talū statutoz ordiatio q
symonē traxit i p̄ditionē. Rursus si
ministri recusent exhibēt sacra vl ac
tus sacros nisi antea certificati. tūc
ad min⁹ itelligūt pacifi int spūale
z tpale z appciari vñ cū reliq. Cū
ei spūale icōpabilr p̄minēat tpali
nō videt qz velle denegare spūale p̄t
nō compensare tpale nisi estimaret
vñ posse cū altero appreciari. Et
preterea talem fieri p̄uisionē pro/
hibet auctoritas ecclie. gratis autē
spiritualibus prius exhibitis liate
possunt statuti vel p̄sueti prouētus
exigi a nolentibus z valentibus sol
uere. auctoritate superioris interue/
i ij

Tractat' m^{gri} H^{erici} Gorythū

niere. vñ valde indecēs ē in hac scā
ciuitate metropoli Coloniesi q̄ in
q̄busdam curis denegatur illegit/
time natis exhibitio sacramenti ba/
ptismi nisi p̄us recepta vna marca
vel est sufficienti cautione, z merito
deteret autoritas dñi puidere

ppō. x. ¶ Nō est difficile iuxta p̄mis/
sa dissoluere quorundā argu/
mēta q̄b^{us} nitunt cōcludere su/
pradicta statuta tāq̄ in oī euē/
tu illicita et symoniaca.

¶ Hec ppō declarat. Nā vt i exor/
dio dictū ē p̄memorate ordinatōes
p̄stant circa res hūanas. q̄ p̄pter cō/
tingit eas multiplicē h̄re dñaz s̄m
varietatē p̄currētū. Cū igit doctor
scitū dr. q̄ illicita eēt ordinatio si in
aliq̄ ecclia statueret q̄ non fieret. p/
cessio in funere alicui^{us} nisi solueret
certā pecunie q̄ritatē. dñm q̄ talis
ordinatio si fieret p̄ ipsos ministros
spūaliū statim p̄traheret sp̄m ma/
li. sequūdo dr. q̄ si fieret absq̄ rōna/
bili cā tūc nō eēt approbāda. z q̄s/
uis sic fieret illicita. nō tñ sequitur q̄
mor eēt symoniaca. tercio dr. Si p̄/
set q̄ h̄mōi p̄cessio ē q̄dā exhibitio
rei tp̄alis nō debite. s̄ honoris. z q̄
optz ministrātes ibidē occupari p̄/
p̄tia postponēdo. z legere cātare et
alios labores expēdere si fieret q̄ra/
tio p̄ viros nō suspectos z alijs cir/
cūstātijs debitis obseruat. tūc nō vi/
det tal ordinatio vniuersali illicita
fore sententiāda q̄uis sec^{us} sit de p̄ces/
sione funeris z de iūuatōe corpis i
choro seu ecclia. Ista enī ē p̄manēs z
h̄z honorē ex re cōitaz z plura incō/
moda ānēta. Deinde qñ obijciēdo
dr. q̄ h̄ est aliq̄s p̄tract^{us} nō gratuit^{us}
z p̄cedit pactio. z p̄ p̄ns interuenit
p̄mutatio emptōis z veditōis. Res/
pōdet q̄ si q̄s p̄tract^{us} ibidē iterue/
niat tal^{is} h̄z materiā p̄tract^{us} z p̄acti/
onis capacē. quēadmodū calix p̄r
p̄tractū trāssert in alterū dominū.

Nā ea q̄ s̄z requisita tāq̄ necēria ad
sustēratōem onēz sufficiēter aucto/
risant tales ordinatōes. quēadmo/
dū etiā q̄s certi p̄ci p̄actōe iterueni/
ente p̄t se obligare ad ānū alicui. vt
q̄libet die sibi seruiat i vñ^{us} misset
alioz actū exhibitōe. ¶ Ad id q̄d
dr. Hēric^{us} boic. dīa p̄t q̄ ipse itell/
git respiciēdo ad sepulturā in loco
sacro dūtaxat. z si statuat p̄ suspe/
ctos affectōe pecunie extrahēde p̄/
cupiditatē. S̄z ex h̄ nō p̄uinat quin
alijs causis antea p̄tract^{us} obseruat
talia statuta licite p̄nt fieri. Deinde
p̄t varias autoritates z allegatio/
nes scōz vel papales. ē aduertēdū
q̄ oibz talibz satisfieri p̄t p̄ sequētia
et ad h̄ rēdūt q̄ si vn^{us} alteri exhibet
at spūale. z alie cōuerso repēdat rē/
porale q̄ nō ferat intērio ad spūale
neq̄ iterueniat itērio app̄ciatōis
spūal^{is} cū tp̄ali. Neq̄ p̄ncipale mo/
uēs sit tp̄ale. s̄z solū ferat ānū^{us} ad
tp̄ale tāq̄ ad aliq̄d organice defer/
uēs ad sustēratōis z stipēdiū sola/
tū. Sequūdū ē q̄ nō vēdāt sacra.
Tercū est q̄ nihil p̄ subtractōnem
sacri v^{el} alicui^{us} alteri^{us} act^{us} spūalis ex/
igat. Quartū ē vt ipsimet ministrā/
tes sacra se non exhibēt suspectos
exigēdo imoderate iura sua. Quin/
tū si ipsi ecclie z ministrātib^{us} sit ad
p̄petētā sui stat^{us} p̄uisus z alijs cau/
sis cessantibz ne tūc h̄mōi ordinati/
ones p̄stināt aut p̄stitute reuoc/
cēt. Ex his enī z s̄libz p̄ncipijs est
mo oēs istātijs posse euadi. Tercū
q̄ circa hāc materiā reputat nod^{us}
q̄si herculian^{us} s̄ q̄d dr. q̄ h̄mōi sta/
tuta derogare videt pietati. dñi per
ea p̄cludit via gratis aliq̄b^{us} officiū
pietaz ipēdēdi. Gratia huius ē ad/
uertēdū q̄ nōnunq̄s oī agere p̄tra

Nonotabilis fo. xlviii.

Id qd fm se pſideratū ſpēm p̄rendit
pietatis. v̄puta nō occidere hoīem
aſpirat in fauorē pietat̄. ⁊ tñ iudex
zelo ſaluādi bonū cōe laudabilr oc
cidit hoīez q̄ reipublice ē p̄nicioſus.
Pari cā ſi maior pluralitas cōitat̄
alicui⁹ ex inordinata tenacitate neg
ligit man⁹ porrigere adiutrices ad
ea q̄ dīno cultui de gñe cōi bonoz
exiſtēti deſeruūt. vel ſi qd aliud emer
gat i fauorē boni cōis. nō erit mirā
duz ſi aliqd ſtatuat qd ſufficien⁹
nō appareat p̄cordare pietati. Neq̄
obſtat ſi qdā boni talib⁹ ſtatut⁹ pu
nīat. nō em nouū ē bonos iterdū ſu
ſtinere penā ex deſeruet maloz q̄b⁹
pueniūt. puniūt em aliquē boni ſi
ne culpa. ſz nō ſine cā. nam ⁊ Lorch
cohabitāt malis zodomit̄s fuit p̄
ceps puniōis ipoz. Fīne itaq̄ iterē
do quīs h̄mōi ſtatuta nō videant
fm ſe approbāda. nō tñ mihi vidēt
in oī eueni anathematizāda. put diſ
ſule apparē p̄ ſup̄dicta. Hec v̄ pre
miſſo pōno collatiue exercitij cā offe
rēs ea iudicio lypmide⁹ ſentētium
emēdāda. q̄b⁹ ſponte me ſubmitto
ad gloriā dei q̄ ſit benedictus. Amē
¶ Queſtio an ſacerdos poſſet cele
brare miſſam p̄ denarijs.

Quidēſis charitas aliaz
mihi obtulit qōnē. Utz
ſacerdos poſſit cātare miſ
ſaz p̄ denarijs v̄l alia offi
cia eccl̄. p̄ cui⁹ declaratōe
mētē ei⁹ p̄tecto p̄ has p̄pōes. p̄ma ē
Si teneat ad hāc miſſaz veleceq̄as
vel ſile p̄pter h̄ erigere aliqd ſymoni
aciū ē. Sēda est. ſi nō teneat ⁊ nō hz
ſump⁹ p̄ licite recipe. nā zopas ſu
as licite locare p̄r ad diē vel ad an
nū. Tercia ē ſi hz ſump⁹ ⁊ nō tene
at ad h̄ aut dz grat̄ cātare aut ceſſa
re. Quarta ē q̄ ei⁹ guilhelmi glo
ſatoris rapmūdi. in oī caſu ſacerdos
dz grat̄ cātare. Dz q̄ ſine deſ ei⁹ pe

cunia p̄ ſumptib⁹ ſiue dent ei⁹ ſum
pt⁹ in domo illi⁹ quē iuuat offician
do eccl̄az. ſiue h̄cat eccl̄az ad firmā
gr̄tis tñ dz imp̄dere officiū. ⁊ qd ei
daſ dz gr̄tis ei⁹ dari. ſicut d̄t Aug⁹.
q̄ apli gratuitū panē accipiebāt ab
illis q̄b⁹ gr̄tia p̄dicatōez ip̄debāt
Frater i xpo videt collatiue loquē
do meliori ſp̄ iudicio. q̄ p̄ſate p̄pōes
directōe indigent aliquali. S̄a cui⁹
ſit hec p̄ma p̄poſitio

¶ Quis obligatus aliquo mō
ad act⁹ ſp̄iales p̄r p̄pter eos p̄ma
licite aliqd erigere qdāmodo.

Ad huc p̄pōis euidentia aduertēdū
fm Jobez i ſumma. q̄ ly. p̄ v̄l p̄l
aliqui designat appreciationem v̄l cāz
mouētē p̄ncipalē. ⁊ ſic ſp̄ ē illicitū p̄
ſp̄iali recipe tpale. v̄l dare tpale p̄
ſp̄iali. Aliqui designat mercedēz vel
ſtipēdiū ſuſtētatōis. aut laboris ſeu
cām occaſionalē remorā. ⁊ h̄ mō in
telligēde ſz loquūtōes in h̄ loco qñ
dz aliqd ē licitū Quo p̄miſſo deda
raſ p̄pō. q̄z p̄lerūq̄z iueniūt cure v̄b̄
ſol⁹ paſtor reſidet nec hz coadiutorē
ſacerdotē. huic incūbit ex officio ere
q̄ act⁹ ſp̄iales ſui officij. ſ. celebrare
cātare v̄l legere vigalias ſepelire mor
tuos zc̄ijs. Deīn ſil cū p̄dictis cura
ſua nihil aliud habz i certo q̄ qdā
cōp̄latōes in pecunijs fm antiquā
p̄ſuetudinē vel ordinatōes p̄ p̄bos
viros ex cōi p̄ſenſu p̄ochianoꝝ edi
cas. put de iſto ſatis diſſuſe ſacta ē
mētio in ſup̄iorib⁹. v̄puta q̄ in miſ
ſa deſuncti tān deſ curato. ⁊ i ſepul
tura tātū. ⁊ vigilijs integris aut ſo
lētib⁹ tātū. zc̄ijs. In tali q̄ caſu eph̄
bitis anrea ſuis ſp̄ialib⁹ ip̄e p̄r recti
pere tpalia p̄ſueta ⁊ erigere a nolen
tib⁹ ⁊ valētib⁹ ſoluere. ⁊ h̄ tāq̄ debi
tū ſtipēdiū ſuſtētatōis ⁊ mercedē la
boris. Etēn fm hāc p̄acticā p̄ce
dendo neq̄ vere neq̄ apparenter cō

v̄ p̄ p̄tecta unip̄ ſactus p̄p̄tē celebrat

Tractatus magistri Heriti. Corythi

mittit spēs symonis. qz inter sit con-
currētia sepat hoc ab hoc tanq̃ p̃ci-
abile ab impreciable

pp̃o. ¶ Sacerdos sibi sufficiens ad
ij. sumptus neqz obligat p̃t licite
aliqd recipere p̃ spūalibz actibz
antea exhibitis.

P̃t p̃p̃o p̃ iohes in sua summa. d̃c
em qz p̃b̃yter si sufficiat sibi sumptus
et nō sit obligat p̃ si faciat tales actus
spūales ex cupiditate lucri. tūc voca-
tur turpe lucrū z illicitū. p̃cedit. Sz
qz p̃ se iustū ē qz ministrari spūalia
debeat sustentatio z laboris cōpensatio.
p̃t licite talis sacerdos recipere pecu-
niā itētiōe p̃uertēdi eā in pios vsus
et nō ad satisfaciendū sue cupiditati.

¶ Tū cōpēnsatio rei tp̃alis q̃ sit mi-
nistrari seu sumēti spūalia. nō solū ē
rōne p̃sone. qz sic talis reciprocatio
solū p̃ accūs estz mutuo correlatiua
quinimo ip̃az rerū p̃ditio ē talis qz
res tp̃alis subseruit rebz spūalibz. et
sic b̃nificiū d̃z cōrespōdere officio. et
retributio ip̃i administratōi. Cōfir-
mat. qz p̃cesso oppositō p̃p̃onis seq̃
ret qz aliqd diues ex p̃monio q̃ si
bi esset ad sumptū sufficiens nō poss-
set retētiōis bontis hereditarijs p̃mo-
ueri ad curā exigēdo iura ecclie vel
recipiēdo aliqd cā administratōis
spūaliū. p̃sequēs falluz vt supponit
et p̃nā p̃z. qz q̃ nō tenet exercere actus
spūales p̃t aliqd recipere si nō habeat
sumptus. qz si sumptus sufficiētes habeat
at nō licz ei aliqd recipere p̃ aduerari-
um. z sic sibi sufficere ad sumptus estz
p̃ditio ipediēs. p̃monū ad curā reci-
pere q̃c̃qz ad cōpensatōnem sui mi-
nisterij. quinimo videt seq̃ qz nō lice-
ret alicui officio spūali cōrespōdere
plus de p̃modo q̃ sufficeret ad vi-
te z stat⁹ p̃petentiā officiātis. z hoc
dicere est fauere positōi hyp̃sitaruz
Itaqz bos trinitas cōcedat ex melle

et p̃uertat qd̃ supest ad laudabiles
vsus. q̃ p̃p̃o p̃a. Nō em ea q̃ si p̃ se
auferūt p̃ ea q̃ sunt p̃ accūs. accidit
aut ip̃i officio seu administratōi qz
p̃sona officiās sit diues vel paup̃. g

Gratis tp̃ale z spūale recipio **pp̃o**
care dēmiari d̃z cū distinctōe. ij.

Hec p̃p̃o apparet. nā gratis z debi-
tū opponūt. sz teste p̃ho. viij. ethi-
cor. aliqd d̃z debitiū duplt. vno mō
fm̃ legē sic ex pacto z p̃uictiōe aliqd
se obligat alteri Alio⁹ aliqd ē debitiū
morale qd̃ nō h̃z pactōem p̃uicti. sic
recipiēs a b̃nificatore aliqd b̃nificiū te-
net ad retributōem fm̃ morale hōi
nestatē. tenent q̃ vicissim cōicare tp̃a-
le z spūale. ita qz nō interueniat pas-
ctio rei tp̃alis inq̃stū talis cū spūali
fm̃ qz h̃mōi. attamē ex debito p̃dece-
tic ei q̃ impēdit alijs spūalia tenent
refamulari in sustentatōe nēccarioz q̃
taliū sūt participes. scz actū spūi-
tualis seruitij

¶ De qdā casu m̃rimoniali

¶ Ultimo prememorati
frat̃s i xpo erudita cha-
ritas tales mihi casum
trāsmisit cū p̃missis. qz
dā vir p̃trahit m̃rimo-
niū cū ṽgine quā pater eiusdēz ṽrit
in ecclia i cathecismo tenuit. z de sa-
cro fonte more patrinoz leuauit. vū
videt qz cognatio spūal̃ ibidē p̃trahē-
ta nedū ipediat m̃rimoniū p̃trahē-
dū. sed etiā dirimat tā p̃tractū rōne
baptisimi. Neqz videt ibi locū habe-
re dispēnsatio papalis. qz talis nō d̃z
fieri nisi ex magna z euidenti cā. qz
nō min⁹ videt habere difficultatem
dispēnsatio in cognatōne spūali q̃ in
bigamie irregularitate. q̃ tū sine eu-
denti cā fieri non debet aut magna
nēccitate. qualis ad p̃is nō apparet.
qz talis p̃tractio ex p̃cupiscentia carz

Nonotabilis Fo. xlii.

nali pcessit. Videt q q hmoi pu
ges nequeat tuta pscia pmanere z
sibinuicem mrimoni iura pfoluere
In oppositi est qd d legisperit asse/
rens pmo no fuisse ptracta spualez
cognatōem. nā obfetriz formidās
fetu detere periclitari in vtero ma/
tris ppter difficultatē pariedi velo/
citer allata aqua supfundit eā ad su/
periorē partē capitis virginis nasci
tūre. qz illā pte solū tāgere potuit et
pba baptismi debite pronūciauit.
Deiū talis puella egressa deporra/
bat solēniter ad eccliam quaz pater
tenuit vt pmissus est. Cū igit sacm
baptismi fuit collatū puellē nō po/
tuit reiterari in ecclia z p psequens
nō ptrahebat aliq spūalis cognatio
ac p h videt vltēr? seq nullū inter/
uenisse impedimentū ptrahēdi matri/
monii pmemoratū. Præterea esto q
ibi cognatio spūalis fuisset ptracta
adhuc pnt licite z legitime pmanes/
re saltē cū papali dispēsatōe. quia in
his que mera positiua sunt papa p
dispēlare. Est aut ex hūana institu/
tiōe introductū q in tali leuatōe cō/
trahat pgnatio spūalis ipediēs ma/
trimoniū. q. Itaqz dubitat qd tuta
pscā possit admittēre in hac cōtro/
uersia saluo sp meliori iudicio videt
qz plibaris triplex emergere difficul/
tas. Prima est an fer? recipit verum
baptismū p hmoi supfusionē aq su/
p supiorē pte capitis. Et difficultas/
tis rō est. qz renasci psupponit nasci
dicta aut puella existēs tota i vtero
matris non videt fuisse nata. Scda
difficultas occurrēs est. Esto q fm
veritatē occult? baptismus pcessis/
set. an rōne baptismi solēnis in ecclē/
sia celebrati fuisset ptracta aliq spū/
alis cognatio impediēs matrimo/
niū ptrahendū atqz virimēs ptra/
ctū. Deiū tertia difficultas exurgit.
an papalis dispēlatio sufficēter as/

securēt pscientiā ptrahentū ad con/
iugaliter cohabitādū z mutuo des/
bitū iugale exhibēdū. Rō aut hāc
difficultatū supius p z ptra fuit vē/
tilata. Huic aut tripliā difficultati
triplex collata ppo pē pbal? pntari
Videt in hac pte tanqz sanio
rē poti? declinādū q ipa filia
in vtero matris vez baptismi
suscepit sacramentū

¶ Paret ppositio. qz ipa filia solu/
ta fuit a vinculo colligante ad cor/
pus maternū z p se cōplere in actu
existens. qz igit potuit aqua cū debi/
ta forma applicari ad caput in quo
sensuū integritas cōsistit. Videt q
sacramentale efficacā fuerat forzata.
Forstā obijciēt id qd scūs doctor
dicit in tertia parte. questione. lxxij.
Si tñ caput pmo egrediāt in quo
fundat sensus debet baptizari peris/
culo imminente. Et quibz verbis ali/
quis dicet. q opet caput egredi an
teqz debeat baptizari. qd nō fuit in
casu prefate filie. Nec obiectio mil/
tare nō videt. tum primo qz egres/
sum fuit caput extra pmitiū situm
quē fetus hz in vtero materno. tum
scdo. qz egredi pē intelligi idē qd ha/
tere talē statū q aqua sibi possit ad/
hiberi. tum tertio idēz elici videntur
ex impugnatiōe quā sanct? doctor
in pmemorato loco pmittit. Quis/
dā em dicere voluerūt q sufficit ad
baptismū pueri in vtero q corpus
matris abluit que ablutio puenit
ad infante in vtero matris existēs
Sed hoc esse falsū q eo ostēdit q
de necessitate baptismi est q corpus
baptizandi aliquo modo aqua ab/
luit cū baptismus sit quedam ab/
lutio. Quia igitur aqua fuit super/
fusa ad caput pstat corpus baptiz/
andi fuisse ablutū. z p psequēs pia/
determinatio videt mag? declināre.

ppo. pma.

Tracta. m^gri Herici Borichū

in hac pte q filia fuit in vtero mris baptizata. Qñ z pte talis ablutionis si filia in vtero defuncta fuisset ipa pmissio officio funerali fuisset in loco sacro sepulta. qd nō pceditur de nō baptizatz. Q si obijciat illō August. in epla ad Dardanū. Resmo inqt renascit nisi pūs nascat. sed baptism⁹ est qdā spūalis regeneratio. z puella de q agit nōdū fuit nata cū esset tota inq materna claustra. Ad hāc obiectōem p̄t respōdes. ut ex iam practis. q nāq fuit mens Augustini accipi p̄t expositōe erroris quē ipugnat q dicebat sufficere q corp⁹ matris lauet ut baptism⁹ pueniat ad infantē. Qñ q nō iminet periculū. tūc expectāda est plenaria egressio. qñ at p̄culum vget tūc illa inchoata egressio fm quā p̄t applicari aqua ad p̄mū corp⁹ z p̄cipue ad caput videt satisfacere. g. zc.

In baptismo scōo in facie ecclie celebrato fuit tracta spiritual cognatio ipediēs matrimonii qñus p̄traria opinio nōnullas apparētias allegare posset ad oppositū.

Hec p̄o psuadet q ad p̄mā ei⁹ pte ex hac regula. qz ecclia iudicat fm ea q in ei⁹ facie pagūf. z fm h̄ ponit leges suas z sua iura decernit quē admodū apparet in celebratōe nuptiar. qz igit talis p̄tractio cognationis spūalis ipediēs matrimonii z dirimes p̄tractū duxit originē ex in q̄titutōe humana. videt q interior legislatoris cēseat ibi dictū ipedimētū Sz scōa ps apparet ex dicte. antea. cū em filia suscepit baptismū ministerio obstericis. p̄aduersari⁹ arguere. qz talis cognatio originat a sacramēto rōne rei interioris seu characteris. q fuit ārea collar⁹. videt q

in baptismo ecclie vbi sola exteri⁹ or rep̄itatio nō fit p̄tractio cognationis spūalis. Confirmat. qz si aliq baptizaret in vtero ppter piculū. tūc rōne tal baptismi p̄heret cognatio spūalis. q scōaria vice nō p̄h̄t i facie ecclie. Tenet p̄na. alioqn in eodē sacro p̄heret pluries talis cognatio vtz tales apparētie nō militat p eo q hūana ordinatio obligat fm q exteri⁹ i facie ecclie talia celebrant. nec eē icōueniēs pluries circa idē sacramētū p̄hi ipedimētū impediēs m̄i moniū. qñ em deductū est ad facie ecclie tūc iudicaret p̄us fuisse sacramētū et p p̄is ea q sacro sunt ānexa. z qz ecclia p̄suevit celebrare publicū baptismū nō obstatē baptismi obstericū p̄ditōaliter p̄ferēdo formā verbor. si nō es baptizatz. adhuc i illo solēni baptismi p̄ncipali instituit p̄hi cognatōes sup̄dictas. g. p̄o p̄a Videt doctor⁹ sc̄i interiori ar

ridere. tales ex autoritate p̄ali posse m̄mōialit sil viucere. Hec p̄o p̄z. qz de doctor sc̄us. h̄. ij. q̄stione. lxxix. artic. ix. q papa in oibz q ad disp̄atōem rerū eccliasit eaz p̄tinet h̄z plentudinē potestatz fm quā p̄t nedū p̄mutare aut disp̄sare. sz etiā absolute relaxare. Cū ḡ tale ipedimētū surrexit ex mera institutōe hūana videt q in p̄tate summi p̄ficis totalit posse deobligare a vinculo tal institutōis. z iō facili⁹ qz sacramētū q ad rē p̄cessit i p̄ori baptismi. itaqz cū p̄is hec difficultas q ad istū scrupulū cohabitātōis rezm̄teat ad illā vlez p̄tate si aliq determinatio emanaret ab ea nō eē au sus falcē mee difficultōis immittere ad sententiādū p̄mū. qñis p̄sulerē a n̄ p̄ctū m̄mōniū q secur⁹ eē nō p̄here p̄missis circumstantijs p̄currentibz. Exa frater in omnibz p̄missis nūq

De iusto bello .fo. 1.

pretendo dogmatizare ptra sniam
lumpidū? discernentiū q̄b offerens
exercitiū materiā etiā libenti aīo me
submitto ad glīam bñdīcte trinita
tis p infinita seculorū secula Amen

¶ Explicit qdā tractatū? de sy
moniaz qdā casu matrimoniali col
latiue edit? 7 q̄libetice ad p̄tiones
recitat? a venerādo m̄ḡo n̄ro De
rico Borychū doctore i sacra pagia

¶ Tractatus W̄ḡi Henrici
Borychū artiū ac sacre theologie
p̄fessoris ep̄m̄ de iusto bello. Ad
laudē bñdīcte trinitat̄ gl̄ioseq̄ sp̄
p̄ginis marie dei matris ac totius
curie celestis.

Aluato

re attestante. hō q̄
dā dū de hierusalē
descēderet in hieri
co spoliat? gratui
tis etiā p latrones
sauciabat in naturalibz. Ideorū q̄
antea ad spūalia sempiternaq̄ bo
na litero amore ferebat. postea iorū
dinata affectōe terrenis ac caducis
rebz inheret incuruat? q̄ dū ad plu
res absq̄ eorū diminutōne p̄fluere
nequeit. inordinati animi p̄cipiscē
tia indignat. q̄ duz t̄p̄is intervallo
interius estuando suscipit incremē
ta. tandē foris erūpit in flāmā p̄mo
tionis. Et q̄ arbor mala ferre neq̄
fructus bonos. inuenit p̄sequenter
in republica iplacabiles emergere
p̄trouersias. diuersos scrupulos cō
scientiosis p̄sonis suscitantes. ex q̄b
casum quendā liber in mediū. p̄fer
re sub hac forma Ciuitat̄ cuiusdā
ciues p discordiā diuisi in seimice
pugnado irruerūt. vna at̄ pte pua
lente. partē victā expulerūt. cuiusdē
ptis q̄busdā in ipā p̄motione inter

fectis. postea p̄o cuiusdā t̄p̄is curi
culo elapso ps pus electa sue iniu
rie nō inemor fabricauit p̄missas.
q̄z vigore effectū p̄cluserūt q̄ subseq̄.
Nā assumpto viroz q̄ nō erant in
imici dicte ciuitat̄ exercitu t̄p̄e nos
cturno p̄ insidias 7 traditōnes p̄fa
tā intrauerūt ciuitatē. 7 pualendo
q̄sdā ex ciuibz occiderunt. Deinde
plures notabiles vtriusq̄ sex? 7 di
uerse etat̄. elegerūt eorūq̄ bona pa
trimonia. possessiōes hereditarias
suis vlibz sibi applicāt. p̄libito sue
voluntat̄. Iste casus offert talē que
stionis materiā. Vt̄ isti redēntes
possint dictis bonis gaudere iusto
titulo. ad nutū de ipis tāq̄ de p̄o
p̄ris rebz disponēdo. Vt̄ at̄ vitas
pleni? eliqueat opus exp̄erre q̄sdā
rōnes q̄b videt̄ posse colorari q̄ va
leant sibi talia bona legitime ven
dicare. Primo sic lex d̄t 7 habet in
digētis. q̄ i iusto bello res hostiles
statim sūt occupantiū nisi sint fei
dalia. Vñ Gen. nono scribit q̄ cū
Abraā reduxisset oēm subaz 7 mu
lieres cum puenis dixit ei rex 30do
moz. Da mihi aīas cetera tolle t̄
bi. cū Abraā. 7 filo subregimini
vsq̄ ad corrigā caligē nō accipias
q̄ tua sunt. Et rōnem assignās nō
dixit ne habeā aliqd iniuste. sed ne
dicas ego dixiui Abraā. q̄si dices
ret. 7 si iuste possim accipere. tñ no
lo vt aliqd mihi possis iproperare.
Vñ p̄sensit q̄ viri q̄ secū fuerāt tol
lerent p̄res suas de reductis. S; pu
gna sequēde ptis regredientis des
uincēdo suos expulsores videt̄ ha
bere rōem iusti belli. Requirit̄ em̄
tres p̄ditōes ad iustificandū aliqd
bellū. vt d̄t doctor sc̄tus sequēda 7
q̄stione q̄rta. p̄ma ē autoritas. Se
cūda ē iusta cā. Tercia ē recta inter
tio bellatū. Has em̄ p̄ditōes pos
se p̄currere in casu p̄posito declarat

Tractat' mgrī Hērici Borychū

inducendo. Prima enim conditio
concurrit. videlicet auctoritas. quia
plures ciuitates videntur alta ius-
ticia et a seipis regunt ordinando le-
ges et statuta a quibus dependet tota iu-
risdictio reipublice sue ciuitatis et ter-
re circumiacentis. et sic quod sit a ciuita-
te seu ab eis qui representant ciuitatem debet
habere sufficientem auctoritatem. Unde
doctor sanctus ibidem quod non pertinet
ad personam puatam mouere bellum. quod pertinet
ius suum in iudicio superioris. persequi
E contrario autem per expulsum non habet
ius suum. persequi possit. eo quod vel ex indul-
gentia vel ex consuetudine aut alio modo
tuo rectores ciuitatis asserunt se tra-
hant non posse extra suos limites. et quod
nullius interest se intromittere de
principibus ad sue ciuitatis gubernationem
sed ad ciues tantum non sinit sequi
da conditio. ibi inuenit. scilicet iusta causa
quod est quando impugnat propter aliquam cul-
pam impugnatorem mereant. Nam isti se
quidam de iure prius alios cum
occasione effugauerunt. Et verisimile est
quod ipsi erant primi iniuriares qui in alios
improvisos insurgendo contra eos. per-
ualuerunt. et persequens grauius pu-
niri demeruerunt. Tercia etiam conditio
presumit ibidem obseruata ut intentio
bellantis fuerit recta. est enim recta quando
intenditur. vel ut bonum promoueat.
vel ut malum euitet. Nam hoc facile est
defendere Sequenda ratio est. Constat
quod in prima expulsi per expulsum fuit
dānificata iniuria passa et lesa. et per
persequens ipsa iusticia quod secundum philosophum com-
mune sit in quodam equitate fuit violata. sed
ipsa iusticie equalitas reparatur per hoc quod
ille patitur aliquid contra suam volun-
tatem qui ex sua voluntate inor-
dinata alium dānificauit. Et ideo ius-
tum est quodammodo idem quod equi-
le contra passum. ut habetur quibus
to ethicorum. Et quia secundum philosophum in eo
dem quanto Idem est de iusto iudice

et iusto ciuitate siue de ipsa iusticia. Unde
vero si sit iustus et custos iusticie
in casu currente assumpsisset sibi
ipsum peremptum si oportu fuisset
ad puniendum peremptores. pa-
ri igitur ratione licuit ipsis expulsi per se
seruire alteri iusticie ad vindictam ma-
lefactorum procedere via armorum. quod sola
fuit congrua ad ipsius iusticie effectum
obtinendum. fuit igitur tale bellum cum ius-
ta pugna. In iusto autem bello non solum
res sunt victoribus debite. sed etiam qui
vincunt possunt redigi in seruicium. per
innuit philosophus per politice. Igitur videtur
quod redeunt possint iusto titulo pos-
sidere aduersariorum bona et per libito
ea dispensare tanquam sua. igitur ratio. Tercia
ratio est. quod bellum quod fit de iure natu-
rali est iustum. sed bellum a primis expulsi
in reditu perperatū videtur de iure na-
turali secundum auctores in iure. Nam sicut
cum moderamine inculpate turbe licet
tunc est de iure naturali. proprium corporis des-
tendendo repellere iniuriares actu ipe-
tent. Ita si iniurias rebus illatas re-
pellere quod diu ab aduersario obtine-
tur. quod generaliter vim vi repellere licet
Cum igitur primi expulsi erant equalen-
ter suis rebus spoliati. eo quod ad ciuita-
tem propriam et ad mansiones suas ad-
itus eis non patebat. Sequitur quod de iure
re naturali processa est eis facultas res
cuperandi res suas. procedendo via fa-
cti et violentie propter damna et iniurias et
alia interesse licitū eis fuit recurrere
ad bona aduersariorum usque ad condici-
onem satisfactionem. Quarta ratio est. nam
si primis expulsi non licuit iniurie si-
bi illate per vim armorum obuiare. Que-
ritur quod. puilio humana sit adhibenda. ut
ad debitum statum redeat reipublice le-
sa iusticia. Non est enim rationabile quod primi
iniuriatores sine pena relinquuntur.
quod sic non satisfaceret publice iusticie
sine qua nulla ciuitas laudabiliter guber-
nari nec inuenit quod merita pena iniusticia

De iusto bello. lfo. li

gat. si ipsi pmi expulsi desistat ab exequiis bellica. qz casus currit de ciuitatibz qz alta iusticia dicit se habere qz auctorizat eos qz i talibz ciuitatibz pnt ea tueri. qre relinquit sola hec via tacz oportuni remediū ad iusticie pplementū. qz sicut dr deum pntē suā nō alligasse sacramētis. Ita auctoritatē videt nō alligasse solis certis psonis qn emergere casu alijs deleget. Quinta rō ē Non min⁹ fas ē sic iniuriose expulsi res inuadere suos expulsores qz qz nobiles seipos diffidat. vel qz ipsi diffidant ciuitates. vel ipsi a ciuitatibus diffidant. Sz in plerisqz terris colit hec puetudo qz nūt tales pue diffidatōes z psequēter bella z qz abinuicē obtinent sicut iuste posses sa reputent. pari igit cū ipsi pmi expulsi valent eodē iure vi ad recuperandū illa sibi dāna z habet idēz qd pus. Sexta rō est. Nā auctoritas pncipandi pfer pncipi ex psona ciuitatis. Dicit enī Isidorus in libro etymologiaz qz lex ē pstitutō populi in qz maiores natu sūt cū plebū aliqd sanxerūt. Constat qz ab eis dēē prās pdendi legē z pncipandi auctoritas. Ad cōitatem igit pntet remediū parare ptra tales iniuriatores z qz ipsi expulsores nolūt cōitari fūire. vt iusticia publica manu teneat. Videt qz talis auctoritas trāseat ad ipos expulsi qz sunt ps cōitatis qm⁹ p se sicut p alijs studeant repēdere vindictā pdignam arma arripēdo aduersus suos oppressores. Vbi dr Raymūdus. qz quādo qs nō pnt qre ius suū p alium. tunc licet sub dicto auctoritate superioris mouere bellum. pari igit modo in pposito licere videtur. igit zc. Et his z similibz motiuis videtur pfluaderi quā dicto modo aduersarioz bona pro suo beneplacito

dispensant. igitur zc. Quoniam detentores bonoz iuxta casum premisum pntendunt sue possessionis iustum titulum ptextu iuste vindicare ac iusti belli nō est incōgruū premittēre quorūdam terminoz declaratōes. Deinde videre qualiter vindicta aut bellum potest fieri iuste aut iniuste. Cōsequēter etiaz qd cōcedit bellum iustū de bonis debellatoz. Unde vindicta est aliqd penale malum quod infligitur peccanti. potest autē intentio inferentis tale malum pncipaliter tendere ad malum illius de quo vindictam sumit z ibidem quiescere. Vel potest animus vindicantis pncipali ferri ad aliquod bonum ad qd puenit p penam peccantis puta ad emendatōem peccantis. vel saltem quoad cōhibitiōem eius z quietē aliorum. z ad iusticie cōseruatōem et ad honorem dei alijs debitis circūstantijs obseruatis. Sed bellū inuenitur capi multipli. Unde dr doctor sanct⁹ qz bellū z seditio in hoc pueniunt. qz vtrūqz importat quādam ptradictōem. Differūt autē i duobus. Nam bellū importat mutuatū impugnatōem in actu. Seditio pōt dici siue fiat hmoi ipugnatō in actu. siue sit pparatio ad talē impugnatōem. Unde glosa z ad Corinthios. xij. dr qz seditiōes sunt tumultus ad pugnam. cum scy alii qui se pparant z intentant pugnam. Sequēdo differūt. qz bellū ē p pzie ptra extraneos z hostes quasi multitudinis ad multitudinē. Seditio autē pzie ē inter ptes vn⁹ multitudinis inter se dissentient. puta cū vna ps ciuitas excitat i tumultū p alia. pōt ac bellū accipi alio p impugnatōē qz sit p arma qn superiores pnt subditos iolēdices nolēt obtemperare iusticie vlt iurisdicciōi superioris

Tractat' mgrī Hērici Gorychū

Hanc rō impugnatōem Raymū
dus vocat pot' exequutōem iusti
cie vel iurisdicōis q' bellū. p' ad
huc extēiori vocabulo sumi nomen
belli. vtpote p' q'libet actuali pugna
sive multitudinis p'ra multitudi
nem. sive paucor' p'ra seinuicē. et
sic q'libet pugna vocari p' bellum.
His breuiter p'libatis ponunt q'
dam p'ones z est p'ma.

P'ia p'pō.

¶ Iniustus ē vindicantis ani
mus z inordinatus intendēs
malū alterius. qui malū etiā
iniuste sibi intulit prius

¶ Hec p'pō est doctoris sci 2^a 2^e
q'stione cētesima octaua. arti. p'mo.
In vindicatioe emq' p'siderā dus est
vindicātis anim' si em cūis intētio
ferat p'ncipalr in malū ill' de q' vin
dicta sumit z ibi q'scat tūc vindica
tio ē oīno illicita. q' delectari i ma
lo alter' p'tinet ad odiū qd charita
ti repugnat q' oēs hoies debent di
ligere. Deinde subdit directe ad mē
tem p'pōis nec aliq's inq'r excusat si
malū intēdat ill' q' sibi iniuste ma
lū intulit sicut nō excusat aliq's per
hoc q' odit se odientē. Nō ei d'z hō
in aliu peccare p'pter hoc q' ille pec
cauit p'us in ipm. Hoc em ē yincia
malo qd apl's p'hibet ad Roma.
xij. dicēs. Noli vinci a malo s'z vin
ce in bono malū. igit'. Et hac p'pō/
sitione corollarie infertur

Scd' p'pō

¶ Esto q' p'mis expulsis p'pe
teret auctoritas vindicte ad
huctū nō ē p'sumēdū neq' est
verisile. q' in suos expulsos
eam exequantur iuste

¶ Hec p'pō apparet p'mo ex hoc. q'
iniusta ē vindicta illata alteri ex eo
q' ip'e p'us iniuste intulit malū. talē
q'r ee vindictā repensam expulsoribz

p' p'mos expulsos ondit ex q'ndā
na experientia q' vident' ipos lesos
reuocare sibi ad memoriā dāna in
iurias. offensas eis irrogatas. p'pter
q's inflāmat ad ire indignatōez. Sz
dū anim' agitat' stimulis ire p'eun
tis an rōem tendit in malū offenso
ris tāq' in bonū ibidē q'scendo p'p'
qd etiā hortantibz eos vt parcat s'z
bi illatas iniurias. p'fuerūt ride
re. Quō parcere ei q' mihi tot iniu
rias intulit. tāq' diceret. Nō ero cō
tente' donec ire mee satisfecerim. vñ
d'r doctor scūs 2^a 2^e. q'stione cētesimā
ma q'nq' gēsimā octaua q' si aliq's ap
petat q' fiat vindicta q'libet' vt
si appetat puniri eum q' nō meruit
vel vltra q' meruit. vel nō fm legiti
timū ordinē. vel nō p'pter debitū fis
nem q' ē p'seruatō iusticie z correp
culpe. tūc fit ira p'ra ordinē rōnis
et ē appetitus ire viciosus. z nō iat
ira p' viciū. Huic p'lonat qd d'r Gre
go. ee vñ filiā ire que vocat tumor
mentis inq'stū ira excogitat diuers
sas vias vindicte. z talibz cogitat
onibz replet aim iratū fm illō Job
xv. Nūqd sapiēs implebit ardore
stomachū suū. igitur. 2^e. Diuterea.
Hec p'pō ondit ex defectu debiti or
dinis rōis. q' p'remissio nihil fit ius
ste. d'r em phus. iij. politice q' cōiter
oēs male iudicāt de iusto. Cuius
cām subiūgens d'r. q' de seipis iudi
cium. fere aut plurimi sunt iudices
prauī de p'p'is. sup q' dicit doctor
scūs. q' ad debitū iudiciū in agibz
libz requir' prudētia. prudētia āt p're
supponit appetitū rectū p' virtutē mo
rale. qd g' p'uerit appetitū p'uerit
iudiciū rōnis. Iudiciū āt de seipō
p'uerit appetitus mal' z p'uersus.
hō āt vt in pluribz p'uerit h'z ap
petitū respectu suū p'ius. q' vnusq's
q' nimis afficit ad seipm. Et iō p'e
nimia dilectōem z affectōez quā h'z

De bello iusto

Fo. lii

ad seipsum volūtas pueritur a fine debito. 2 per psequēs tales qui nou sapiūt nisi qd huius mudi. nesciūt pseruare mensurā rōnis penā talio/ nis inferendo. sed modicā iniuriā estimant magni ponderis. Iuxta il lud amor 2 odiū puertū illudiciū Quinimo talis inordinatus amor statim preat ptra offensores odiū potius q̄ simplice iram. Qdūz pō facit p se in malū alterius delectari. Ira autē p odiū cuiusdā iusti inq̄tū iratus reputat iuste ei rependendūz esse malū qui p̄us sibi iniuriā intū/ lit seu aliqd hmoi ordine rōnis non seruato Confirmat ppositio ex intū/ itū pmititue radicis de qua suboriri solent tales vindicatōnes. Regula em̄ est q̄ p̄mū in omī ordine est men sura 2 cā omniū alioz illius ordinis sicut p̄mus motus est causa aliozū motū. sed p̄mū mouens 2 origina le seminariū taliū dispositiōnū sunt ista bona ca duca 2 transitoria. cui/ modi s̄ diuitie. honores. volupta/ tes 2 p̄silia. que p̄hus vocat nono ethicoz circūpugnabilia. et propter quoz excessiū amorē hoies vocan tur phylanti. 2 fiunt iniusti. qz em̄ ef frenis p̄cupiscentia inordinate am/ bīe p̄dicata bona Cōtingit q̄ vnus aliū ne suo desiderio satisfaciat impe dit. quo dato fiunt machinatōes in restine mutuas vindictas procurā di. Itaqz si dicte vindictē ex tali con tagioso fonte ducant originem qui suā virtutem extendit in cetera sub/ sequentia existens curus 2 auriga omniū affectionū circa tales mudi amatores. qualiter p̄sumendūz est q̄ in suos expulsores iustam exerce/ ant vindictam. Premissa p̄siderās p̄hus ait. v. politice. q̄ licet virtuosi hateāt cām iustissimā p̄mouēdi se/ ditiones. tñ minime hoc faciunt. ali/ aut qui virtuosam vitāz nō curant

suscitant adinice turbatiōes trā/ mutando politias. Videt igit p̄o/ positio vera. igit 2c.

¶ Loipso bellū censetur in p̄o/ iustum q̄ non est recta inten/ tio bellantium

¶ Hec p̄positio est doctoris sc̄da sc̄de. questioe. xl. Qñ dī q̄ ad hoc q̄ bellū sit iustū requirit q̄ intentio bel lantūz sit recta. qua sc̄z intendit vel vt bonū p̄moueat. vel vt malū vire tur. vnde Aug⁹. in libro de verbis dñi apud veros dei cultores etiā illi bella patrati sunt. q̄ non cupiditare aut crudelitate geruntur. sed pacis studio vt mali coerceant 2 boni sub lenētur. Deinde adhuc subdit do/ cto 2 sc̄tis. potest autē p̄tingere etia 2 si sit legitima auctoritas in dicentis bellū 2 cā iusta. nihilomin⁹ p̄pter pra uā intentiōem bellū reddat illicitū. dī em̄ Aug⁹. in libro p̄tra Faustū Hocēdi cupiditas. vlcēdi crude/ litas. implacabilis anim⁹ feritas re bellādi. libido dñandi 2 silia. hec it̄ que in tellis iure culpant. Hui⁹ ac rō est. qz actus morales ab intenti/ one capiūt bonitatē qñqz. semp aut fiūt mali ex mala intentiōe. nā dare elemosynā p̄pter malā intentiōē est pctm. igit p̄o vera. Et hac p̄positi/ one deducit corollarie.

¶ Iuxta casum p̄libatū sefec p̄o/ pellentiū mutua pugna videt. potius vero noīe seditio q̄ iu/ stum bellū p̄sumenda

¶ Hec p̄o declarat. nā bellū nō est legitimū qñ intentio bellatū est p̄ uersa. dictoz aut intentiōem fore p̄ uersam ostēdi p̄summarie loquens do ex his q̄ p̄hus in politias deter/ minat. sane distinguendo nāqz dis uersas spēs politiaz. q̄dā eaz pō nit rectas. vbi p̄ncipātes aspiciunt

Tractat' mgrī Hērici Borzychū

Ad cōe bonū subditōz & totius cōis
tatis. quēadmodū legīt de regimie
romanoz suū iperūz vsq; ad totā
mūdi monarchiā dilātatiuz. Erem
cerere gētes & natōnes alliciebāt ad
subiectōem romanoz ex probitate
sue gūternatōis. de em Valer' ma
ximus q; rectores romanoz malue
rūt ēē paupes in diuīte regno. q; di
uites in paupere. & q; diu ex tali zelo
bonū cōe pferēbāt pprio bono. ipō
rū regnū in magna pace florens pri
nue pspērabat. Deū alias politiaz
spēs vocat trāsgressiōes corruptas
et viciōsas in q; pncipātes hātent
oculū ad bonū ppriū & pnatū in pre
iudiciū reipublice & cōitatis. & tales
sunt iniusti & iniuriātes. ac per hoc
suscitāt varias p mortēs. vel subdi
toz ptra seipos pncipātes inq̄tum
subditū nō āplius sustinent suā op
pressionē. vel ipi pncipātes inter se
iplos sibi muruas turbatōnes pcu
rant. dū sua inordinata desideria ne
queūt adinūcē pcordare. Hac q; p
pe de cā Tulli' sep' deplāgit roma
noz iurisdicōez corruisse. q; ad pnc
ipatū eoz aspirabāt nōnulli bonū
ppriū publico pferētes Inde fit q; ta
les guerre seu pugne intestine mere
ant vero titulo dici seditiōes inq̄tū
sunt inter pres multitudinis vni
cōitatis in iacturā boni cōis ex ior
dinata affectōe ad ppriū bonū estuā
te. pinde nllī q; vulgate expientie
audeat ptradidere pcedēdū erit tali
um belloz p mordia. pcessisse ex cor
rupta affectōe ad ppriū bonū & pua
tū pmodū. sed q; pmiū bellū ex vtra
q; p pugnatiū fuisse min' iustū. et
q; p pmi mouētis pndit p totū
motū q; quor tella postea nascāt ex
tali radice viciata sient illegitima. q;
uis tū ptime supuentiant alia & alia
deteriora istā amēra. cuiusmōi sunt
dāna. iūrie. & aliē offēse. q; vtrinq;

pcreāt inuidiā. irā. odiā. & filles furi
as ifernales mag; ac mag; mutuas
pugnaz iniustificātes. vñ Jacoby in
sua epla pfirmās supdicta ait. Vñ
tella & lites i vob. nōne ex cupiscē
tīs vris q; militāt in mēbris vestr.
cupiscētis & nō habetis. occiditis
et zelatis & nō potestis adipisci. li
tigat; & belligerat; & nō habet;.
Silt Boeti' p pūos loquēs ptra tales
litigiosos ait. Quoz. f. iprobōz & si
est nūerosus exercit' spemēd' tū est
qm nullo duce regit. s; errore tū te
mere ac pass; lymphāte raptat. q;
si qñ p nos acie instrūēs valētior in
cubuerit nra qdē dux copīā suaz in
arcē ptrahit. Illi vero circa diripien
das iuriles sarcinulas occupantur.
Arelto. etiaz. in. politice ait q; ppter
vilitates q; a cōib; & eis q; ex pncipa
tu hoies volūt ptime pncipari. Ita
q; ex his & filib; liq; hmoi discordit
as fundari sup viciōsuz fundamētū
vputa sup imoderatā cupiscētiāz
pugnabiliū bonoz. cuiusmōi s; bo
na terrena & transitoria. q; q; diuisa
nequeūt vniūscuiusq; feruētī deside
rio satisfacere. supest corderen' pmo
innasci aīoz dissentiōes. & demū ma
nuales pugnaz in lucē pdire. q; dī
ci seditiōes meruerūt. igit &.

¶ Ut bella mereant dici iusta ppō.
requit vt subsit iusta cā v.
v.

¶ Hec est ppō docto. scī vbi supra.
requirit inq̄t iusta cā vt illi q; impu
gnātur ppter aliquā culpā impu
gnatōem mereātur. vñ Aug' in l;
bro. lxxxiij. q̄stionum de iusta tella so
lent definiri q; vlciscūtur iniurias si
gens vel ciuitas plectenda est q; vel
vindicare neglexerit qd a suis iproz
te factū est. vel reddere qd p iniuriā
ablatū est. igit &. Juxta pdictaz
proposicionem cōcludi potest hec
septa proposicio

Quāq̃ sepe dicte expugna-
^{pro} ^{vi} tiones iustam habent cām ex
 parte ipsoꝝ patientiū. ipsoꝝ
 tamē pugna nō habet forma
 le iustū ex parte ipsoꝝ acti-
 ue pugnantium

Huius p̃p̃ōis p̃ma pars videt̃
 licet q̃ ex parte ipsoꝝ qui puniūtur
 subit legitima cā p̃z. Nā qualis sit
 animus respectu alicuius boni adi-
 piscendi. arguit̃ ex vijs z medijs ac-
 modis. p̃sequēdi. Cū igit̃ tales mū-
 di amatores nō vereātur turbatio-
 nes boni cōis nō strages hoīz. nō cō-
 menta p̃ncipioꝝ astutiarum. p̃stat
 apte q̃ tales p̃uati homines habeāt
 appetitū inordinatissimum ex p̃di-
 cto ad p̃demnādū ad mortis sup-
 plicii. z hoc q̃stus ad primā pugna
 Quā aut̃ p̃ma pugna p̃missa est. cūc
 malicia cōpleta est in exteriori foro.
 ita vt iusticia ipsa humana iustā q̃
 relā posset p̃ponere p̃tra tales homi-
 cidās z reipublice inimicos. z velut
 mēbra putrida refecare. z q̃ro plus
 res p̃mittūt̃ h̃mōi tumultuose pu-
 gne tāro magis accumulāt plures
 causas q̃b̃ conuinceretur tanq̃m dī-
 gni vt puniātur a iusta lege. igit̃ rē.
 Sēda p̃o ps declarat̃ vt pote q̃ nō
 sit formale iustuz ex p̃te ipsoꝝ actiue
 pugnantiū. Vñ fm̃ doctrinaz phi-
 in libro Ethicoꝝ. Aliqd̃ est iustum
 vel iniustum p̃ actiōis seu materialiter.
 Aliud ē iustū vel iniustū p̃ se z for-
 maliter. vt si aliq̃s acciperet alterius
 vas argenteū z crederet q̃ reporta-
 ret p̃p̃riū vas stanneū. talis p̃miste-
 ret iniustū materialit̃. nō aut̃ forma-
 liter. Cū p̃ rō est. q̃ act̃ morales cō-
 stituūt̃ in specie z formā suscipiūt̃ p̃
 ut volūtas p̃ se fert̃ z tendit ad ob-
 sectū. Quia igit̃ p̃memorati tubato-
 res nō incitant̃ zelo iusticie p̃seruan-

de sed affectione p̃p̃rii boni assequē-
 di. p̃ter eoz intentiones euenit q̃ illi
 quos puniūt̃ sint digni puniri. z q̃
 iusta cā subit̃ ex p̃te ipsoꝝ patientiū
 um. vt ipsi talibz penis subiacēat. cū
 ad hoc suas intentiones non diri-
 gunt ipsi punientes. sed vt iam dī-
 ctum est potius agitantur affectōe
 p̃uati boni obtinendi vel vindicte
 infligende. Huius p̃p̃ositionis sa-
 miliaria exempla occurrunt ex cas-
 nonica scriptura. Siquidem mira
 superni consilij dispensatione pera-
 gitur. vt hī quos deus suozum de-
 meritoꝝ iusta causa exigente vult
 puniri aliquem offendant p̃ter quez
 eis deus debitas penam infligit. q̃
 uis dei intentioni animus percuti-
 tis p̃formis nō sit. ita vt deus inte-
 dat culpā pena condigna corrigere.
 Ipse vero minister voluntatem dei
 exequens intendit p̃p̃rie concupi-
 scentie satisfacere. vnde Esaiē deci-
 mo dicitur. *Ue Assur. virga furo-
 ris mei et baculus ipse est. In ma-
 nu eorum mea indignatio ad gen-
 tem fallacē mittam eam. z p̃tra pos-
 pulū furoris mei mādabo illi vt au-
 ferat spolia z diuidat p̃cedam z po-
 nat illū in cōculcatōem q̃si lutū pla-
 tearū. Deū sequitur. Ipse aut̃ non sic
 arbitrabitur. z cor eius non estua-
 bit. sed ad p̃teredum erit cor eius. z
 ad interuentōem gentiū nō paucāz.*
 Similiter Pharo rex Egypti. vt habet̃
 q̃. Esdre. p̃. Dixit ad Josiam. supra
 Eufratem mihi telluz est. circa qd̃
 dicit̃ glosa quedam Eufrates fru-
 gifer interpretatur z fecit ista bona
 trāsitoria quoz ituitu ipse rex egypti
 scz p̃nceps hui⁹ seculi neq̃ puoca-
 bat̃ ad tellādū. Quāadmodū q̃ As-
 sur z rex egypti fuerūt p̃ter eoz itē-
 onē ministri dīne iusticie puniēdo il-
 los vbi ex p̃te patientiū suberat pene
 iusta cā. Neq̃ tamē ipsi laudantur.

Tractat' mgr'i Hērici Borychū

pariformiter expugnātes. seinuicem puniūt. ita q' ex preparticiūz ppter sua demerita possēt tellū iustificari. tñ talis recta intērio iusticie cōseruā de nimis elongata est ab eoz puer/ sa mente q' debellando se habent ad penā actiue. igit' rē.

ppō vij. Bellū inter aliquos iustum nō est censendū si careat auctoritate principis cuius mandato est gerendum

¶ Hec ppō est doctoris sc'i in loco sup memorato. Cui' duplicem assignat cām. Prima est. q' non p'inet ad puatā psonā tellū mouere. q' p' ius suū in iudicio superioris prosequi. Secda cā est. q' puocare multitudine qd' in bellis optet fieri non p'inet ad puatā psonā. Cū autē circa reipublice pmissa sit pncipibz. ad eos p'inet rempublicaz ciuitatis vel regni seu puincie sibi subdire tueri. & sicut licite defendūt eā materiali gladio ptra viciniōres turbatores dū malefactores puniūt. fm illud Apli ad Roma. xij. Nō sine eā gladiū portat. minister ē eī dei vindex in iraz ei qui male agit. Ita etiā gladio bellico ad eos p'inet rempublicā tueri ab exterioribz hostibz. Un' & pncipibz d' in psalmo. Eripite pauperē et egenū de manu peccatoris libera te. vñ Aug'. d' ptra Faustū. Ordo naturalis mortaliū paci accomodat. tus hoc poscit vt suscipiēdi belli auctoritas atq; p'siliū penes principes sit. igit' rē. Huic ppōni adiūgit talis collateralis ppositio

ppō vij.

¶ In foro p'scientie nō video modū preliūz cōpugnantium iuxta casuz prelibatū posse dici ex auctoritate iustum

¶ Hec ppō apparēt. q' auctoritas mouēdi tellū nō competit eis q' suū

ius possunt p'seq' in iudicio superioris. sed ciuitates qui intitulātur imperiales possunt recurrere ad iudiciū superioris. & p' p'sequēs irrequisito cōsensu habentis pncipis auctoritatem impialē. eis nō licet auctoritas mouendi ptra seinuicē tellū in testinū. Forſitan dicet q's q' h'mōi ciuitates fungūtur alia iusticia nō recognoscētes iusticiā superiorē. Hāc r'ſionē nō admittō vniuersaliter & absolute datā. Quis em' imperialis maiestas annuerit eis licentiā cōspondendi sp'eales ordinatōes que manifeste cedūt in fauorē sui boni cōis absq; alioz p'iudicio. q' tñ ex minore nō p' p'cludi qd' mai' est. hinc ē q' ex tali licētia pmissa v'l etiā p'cessa nō ē i'ferēdū q' eis p'cessa sit autētica p'as p'mittere talia q' s't boni cōis p'turbatiua. Si q's simplr ex sua qua fungūtur iusticia pcedat eis auctoritate seiplos v'l i'cedēdi. audiat Aug'. in libro contra Manicheum vbi exponit illud Mathei. xvi. Omnis q' accepit gladiū gladio peribit. I'le inq' accipit gladiū qui nulla sup'ori aut legitima potestate aut iurē re vel pcedente in sanguinē alicuius armatur. Cum igitur superior & legitima potestas neq; iubeat nec cōcedat tales fieri vindictas. quarūz pncipiū est cupiscētia p'prij boni nō videtur sustinēdum plūz h'mōi fore iustū. Huic p'cordat illd Apli ad Roma. xij. Omnis aia potestas tibi superioribz subdita sit. Cū igitur tales ciuitates particulas quasdam sibi vendicent imperialis auctoritas. nō licet eis ex p'prio spū summā iusticiam sibi vsurpare. Un' & p'sulendum esset parti expulſe vt partem aduersam conueniret iuridice coram pretorio imperiali. sibiq; discordia decisa post viam iuris seque retur via sacri. Præterea neq; in for

pro scientie videtur quod quicquid etiam principans in terris possit autorisare tales modos vicissendi seipos per bella intestina. Cum enim omnes preces humanae do sit processu si quod ordinar preces humanae dissensionum preces diuine illud in foro scientie est iniustum reputandum. Quia igitur tales vindicte procedunt ex inordinata affectione ad bonum proprium et cedunt in boni publici detrimentum concluditur quod dissensionem diuine voluntati excurt dono omnes preces in terris deriuat. Unde doctor sanctus hac ex causa determinat quod leges iniuste non obligant in foro scientie inquantum dissensionem a lege eterna preterit omni alteri legi vigore obligandi. Confirmat namque secundum doctorem sanctum finem doctrinam sanctorum finem. precepta domini pretena in finem domini in more spiritus obligant finem proportionem animi. videlicet homo spiritus sic paratus non resistere malo et se non defendere et cetera hominibus. quoniam ex opposito scandalum eueniret. Quis autem non videat quanta scandala emergant ex talibus vindictis. Quod occasiones hominum et pericula animarum. et sic de multis dispendijs reipublice et ceteris bonis. Unde vindicationes preterite faciunt directe scilicet in ciuitate auferendo unitatem et concordiam ciuili cum tamen dicat philosophus in phormio viij. ethico. quod legislatores plus student ad concordiam in ciuitate pretermandam quam circa iusticiam exequendam. Non igitur presumendum est quod aliqui autoritatis preces sit indulta ciuitatibus hominibus in humanas pugnas iustificandi. Nam secundum apostolum ij. ad cor. x. et. xij. preces dant in edificationem non autem in destructionem. Et secundum reglam iuris Qui pretere sibi data abutitur eam amittere meretur. Amplius autem dicit sanctus doctor quod multum do aliqua est libertas que potest facere legem. Sed Augustinus in primo de libero arbitrio dicit quod si populus sit bene moderatus et communis utilitatis diligentis

simus iustos recte lex fertur quia et si populo liceat sibi creare magistratus per quos respublica administratur. Porro si paulatim idem populus deprauatus habeat venale suffragium et regimen flagitiosius sceleratiusque promiscuetur. tunc adimitur tali populo preces dandi honores. Ex quibus Augustini verbis possunt duo elici. Primum est quod populo ad bonum commune bene affectato laudabiliter conceditur licentia instituendi tales leges que tunc dunt in fauorem boni communis. Sequitur quidam et quod si populus deprauetur quod iuste sibi auferatur talis potestas. Nulli igitur ciuitati imperiali competit potestas finem quas ciuibz liceat commune bonum subuertere inducendo diuisionem in ciuitate et mutuo seipos spoliando et similes pestes multiplicando. quales ex predictis pugnis sic crescere docet experientia. Adhuc autem ad idem arguitur per locum a maiori negatiue. Nam finem autores ex iure naturalis unicuique est concessa potestas preteruadi se in esse quantum potest. Unde ulterius contra actum inuadentem potestas defendendi se usque ad occisionem inualoris sibi est concessa. saltem his duabus conditionibus. Prima est. quod ipse defendens non utatur maiori violentia quam sit necessaria per suam defensionem. Nam accursus ordinatus ad finem non debet excedere proportionem sui finis. hinc est quod sanctus iura dicitur quod vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. Secunda est quod si inualores occidat seipsum defendendo quod referat actus occisionis ad bonum publicum et hec conditio accipitur ab Augustino in primo de lib. arbitrio ubi dicit. Quod apud diuinam providentiam liberi sunt qui pro his rebus quas contineri oportet humana cede polluti sunt eas autem res continendas dicit quas homines inuadunt

Tractat' mgrī Hērici Borythū

amittere possunt inter quas cōstat
esse vitā corpales. Si igitur acrua;
liter ptegenti priā vitā non conce
ditur largior prās nisi q se defendat
cū inculcata tutela. Et si aliter eua
dere nequeat q occidepo inuatores
q talē occasione non inferat mor' p
uara libidine sed intentiōe cōis bo
ni. Si pro qz ita est. Quis audeat
in foro conscie iustificare sepe dictas
pugnas tanq pcedētes ex insufficiē
ti z legitima auctoritate prāte. vbi
pars expellens impetit aduersaz p
tem ex animo p fabricato per vias et
astutias indifferēter qualescunq et
mouetur p uara libidine in euiden
tē boni publici dissipationē. In tali
um sane pugnaz p spirationibz veri
ficatur illud Quidq in pmo merita
mor. poetizantis de vltima z ferrea
etate. d duro est vltima ferro pro
nus irrupit vene peioris i euū Om
ne nephas fugere pudor verunqz si
desqz. In quoz subire locū fraudel
qz doloz Infidiez z vrs z amor lee
leratus habēdi. hec nimirū oia in se
pedict' pugnis frequentantur. dein
de aut si pri ciuitatis. cōtra prem al
sit iuridica prās se vlticēdi. Cur nō
singulo aderit talis prāis facultas
Cur nō licebit decēz ptra decē aut
mille ptra mille. z sic indifferēter si
ue in maiori nūero siue in minore. for
sitan dicet qz q medietas ciuitatis
quēcūq fuerit si pualuerit gerit vicē
totius ciuitat' ac p h ppetit sibi le
gitima prās. huic dicit illd Exod.
xxij. Non acquiescas iudicio pluri
minoz. legitur quoz. iij. Regū. xij.
q ppter ingratam responsionez ipsi
us Roboan decem tribus israel ab
eius regno recedentes elegerunt si
bi in regem Zeroboan Et quāuis
esset longe maior. tamen ex hoc non
habuerunt potestatem inducēdi di
uisionem ipsoz ab alijs. propter qd

redarguuntur Esai. viij. vbi d. p
eo q abiecit populus meus aquas
syloe que vadūt cū silentio z assum
psit magis Rasim z filium Rome
lie. propter qd ecce adducet dñs su
per eos aquas flumīs fortes z mul
tas regem Assyrioz z omnē gloriā
eius zc. Aquae syloe sunt iuxta He
rusalē quas dicuntur abieciisse rece
dētes a regno iuda assumēdo alios
reges Itaqz ex maiori pte non suffi
cienter trahitur argumentū aucto
ritatis seu potestatis studendi pacē
et concordie vnitatē. pcedit' faue
re non parum videtur illud Deut.
xvij. Si difficile et ambiguū apud
te iudiciūz esse perspexeris inter san
guinem z sanguinē causam z causaz
zc. sāt pprolixe vbi precipitur recur
rerz ad iudiciū supme prāis atqz ei
sub pena mortis obediendū. postre
mo autē si illicitū sit ablata repetere
contētiōse. etiaz corā legitimo iudi
ce. multominus pceditur licentia p
violētā armoz z sanguinis effusio
nem seinuicē spoliare. z hoc inter iūz
habitātes eundē ciuitatis. Est autē
licitigiosa repetitio prohibita ab ipso
saluatore vt pater Math. v. Et az
postolus reprehēdit q frater cū fra
tre ptenit in iudicio. z Jacobi. iij.
dicitur q vbi est zelus z contentio.
ibi est inconstancia z omne op' pra
uum Itaqz pensatis premis alijs
qz similibz nescio imaginari sepe di
ctas pugnas procedere fm veram
auctoritatem seu potestatem tanq ex
ea parte iustificadas igit zc. Huic
materie consequēter annecto nonā
ppositionē circa alias materiam eidē
facilē familiarem.

Quāuis in pluribus locis an
tiqua cōsuetudo quosdā mo
dos ducendi guerras appro

De bello iusto

Fo. lu

bet. non tamē in foro consciē
tie video ipsos autētizandos
aut iustificandos diuinitus.

¶ Ad huius positionis euidētiā
est aduertendū q̄ antiqua consue
tudo inoleuit p̄sertim in imperio q̄
p̄sentia diffidatōe dux contra ducē
vel comitē vel ecōuerfor sic de alijs
militaribus aut nobilibus aut ciui
tas contra ciuitatem vel contra p̄n
cipem aliquem et ecōuerso sibi inui
cem concitant guerras cōmittendo
bella et plurima damna suis sub di
tis inferendo. quatinus adopratas
facilē factionē perueniant arbitrāres
se ex talibus medijs licite suozū de
sideriorum exequutionem practica
re. put quod cotidiana tribulatio nīmī
um testatur per effectum. dicit ergo
propositio q̄ q̄uis antiqua consue
tudo talem practicā obseruauit z
q̄uis p̄missa diffidatōe repuren
tur apud mundum tales guerre fie
ri iusto titulo. attamen apud forum
conscientie et leges diuinā dirigē
tem hanc transitoriam vitā ad vi
tam futuram eternam nescio autē
risare tales modos guerraudi. put
cōmuniter exercentur. Nec igitur
propositio potest ostendi ex his que
sequuntur. Et p̄mo quidem non
admitto allegatōem qua posset di
ci q̄ cōmuniter talis practica obser
uatur. Nam lata z spaciōsa est via
vicioz. et multi sunt qui intrans per
eam. Sed p̄angusta porta z arcta
via que ducit ad vitā z pauci sunt q̄
inueniunt eam Unde dicit Barth.
septimo. hac igitur de causa. dictam
nolo admittēre allegatōem qua
repulla. ¶ Arguitur ad positionē
ex ordine potestatum Nam s̄m do
ctores tam theologie q̄ vniuersi iur

ris. Qui subdiēus est superiori p̄o
testati non potest absq̄ consensu ta
lis superioris potestatis indicere bel
lum. Alioquin ferit illum illa senten
tia saluatoris Barthel vice simose
xro Om̄is qui gladio percutit gla
dio peribit. Quoniā autēz dñi aut
ciuitates sub imperio subdātur p̄o
testati imperiali cōcitare guerras in
consulta eius auctoritate nō possunt
loquēdo de tali posse quo apud do
minos iuristas dicit. hoc possumus
q̄d iuste possumus. Videtur mihi
q̄ aliquis potest sic obijcere q̄ videli
cet consensus imperialis auctoritas
p̄sumitur interpretariue haberi cuz
ipse talem consuetudinem non igno
rans non contradicat. et p̄sertim
cum propter suam nimiam distāciā
facilis ad eum non p̄z recursus hec
instantia non meretur militare. Cur
ita Nam sicut leges humane neque
unt prohibere omnia que sunt cons
tra virtutem. sed multa dissimulāe
q̄uis non approbant. pari ratione
imperialis potestas plura dissimu
lat que emendare non valer. Et q̄
uis longinqua distantia auctoritatis
impialis possit adduci p̄ iustificati
one defendendi suam terram cōtra
hostes inuadentes. tamen iustifica
re non videtur inuafores p̄p̄o mo
tu procedentes. ¶ Ad hec dicunt
iurispiti q̄ auctoritas seu potestas in
dicendi bellum competit et qui non
habet superiorem cuiusmodi est im
perator vel rex. Alijs cōperit sequi
dario ex p̄cepto vel commissione
superioris auctoritatis. Offeritur
igitur nobis consideratio differēz
graduuz in latitudine potestatum
Prima enim simpliciter z suprema
potestas est in deo a quo omnis po
testas in terris exoritur. vt dicitur
Ad Ro. xij. Et q̄ in ordine p̄tati

Tractat' m'gri H'rici Goxythū

pras posterior non recte procedit si exorbitet a priori prae a qua suam vim psequitur. hinc est q si prās imperialis psumat alijs imp'iri seu cōmunicare vires sue auctoritatis in p iudiciuz finis ppter quē prāes sunt institutae. talis cōmunicatio in foro conscientie est iniusta nec vltus talis prāis exerceat p'm bonā p'scientiam. Non autem videtur expediens q imperator ades laxet frenū sue prāis q vnusquisqz particularis princeps aut cōmunitas possit opinari ius suum statim via sacri psequi absqz preiua iuris decisione. dicit em Si chee. vii. princeps postulat et iudex est in reddēdo. Et p' h's p'mo rethorice dicit q paucissima sunt cōmittēda iudicio eo q sepius ex passione minus eque iudicant. sed omnia p'm leges debent iudicari. Sequit' igit q non est rōnabile q quilibet in p'pria causa habeat prāem impiales pretenfas iniurias vltiscendi. Non igitur estimandū q impator licētia uerit omēs illos q guerras suas vlticāt. Et esto q veller cōcedere. tamē talia vltus nō satis asscurat p'sciaz deum timentis. Amplius autem princeps nō pōt aliquē de suis subditis impetere p viā belli qdū subdit' offert se stare iuri. Igit' neqz pōt mouere bellū p nō subditū incōsul'to iure cui vtroqz subdit'. Ita q nec impator z rex videant' adinuicē pōse guerras ducere indiscussio iure apud sup'iores auctoritates. s. papalē cui p'm quēdāz modū ppetit vti vtroqz gladio vt scribit Bern. ad Eugeniū. Cuius d'z Qdūqz ligaueris sup' terrā erit ligatū z in celis. et qdūqz solueris zc. Vbi Job qui erat maior inter oēs orietales de se ipso ad altorū informacionē scribit q nō p'cepit subire iudiciū cū suo suo et ancilla sua cū disceptatē aduer-

sus eū vt habet Job. xxi. et Deutero. xx. dicit populo dñs p' Dōsen q prius offerant pacē ciuitatibz que non erāt de h'is vrbibus quas accepiuri erāt in possessionē. Non igit statim attendēda est via violentie p manū armatā. pcedēdo ad tāta mala suscitāda sicut videm' p guerras euenire. Sine p declaratione p'mis sor. et subsequentiū nō est inutile cōmemorare. sancti Bernardi doctos r'sqz sancti determinatiōes. Unde Bern. i. quarro ad Eugeniū scribit in hūc modū. Qui gladiū inquit tuū materiale negat. nō satis videt mihi attendere verbūz dñi dicentis sic. Conuertere gladiū tuū in vaginā tuus igit z ipse tuo forsitan nūc et si manu tua non sit euaginandus. Alioquin si nullo mō ad te prineret Apostolis dicentibz. Ecce duo gladij hic sunt. Non rūdissē dñs. satis est. sed nimis est. vtroqz igitur est ecclesie spūalis scz z materialis sed is quidē p ecclesia Ille vero z ab ecclesia si est expetēdus. Ille sacerdotis is militis manu sed sane ad nūc sacerdotis z iussū impatoris Doctor sanctus quoqz sup' capitulo tredecimo eplē ad Romanos cōcordās illas duas auctoritates prima fronte repugnātes. Quāz prima ponitur in pallegato caplo. Et d' q nō est prās nisi a dō Scda ponit Osee viij. Ipsi regnauerūt z nō ex me. pncipes extiterūt z nō cognoui. has inquam auctoritates p'cordās d' q p'prate pncipadi p'igrit loq. Unomō p'm seipam. et sic oīs prās bona est z nō est prās nisi a deo. Alio mō p'igrit loq de prāe q'ntuz ad modū acq' redi vlt' vlti. z sic q'ntuz ē a dō vide licet qñ d's eā acq'rit p'm ordinē d'nt' nitus institutum et ea vltitur p'm p'cepta diuine iusticie vt ei posset comperere illud Proverbiorum octauo

De bello iusto

Fo. lvi

Per me reges regnāt & legum p̄dicto
res iusta decernūt. per me p̄ncipes
impant & potētes decernunt. Quis
autē nō est p̄tās a deo q̄n scilicet p̄
uēniūt p̄ vias iniquas ad obtinen
dū p̄tēz dñandi. vel q̄n nō vtiūtur
ip̄a p̄tēte s̄m p̄cepta diuine iusticie.
s̄m illud p̄s. Astiterūt reges terre &
p̄ncipes p̄uenerūt in vnū aduersus
dñm & aduersus xpm ei⁹. Ex quib⁹
p̄bis p̄t elici q̄ oīs p̄tās descendit a
deo q̄ excellēt⁹ & p̄ cōsequēs p̄ p̄us
cōitāt xpi vicario. & per eū diffundit
ad p̄ximos p̄ncipātes. & sic de in
ceps. Et q̄ q̄to vnūq̄q̄ plus di
uidit seu dispergit. tanto eius p̄tus
mag⁹ ac mag⁹ attenuat & diminui
tur. q̄ etiā s̄m Dionysii. hec est lex
diuine sapiētie vt inferiora p̄ media
reducant ad supiora. Cōcludēdum
videt q̄ neq̄ impator & rex francoꝝ
p̄nt p̄tra seinuicē nec p̄tra alios in
dicere bellū nō p̄oblata via iuris. lo
quēdo s̄m for⁹ p̄scientie. Rursus q̄
aliq̄ posteriores p̄ncipātes seu cōtra
tes. aut nō tantū h̄nt p̄tēz quātā
p̄tendūt. aut nō eā p̄uertūt ad debi
tū vsum in quē legitime p̄uerti de
berent. Juxta illud in de forib⁹ Ber
nhardi de militib⁹ secularib⁹. Nichil
aliud inter vos bella mouet licetq̄
succat. nisi aut irratiōnalis iracūdie
motus. aut inanis glorie appetitus
aut terrene qualiscūq̄ possessionis
cupiditas. p̄pter q̄d subdit talib⁹ cer
te ex causis neq̄ occidere neq̄ occū
dere tutū est. verū q̄ s̄m p̄m nono
Ethi. In reb⁹ humanis vix aliqua
p̄nt ita vltter determinari. q̄n inter
vum moderatōem desiderāt. forsitā
talis casus p̄tingit occurrere q̄ si su
prema autoritas p̄ncipaliter assiste
ret. sponte p̄cederet vias facti. Non
nulli em̄ q̄ vel ex militia aut armige
ris se iactant originē traxisse. muni
unt aliq̄d fortaliciū a quo exeantes

spoliant mercatores vel fere in diffi
renter. vel alicuius patrie seu ciuita
tis. quos nisi falloꝝ a raptorib⁹ dis
cernere nescio s̄m autor⁹ determina
tas sententias. vñ p̄tra tales obla
ta tñ via iuris nō video aliter q̄ cō
tra raptores aut p̄dones seu quoscūq̄
q̄ s̄iles malefactores fore p̄cedēdū.
ita q̄ via facti p̄tra tales meret de
noiari potius exequutio iusticie & iur
isdictionis defensio q̄ tellū. P̄tere
rea q̄ sicut cum moderamine incul
pate tutele. p̄t q̄s p̄p̄tā vitam defen
dere. ita & res suas. vie autē & strate
viātiū de iure naturali debent eē cō
munes. Si q̄s veller p̄cludere ta
les vias & transitus cōes seu itinera
regalia p̄ q̄ sit inductio & educatio ne
cessarioꝝ de loco ad locū nō auderē
improbare q̄n p̄tra vias occupato
res rēnuentes cōsentire iuri oblato
posset currere via facti autoritate &
fauore boni cōis patrie aut ciuitat⁹.
Et his igit & s̄ilib⁹ saltem occasio ex
trahit ingeniosis circa materiā sub
iectā suā subtilē speculationē atten
tius maturandī

In bello iusto iuxta mensu
rā illati damni p̄cedit victori p̄p̄. &
bus posse sua recuperare. om
nibus que ad damni forū per
tinent computatis.

Hec p̄positio est cōis sentētia
doctorū in iure. put in summa Jo⁹
hānis deducit. Luitus etiā rō est. q̄
iusticia in quadā equalitate p̄sistit.
cū igit tellū iustū assumit tanq̄ orga
nū iusticie. patz q̄ vsq̄ ad equā cōs
pensatōem p̄cedentis lesionis liceat
at iuste bellātib⁹ p̄cedere. Signan
ter autē d̄t oib⁹ q̄ ad dāni forū perti
nent. nam sub noīe damni nedū cōs
putant res p̄uinitus ablata. s̄ etiā
iniurie. labores. pericula & q̄cuq̄

Tractat' mgrī Hērici. Gorythū

interesse. vñ Aresto. v. Ethic. Et q
nomen lucri z dāni extendit ad oia
q hnt rōne boni eligibil' z mali odi/
bilis. sicut pēssus dē dānū sustinu
isse. ille autē q iniuriā iro gaurit dē lu
cri rōne habere. Itaqz talibz hincin
de ppenlatis. debz constitui iusticie
equalitas p bellū iustū. g. zc. In/
tra hanc ppōnem dictā ponit

ppō. xi. ¶ Partibz iuxta casum pposi/
tum pira inuicē pcertantibus
nō ē psumendū. ipsos victores
iuxta pmissam iusticie mēsurā
dumtaxat recuperare illatz
eis damnum

¶ Hec ppō facilliter pē declarari q/
rūdā ante plibatoz reminiscēdo. di
ctū est em q hoies ppter inordinatū
amorē ad seipos in ppijs sunt pui
iudices Quotidiana em testat expe
rientia qntū discrepāt corā iudicibz
partes p tendentes. dū hīs videtur
passa dāna fore magnipedēda Ali/
is pō videt ecōtra. vñ z pū vitupe
ratā ppheta Michea eūdē esse pñ
cipē q postulat z sit iudex in reddē/
do. Nō g est psumendū dictā iusti
cie regulā obseruari. Preterea in ses
pe memorat certaminibz ps rōna
lis sopit atqz ligat. sed ps sensualis
q rōnī aduersat regnat z leges con/
dit. q fm pñm. iij. politice sp reputa
re debet iniuste Un tales hoies fm
carnē ambulāt. de qbz ad Ro. viij.
Et apls. Qui in carne sunt deo pla
cere nō pñt. nā lex fomitis inimica ē
deo z legi dei subiecta ēē nō pē Nō g
stādū ē in eoz apparētia in pā z eq
suoꝝ dānoꝝ recuperatōe. qz videm⁹
sicire suoꝝ aduersarioꝝ totales extis
matōem. igit ppō vera

ppō. xij. ¶ Aduersarioꝝ anpositas in/
stantias dissoluere exphabit⁹
memoriē retētis nō ē difficile

¶ Hāc ppōne ēē veram declaratur
hmoi instācias summariē pmemorā
rādo. Sane nō ē vez qd tāgit in p/
ma rōne. q in talisqz pugna custo/
diāt p ditōes iusti belli. Nō em pñs
mendū est q in rētio sic bellatū sit re
cta. vt pz ex qrtā ppōne. nā radix ar
boris est amor pūati boni psequēdi
ex q neqz pcedere fruct⁹ pmedabit.
Necqz ipi expulsores mouetur ppter
cām iustā formalt loquēdo de iusto
vt pz ex sexta ppōne. sicut neqz ad/
uersari⁹ noster diabol⁹ mouet zelo
iusticie cruciādo pētores. qz iustū ē
cruciatū ei⁹ sustinere. Sz nec legitimi
ma auctoritas eis dinoscit pcessa. vs
apparet ex tact⁹ diffuse in octaua. pz
positōe. Quis em posset admitti q
tales libere cōitares possent gaudē/
re auctoritate alte iusticie in hīs que
tēdūt euidenter in salutē tot⁹ boni
cōis. sec⁹ tñ est gladium auctoritatis
vsurpare in ipi⁹ boni publici iactus/
rā ac detrimentū. Silt neqz militas
scdā obiecto. pcesso nāqz put verus
est q in pñe seditōis pperatōne le
sa erat publica iusticia. nō tñ ē indif
ferēter cuiuslibet neqz fm quemlibet
modū hmoi lesione vindicare Qui⁹
rō ex regla diuini Dionysij assigna
tur dicētis q bonū ē ex integro. ma
luz pō ex singulis defectibz. Aresto.
etiā. ij. ethic. pmemorās Pythagoriz
cū dictū. posuit q maluz est infinitū.
bonū pō finitū. qd ē dictū. q si aliqd
debeat tene fieri necē est fm determi
natū modū tā materie qz oim circū
stantiaz pcedere. Sz aliqd sit male
indifferēter ex cuiuslibet circūstantiaz
obmissione. quēadmoduz rē fierē
mortis. q hoim mortū adiudicatū
occideret absqz sibi data auctoritate
et in foro pscientie peccaret si moue
ret vindicādi se libidine. plurima sē
requisita trāsgredi in talibz pcertatio
nibz liqet ex antea deductis. Proin⁹

De bello iusto

Fo. lvi

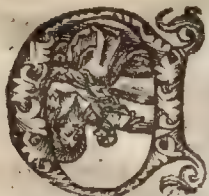
de nō p̄ducit qđ adducit in tertia
iusticia qua cāgit q̄ licet vim vi re/
pellere nedū quo ad vitē inuatores.
sed etiā p̄tra bonoz violētos occu/
patores. Vbi aduertēdū q̄ aliter lo/
quit lex humana. z aliter lex diuina
¶ Quippe lex humana nō punit oīa
q̄ etiā plerūq̄ loq̄tur ac si q̄dam ap/
probarer. q̄ tñ solū p̄mittit euz neq̄/
at oīa punire. Sed lex dñi immacula
ta p̄fundius extendit. nec aliqd̄ res/
linq̄t inordinatū. p̄pter qđ nō sp̄ ad/
mittit repellere vim vi. q̄nimo dicit
Vbi vindictā z ego retribuā. Et
dñs in euangelio ait q̄ ei dandū est
pallū q̄ abstulit tunicā z vult pren/
dere in iudicio. z apls inuigil frāz
dem fore sustinēdā. z sic de q̄multis
alijs. q̄ obligāt nōn tūq̄ tanq̄ p̄ce/
pta. videlz qñ ex nō obseruātia raz
enomia mala emergerēt sicut eue/
niret. testat experientia. pari em̄ causa
dñs noluit eradicare yzania ne tri/
ticum deuastaret Vñ ex eodē funda/
mēto respōdet ad quartā obiectōez
qua dī. Si nō liceat p̄noīata vindi/
cta. q̄s igit punit p̄mōs iniuriatos
res. Rūdeo nō esse mirādū si q̄daz
male acta p̄maneāt inulta in hac vi/
ta. qđ qđē figuratū legit in Dauid
et Salomone. Dauid nāq̄ cū mo/
reret punitōem duoz mortis reoz
scz Jacob z Semei remisit ad Sa/
lomone et in regno successorē. vt ha/
bet. iij. Reg. ij. in sinuās multa h̄ in/
punita esse referēda iudicio summi
salomonis in die nouissimo. quē ad/
modū etiā aliorū p̄as semp ad plu/
ra se extendit. quin nimirū nō ē pos/
sibile aliter rectificari oīa p̄ regulaz
iusticie. si nō vltimū iudicij p̄torium
expectaret. qñō em̄ alicui eq̄pararet
amissio oculi. aut amputatio man⁹
p̄ emēdā pecuniariā solitaz taxari p̄
iusticiā humanā. potius em̄ q̄s de/
beret p̄eligere oculū q̄ monte aureū.

Iusticia igit humana limitādo dī/
uinā put p̄t p̄pinquas multa trans/
mittit sup̄mo iusticiario cui⁹ senten/
tia oīa adequabit. Quis tñ alia pra/
ctica sup̄est p̄sequēdi illas lesiōes
recurrendo scilz ad p̄tēs sup̄iores
quib⁹ si obtēperāt inutilis est prima
via sacri. sin autē eo ip̄o expugnare
h̄mōi iniuriatores fm̄ iussuz sup̄io/
ris autoritatis esset sententiā legiti/
mi iudicis demādere executioni.
Quintā p̄o rōnem ēē insufficientēz
p̄stat ex dictis diffusius in nona p̄/
positōe. Ad sextā z vltimā rīderi p̄t
q̄ tota multitudo alicuius cōitatis
licer esset sup̄ioris autoritatis q̄s su/
us adequat⁹ gubernator. tñ nō quo/
liter p̄ncipāte est sup̄ior. z ob h̄ p̄clu/
dit as nō puenire sup̄me autoritatē
p̄tātē. Et p̄erea supra oēm p̄tātem
in terris orthodoxa fides p̄fiteat sup̄/
mā simplr p̄tātem regnare in celestē
bus. q̄ tales dissentōes detestando
iuste p̄missis antea ex causis p̄denti/
nat cupiēs mentē eterni atq̄ incom/
mutabilis boni capacē. nō illaq̄rāt
inordinato amore bonoz terrenoz
q̄ p̄stringūt alas diuini animi. ne li/
tero volatu ascendere possit ad verā
bona sempiterna. q̄ nobis largiri dī
gnet q̄ regnat trinus z vnus de⁹ in
secula seculoz Amen

¶ Explicit tractatus de iusto bel/
lo magistri Henrici de Gorychum
in quo p̄trouersias impacabiles in
republica emergentes cōcordat aut
saltem quid a p̄scientiosis personis
omni semoto scrupulo tenendūz sit
magistrali resoluōe determinat

Tractat' m^{gri} Henrici. Borychū

¶ Tractatus m^{gri} Henrici
de Borychū. p^{ri}ncipes breue p^{ri}ncipiū
in quodā casu de iure decimarū

Decimus

emergit talis
Monasteriū
quoddam ca
nonicorū regu
lariūm citra

paucos dies est in quodā loco edifi
catum ad quē se exp^{re}dit ius decimā
di minuta aīalia. v^{ir}puta oues por
cos anseres apes &c. Pertinet autē
ius illud ad quoddā capitulū rōne
cuiusdāz parrochialis ecclie ipsius
capituli collegio incorporare. Itaqz
ipsi canonici requirūt ius antiquus
eis debitū ex parte h^umōi decimarū
Econtra respoudent ipi relegiosi q
tam de iure p^{ri}muni q scripto debēt
esse literi ab h^umōi decimarū solutōe
Querit igit in quā partē debeat ye
ritas declinare in hac controuersia
Quāuis autē materia de decimis
sit p^{er}sideratōis satis spaciōse. inten
do tū me artare ad ea tū que ad p^{ri}
sentē casum discutiendū sunt requi
sita. & qd mihi videt verissē p^{ro}babili
ter p^{ro}feram. meliori iudicio semp sal
uo. cui me semp paratus sum sub
mittere ¶ Primo igit p^{re}mitenda
sunt qdā pambula. Sequūdo sub
iungende aliquē p^{ro}pōnes. Primum
igit pambulū est. q p^{re}ceptū de soluti
one decimarū partim est morale et
partim positiuū. est enī partim mo
rale quasi inditūz naturali rōni. q
enī eis q diuino cultui ministrāt ad
salutē populi totius. etiā econuerso
populus necessaria vict^u ministrat
rō naturalis dicat. sicut & his q cō
muni vtilitati inuigilāt. sicut p^{ri}ncipi
bus & alijs h^umōi stipendia vict^u de

lentur a populo. p^{ro}pter hoc Bath.
decimo ait saluator. Dignus ē ope
rarius mercede sua Et p^{ro}. ad Cor.
nono. naturalē radicē solutiōis deci
marū tangens dicit. si nos vobis
spūalia seminamus nō magnūz ē si
nos vestra carnalia metamus. Par
tīm autē ē positiuūz habens robur ex
institutiōe diuina in antiqua lege. v
delicet q^{ui}ntum ad determinationem
decime partis. & nunc in testamento
nouo ex institutiōe ecclie que eādem
partē determinauit. ¶ Sequūduz
pambulū est q decimarū triplex dif
ferentia p^{ro} assignari Nā quedā deci
me sunt pure prediales. vt vinū bla
dum. fructus arborū. & h^umōi. Que
dam sunt pure & simpl^{er} p^{ro}sonales. si
cut que dantur de negociatōe. artifi
cio. militie suba. venatōe. & silibus
Quedā possunt dici mixte. qz part
cipāt aliqd ex vtriusq^{ue} p^{ro}missis. sicut
decime puenientes ex aīalibz cuius
modi sunt boues. oues. porci. an
seres. &c. qz pascūtur ex predijs & in
digent custodia hominū. q hominū
labores & diligentiaz requirit. alio
quin ad pfectōem nō puenirent.

¶ Licet laici teneantur solue
re suis ecclesijs parrochialibz p^{ro}pō.
decimas partiales. ad illarūz p^{ro}ma.
tū solutiōem nō tenent de iure
naturali religiosi regulares

¶ Huius p^{ro}positiōis p^{ri}ma p^{ro} est
de mente doctoris sancti qui eaz sic
pbat. nā de vnaquaqz re p^{ri}ncipue est
iudicandū p^{ro} eius radicē. radix au
tem solutiōis decimarū est debitum
quo seminātibz spūalia debent car
nalia. Omia autē quecūqz hō possit
der sub carnalibz p^{ri}ncipiū. Vbi p^{ro}du
dit q laici tenentur suis parrochijs
decimare acquisita p^{ro} acc^u p^{ro}sonales
vt ex mercatōe. vel artificio. seu ad

*Ubi p^{ro}du
dit q laici tenentur
suis parrochijs
decimare acquisita
p^{ro} acc^u p^{ro}sonales
vt ex mercatōe. vel
artificio. seu ad*

De superstitionibus

Fol. 116

pmittendū ē tāq̃ p̃ncipiū sequētū.
ex b̃ri Aug⁹. pp. de ciuitate dei Et
doctoris sci in 2^a q̃stionib⁹. xcv.
xcvi. et. xcvij. hoies pctm̃ p̃mittunt
quicqd̃ agūt demonū auxilio vlcō
silio p̃ aliq̃ pacta cū eis intra tacita
vel ep̃p̃sa. h̃ aut̃ p̃tingit q̃necūq̃
hoies in suis op̃atōib⁹ ex falsa e
vana op̃intione ad aliqd̃ redūt. fal
sa p̃o et vana ē ois op̃inio qua q̃s
ex aliqb⁹ medijs nitit̃ obrinere aliz
q̃d̃ effectū q̃ ex eis nō ē nat⁹. pueni
re. p̃bi gratia. aliq̃s iturus ad pu
gnā stās in buio. et p̃siderās mori
seu volatū auiū et gamē aut quos
cūq̃ gestus eaz p̃t ex eis p̃ictura/
re sup̃ dispositōe futuri actis q̃ ad
serenitatē vel pluuiā trāquillitatem
seu tēpestare. **N**ā cop̃a bzuronum
aialū subiacet dispositiōi corp̃oz
celestiū. et ideo nihil p̃hiter aliquas
eoz op̃atōes esse quorūdā futuro
rū signa. inq̃stū p̃formāt instinctu
celesti. et sic q̃n cornicula frequenter
croatāt ē argumētū future pluuię.
Si dicto mō stans. estimer ex si
gnis auiū potius p̃ vnā viam sibi
ambulādū q̃ p̃ aliā. vel q̃ pugnā
do obtinebit victoriā. talis op̃inio
falsa ē et vana. q̃ extēdit morē et vo
ces auiū ad ea que nullo ad ip̃as
aues p̃tiner. et q̃rit cognitiōem p̃ me
diū p̃ q̃d̃ hateri nō p̃t. **A**c p̃ hoc de
mones p̃ter p̃tentiōē hois se oculi
te ingerūt ad cooperādū et et p̃trahit
q̃dā pactū occultū hois cū demo
ne. vel si q̃s scribat cedulā istis nos
tis. et mittat eā sciēt̃ legere dictam
scripturā. p̃t ip̃e scribere ex h̃ hūc effe
ctū p̃sed. vel alteri mēte suā manife
ster. **S**i p̃t p̃ aliquā cedulā insignitā
noib⁹ ignoz. et p̃ characterē f̃silot
credat aim̃ aliaū p̃allucere i sui amo
re. tal op̃inio ē falsa et frivola. et p̃ce
dit. nam op̃inē licētia ē iniscendi. ac p̃
h̃ sit actio illicita et suspiciosa. pari

mō l' nautevolētī p'āssire mare ad
uertere ad dispōne celi. vt p'colerēt
sup dispōne maris q' ad m'āq'illatē
v' tēp'atē. **¶** Si ceteris parib' p'
v' eligat v'nā hōrā v' die q' aliam
Aur l' velit ex p'missis signis p'du
dere aliq' fortūniū ex occur'u aliq'
rū hōim sup mare vult eo ipso aliq'
qd p'ced p' media ex q'b' p'ced nō p't
ac p' h' illiari t'redit. sic fig' vt demo
nes se imiscat z sic h' supsticiōsus
z cū. **Rō** at p'dictorū ē. q' aduersas
nō n'p' diabol' itēdit icessant p'dictio
nē hōim. z sic studet iducere in erro
res saluti g'nis hūani nociuos q'n'
cūq' sibi p'mittit. hec at p'missio sibi
p'cedit ex demerito ei' q' vanis z il
liari seu falsis iussit z supsticiōsis
vacat ad p'iuola se p'uerendo. quē
admodū frigidū i expleis p'missis z
silib' **¶** Quo tūc p'ncipali p'misso m'
dēdū ē casib' oblat' p' aliq's p'pōs.

¶ Ercisi die purificatiois bñi mōp
dicti i die Agathe vñ pagunē
missaz solēnia inscribere hec
sba. Hētēscām spōtaneam
ac pñtēdere pseq̃ liberatōes
incēdij habēdo solā fiduciam
ad dei honorē z btē Agathe.
et ex eorū pietate auxiliū expe
ctando. non videtur illicitum
neq; superstitiosum.

¶ Hec p̄p̄ p̄ Nā diuina bonitas
volēs sc̄os suos tāq̄ charissimos
amicos i honore h̄i. distribuit eis
diuersa dona ad diuersos effect⁹ i
subuētiōe p̄ra varias nēcessitates
hoīb occurrētes. q̄nt⁹ et talib⁹ ani
mus allicit⁹ ad suoz sanctoz yne
ratōem. Sic em̄ legi⁹ q̄ de⁹ frequē
ter operatur diuersa miracula ar
careliquis sanctoz. ⁊ in eoz ap
paritionibus. Nec derogat pietati

Contingent
Ind. Ind.

quis nam per dat
vult nunc
fugit

26 August

မှတ်. ၁

Cap 2nd pt 2e Vte gtmach
p-rt 2e dms pto 1m²

De iure decimarū

ffo. lviij

nocatōe. vñ dñr Aug⁹. d milicia de
negociatōez de amficio redde deci
mas. Sequida pō ps deducit ex
eadē radice. qz obligatio soluendi
decimas ex h pcedit qz seminātib⁹
spūalia hoies refūder dñt carnalia
qz pñario sensu ab ill nō dñt cura
ti prochiales exigere psonales deci
mas qd⁹ n semināt spūalia. Nō āt
ifluūt spūalia sacerdotib⁹ religiosi
regularib⁹. neqz ei dispēlant eis sa
crāmēta aut doctriā spūalem qñi
mo religiosi sacerdotes poti⁹ ifluūt
curas cū sint emūcioris status et
grad⁹ i ecclia. vt idē doctor scñs in
2⁹ 2⁹. Inferior āt nō ē ifluere supe
riori s cōuerso. iuxta illā Diony.
maximā qz h in oib⁹ hz ordo dine
sapie. vt iferiora reducat ad supio
ra p media. igit i cur signū. Abraā
dedit Melchisedech tanqz superi
ori qui eū benedixit.

¶ Predicti religiosi nō obli
gati ex autoritate ecclie ecclie/
suis prochia lib⁹ psonales de
cimas de suis reb⁹ soluere

¶ Nec pō ē de itētoe doctor scñi
vbi sup dñt ei q ecclia fūdauit dñer
minatōem solutōis decimar sup
illā radice qz seminātib⁹ spūalia de
bēt carnalia. cū q pastores curati n
semināt dericis regularib⁹ spūalia
put pz ex p⁹ pōe. pz q pmemorati
religiosi n tenēt dare decimas pso
nales ex institutōe ecclie. Preterea
istd idē vult Decretū. vt s. q. j. et
moderū doctores iuriscanonic vt
late dclarat i summa Joānis. g. 2⁹.

¶ Prenoiatos religiosos oi
no exēptos fore ab iparū mi
nutaz decimar solutōe nō vi
dēt mibi equū aut rōnabile.

¶ Nec pō apparet ex regula deuo
tissimi Bernardi. Nā illd qd ē insti

tutū pñt charitatem nō dñ militare
pñt charitatē. Cōstat dñctas de
cimas fore pñm pñdiales ex his pre
dñs ad q ius recipiēdi decimas di
cti capli se extēdebat pñtqz monas
steriū dictoz religiosoz ibidē pñtqz
tuerūt. vñ nunc dicto caplo subtra
here decimas pñt ei debitas vidēt
pñt iusticiā 2 p pñs pñt charitas
tē. neqz palliari pñt aliq indulta se
dis aplice. nā talia sp itelligi debēt
saluo iure alieno. nō ei pñtqz illi
monasterio ēē imune pñt ipm dis
ctū caplm ex aliq rōnabili cā. et sic
fm pñciam nō dēterēt dicti religio
si aliqū nouitatē attēptare i pñdi
ciū iuriū olim ipi caplo debitozūm
Cōfirmat dicta pñt ex alteri⁹ cau
se pñd eratōe Ponam⁹ ei q pñperi
tal bōe fortune dicto mōasterio ar
rideat. ita vt dilatat eoz possessiōes
i pñdñs q p laicos ārea occupabāt. 2
qz ipi religiosi pñt p se 2 pñrios faz
militares tā pñrios qā donatos
multa ex illis pñdñs occupare per
hñmōi aialia qz soluere decimas se
asserūt nō debere. Sedq p⁹ q ipm
caplm amittit decimas pñdiales si
qz in illis pñhabuit. Sedq sequūdo
q qz ārea hñmōi pñdia possidebāt p
hoies seculares q i dñct pñdñs nutri
ebāt hñmōi aialia qz decimas red
dere reuolunt ipi religiosi. Sedq in
quā q pñt vñ dictū caplm sustē
tabat nō mediocrit diminueret qd
cederet in dñnū enorme ipoz cano
nicoz. h āt fieri ēē phibitū. pñdñt
decernūt doctores iuris canonici.
igitur pñt vera.

¶ Si pñtes pñdētes velint in pñt
ri et rōni acq̄scere viā mediā
amicabil cōpōnis nō erit dif
ficile inuenire.

¶ Patz pñt ex phabib⁹. Nā dictū ē
q ipi religiosi nō sñt ascripti ad des

Tractat' m^{gri} Henrici Borychi.

cinas psonales fm q hmoi. Itcz dictu e cosde religiosos no fore ex-
emplos a pdialib' decimis inqstiu
hmoi olim ipi caplo debet' subtra-
ct' igit' psonalib' z pdialib' inter-
re lat vt arbitroz circumspecto cra-
minet hinc inde. z fm estimatioem
pboz calculet qstiu emolumentu coit'
plucuit ipi caplo ex suis decimis
puenire an fudatione sepe dicti mo-
nasterij aut quate' eet valor si hmoi
monasteriu no eet ibide pstructu. q
b' pstatu meo videre deberet filis
valor remanere z ad caplin puerit.
vn n e silicio ptraeundum q hmoi
religiosi sz viri idustriofu puidit la-
borib' agro z nutritioib' aialiu
dediti apri z periti. In pgrit q lo-
cu sterile scuit facere fecudum z ad
nutritione aialiu idoneu atqz ppi-
um Itacz si an aduetu ipoz religi-
osoz terra vicina monasterio fuerit
mun' apra ad reddedu copiu puen-
tun si i nutritioe aialiu n frequetara
ta si inhabitatorib' ad decimas ob-
ligat' rara. nuc at p dictoz religio-
soz puidat pita euenerut dria. non
videt' mihi roi psonu q ratio de
cinaz pefari debeat fm affluetiam
rez z aialiu nuc sub eis vigeat. qz h
eglit eet eos grauare ad decimas p-
sonales. Quinimo vt e pmissuz ne-
cesse e circustantijs singul' poderat'
estimare cōem valore pri' currente
aut q curret si dicti religiosi illic no
eent z iuxta h moderatōe assigna-
re tributoz Nepe fm hac practica
soluat iusticie equitas nullaqz pui-
naturā sui iuris patiet meo videre
Qd spore submitto iudicio limpi-
di sententiū ad gliam bndicte trini-
tatis in eternu regnātis Amē

¶ Videt' distinguēdū papam
posse simplr a decimaz solu-
tōe dictos religiosos libertare

¶ Patz nā potestas cuiuslibet presti-
denis e ei pcella a deo ad edificati-
onē z n ad destructōes. vt habet' z
Corinthioz. x. Nec papalis pās se
extēdit ad ea q sz de iure dino aut
naturali. nō cin papa pōt immutare
formā sacroz q instituta ē a xpo. nec
pōt occasionē inocēz reddere leticiā.
qz ē ptra rōnē naturālē. dictū ē autē
de iure malū. delect' puiūo necario
rū ministris dmi cult'. si qz ipz capi-
tulū nō abūdaret vltra ppetetiam
sue sustentatōis moderate. tūc si pas
pa pcederet. puer' tal' ppetetie dimi-
nuere. nō eet pstanteū rōni. z per
pns nec auderē pfulere alicui q ta-
li pcellioe vteret in foro pscie. qz ce-
deret i puidiciū iuris alteri. Eo
tra at si ipm caplin abūdaret i pue-
tib' respectu dmi cult' q fieri i sua
ecclia pscuit z religiosi elurirent.
tūc si papa pportōnabilr dispēfaret
iuxta pgruetiā dmi cult' videt' q
tal' dispēfatio sua eet approbada qz
nō pueniret iuri naturali aut dino
q oparijs distribueret mercedem
fm iusticie dignitatē. g hec pōt est
ex abundanti

¶ Finis pili m^{gri} Henrici
Borychi in qdā casu de iure z so-
lutione decimarū.

¶ Tractat' m^{gri} Henrici Bory-
chi de supstitōib'. Ad laudēz glo-
riā bndicte trinitat'. glosqz sp pgi-
nis dei matris. ac toti' curie celestis

M le-
ctōne nouiss
sima vestris
me obligauit
dilectionib'

respōsuz qui
busdā mihi pntat' casib' supstito-
nis ritū pcernētib'. qz absolūdo
reperere itēdo. Gratia at dīcedozū

3K rē dno folio

De superstitionib⁹ fo. lxi

rent in a⁹is et capere fiducia p^{er}ser-
uationis ex diuino munere gratui-
te exhibitio. in credere q^{uod} ipis cruci-
bus inq^{ui}ntum sic et tali tempe p^{ro}po-
sitis ^{hinc} virtus p^{er} quam p^{er}seruent
legetes p^{er}tra grandines et tempesta-
tes. In peris autē et bursis delate
p^{er}seruent suos portatores ab aura
mala et alijs tempestatib⁹. est ex eis
velle p^{er}sequi effectus. q^{uod} ex eis nō sūt
nati haberi. et qui nō sunt sui offi-
ciū ^{hinc} in rebus naturalib⁹ di-
uina sapiētia p^{ro}fixit reb⁹ determinatā
p^{ro}utē ad determinatos effect⁹. et ad
tales effectus licitū est applicare ta-
les virtutes et nō amplius extende-
re. Pari mō eadē ipa diuina sapiē-
tia determinatā p^{ro}utē imposuit my-
sticis reb⁹ et fm tales p^{ro}utēs l³ p^{ro}ce-
dere. ^{hinc} Amplius autē extendere p^{ro}cedit
ex fantastica opinione mentū ludis-
ficatā et diabolica illusione. verbū
grā missa ordinata est in memoriaz
passionis xpi p^{ro}ferēs p^{ro}uius ac defun-
ctis p^{ro} relaxatōe culpe et iperatrōne
g^{ra}e. Si q^{ui}s autē volēs eā vltim⁹ tras-
here credat sibi inesse p^{ro}utē ad sanā-
dū et p^{ro}utudies corporales. aut ad fru-
ctū vberitates tāq^{ue} ex p^{ro}utē existē-
te in missa. cū illd nō sit officiū misse
neq^{ue} talis p^{ro}ut⁹ legi collata misse.
incurrit sic credens viciū superstitiōis
p^{ro}cedens ex falsa opinione. imo ab-
uens rebus diuinis. ^{hinc} Et cū
hoies sunt variāz affectionū et inde
terminatas habent fantasias. no-
torū ē q^{uod} seq^{ue} tales credulitates. se a
reb⁹ diuinis auferre ordinē diuine sa-
pientie. q^{uod} in oib⁹ hāc obseruat⁹ equi-
lā. q^{uod} indidit reb⁹ a se fact⁹ determi-
natas p^{ro}utēs ad determinatos effe-
ctus. sunt autē misse ad ipetrandū
p^{ro}memoratos effect⁹ nō q^{uod} cū ip^{er}-
sis missis credat indita p^{ro}ut⁹ talū
effectū. s^{ed} ob reuerentiā dei ac scō-
rū ex fiducia ipōz sperādo auxiliū

put nouerūt p^{ro}gnere ad salutē aīa-
rum nostrāz. igit^{ur} rē.

¶ Diversas fore obseruātiās p^{ro}phetia
supersticiosas in diuersis locis
mirādū nō est pensatis earūz
originalib⁹ radicib⁹.

¶ Hec p^{ro} apparet. Nā constat
christianū populū p^{ro}cellisse ex gen-
tili quōdā populo. q^{uod} idolatrie dedi-
tus. fuit plenus ritib⁹ supersticiosis.

¶ Et q^{uod}uis p^{ro}dicatio euāgelica idola-
triā expulit et alios errores cōtra
fidē obuiātes. in fex eius nō fuit ad
liquidū exinanita q^{uod}n remaneret res
liquē q^{uod}dā variāz obseruationū. si
cut apparet exp^{ro}isse in obseruātijs cir-
ca nouiluniū et diez egyptiacāz et
put multi volunt in die lune aliq^{uod}
nouū opus inchoare vel tunicā no-
uā induere. et sic de alijs diuersis ri-
tib⁹ in diuersis terris. Preterea ho-
mines negligēdo spūalia bona imo-
derate inherēt bonis corporalib⁹ cir-
ca p^{ro}pria corpa et res exteriores p^{ro}p-
q^{uod} nūmā sollicitudine sp^{iritu} somniant
media pueniēdi ad ea q^{uod} diligūt. sa-
tharas igit^{ur} ex demerit⁹ talū hoī-
nouit se transfigurare i āgelū luc^{is} a-
cipiēs p^{ro}missionē sub sp^{iritu} pietat^{is} falsi-
lendi hoies sic superstitiosos generā-
do fantasīā q^{uod} dina p^{ro}ba et alia my-
stica p^{ro}ter id ad q^{uod} diuinit⁹ ordinat⁹
hateat p^{ro}utē ad tales effect⁹ q^{uod} p^{ro}stant
in affectib⁹ eoz. Ingerit cū se demō
affectib⁹ sic iordiat⁹. ac p^{ro} sibi q^{uod}dā
mō subdit⁹ vt multiplici⁹ eos varijs
errorib⁹ illaq^{ue}at. Nec obstat q^{uod} i p^{ro}p-
cipio i talib⁹ obfuarōib⁹ aliq^{uod} verū
hoies exp^{ro}ri sint. q^{uod} cū hoies icipiūt
h^umōi obfuarōis aim suū iplicare.
multa fm h^umōi obfuarōes eueniūt
p^{ro} deceptōez demonū vt h^uis obfua-
tiōib⁹ hoies iplicati curiosiores fiāt
et selemag^{is} igerāt mlt^{is} laq^{uod}is p^{ro}uiciā
ost^{is} error^{is} vt d^{icitur} Au. i. ij. d^{icitur} doc. xpiana

hinc

hinc

hinc

Tractat' m̃gr̃i H̃erici Borychi

Uñ 2 Raymūdus allegat Aug. dicentē q̃ sepe ex p̃missis obfuatio ñbo talia inueniunt accidere ex dei p̃missione. vt illi q̃ hoc audiūt 2 vident p̃bent in q̃li fidesint ap̃d deū. In cui⁹ testimoniū d̃r Deuterono. xij. Si surrexerit in medio tui p̃phet̃a. aut q̃s somniū se vidisse dīcat. 2 p̃dixerit signū atq̃ portentū et euenierit qd̃ locut⁹ ē. 2 dixerit tibi Eam⁹ 2 legimur deos alienos q̃s ignoras 2 seruam⁹ eis non audies s̃ba p̃phete illi⁹ aut somniatoris. qz tentat vos dñs de⁹ vester vt palas sciat vtz diligat⁹ eū an nō in toto corde. 2 in tota aīa ṽstra Ecce sententiā memoria dignā. Tertū est q̃ magnū hoies trahūt argumētū ex hoc. qz p̃ tales obseruatōnes plures p̃ptū ē ita euenisse. 2 nihilomin⁹ fides adhibēda nō ē. tū qz nōnūq̃ ad p̃uocatiōem fidei de⁹ talia fieri p̃mittit. nōnūq̃ vanis affectōnib⁹ hoim demon occulte se ingerit illas. queando eos p̃uiciosis errorib⁹. vt allegatū est. igitur 2c.

pp̃o octaua

¶ Obseruatia post baptismū fieri cōsuetā in aliquib⁹ locis. potius ociosa meretur prima fronte dici q̃ illicita 2 potest esse pie interpretatōis

¶ Dec pp̃o p̃tz. Nā in aliqb⁹ locis post baptismū. p̃sbyter baptizans portat corp⁹ xpi in p̃xide. 2 indere cipit vnā hostiā leuās eā duob⁹ digitis. vt patrinī videāt hostiā. postea abluīt illos digitos aqua. 2 illam ablutiōem dat infantulo baptizato vt bibat eā. q̃ tū nodū bibere p̃t. Dicit igit⁹ pp̃o. q̃ p̃mo aspectu tal' obfuatiā videt ociosa. qz nō videt alicui⁹ vtilitatē s̃ nō videt illicitā. q̃si aliqd̃ malū 2 p̃hibitū p̃tinet. at. qz nō dat nisi purā aqua puero

q̃ si bibit vel nō bibit nihil refert. 2 em̃ q̃si aliqd̃ indifferens. Et quia baptism⁹ ianua sacramētōz 2 regeneratōis sp̃ualis introit⁹ p̃ quē sic adaptatiō ad eucharistie sacramētū forsitan ad illi⁹ signatōem talis obseruatia potuit esse introducta. Itaq̃ si ego essem pastor in aliq̃ tali loco vbi ex antiq̃ talis p̃suetudo inoleuisset. ego absq̃ scrupulo meo ipsum p̃tēperare. nisi aliqd̃ emergeret aliud q̃ ad p̃sens possim considerare. igitur 2c.

¶ Circa p̃dictas obseruatōnes informand⁹ est populus ^{pp̃o 1c} ne illas faciat sinistra intentione. q̃ si nolit ab intentōe im̃pia sup̃cedere. nihilomin⁹ talis ritus exterminari debet penali exequutiōe. nec hoc est rectam deuotiōem tollere. ṽt actiūū scandalū p̃bere.

¶ Nec pp̃o apparet. qz multi ex ignorantia peccāt parati se submittere informatōi suoz sup̃iorz. Et tō tales tanq̃ bñ sanabiles p̃ informatiōē simplicē reuocant ad viam rectā. Si s̃o inittit ṽt p̃pls suo sensui nec desistere ab intentōe sup̃sticiosa necesse erit vti aciori medicina. vt morib⁹ curet 2 non inualescat. Nec sub dissimulatōne ē transendū in his q̃ p̃cernūt christianā religionē. Quid⁹ at in p̃riculari p̃cedendi in punitōe talū potius ad iura p̃tinet q̃ ad theologiā. Et qz null⁹ anīm⁹ inordinat⁹ meret dici deuot⁹ cū deuotio sit actus religionis. p̃sequēs ē q̃ tales errores p̃uiciosos eradis carenō ē tollere rectā 2 verā deuotiōem. Uñ in om̃i sacrificio leg⁹ p̃ceptū erat vt sal apponeret q̃ fecat discretio debita in cultu diuino. et

Handwritten signature

ad pr hie pafte

De fupftitionib? Fo. lx

et p quasdam certas orōes benedictio. deinde eis uti reuerētius in principio comestio nis ex intentōe pccūstatio nata nec illicitum videtur neq; fupsticiofum.

¶ Hec pō apparet Nā dē aplūs p ad Corin. iij. Nihil ē reijciendū qd cū grāp actōe accipit. Eām statim subiūgens ait fctificat em pbbū dei z orōes. vii. Nicola? de lyra amplius dē q; ficut aq; bñdicta cōfert ad delendū venialia pari mō cibo pbo dei fctificat? valet ptra pāa venialia. Quēadmodū igit indubitāter laudabile ē pmittere bñdictōes pncipijs pñdior. z qñcūq; comestionū p orōes ppiāas. Sicut videt p mēdabile ut qdā vti bñdictōe p determinatas orōes. huic rei ppiāas sanctificēt sūl z semel victualia ex diuersis domib; illata ne minus ster ecclie grauet p singlas domos discurredo. Vñ z hostie pacifice p oblatōem psecrabant. Deū i tres ptes distribuebant. qz vna incēdebat ad honore dei. Alia ps erat sacerdotis. Tercia erat offerentiū et ea vefcebant in eodē loco vel i hiesusale tāq; cibo psecrato. vt habet Leuit. vij. Huic etiā attestat pfectu do valde vtilis in diuersis diocētib; vbi spēaliter circa festū pasche ob reuerentiā cōionis spūalis cibi cōsecrant alia cōculenta qñtus occupatio magis assidua sit circa ciborū sumptionē. z oia pncipēt quādam spūalitatē sicut etiam ea psecrant q; deseruiunt eucharistie sacramento vt altare. vasa. mappē.

ppō
uij.

¶ Sequūde obseruantie practica. si eo mō fiat q; ē expōsitā ē illicita vana z fupsticiofa.

¶ Nec pō apparet ex pncipio in capite huius materie pmissio. Nā ea sunt vana z illicita q; ex falsa fantasia alicui? pcedūt fm quā pcedim? aliqd pseq; p aliq; media tāq; p cās ex qbo talis effect? nō ē nat? puenire. Sic at accidit in practica huius sequūde obfuantie. Dicit em q; in penali septimana ponunt scapule porcinē ad altaria vel induunt in altarijs z legunt sup eas quattuor passioēs qñtuor euāgelistaz. s. i die palmarū. feria tertia. feria qñta. z bona feria sexta sequētib;. qbo sic lect? credūt q; huius scapul? acqrat talis. Ntus q; cruce facte de cranij illarū scapularū habēt pntē pseruandū hoies a periculū maris. z ab inimicis corporalib; s. raptorib; z ab oib; infortunij. Nanc at practica esse fupsticiofam videt facile discurreti p a? pncipulas. Vñ ipa crucis signacula pnt pseruari vno? put sunt qdā forme artificiales. corporū at artificialiū forme. pcedūt ex pceptōe artificis. z cū nihil aliud sint q; cōpositio. ordo z figura. vt dicit pō ppheticorū. nō pnt habere naturālē pntē ad agēdū. Vñ ē etiā q; corpora artificialia ex ipressiōe celestij corporū nullā pntē sortiunt inqstū sunt artificialia. s; solū fm materiā naturalem ppter qd Augusti. x. de ciuitate dei reprobat Porphyriū quēdā ponentē q; qdā imagines sub certis pstellatōnib; fabricate. rōne figure psequerēt silem pntē cū reb; qz forerent imagines. Nō igit cruce fm q; sunt qdā forme artificiales sortitūnt aliquā pntē Si pō crux pntē ref in rōne signi pē crucis. sic pntē sue pntē pconū ptra pntes spūales neq; in celestib;. S; tūc nō refert in q; materia sit tale signū. Nō q; ex lectura alicui? euāgelij sibi cōfert p? quā habuit ex hora passio

Ca. 9. Am. 2. v. 14
fom. 1. p. 1. p. 1. p. 1.
p. 1. p. 1. p. 1. p. 1.

Tractat' m'gri Hērici Borythū

nis. neq' ipi cruci sic facte inest aliq' virtus pmanens quēadmodū magneti inest virtus attractiua ferri q' nūc ob reuerentiā vere crucis. Imo pō potius ipius crucifigi z intuitu deuotōnis fidelū deus mira inter dū p' signū crucis operet. Sicut em securi nō inest virtus artis nisi qn artifex actu mouet securū. sic neq' sacramentis neq' reliquijs z si gno crucis aut verbis inest virtus in actu nisi motu summe artificis ad illos effect' ad q's determinate tunc special' pcurrit. Rursus nec ipa le cōio passionū est instituta ad pferē dū talem virtutē ptra q'cūq' pericula. velle igit' verba sacra extendi ad virtutē q' neq' immediate a xpo ip sis est collata neq' p auctoritatē ecclēsie est suspiciosum z vanū. Sic em qdam Parisius putabat pba psecratis eucharistie. posse sanare regē eo q' trāsubstantiat panem in corp' xpi. nō attendēs h'mōi verba ad certū effectū esse determinata ex virtute p ministrum a deo collata. Reliquit igit' friuolū esse q' rōne lectionis dictorū euangeliōz adueni at crucis signaculis tunc factis q' dam vnīuersalis virtus que eis ins trīsecat z p quā inexistente z pma nente eoz portatio liberet indifferē ter ab omī periculo. Non em deus cōtulit rebus sacris quicqd' z q'stū potuit sed q'stum placuit. velle aut ad vltiora extorquere est extra ordinem diuinitus exorbitare. igit' zc

¶ In aliquibz cedulis scribere nomia trium regū z collo suspendere ob reuerentiā dei z ipozū regum z ex ipozū fiducia sperare auxilium non est illicitū. credere aut ipis verbis scriptis inesse aliquā vir-

tutem sanandi quaslibet infirmitates ē vanū z suspiciosus

¶ Nec ppositio patz pformiter su pradictis. Nam ob reuerentiā dei et sanctorū licet portare in collo reliquias sanctorū vel euāgeliū. oratio non dñicam z similia. z ob reuerentiā in tali portatōne exhibitā pūm est fiduciam pperere de adiutorio dei z sanctorū. Sed q' ipis verbis neq' a deo. neq' ab ecclia quasi ex auctoritatē dei est collata virtus. la natiua. si quis p talia verba intēdat psequi quascūq' sanitates. talis ex falsa opinione pcedit z fit col tractus qdam tacitus ē antiquo aduersario. cum quo semp nobis bellum est indictū z nullius societatis pactū igit' p pari modo respōderi posset ad obseruantia scripturari. q'bus scribit. Lutū fecit dñs ex soluto. z ielus aut p medium illorum transibat. Et quia diligenter obseruant ibi tempus z horam scribendi. suspicio satis apparens ē q' opinatur illis verbis tunc acquiri aliquam spēalem virtutē q' opaf effectus p eos affectatos. Quo cōtra p suos pastores deberet infor mare ne talibz fantasijis fiduciaz adhiberent. eo q' essent friuole z a malignis spūitibz parare. q' sub specie boni nouerūt versuciā suā palliare. z diuersis laqueis aim nō resisterem implicare. igit'.

¶ In die palmarū cruces facere iuxta tenorem quarte obseruatiē penitus suspiciosum est procedens ex ludificata mente.

¶ Nec ppositio patz. q' licet posset pie interpretando cōcedi q' tales cruces ob reuerentiā dei z sue amarissimē passionis ad suā memoriā pone

vale hū fā
zet' e' p' p' e
foliū

apō qnta.

2
Zay cas
8 f' v' p' 2 q' 69
p' p' 17 2 54

Practica eijciēdi demōes fo. lxiij

phileas mei offerri ppter idolatriā
et infidelitū nūc ne vlla fieret ppli dei
cū infidelib' cōio. vt pz Leuitici 24.
Et ex eodē apparet q' phitēres ca/
les supstitōes nō suscitāt ex pre ip/
soz aliqd scādaliū Si āt prauī acci/
piāt occasione scādali pph' p'iras
religiōis nō dz p'ermitti exēplo sal/
uatoris q' nō cessauit docere vitarē
q'uis pharisei scādalizabāt. vt pz
Mathei decimo qnto. g. 2c

¶ Explicat tractat' de supstitio
nib' venerabil' mgn' Henrici Bory/
chū sacre theologie p'fessoris epimij
in q' iuxta obligatōes suis discipul'
i q'dā lectōe ordiaria factā mgn'ali
rīdet certis casibus ritum supersti/
tionis concernentib'

¶ Incipit tractat' mgn' Henrici
Borychū d' practica eijciēdi demo/
nes Ad laudem bñdicere trinitatis
gloriosiqz semp' reginis dei matris
Marie ac tot' celestis curie

Trum

ad eijciēdum ab
hoib' demones
practica q' qdaz
sacerdotes vnt
sit bona aut ap/
pbāda Et vide
tur q' nō sit licita hmoi practica. p'
qdē q' ea q' spēali p'cernit vitā xpīa
hā dnt emanare ab ordiatōe ecclie
q' ē mgn' vite xpīane. s' hmoi pra/
ctica nō ē ordiata p' eccliaz Luce' vi
dēt q'dā signa. Na diuersi sacerdo/
tes diuersimode pcedūt i tali praxi
z nō fm vñū z p'ssilem modū. tanqz
qlibet p'po spū mot' sequef suā fan/
tastiā. Tū 2°. qz vtētes hmoi negos/
cio cōit s'z min' doctri z i sacris li/
teris iperiti. ita q' si iterrogarēt. vbi
determinat i sacra scptura vl' canoni
ca q' talib' medijs demones foret

eijciēdi. ipi nesciūt hmoi q'sito satis
facere. Tū 3°. qz q' de hmoi praxi se
intermittūt sepi' s'z min' pbare vis/
tez plerūqz q'dā ab eis sustinet cō/
tumelias corpales. Nō g' videt q'
sint exequutores ordinationū ecclie
in exequutiōe p'memorare praxis.
Preterea frustra ē medicina p' quā
sanitas n' attigit. s'z demones mul/
tories nō expellūt neqz oledūt ad
mīdēdū s'z fingūt se fore muros z p'
p'is dēa praxis ē iefficax ad fines p'
cōceptū In oppositū p't allegari illd
qd hēt Luce. x. de discipul' q' xpo di/
cebat. Dñe etiā demonia subijciunt
nob' in noie tuo. Et Marc' vltio dz
q' i noie meo demonia eijciūt. Silt
Aug' dz i lib. de symbolo q' puuli
exorcizant. vt pellat ab eis diaboli
prās inimica q' decepit hoies. Un
exorcism' ē p'tra energuminos. i. ar/
repticios ordiat' Gra pntis mates/
rie ē aduertēdū q' tal' ordo reb' ē iu/
stiat' p' dīnā sapiam. vt ex cogniti/
one sensibiliū assurgam' i noticiā z
cognitionē spūaliū. Elidem' at in re/
gimie hūane politie nedū rectores
fore sollicitos de his q' directe perti/
nēt ad bonū seu salutē cōitaz. ciuī.
q'mmo ipoz rectorz cura puidērial'
isistit ad remotionē ipedimētoz pa/
cis fm quā respublica feliciter pser/
uat z ad resistēdū hostib' bonū cōe/
p'urbare laborātib'. vñ ordiat ea
q' s'z nēcāria ad bellicā opportunitatem
cui deferuūt militares z multe alie
artes ad eūdē finē p'pinqus z lōgū/
qus se hñtes. Item n' solū in hoie/
veruētā i aialib' irrōnalib' natu/
ra igeniauit appetitū irascibīlē tāqz
p'pugnatorē ipsi' appetit' p'cupiscā/
bil' q' qūqz ipedimēta cōitaz. vt pacifi/
ce ac olectabil' fruaf bono sibi con/
ueniēti. qz igit sic itā in natura qz in
arte i reb' sensibilib' ē p'uisuz. tene/
dū ē q' his q' p'tinent ad spūale boz

Tractat' m^{gri} H^{erici} Gorythū

nū vīte christiane nō sit subtracta oportuna puīlio qūnus talis vīta tueat ptra inuisibiles sue salut' ad uersarios. vbi p'siderandū q' h'mōi hostes loquēdo in g're dupliciter vērte gen' hūanū videlicet interioris tēctādo z corpali obsessiōe infestādo eozz videre restat q'bz remedijs l'z q'liter vti ptra vtrāqz hostilē impugnatōem talū prātū. vñ ponēde s'z alique p'positiones

pp. 3.
p. 2.

Licitū ē nobis vti q'busdā remedijs intēdiōe repellēdi a nobis hostē malignū. nō autē ad aliqd ab eis addiscendum vel ad aliquid ab eis obtinendū.

¶ Hec p'positio ē doctoris scī 2^a 2^e Questioe xc. articulo 2° vbi sic dē q' demones in cursu hui' vīte nob' ad uersarij p'stituunt nō at eoz acc' n're dispositiōe subduntur. s'z dispositiōi diuīnez sanctorz āgeloz. teste Aug. 3° de trinitate q' spūs deserto regit p' spm iustū possumus q' demones adiurādo p' p'tutē diuīni noīs tāqz inimicos repellere ne nobis noceāt vel corporaliter vl' spūaliter f'm prātē datā a xpo f'm illud luce x. Ecce de di vob' prātē calcādi supra serpētes et scorpiōes z supra oēm p'tutē in mīa. z nīhil vobis nocebit deinde subdit Nō tñ licitū ē eos adiurare ad aliqd ab eis addiscēdū vel etiā ad aliqd ab eis obtinēdū q'a h' p'ti neret ad aliquā societate cū ipis habēdā. Cōsequēter subiūgit nisi forte ex spūali instinctu vel reuelatiōe diuīna aliq' scī ad aliq's effect' de moni opatiōe vrant sicut legī de beato. Iacobo q' p' demones fecit Hermogenē ad se adduci hec etiā p'positio sufficēter p'te deducta ex nob' tabili p'misso de p'p'atiōe puīstōis hūane circa vīta ciuīlē ptra hostes visibiles z puīstōis fidelū ptra ma

lignos inuisibiles q'a si nec natura nec ars deficit in necessarijs multo min' grā q' z certior ē z liberalior in necarijs dignabit' p'mittere defectū

¶ Quāuis practica repellēdi demones sit f'm se licita tñ ei' l'zda.

exequutores multa practican do frequēter p'mittit illicita.

¶ Prima ps hui' p'positiōis satis apparet ex iā p'habitis. S'z 2^a ps ostēdit q'a ipi practiciēs multonēs sup diuersis negocijs formāt q' plū rima iterrogatoriā. Querit enī qd agit in tali regiōe aut patria. vtruz aīa talis defuncti sit saluata vel dā nata. vtz etiā suspic' crīmīnis q'bus dā psonis ipositi s'it p'a z sic de alijs s'ilib'. Oēs enī tales q'stiōes s'z p'hibite nec fiducia est adhibēda p'bis diaboli vñ Chry. dē marci p'mo ex ponēs illud p'bu dñi q' spūi immūz do dixit obmutescē z ex ab hoīe. s'a luttiferū h' nob' dogma daf ne credamus demonib' q'sticiōz denūciēt veritatē igit' zc.

¶ Eū q' p'sumit ab imūdo spūi alios mūdare p'us ab imūdo spūi fore mūdū nō est absolute

necessariū. tñ cū esse antea mūdātū est z tali officioz sue salutī p'sentaneū z cōgruū.

¶ Quē p'positiōis p'ma ps apparet ex h' q'a opatio p' tutū z grā sanis ratū z h'mōi sub q'bz p'phēdit expulsiō demonū p'tinet ad grām gratiā datā q' distinguūt ag'ra gratiā cōte et sic peccatores habēt grām p' quā eijciūt ab obsessis demonia s'z mō sint mūdātī ab immundo spūi. vñ Darb. vii. saluator dē q' multi in die illo dicēt mihi dñe nōne in noīe tuo p'pherauim' z i noīe tuo demonia eiecim' zc. q'bz tñ dicet discedi te a me oparij iniquat' nunqz noui

Practica eliciendi demoness. lxiii

vos igitur p^r p^r ps. 2° ps ps apparet
p^r illud in. vii. li. Ethimologiaz
vbi dicitur q^d Exorasse a greco i latinu
adiurantes v^t increpantes nuncupant
Inuocat em sup cathecuminos z
sup eos q^d habet spm imudm nome
dni adiurantes p^r eu vt egrediat ab
eis. Deinde subdit d^r at spm mu
du habere q^d spiritib^{us} ipar imudis z
malignu expellere de corde suo que
expellet de corde alieno ne medicis
na qua alij facit sibi no p^rst. z dicat
ei Vade cura teipz vⁿ Act. xix. ha
bet q^d filij scene pncipis iudeoz pal
li fuerit magna ptuendia a q^d de
monlaco q^d ipi existetes imudi plu
mebat alios ab imudo spu munda
re h^{oc} officio xps vsus est cu multos
demoniacos saluauit atqz sanauit
h^{oc} ordo d^r a salomone descēdisse. q^d
quēdā modū exorazadi iuenit q^d de
mones adiurati ex obsessis corpib^{us}
pellebāt. hui^{us} ordinis officiu vsus
exp^rssit dices. Si ego i telzebub ei
cio demonia filij vⁿ s. exorasse in q^d
etiū iit. Et q^d ordo sacerdotal^{is} e su
pior p^rntes p^rates ordinu inferioru
q^d etiā ipi sacerdotes p^rus recipiūt
ordine exorastaz q^d sacerdotale iō
vsus hui^{us} ordiis pueniet exercet p^r sa
cerdotes z sic p^r tota p^ro declarata

pp.
uq.

¶ Et cōtingit simul plura i vnā
integrā cām pcurrere q^d ipse
spūs malignus cōpelleitur ab
obfesso corpore recedere

¶ Hec p^ro p^r nā aq^d bñdicta stola
psecrata z hmoi ex vi psecratōis p
cipiat quādā p^rntē attenuadi p^rtu
te ip^s demonis. z ipi adiuradi so
let pōit in aq^d bñdicta z circūligari
stola z siliu Rursus signū crucis
incurtē terrore diabolo iqtū rep^ren
tat vⁿ cruce in q^d vici^{us} ē ipe diabo
lus. Ad huc autē inuocatio diuini
nois z glōse sp^s p^rginis dei genitri

cis q^d inimicis ē terribil^{is} vt castroz
acies ordinata. Sili^{us} inuocatio fan
ctoz ob eoz reuerētiā coeret p^ratē
imudoz spirituu. sicut etiā ob me
morā eoz z reuerētiā licet in cedul
noia eoz pscripta suspēdunt ad col
la ad tutelā z custodiā p^rtra n^ros
hostes inuisibiles. Deinde q^d dā ora
tōes ecclesiastice ad hmoi vsuz ada
ptate iqtū pferūt ab ipis ministris
in forma eccl^eie z inuicē literalitati
seu miscōie sic nō modicū fructū in
terdū psequunt. Nec mirū si istis z
alijs parit aggregat^{is} potestas des
monū aut minuāt aut penū^{us} ext^r
minet cū etiā suauitas melodiē mu
sical^{is} ipediāt effectū demonis circa
hoies obfessos. p^r vt narrat q^d saul
len^{is} habebat dū dauid corā eo lūz
deret in cithara. Qu^{ia} ratio ē q^d mi
sericors dñs fm certū gradū pmit
tit diabolo exē suū posse. z iō aliq^d
possunt naturaliter adhiberi i reme
diū ne passuz tānū sentiat sic si talia
remedia nō eēt apostat^{is} sicut etiā
agēs naturale habēs determinatū
gradū actiuitat^{is} mag^s vel min^{us} for
tis suū effectū fm q^d lirate pcurritū
circa passuz disponēdū igit z.

¶ Rationabile ē i diuersis lo
cis a diuersis sacerdotib^{us} pra
cticā expellēdi malignos spūs
exerceri varijs modis.

¶ Hec p^ro p^r q^d ea q^d sunt ad pla
citū s^u diuersa ap^d diuersos vt ha
bet. v. Eth. Est at p^rsiderādū q^d cō
tingit aliq^d fore determinata p^r vt fm
suā cōm ratōez accipiūt. s^{ed} t^{em} p^reci
ficatio ill^{is} cōis remittit libertatē sic
q^d malefactor ē p^ruicē determinat^{us}
p^r naturale ratōem s^{ed} q^d hac penav^t
alia relinquit dispositōi pncipans
tū. Similiter q^d deus ex eo reueren
tia ē colēd^{us} dicat ratio natural^{is} ma
nifesta p^r fidē s^{ed} q^d h^{oc} mō aut alio

pp.

Tractat' mgrī Hērici Borythū.

spēalr relinq' in mult' ad deuotōez
fidelit' rēq's Pari mō itelligēdū est
in pposito q. s. loquēdo i gñe sic ad
expellēdū spm̄ malignū pferūt sup
dicta z filia. tñ illd' yse p' diuersimo
de determinari i spēali. p'sertim pēsa
tā largā numerositate eoz q' nobis
p'nt' deseruire ad obuiādū nocuē
tis q' aduersus nos ipī spūs neq's
machinantur.

¶ Practica p'tra vtrāq' vera/
ppōi tione demonis partim ē con/
filiis. tñ alio mō est dissilis cō
ditionis z potestatis

¶ Hec ppō p'z. q' i vtrāq' practica
p'cedit idē finis in cōi. s. repulsio de
monis q'stū ad p'tatē quā sibi vsur/
pat ex p'cto hōis p'ut sibi p'mittit. z
ideo p' verationē vtrāq' adhibētur
plura eadē. videly aq' bñdicta. z lo
cus p'secrat' z res p'secrate. z siml'
mod' i'crepatie obloquēdi. p'ut sars
ex vsu supponit' Atq' exorcismus p'
verationē iterorē z ipedimētū p're
stādū p' effectū baptismi in pueris
tal' ē determiniat' p' eccl'iaz. z p'sequit'
p'tutē ex ope opato Sicut ei baptis
mus i p'ncipali effectū se h'z respe/
ctu sacri. sic se h'z dispositiue ip'e ex
orcism' q' exhibet' aū baptismū sed
mod' exorcizandi p' veratōes eoz
porales nō ē tradit' sub determinā
ta forma p' eccl'iaz. neq's sortit' suum
effectū ex opere opato. q' sic obsessi
sp' liberarēt' cui? Dñi ē notoriū q' zc.

ppō.
vii.

¶ Quasdā adiurationes p' de
monū expulsiōne. quasdā etiā
orationes esse magis p'picias
est verisimile

¶ Hec ppō apparet p' ex h. q' s'm
Bregonū scptura q' vsuz religiōis
xpiane assumit' p'parat' agro pleno
quē dñs bñdixit i q' p' oēs morbos
iueniūt' medicamīa. Sicut g' p' ali

os z alios morbos corporales adhi
beri solēt diuerse medele. sic versilē.
ē q' p' laborē a demone illatum ē fa
miliare remediū p' spēales adiura/
tōes z orōes. vñ hui' signū ē q' ex
orcismus salis z aq' q'b' ipī adiura/
tes vñ p'suauerūt. p'inet q'sdā p'p'i
as adiuratōes z orōes. Et bñdic'
cereoz z palmar' etiā fit p' dñtes i
uocatōes Et bñdictō domoz p'mi
p' habitādaz z ita de alijs. q' nūmo
reperiūt' q'dā spēales z p'ie orōnes
huic vsui deputate. z vt fert' a sc'is
Hierony. Ambro. z p'silib' edite.
teste nepe experientia nimium ferūt
egre q' eis iproperat' deū q' te genu
it d'elictū. z oblit' es dñi creatos/
ris tui. vñ q' d'z marty' sanguis ipe
ret tibi. qucadmodū etiā offēsiō eu
charistie p'secrate ē ipis penosa Rō
at p'dictoz ē. q' oē illd' cui' p'tus est
vñs ad multa idiget' specificatōne
vt sortiat' effectus spēales. cū itaq'
vniuersitas scpturaz ad q's xpian'
p'pls nūc orādō. nūc legēdo refugit'
ē sic q'dā medicinal' Apotheca exu
terās ad oēs nēcitates subleuādā
p'ns ē q'dā q'si. p'p'a electuaria huic
indigētie fore adaptāda. g' zc.

¶ Huicnegocio q'sdā sc'tōs p' ppō.
alijs eē p'iuilegiatos nō caret vñ
ratione z apparentijs.

¶ P'z hec ppō ex silitudie ad mor
bos corporales q' cū sint varij i elsdē
terris z p'siles in diuersis puicijs z
regiōib' de' volēs honores distri/
buere sc'is suis p'stituit eos patro
nos sup' h'mōi diuersos morbos in
eadē terra. vñ sup' p'silem i diuersis
locis eo q' bñficiū sanitat' singula/
rit' puocat hoies ad ipedēdū sanct'
honore z reuerentiā. Pari igit' ratōe
quosdā patronos spēales inter san
ctos huic rei deputatos nō idigne
arbitrantur. igitur zc.

Practica eiiciendi demonē s. lxxiij

¶ Conueniēs ē expellētū in-
terōem q̄tū ad q̄sdā cerimo-
niales obseruātiās exteri⁹ in
ope ⁊ q̄tū ad circūstantias re-
cte fidei in ato p̄instructā esse.

¶ Hec ppō p̄t elici q̄dāmō ex hīs
q̄ sp̄atū sup̄i⁹ s̄ p̄missa. Nā ip̄e
sacerdos expellere p̄sumēs agit cō-
sulte si seipm p̄ p̄fessionē mūdet ⁊
p̄ ieiuniū reddat sp̄itualiē. ⁊ p̄ ora-
tōes p̄uias se p̄parat ad i p̄erādū
bi em̄ Barth. xviij. de q̄dā ḡnre des-
monioꝝ q̄ nō eiciūt illō nisi i ieiunio
et oratōe. p̄pter q̄d quādoq̄ p̄ius
legunt septē psalmi ⁊ q̄dā euāgelia
scz vlt̄ passionalia vlt̄ euāgelioꝝ ini-
tia ⁊ q̄dā p̄us misse celebrant ⁊ ele-
mosynelargiunt sic de alijs Lauē-
dū etiā ē ne h̄at aliq̄ characteres icō-
sueti ⁊ ignoti aut s̄ba extranea. q̄a
alia inducerēt ad sup̄stitionē neq̄
cupiditate q̄stus. s̄ p̄passiōe affli-
cti ⁊ odio sp̄is maligni Neq̄ debēt
exorciste credere q̄ suis meritis aut
ex ope opato valeāt expellere demo-
nes neq̄ aliquā p̄trahere societate
cū ip̄is aliq̄d ab eis obtinendo aut
addiscēdo ⁊ sic de alijs. s̄ tñ iustitē
debēt ad eoz expulsioem ⁊ iuiti di-
uine misericōdie ⁊ reuerētie scōꝝ ⁊ rebo-
p̄secratis q̄ ⁊ s̄illa p̄ferūt ad eoz cru-
ciatū ⁊ repulsaz talibz em̄ modifica-
tōibz obseruaz p̄sultius p̄ceditur
ad opus.

¶ Ipos exorcistas nō ē mirādū
in eiectōe demonū aliq̄tiens
nō obtinere suū intentū.

¶ Hec ppō p̄t p̄mo iuxta p̄habita
superi⁹. Nā i practica hui⁹ opis ore
et opatōe tractant diuina q̄b si nō
deserat debita reuerētia p̄ obseruā-
tiās p̄memoratas ip̄i adiurantes
reddūt se immeritos ad p̄sequēdū
suū p̄positū. Quē signū ē q̄ discipu-

li nō h̄n se habētes ad fidē nō pos-
tuerūt curare demoniacū eis oblatū
vt habet Barth. xviij. p̄terea hec
ppō declarat ex alio p̄ncipio ḡnralit̄
Est nāq̄ regula q̄ quādo duo ordi-
nes sic se habēt q̄ alter ē sub alte-
ro tūc lex ordinis inferioris q̄q̄s p̄s
terminat f̄m superioris ordinis exi-
giā sic cursus agētū naturalū des-
seruiēs statui hui⁹ vite Aliq̄n pas-
sit instātiā in opatōe miraculoꝝ q̄
obsequunt p̄firmatōe fidei q̄ respo-
dit futura b̄roz vitā Sic i p̄posito ip̄i
sa veratio corporalis a demone f̄m
secretum diuini iudicij q̄q̄s ordi-
nat i bonū aie vlt̄i q̄ corporalit̄ ves-
tat. forte em̄ si eēt sui p̄pos plura cō-
mitteret mala Aut forte ē in ḡra et
talit̄ afflictio cedit i magnū meritū
ei⁹ aut cedit in exēplū alioꝝ ⁊ sic de
alijs quēadmodū solz dici de alijs
aduersariis ⁊ tribulatioibz siue in
corpe siue in rebz exterioribz. vñ ⁊ ip̄i
si obfessi q̄n habēt lucida iterualla
debēt rogare deū si eoz pueniat sal-
lute s̄z suū h̄i placitū eis fiat quēad-
modū h̄ orādū ē in alijs languoribz
corporū seu successu t̄paliū igit̄ rē.

¶ Nō ē indignū ip̄os adiurā-
tes sustinere interdū a demo-
niacis p̄fusiones ⁊ iniurias.

¶ Patet q̄a vt p̄t ex sup̄rahabit⁹ it-
li q̄ p̄sumūt h̄ negotiū exercere sepe
se habēt irreuerēter ⁊ idebite. ⁊ p̄ h̄
incurrūt offensam ap̄d deū q̄ corref-
pō dēt̄ suis demeritis p̄mittit des-
monē irrogare aliq̄d detrimentū ip̄i
sis adiurātibz ⁊ cooperatoribz. sic etiā
aliq̄lī tactū fuit sup̄i⁹ i tertia ppōe

¶ Pensatis p̄missis nō ē diffi-
cile assignare ratōem differen-
ter ip̄os demones se habere
f̄m varios gradus ad suaz ad-
iurationem.

Tractat' m'gri Hērici Borychi

¶ Patzbbi grā. Nā qūqz expellunt
Et quādoqz nō expellūt. tū mul
ta respōdet vī adiuratōis ac aliorū
applicator. Aliqñs at nec ad vñū
pñū respōdet. z dī demoniū mutū
p vt habet luce. xi. q. iēsus erat eijci
ens demoniū z illō erat mutū. Lā
em hui' ē qā pensat' meritis ipoz
adiuratū vī ipoz obfessor aut alio
rū qbz sunt exēplar. sic diuina pñis/
sio diuersimō de tēperat' z ex psequē
ti etiā ipī demones vario mō se ex/
hibēt apud actū adiuratōis s. zc.

apō.
mij.

¶ Pratica p adiuratōes ex/
pellēdi demones ē fm felicitā
et qūqz ad quandā artē ptine
re est censenda.

¶ Quia ps hui' ppositōis satis
elicat' ex ātea pūbat' z' pō ps appa
ret qā ea q' habēt difficultatē idigēt
directōe art' vt habet z'. ethi. Sic
āp' tigit i pposito qā oz ad mltā cir
cūspicere tū ppter multitudinē eoz
q' deseruiūt hūc operi tū etiā ppter
multitudinē z in determinatōes in
mō applicādi p vt ex supra pmissis
sat' p' deducit p psequēs expedir'
vīus hui' res z pmpa exequutio
nō ē oīno aliena ab arte vī aliq' ha
bitū officiū artis sibi vēdicāte igit'
tur ppositio vera.

apō.
mij.

¶ Quosdā alijs ad eijciendū de
monia pitiores esse z qdam a
qbusdā z non ab alijs expelli
nō est impabile.

¶ Pz hec pō p pma pte qā nego
ciū pñs ē equaliter artificiale z sic
alijs alios ptingit ē pitiores sicut
etiā i alijs officijs ecclasticis z' ps
apparet qz ceteris paribz q' ē trīe in
hac arte nouit applicare oīa illa q'
s' expulsi' ad eieciōes demonū. si
cū illis digne fuerit disposit' tūc
erit magnus psequutor demonū z

vī audebūt ei resistere.

¶ Ipi demoni. expulsores in
uitant' ad magnā hūilitatē. z. xv.
multaz gratiaz ex hoc ope ex
hibendā deo actionē

¶ Pz qz pensata dignitate nature
maligni spūs ad fragilē naturā hu
manā nulla videt' ppatior tū ppter
supbiā nō peccat de' tā nobili crea
ture fm gradū nature qn eā subij/
ceret fragilitati nre q' remedijs cō/
gruis assumpt' p' eū deuicere. Sa
gna sane indicat nobis necessitas z
nos hūiliādi z deo icessanter grāz
actōes offerēdi. Et qbz p'z aliqñliter
qd ad materiā ppositā sit dicendū
verū pter hec q' tacea sunt aliquādo
qbusdā pcedit p'ute sue sanctitaz
vt possint iperare demonijs z cogū
tur obedire s. tal' mod' nō ē art'. s.
meritorū z charitaz. hec at sunt di
cta more meo sp. p'fatio videt' qz
eo subijcio oīno iudicio melius des
cimentū ad laudē dei cui glā z ho
nor z sapiēcia i feculorū secula Amē
Supradict' p' subijgi qd beatissi
mus Grego. Omelia 3^a ponit des
eieciōe demonū. At em sic scā q'ppe
ecclia q'ridie spūaliter facit qd tūc
p apostolos corpaliter fiebat. Nā sa
cerdotes ei' cū p exorcismū grāz ma
nū credentib' iponūt z habitare ma
lignos spūs in eoz mēte p'radicūt
qd aliō faciūt nisi demonia eijciūt.
Et fideles qz q' iā vīte veteris ver
ba secularia derelinquūt. scā at mi
nistria in p'ditoris sui laudē z potē
tiā qstū pualer narrāt qd aliō faci
unt nisi linguis p'ouis loquātur. q'
dū bonis suis exhortatōib' malis
cū de alienis cordib' auferūt serpē
tes tollūt. Et dū pestiferas p'sua/
siones audiūt s. tū ad opatōem pra
uā minime prahūtur mortiferū q'
de ē qd bibūt s. nō eos nocebit z ce

Contra huiusmodi sfo. lxx.

tera q̄ accipi debet de spūali malis
gnor expulsiōe ⁊ veratōe. suprah
bita sfo intelligitur de veratōe sensi
bili ipsoꝝ.

¶ Explicit tractat⁹ de practica ejci
endi demones ab hoib⁹. p̄pilar⁹ p
venerabile. Magistru Henricum
Gorichū sacre theologie p̄fessore ex
imū i q̄ nedū docet simplices sacer
dotes pl⁹ ceteris hac arte vtetes re
cto icedere tramite s; etiam instruit
pitos ⁊ doctos qdā illūcia vitare.

¶ Tractat⁹ triptu⁹. Agri Ben
na de Gorichū p̄tra huiusmodi ⁊ te
meraria eoz iudicia circa p̄tate pas
pe ad laude supbndicte trinitatis
p̄ginis marie ⁊ toti⁹ celestis curie.

No postolo
teste scōe ad Col
rinth. xi. Ministri
sathane nōnūq; se
solēt trās figurare
velut mistros i ius
ticiē. q̄rū finis erit

fm opa eoz. Nā ⁊ saluator nos p
monēs ait veniet ad vos i vestimē
tis ouiu. itrinsec⁹ sūt s; lupi rapaces
plerūq; eim vicia ex qdā p̄pinq silu
dine cū p̄tutib⁹ in spēm taliū p̄tutū
se trās formāt. ⁊ sic vicia se cōp̄tutes
mētū vt tenacitas parcimonia est
fussio largitas. crudelitas. zelus ius
ticiē. remissio pietas velut videri vt
ait Grego. verū vbi apta facinora.
crudelia flagicia hoies scelerati. ma
lefactores publici domū inhabitatō
is dei diruere. tunica xpi dilaniare.
spōsaz e⁹ p̄mire quā sanguine suo
p̄secravit ⁊ p̄dilectū corp⁹ ei⁹ mysti
cū dīnebrare machinant trās figu
rātē se iter tot lese maiestatis crimia
tāq; mistros iusticiē q̄s aim⁹ ⁊ sua
re p̄t patiētā i tātē pesti p̄ueritate.
Ecce enī huiusmodi ⁊ calores. inocēti

trucidatores sacerdotū raptōres sa
crilegi rex spūaliū dep̄datores bo
noꝝ t̄paliū. denasatores ecclīaz ac
monasterioꝝ nec nō demolitōres ce
teroz locoꝝ. deo sc̄isq; ei⁹ dedica
toꝝ iactāt se i tātā neq̄cie p̄peratōe
ministros fore dei ⁊ iusticiē. Qui in
sup vt lati⁹ pestiferi sui p̄positi vene
nū possunt dilatare istā p̄ falsa do
gmata. p̄ p̄ncipiosos errores ⁊ tras
giosos alios i sue dānatōis sectā p̄
cipitare. i scē ecclīe nō modicū detri
mentū i salutē fidelū atq; toti⁹ spūa
lis trāquillitatē p̄iudiciū. hōꝝ igit
erroꝝ vt piculū cognitū euitet libuit
breuiter mō subscripto eol dē cōme
morare. ¶ Asserūt em pri⁹ papā.
Cardinales aut episcopos nisi sc̄i
fuerint ⁊ iusti nō habere potestātē i
dulgētias p̄ferēdi aut excoīcādi lī
gādi vlt soluedi. Nā quō aiūt alijs
possint dare qd̄ met nō habēt. ¶ Se
cūdo asserūt Pape ⁊ alijs p̄latis si
nō fuerint boni nō fore otēdiēdū ne
q; eoz excoīcatōem eē nociuā aut
timēdā. Nā si frequēter fuerint a pa
pa excoīcati. tū successus eis aruit
p̄p̄eritat. ¶ Tercio dicūt curā nō
eē expellere sacerdotes ⁊ ecclīe mini
stros p̄sentes ⁊ nūc viuetes. q̄a eis
expulsi p̄uidebit de⁹ de alijs mi
nistris iustis ⁊ bonis. Sile addu
cūt q̄a dū expellit diabol⁹ deo dat
locus. ¶ Quarto dicūt illā ecclīe cō
stitutōē fore iniquā q̄ nemo ad sa
cerdotiū dz ordinari nisi de p̄peten
tia vicus antea fuerit assecratus.
Quinto dicūt q̄ a papa ⁊ a toto
clero amatio vsq; ad minimū debet
diuinitē auferri debet q̄ dep̄anpari.
Nā ⁊ sc̄i Apostoli fuerūt p̄p̄ia nō
habētes neq; possessiōem sup terrā
aut secularē p̄tātē. Sexto dicūt
q̄ iniquū ⁊ hereticū ē recēpe munes
ra cāp mortuis orādi aut missas. p̄
defunctis legēdi. Addūt etiā q̄ non

Tractat' mgrī Hērici Borythū

possunt ecclesiastici a secularibus reced
pere possessiones cum orandi pro suis bonis
factoribus. si eas tenent restituere nec
tales orationes propter ad literandum alias
a purgatorio ubi ad hoc adiungunt quod
tales possessiones obtinendo ecclesiastici frequenter lites mouent magis
expedit eas totaliter auferri. Secundo
primo dicit nullis ecclesiasticis decimas fore soluendas. Quibus in antiqua
lege decimas fuerit institutum. dicit enim passionem christi in noua lege il
lud preceptum expirasse. Octauo di
cit quod euerteret loca signata religio
sorum et alia monasteria non derogant
diuino officio. Quintimo dicunt se
destruere nidos diaboli scholasque
hereticorum et cum adiungunt. Nam quia
christus non instituit aliquem ordinem ueni
ens et eos eradicari. iuxta illud. Vis
placatio quam non placauit pater celestis
eradicabit. Nono dicit. sic non licet
Pape. episcopis et ecclesiasticis personaliter
armis pugnare. ita non licet eis instiga
re seculares ad inuadendum eos vel ali
os bellicos armis ubi subiungunt quod
rationem quia ecclesiastici solo christo predi
candis debent insistere. Decimo di
cit quod quia iter homines de statu ecclesiasti
co existentes nonnulla vicia inueniant
propter hoc stat' iste venit redarguendus.
Undecimo dicit quod sacrum corpus
christi debet ministrari oculibus christiano sub
vtraque specie. rationes huiusmodi subiungunt
quod sic debet ordinari et sancti euangeliste
scripserunt. Duodecimo dicit quod
christus debet predicari deus a quolibet ad hoc or
dinato ad quocumque regnum declinane
rit sic quod a nemine impediat. palam aut
occulte. Decimotercio dicit quod omnia
peccata mortalia apta debent phitieri
et clericorum et laicorum. huiusmodi cum ad
dunt dicentes quod ita mandata sacra scrip
tura. Decimo quarto dicit quod contra
eos iniuste agitur et quod ipsis non au
ditur armorum violentia contra ipsos prope

dit. Addunt insuper quod supra trouer
sit iter romana ecclesiarum eos licet dispu
tandum publice etiam coram laicis. huius
rationes assignant. quia christus audiuit dia
bolum peiorē eis non quod audierit eis ē
deneganda. Et quia vitas vinci non ti
met talis disputatio merito fieri debet
publice coram quibuscumque. nisi enim modo
pfato cum eis agatur iusticia non cum eis
sic nec cum Joanne huyfse et Hieronimo
mo fuata fuit seruata. Huius autem error
huiusmodi quod dā temeraria iudicia in eorum scri
ptis inueniunt inserta. dicit enim pas
pa et platos non zelo fidei sed cantela
sua peccata et hereses occultandi instigare
principes et seculares ad bellandum contra eos.
Adhuc autem quod volentes persequerari sa
cerdotium intrant non propter diuinam ius
ticiam. aut quia velint predicare aut ver
bum dei dilatare sed propter otiosas vitas
et propter bonum comedere aut bibere et
supra terram in honore habere. Deinde
alibi perferunt iudicium circa vitam ecclesiasti
corum vitiosa circa pompas et luxuriam
suis in habitu crapulosorum victum autem
da pecuniarum accumulationes aliaque
vicia enumerando foliasque ecclesiasticis
illa impingendo. Prehabitis quoque iter
seruitatibus egre ferendum. Et enim tractant
se melius scire quod iter credere debeant
de purgatorio et maria matre domini
nec non de dilectis sanctis dei quod eos
possemus informare. Huius igitur pluri
bus nullatenus silentio censem propter
dum quod memoratorum deliramenta vul
gari idiomate scripta profuso more
truncatum et nude nobis exhibuit
plurimum enim absque motibus et appa
rentiis. absque quod rationum deductio
bus nobis presentata. Et quia vixit salu
nator quod scimus loquimur. Et vnuquodque
quod bonum iudicat de his quod nouit et ait
philosophus. hinc est quod pnumeras
erroribus respondere cogimur procedere
minus de articulatim et superficialiter pa
rari nihilominus magis ad vngue

Contra huiusmodi §. lxi

diffusi? et magis existeret eosdem ipug-
nare quoniam nobis offerrent cum medijs
et argumentis quibus dictorum errorum semi-
natores inveniuntur Forma autem precedendi
erit tripartita distinctio in prima distinctio
erit erunt propositiones quae denotent errores
circa potestatem et auctoritatem papae et
placitorum ecclesiae. 2^a autem distinctio collis-
git propositiones quae euacuant errores circa po-
tentes ecclesiasticas possessiones et red-
ditus ecclesiasticorum et stipendia suorum la-
icorum Tercia pro distinctio pertinet pro-
positiones quae fulminant errores circa
quidam actus hierarchicas in ecclesiasti-
catas de quibus mentio habita est eorum er-
rores recitatio. Accessorie autem elidit
temeraria eorum iudicia super praenarra-
ta Et quia psalmista ad dominum loquens
ait. Signatus es super nos lumine vultus
tui domine insinuas quod omnium hominum mentem a
fonte eterne lucis igeniatum est natura
le lumine quod diiudicam iter verum et fal-
sum in speculabilibus. iter bonum et ma-
lum in agnitionibus. Nec quod huiusmodi lumi-
ni sine murmuratioe potest reluctari
hinc est quod quilibet propositionum subsequen-
tium triplici testimonio vallata fulcie-
tur ut puta euidentia rationis naturalis
luminis auctoritatibus nouae legis in
super veteris testamenti eloquijs et
figuris ut sic in ore duorum vel trium firme-
tur omne testimonium Nam ut sapiens in-
quit funialis triplex difficile soluitur.

**In ecclesia militante per christi fide-
lium felici gubernatione et verio-
ris perfectionis comoditate plu-
res fore rectores quodam ordi-
ne institutos est necesse**

Hec propositio deducit vigore na-
turalis luminis. talis enim rectorum plura-
litas requiritur ad perfectionem ecclesiae Nam sic
in rebus naturalibus ordine perfectionis quod in
deo simpliciter et uniformiter inuenit in
vniuersitate creaturarum non potuit

inueniri nisi difformiter et multiplex
propter quod ad bonum vniuersi necesse est con-
currere diuersa genera rerum et diuersos
ordines causarum ita enim plenitudo per-
fectionis et gratiae quae est in christo sicut in capite
adiunat ad membra eius diuersimode
redundat ad hanc quod eorum ecclesiae sit perfectio
etiam propter quod necesse est in ecclesia fore di-
uersos statum ordines et gradus ecclesiae
statorum quod sine pluralitate rectorum ne-
quid fieri posset. et ita militans ecclesia
exigit rectorum pluralitatem 2° exigit ec-
clesia rectorum ordinatam multitudinem
ad utilitatem actionum quae sunt in ecclesia ne-
cessarie. Nam oportet ad diuersas actiones
diuersos homines deputari ad hanc quod
expediunt et sine confusione omnia pagant
quae admodum videntur in corpore humano
diuersa organa diuersis actibus des-
putata. Sicut in exercitu et in ciuitate
bet coartatis politia eadem necessitate vi-
demus rectores plurificari Qui ergo re-
ctores differenter in ecclesia institutos
subtrahere praesumptum actus hierar-
chicas confundere putaret. Rursus
3° talis rectorum pluralitas requiritur
ad pulchritudinem ecclesiae et decorum
diuine prouidentiae. Eo currit enim ad per-
fectionem cuiuslibet prouidentiae. prouiso-
ris exequutio eorum quae sunt prouisa. ad cuius
pulchritudinis cumulum pertinet quod
sub supremo prouidore gradatim sint
multiplures exequutores prouidentiae
apud mentem prouidentis procepte quae admo-
dum videntur quod in regimine politico ci-
uitatis sunt plures rectores exequu-
tes prouidentia legislatoris quod in regimine
domestico. Et ad huc plures
in gubernatione regni quod in gubernatione
ciuitatis quod philosophus prouidentis ait in
politicis quod principatum ordo est pul-
chrior portio ciuitatis sine qua ciuitas per-
manere non posset Sicut idem deducit
ex munificencia diuina liberalitatis.
Nam quibus deus posset se solo imedia-
te omnes actus rerum naturalium praeui-

Tractat' mgrī Hērici Bozychū

rare tñ vt sue bonitatis fons super
causas sequūdas copiosius redun
darer pōt posuit vt cause 2^a ne dū ha
beret in se sue bonitatis pncipatōez
qñimo ample⁹ eas ditauit vt etiā
sua bonitatē possent in iferiora trās
fundere sicut excellēt⁹ ē i se luceret
et alios illuminare qñ solū i se luce
re h⁹ qñ testā^r illa regula reb⁹ natura
lib⁹ p modū legis i scripta q iferio
ra reduciūtur ad supiora p media.
Nā elemēta regū^r p corpa celestia q
bus p sunt intelligēte orbū^r motū^r
ces liq⁹ de igit^r ex natural^r luminis cō
iunctū dicamine plura icōueniētia
emergere si qñ psumpserit rectorū^r
multitudinē i ecclia militāte dene
gare. Deinde idē deducit ex testi
monijs noue legis ait em⁹ Apōsto.
ad Roma. xij. Que a deo sūt ordi
nata sunt. dicūt^r at aliq⁹ eē ordinata
p vt alia sūt sub alijs 2^a p vt alijs 2
alijs actōib⁹ alie 2 alie cause appriā
tur. Rursus Idē Apōstol⁹ eccliaz
sepi⁹ cōpat ad corp⁹ hūanū. i q ma
nifeste pstat formata eē diuersa or
gana 2 mēbra ad diuersas actōes
exercēdas vbi vnū organū alteri in
fluit p modū pncipiū^r ppter qd ad
Ephe. iij. d^r q xps dedit qñdā apo
stolos. qñdā at pphetas alios autē
euāgelistas alios sō pastores 2 do
ctores. ad psummatōez scōz. Sūt
actiū 2ª idē apls ait Attēdite vob⁹
et vniuerso grege i q vos spūs san
ctus posuit epōs regere eccliam dei
quā acqñuit sanguine suo. Quippe
qd his oib⁹ pot⁹ pcludit ex salua
toris exēplo euidenter accipim⁹ q ele
git duodecim Aplos tāq supiores
Deinde. lxxij. duos discipulos tāq
pastores sub epīs. sed 2 inter ipōs.
Aplos qbusdā se familiari⁹ se exhi
buit sē petro iacobo 2 iōān⁹. Pre
missis etiā veter⁹ testamēti scriptura
testimoniū nō recusat phētere. Scri

būt em⁹ Prover. xi. vbi nō ē guberna
tor popul⁹ cornuit subintelligendo
numerū plurale pvt. s. differētib⁹ ac
tōib⁹ differētes gubernatores nēce
ē adaptari. Tñ ps i spū ppēdēs de
corē 2 pulcritudinē ecclie ex suor⁹ re
ctorū varia ordinatōe dicebat de ec
clesia. Astitit regina a dextris tuis
in vestitu deaurato circumamicta va
rietate q ad deū loquēs ps allebat.
Oia i sapiētia fecisti dñe qñ. d. oia
in qdā artificiosa ordinatōe istitu
isti. Nā sapiēs ē ordinare pvt pho
rū dux ait i penio methaphy. ap⁹
qd etiā ait sapiēs. Oia i mēsurā nu
mero 2 pōdere fecisti. vti idē sub al
is p⁹bis. Oia i mō specie 2 ordine
p didisti. Sūt. iij. re. 2. d^r q vidēs re
gina saba oēs sapiētia salomonis 2
habitaacula seniorū 2 ordinē min⁹
stratiū nō habebat vltra spū vbi p
figurabat p sent⁹ ecclie regētū insti
tutio ad salutē xpī fideliū. Et qñ dē
ligēt^r inspectis lucetianus liquet
asseritō apōstōis.

¶ Necesse ē in ecclia militāte pō.
lōa.
vnū xpi vicariū alijs rectori
bus p⁹sidere cū eccliaſtice prā
tis plenitudine.

¶ Nec pō deducit p⁹ ex ductu
natural^r luminis. Ait em⁹ Dio. q
optimū ē optima adducere. Opti
mū at regimē ē vbi ē yn⁹ p m⁹ 2 su
p m⁹ ceter⁹ p⁹sidēs. Nā gubernatio
nihil aliū ē q directio subditōz in
bonū p⁹sertim qd ē vnitas siue par
vnitatis at cā p se ē vnū. videm⁹ em⁹
q plures multa vnire 2 concordare
nō possunt nisi ipi aliq mō vniant.
Et qā regula ē q sp id qd ē p se est
pot⁹. hinc ē q illd qd ē p se vnū cō
ueniēt⁹ 2 mē⁹ p⁹ ē cā vnitatis qñ
multi vniti q nō sunt vnū nisi p⁹cijs
patuē. Et ppter pbs in politiqs
alijs oib⁹ politiqs antepōit regō

Contra huiusmodi *iso. lxxv.*

me regale in q̄ ē vnū p̄ncipās ceteris
 iperās Ea etiā ratōe. xij. metha. idē
 ait Entia nolūt male disponi. plu-
 ralitas p̄ncipatū mala vñ ḡ p̄in-
 ceps. Rursus idē quincit ex alia ne-
 cessitate Nā vbiq̄q̄ s̄ multa ordi-
 nata i vnū oz ēē aliqd̄ vniuersale re-
 gime sup̄ p̄ncipalia regimina. canit
 em̄ regula p̄o ethicor̄ q̄ i oibz p̄turi-
 bz z actibz ē ordo fm̄ ordinē finitū. sp̄
 em̄ ad finē altiorē puenit mediāte
 agere altiorē z actiōe excellētiore. z
 iō sup̄ p̄tate regitiuā q̄ p̄iectat bo-
 nū speciale oz ēē p̄tate vniuersale re-
 gitiuā respectū totū boni cōis alias
 nō posset ēē colligatio ad vnū. quē
 admodū i exercitu videm̄ q̄ vnū ē
 dux vniuersalis respectū totū exer-
 citus. ad cui⁹ iperū ceteri rectores
 p̄ncipales pagū statuta sibi officia
 et mādara Lū igit̄ tota ecclia sit ve-
 lut vnū corp⁹ oz q̄ sit aliq̄s vnū p̄
 fidē vt talis corporis vnitas p̄seruet
 p̄tates q̄ i huiusmōi p̄sidentē des-
 teat p̄tatis plenitudo ceteri apparet
 ex eo q̄a sic de⁹ z natura nō abūdāt
 in sup̄fluis ita nō deficiūt i nēcariis
 Est ac oīno nēcaria tal plenitudo
 p̄tatis regitiue totū ecclie vt xpi fi-
 deles suā salutē p̄sequant̄ Cur ita
 Nāstas noue legē imēdiate ordi-
 nat ad vitā future gl̄e. z iō ecclia mi-
 litās tāq̄ finē respiciat introductionē
 in regnū celoz p̄pter qd̄ nēcē ēi et
 sup̄mo p̄sidentē foretate plenitudi-
 nis p̄tate vt p̄ferre possit q̄aiq̄ des-
 seruūt huiusmōi introductionis asse-
 quutōi z et ipedimēta amouere z
 talis potestas d̄i papal sub q̄ gra-
 datim s̄ alie p̄tates. Sane p̄mis-
 sis scriptura euāgelij multiplici p̄-
 hibz testimonij Nā q̄uis oibz apo-
 stolis cōmuniter data sit p̄tās ligā-
 di z soluēdi d̄i em̄ Joānis. x. Ap̄lis
 adiūctē p̄gregatis. Accipite sp̄m̄
 sc̄m̄ q̄m̄ remisistis p̄cā remissa s̄

eis z q̄m̄ retinueritis retēta sunt. Et
 tamē vt in hac p̄tate aliq̄s ordo as-
 signaret sacre euāgelij text⁹ petrum
 singularē progiatiuā fore sortitū in
 multis suis passibz euēdēter isinuat.
 Nā sibi singulariter dictū ē. Petre
 pascē oues meas. sibi q̄s singularit̄
 d̄i Petre rogauit p̄ te venō deficiat
 fides tua tu aliquādo puerus cō-
 firma fratres tuos. Sūt luce. v. d̄i
 Ascēdēs iesus in vnā nauim q̄ erat
 symonis z sedēs i nauicula docebat
 turbas. vt ac cessauit loq̄ dixit ad sy-
 monē duc i altū z laxare retia v̄a i
 capturā. In q̄b p̄bis p̄ter hystorie
 p̄tate null⁹ nisi sacre scripture igna-
 rios p̄tineri aliō mistice doctrine au-
 det denegare itaq̄ saluator ex illis
 dignat⁹ ē posteros isformare q̄ ecclē-
 sia sub forma petri vni pastori sup̄-
 mo p̄mitteret gubernādā cui⁹ et in
 altū ducere z rethia relaxare. eo q̄
 sue auctoritati incumbit articulos. q̄
 stōes ac casus fidē z bonum ecclie
 p̄cernetes discutere z definitiue des-
 clarare. Quippe oibz iā p̄memoria-
 tis adhuc euēdēt⁹ offert testimo-
 niū Math. xvi. vbi saluator iterro-
 gās ap̄los ait vos at̄ quē me ēē di-
 citis vbi subiūgit̄ Respōdēs symon
 petr⁹ dixit Tu es xps fil⁹ dei viuit.
 Respōdēs iesus dixit ei teat⁹ es sy-
 mon bariona q̄a caro z sanguis nō
 reuelauit tibi s̄ p̄ me⁹ q̄ ē in celis
 vbi directe ad p̄positū p̄tinuo sub-
 iūgit̄ Et ego dico tibi q̄a tu es. Pe-
 trus z sup̄ hāc petra edificabo ecclē-
 sias meā z tibi dabo clauēs regni
 celoz z qd̄cūq̄ ligaueris sup̄ terram
 erit ligatū z in celis z qd̄cūq̄ solue-
 ris sup̄ terrā erit solutū z i cel. Sūt
 ioānis p̄o d̄i q̄ iesus icuit⁹ Petri
 dixit Tu vocaberis cephas cui⁹ s̄
 gnificatōe euāgelista statim ap̄it di-
 ces qd̄ interpretat petr⁹. grece at̄ Ces-
 phas interpretat caput. vtracq̄ autē i

Tractat^{us} mag^{istri} H^{erici} Bo^{rychi}

interpretatio alteri deservit in Petro sub forma vni^{us} summi pastoz^{is} i eccl^{esi}a petra at erat xps ide sibi noⁿ me ipositu e pet^{ro} exp^{re}sses figuraz eccl^{esi}e q^{ue} fundat i xpo q^{ui} z ipe e caput ratoe plenarie p^{ro}ntis collate eide i regimine eccl^{esi}e a q^{uo} cetere inferiores potestates debet i rectores eccl^{esi}e descedere. Q^{ui} p^{er}sona s^{an}cti saluatoris p^{ro}ba q^{ui} ait ad Petru^m q^{ui}cq^{ue} ligaueris sup^{er} terra. Noⁿ em potuit euidenti^{us} designari totali^{us} tas p^{ro}ntis seu integritas plenitudiⁿis p^{ro}ntis q^{ui} in illo repetito signo distributio q^{ui}cq^{ue}. Gaudeam^{us} q^{ui} tal^{is} e eccl^{esi}a fore p^{ro}ntem q^{ui} se extendit ad disp^{er}sandū p^{ro}mutadū atq^{ue} relap^{er}adū q^{ui}cq^{ue} p^{ro}possint p^{ro}sciētiā inq^{ui}etare^{re} reu^{er}te^{re} secura fiducia ad eternā patriā valeam^{us} aspirare postremo at ea q^{ui} in veteri p^{ro}ntem testamēto p^{ro}dictis p^{ro}sonat dictū e em^{us} Quis a d^{omi}no p^{ro} p^{ro}tero populi regimine sui q^{ui} labo^{re}ris releuamine ex oi^{mn}i multitudine vi^{ri}ros p^{ro}bos timētes deū assumeret q^{ui} b^{ea}t^{us} m^{ag}ist^{er} ipe mediator immediat^{us} p^{ro}side^{re}ret iter deū z populi cū plenitudine p^{ro}ntis sup^{er} totā cōmunitatē q^{ui}d cōis legimus p^{ro}ntem ut summ^{us} sacerdos p^{ro}ntē hateret ordinādi q^{ui}cq^{ue} respiciēbāt cultū dei s^{an}cti illius populi. Ex q^{ui} b^{ea}t^{us} p^{ro}ntis p^{ro}ois plene z plane elucescat.

no. iij

Quānis hierarchica p^{ro}ntis p^{ro}scām vitā adorne^{re} noⁿ t^{am} ad eā sequit^{ur} neq^{ue} p^{ro} mortale pec^{ca}catū tollit vel diminuit.

Qui^{us} p^{ro}ois p^{ro}ma p^{ro}ntis fac^{it} videt^{ur} nota p^{ro}pter q^{ui}d seneca ait Brat^{us} est q^{ui}cq^{ue} sua dignitate p^{ro}ntis honesta^{us} uir Sz q^{ui} ad aliā p^{ro}ntē deducit p^{ro} ex naturalis luminis dictamine. q^{ui}a re^{cto}res eccl^{esi}e respectu dei opant^{ur} sic instrumēta iuxta illū. sic vos exist^{is} met^{er} hō sicut ministros xpi instru^{re}

metū at noⁿ agit s^{an}cti p^{ro}ntis formā. sz ei^{us} a q^{ui} mouet z iō accidit instrumēto inq^{ui}ntū instrumētū q^{ui}cq^{ue} p^{ro}ntis v^{er}l formā habeat p^{ro}ter id q^{ui}d exigit ad ratōem instrumētū. sicut q^{ui} corp^{us} me^{us} dici q^{ui}d est instrumētū aie^{re} habet^{ur} ar^{te} tē sic sanū v^{er}l firmū ait q^{ui} fistula per quā trāsit aq^{ui} sit argētea vel plum^{bea} Itaq^{ue} incōueniēter z iperite p^{ro}ntiat hui^{us}modi dicētes q^{ui} plati met^{er} noⁿ habet grām. q^{ui}no q^{ui} possunt ali^{is} is grām p^{ro}ferre. Tale ratiōem mot^{us} u^{er}l est fruolū. Nā p^{ro}ntis p^{ro}ntis forme in ducēde i affectu noⁿ facit aliq^{ui}d eē in strumētū. z p^{ro} p^{ro}sequēs subtractio hui^{us}modi noⁿ ipedit v^{er}l sum instrumētū. Se^{an}ctis em^{us} e instrumētū p^{ro} q^{ui}d forma in mēte artificis p^{ro}cepta trāsmitit^{ur} ad ligna z lapides z t^{am} ipa securis in se noⁿ h^{ab}z formā dom^{us}. sic etiā de^{us} p^{ro} malos ministros ifundit grām si delib^{er} q^{ui}uis ministri mali grā care^{re} ant. v^{er}l z n^{on}ta sacramēta nouē legis noⁿ habet in se grām subiectiue z t^{am} causaliter opant^{ur} ad grē susceptōes. Adhuc at ei^{us}de^{us} ratōis e p^{ro}seq^{ue} boⁿⁱū z vitare malū. Christus at istitu^{it} it rectores eccl^{esi}e cā salut^{is} z felici^{us} gu^{ber}natōis subdito^{rum}. Cōstat at si o^{mn}i^{um} rectores eccl^{esi}asticos eē sanctos z u^{er}l stos vt eis a subdit^{is} obediret ex h^{is} ip^{so} frustraret^{ur} intētiō xpi. Quis em^{us} ignorat q^{ui}nta p^{ro}surgeret turbatio q^{ui}nta seditio q^{ui}nta dissēntio subdito^{rum} ad sup^{er}iores volētes defect^{us} inferio^{rum} r^{ec}t^{us} corrigere seu punire. Cōfestim em^{us} obijcerēt sup^{er}iorib^{us} eos noⁿ eē u^{er}l stos z sc^{an}ctos ac p^{ro} eis noⁿ fore obediēdū igit^{ur} zc. Q^{ui}ntis at suffragant^{ur} et euāgelica z apostolica testinonia. Q^{ui}ntis em^{us} noⁿ desinit aliq^{ui}s eē minister xpi ex h^{is} q^{ui} e mal^{us} testat^{ur} d^{omi}ns Mathth. xxiij. designās se in eccl^{esi}a sua habere ministros bonos z malos d^{omi}ns eē em^{us} q^{ui}sp^{er}tas z fidelis seru^{us} z p^{ro}uidens quē p^{ro}ntis d^{omi}ns sup^{er} familiā suā vt

Practica eiſciendi demones ſ. lxiiij

de illis abſi in tēpore. beat⁹ ille ſer-
u⁹ rē. Deinde ſequit⁹ Si aut dixerit
mal⁹ ille ſeru⁹ i corde ſuo morā ſa-
cit dñs me⁹ venire ⁊ cepit pautere
ſeruos ſuos veniet dñs fui ill⁹ ⁊ c.
In hac em̄ ſaluator⁹ ſentētia inuit⁹
q̄ iter miniſtros ſuos q̄ pſt⁹ fideli-
b⁹ aliq̄ ſt⁹ bone q̄s vocat brōs ⁊ ali-
q̄ ſt⁹ mali q̄b⁹ penā pminat⁹ Qui ite-
rū dī ſup cathedrā. moſi ſedēt ſer i
b e ⁊ phariſei q̄cūq⁹ dixerint vob⁹ fa-
cite ſim opa eoz nolite facere q̄b⁹
pſt⁹ pceptuē nob⁹ inuigite ne dñ ſcri-
biſ ⁊ phariſei mal⁹ obrepādū q̄mū
mo q̄b⁹ p⁹ ē ſub dēs q̄cūq⁹ dixerint
vob⁹ facite. obligat iſeriores debere
obedire ſuperiorib⁹. nec pſumere ſupi-
orū pcepta diſcutere v⁹ examinare.
hui⁹ rei iohānes euāgelista euide⁹
pponit exēplū de Caipha dicēs Cū
eēt pōtifer an⁹ ill⁹ pphetauit Ecce
caiphas mal⁹ ⁊ tñ pōtifer. ⁊ rōe di-
gnitac⁹ pōtifficalis inſtinctu pphē-
tico mouebat⁹ ad pphetiādū. Ap̄ls
etiā p⁹ ad Cor. iij. Nichil inq̄t mi-
hi pſci⁹ ſuz. ſ⁹ nō i h iuſtificat⁹ ſum
q̄ p⁹ dixit Sic nos exiſtimet hō ſic
miniſtros xp̄i. Erat ḡ cert⁹ q̄ eſſet
miniſter xp̄i ⁊ icert⁹ ſi eē iuſt⁹. Po-
teſt igit aliq⁹ eēt miniſter xp̄i q̄uis
iuſt⁹ nō ſit. Et h⁹ ad excellētiā xp̄i p-
tinet cui ſicut pō deo ſeruūt nō ſo-
lū bona ſ⁹ etiā mala. mala q̄ p ip̄e
puidētū i a⁹ glām ordinant⁹ Et ita
plati pctōres poſſunt diuine ordina-
tōis fore miſtri ⁊ exequutores quē
admodū ſacerdotes mali veraciter
pſtāt ⁊ miniſtrāt ſacrā. Aliud hui⁹
exēplū de pilato habemus Ioā. xix.
vbi pilato ſeiactātē de ſua ptātē ref-
pōdit ſaluator⁹ Nō haberes in me
ptātē niſi datū eēt tibi de ſup. Coſen-
ſit ḡ ſaluator⁹ q̄ pilat⁹ haberet ptātē
tē a deo ſibi collatā. Per⁹ h⁹ Ap̄ls
admonet xp̄i fideles obedire ſuis
pñs ne dñ bonis ⁊ modēſ⁹. ſ⁹ etiā

diſcolis ſcrites pñtis ad fidē i pū-
mitia ecclia vt obedirēt pñcipib⁹
iſidelib⁹ tāq⁹ dei auctoritatē pñtib⁹.
Sic igit nec ſcāritas vitē pfer ptā-
tē regitiuā nec pctm̄ hūi eā aufert.
Quippe iohānes baptiſta baptiza-
uit ⁊ rebaptizabant⁹. Judas pō ba-
ptizauit nec rebaptizabant⁹. Por-
ro ſi pſideratōez pſentē rēdam⁹ ad
v⁹ tēſtamētū pñſſoz occurrūt cō-
ſonātia. Nā ſapiētē. vi. d⁹. Pretere
aures vrās vos q̄ pñner⁹ multitu-
dines. ⁊ placet⁹ vob⁹ i turbis natio-
nū q̄mā data ē a dñō vob⁹ ptās rvir-
tus ab altiffimo. q̄ iterrogabit opa
vrā ⁊ cogitatōes ſcrutabit⁹ qm̄ cū eſ-
ſet⁹ miniſtri regni ill⁹ nō recte iudi-
caſt⁹ nec cuſtodit⁹ legē iuſticię neq⁹
ſim volūtātē dei ambulat⁹. Exēpla
niter q̄s idē pſtat. Nā ioseph Dani-
el ⁊ plures alij ſciffimi regib⁹ iſidelib⁹
b⁹ erāt ſubditeſ pbor ope eos reges
preſtātes. Sili⁹ dauid ſaulē eē regē
aſſerit Poſtq⁹ depriauat⁹ mādānū
dei ptepiſſet. Un⁹ pñi regū. xvij.
ait dauid Nō parū vob⁹ videt⁹ eē gñe-
rū reg⁹. Et deinde placuit ſmo in
ocul⁹ dauid vt fieret gener reg⁹ item
pñi regū. xvi. dauid ſaulē ſepiſſi-
me vocat regē q̄uis i malicia eēt ob-
ſtinat⁹. Un⁹ ip̄e dauid ſuccedēs ſau-
l i regē pſtituit Joab pñcipē malicie
fore malū nō tñ ab eo pceſſaz ſibi re-
uocauit ptātē Scpi⁹ etiā p pphas
dñs iuehit ptra malos ſacerdotes
ex eo q̄ male vitē ſue exēplo eēt cā-
ruine ppli. attm̄ eos vocat ſacerdotes
recoſnoſcēs eos h⁹e ptātē ſacerdo-
talē Un⁹ decē lep̄los mūdātos dñs
remiſit ad ſacerdotes veteris legis
q̄uis malos. Cui⁹ ſignū doctores
aſſignāt qz nouē nō redierūt deo grā-
rū actōes referētes ſeduci p ſacerdo-
tes q̄i pte ceremoniaz luaz nō ac-
dono xp̄i ſanati eēt. Quā plurima
hui⁹ pñtis alia poſſent adduci rati⁹

Tractat' m'gri Hērici Borychū

monia q̄b breuitat' cā omissis p̄p̄
p̄t euidenter p̄cludi ex p̄missis. forsi
tā āt aliq̄s delecta huiusmodi p̄tina
p̄script' obijciat ex p̄bis dñi Bar.
vij. vbi scribit Quid vides festiuitā
i oculo fratris tui? trahē i oculo tuo
nō vides. hypocrita ejice p̄tē
de oculo tuo tūc vides ejicere festi
uitā de oculo fratris tui his ei p̄bis
designari videt q̄ p̄tōr nō d̄z aliis
quē iudicare aut p̄denare. 2 p̄ h̄ q̄
puet p̄tē dñandi aliis. Quia i re
adueritēdū q̄ multū ierest h̄tē p̄tā
tē ad vsu aliat'. 2 vti digne 2 me
ritorie tali p̄tē. p̄tōr em̄ h̄z p̄tē
vītēdū mēbris suis q̄ tū frequē abus
tū ad p̄tā quā ad seruicē dñi iusticie
d̄z exhibere. Pari forma p̄nceps aut
plac' p̄tōr nō puat p̄tē s̄z idigne
vītē dū alioz p̄tā p̄sumit corrigere
et ip̄e p̄tōz obnox' d̄tinet. h̄ no
bis saluator inuit i iōāne scrib em̄z
phariseis mulierē adulterio dep̄
hēlaz 2 fm legē moisi lapidādā ad
ducentib' ad iesuz m̄der dices. Qui
sine p̄tō ē p̄m̄ ei mittat lapidē q̄. d.
nō dico q̄ nō s̄t rectores aut q̄ nō
hateat' p̄tē puniēdū t̄sgressores
s̄z vos i h̄rephēdo q̄ maiora p̄pria
v̄ra p̄tā nō corrigitis q̄ ad alioz
p̄tā corrigēda p̄sides. Sic ei vnus
q̄sq̄ tenet pl' se diligere q̄ aliu sic p̄
us tenet eē sollicit' de p̄pria vitā
tuosa 2 deū p̄cedere ad alioz p̄tā
corrigendā 2 ita adducta instantia
nō militat.

pp̄.
mij

¶ In peregrinatē ecclia tā fa
miliar' tā intia ē diuine motōis
assistentia vt i his q̄ fidelū salu
tē respiciūt 2 p̄ suos rectores s̄z
p̄stituta sine errore sit cēsēda.
¶ Hic p̄p̄oz dicat natural' lumi
nis rō Null' em̄ denegat qd̄ min'
ē q̄ affectuosē dat qd̄ ē icōpabil' s̄z
vt ait Joā. sic de dilexit mū. vt vnus
geni. suū daret q̄ fr̄tre audet q̄s
dubitare qn̄ sue gr̄e assistentiā iſtuit

ecclie i his q̄ p̄cunt felice et guber
natōes. vā p̄hs le sit i rez vniuersi
tate tāq̄ i libro diuinā sollicitudinē
oib' reb' assistere. fm vnusculusq̄
nature analogiā dedit ei reb' corru
ptibilib' q̄ i indiuiduo p̄petuari nō
pnt h̄tē gñatiū q̄ possent se i sp̄e
p̄petuare. istis iſteriorib' puidit p̄ cor
pa celestia q̄tin' diuersis astz 2 mo
tib' mouerēt ista iſteriora ad suos fi
nes p̄sequēdos. Nō ḡ dilecte sp̄ose
sue ecclie quā sanguie p̄prio acq̄siuit
sue motōis assistentiā subtrahit qn̄s
pōt' ei in his q̄ salutē fidelū p̄cer
nūt sp̄ assistit. Quic ex nouo testamē
to p̄cordat illō saluator' mat. vlti.
vobiscū suz vsq̄ ad p̄summatōem
seculi. Et illud vbiēq̄s duos tres
fuerint gregati i noīe meo i medio
eor' suz. Sil' math. x. p̄mptissimā
sue p̄uissōis assistentiā nobis ondes
dat s̄litudinē q̄a nec passeris aut
alia minuta puat sue p̄uissōis bñfi
cio ibiq̄ p̄cludit. Quato mag' vos
q̄ plures est' sue p̄uissōis patiemini
assistentiā Bar. etiā. xi. d̄. Quēcūq̄
oīātes penit' credite q̄ accipiet' vbi
p̄mptissimū nob' assistere liberalē su
uz affectū designat. Si āt ad applica
testimonia libet recurrēt ecce ad Ro.
v. cōmēdat suā charitatē de' i nob
qm̄ si cū ad huc p̄tōres eēm' xps
p̄ nob' mortu' ē. multo mag' nūc iu
stificati i sanguie ei' salui erim'. Et
exp̄ss' vij. capi. d̄. Qui p̄prio filio
suo nō pepcit s̄z p̄ nob' oib' tradidit
illū. qm̄ nō etiā cū illo oia nob' do
nauit. fidel' fmo q̄ sollicitē diuine p̄
uidētie ocul' nos aspiciat plane. Ac
tū. ix. iſinuat vbi d̄. Saulē faule
qd̄ me p̄sequis tāq̄ diceret sp̄ōfam
meā ex fidelib' collectā tāq̄ meipm
reputo. q̄s āt sui curā sapiēs p̄teret'
mittit p̄ter qd̄ idē etiā ait. Qd̄ vnt
ex minimis meis fecist' mihi fecist'
P̄terea. Ac. xvi. d̄. q̄ de' nō lōge
ē a nob'. in ip̄o em̄ sum' mouemur 2
vniū' ip̄e em̄ replēs celū 2 terram

Practica eijciēdi demōres. lxx

vbiq; ē p essentia pſentia z potētiā
 ¶ Huic etiā veteris testamēti aucto-
 ritas pcorat. At em nobil ille p
 pheta Esa. sub pſona dei Esa. xi.
 Sup speculā dñi ego suz stās iugis
 ter p dīez sup custodiā meā ego suz
 stās torz nocitib; z Esa. xlix. dī dñs
 Rūqd dī mulier obliuisci ifantē su-
 uiz si illa oblita fuerit ego tñ nō ob-
 liuiscar tui Interea memorie occur-
 rit mutuū colloquz spōsi z spōse in
 cātiās cātiōz vbi luce clari? sub fi-
 gura xpi z ecclie reitērat flagrantiss/
 m? amor xpi ad ecclia spōsaz suā di-
 cētis Ex nimio amore ei? se vulne-
 ratū. Tāt? nimirū amor nō pmit-
 tit assistētiā diuine motōis circa nos
 retardari q potē? nos puenit iuxta
 illd Apoc. Ego sto ad hostiūz pul-
 so Et enī sapie. vi. Sapiētia q de-
 ē dī. Occupatē q hmones meos
 et diligite illos. facile videt ab his
 q diligūt eā. z inuenit ab his q qrit
 illā. poccupat q se pcupiscit vt illis
 se pōzē ostēdat q de luce vigilauerit
 ad illā nō laborauit assidēre at illā
 forib; suis inuener. Predicāz plura
 veteris scripture exēpla obsequunt.
 vbi de Moise iohue samuēli. dā/
 uid rectorib; illi? ppli legim? eos in
 his q ad ppli ptebāt salutē dñm
 pſulere z resposuz reportare. Sic g
 pz q hūano gñi diuine motōis as-
 sistētia indefinēter ē pūcta tāq; au-
 riga dūces rectores ecclie in his q
 subditōz pceunt salutē qz z si xps
 i nauicula petri dormiens pmitrat
 fluctib; eā iactari. tu tñ si xpm excita-
 ueris i corde tuo pnie pigritiei som-
 nolētia effugādo fiet subito magna
 trāqllitas z mirāda. his enūerat. pp-
 ter plicitatē fastidiū pccati. pstanter
 assertim? pposz nrām idubitatē piaz
 et ex sacra scriptura canonicā g. zc.
 ppō. v. Sūmi potūficis cardinaliū
 atq; episcopoz decreta pſitu

tiōes ceterasq; canonicas san-
 ctōes tāq; leges ex dei aucto-
 ritate deriuatas debem? re/
 nerādo atq; obediēdo suscipe-
 re nō illas redarguere aut hu-
 mano sensu discutere.

¶ Hec ppō ostēdit ductu natural'
 dictaminis vnū qd qz em p i illa ad
 q ei? pās aut auctoritas se extēdit
 ppter qd vident? q pncipes sup cō-
 munitates sibi subditas ferūt leges
 iura z statuta cū pātē coactiua im-
 ponētes ea subditz suāda. Cū g
 xpi vicarius papa z aliq ecclie recto-
 res supplet vice xpi pātē auctoritatē
 tis nō amittēd o quis forent petō-
 res pcludit clare q eoz ordinatōib;
 tāq; a deo emanantib; reuerētē sit
 obediēdū. Cui alludit alia famosa
 regula. Nā q dat pncipale dat ac/
 cessoriū anēti. Et rursus alia regu-
 la dī cūp? finis illi? ē disponere de
 medijs ad finē Cū g rectores coita-
 tē istituāt ad pacificauitā subditōz
 adinuicē? at requit q eis pfigat ali-
 q regula seu disciplina viuēdi. pū-
 git at h p pſtituōes p legib; latis
 a rectorib; eadē g nēccitate qlibz cōi-
 tas requit rectores z leges seu pſti-
 tutōes ab eis latis p felicitatē cōi-
 tat. ¶ Premisse pſtati cōrūder illd
 ārea ex euāgelio p memoratū Sup
 cathedrā moisi sederūt scriber pha-
 resa qūz dixerūt vob facite. volēs sal-
 uator expſse q ordinatōes seu pſti-
 tutōes suoz platoz subdite tenēat
 recipēz viuēdo fm eas pſuati. Te-
 dit etiā ad idē qd dñs petro ait. Ti-
 bi dabo clauēs regni celoz qd cūq;
 ligaueris. qd cūq; solueris sup terrā ra-
 tificabit i cel ac si dixeris mādara z
 statuta q manāt ex auctoritate tua
 ex eodēt hñ canonica. qz verius
 emanāt ex pātē mea. q i remēorē ē
 notādū q xps fuit noue legis pſtator

Tractat' in gr̃i H̃erici Borythii.

vetere plēs cessauerūt at legalia z iudicialia remanētibz p̃ceptis morali b' veteris legis q̃ obli. jāt nō ex vi ill' leg' s; ex vi iſcriptōis eoz i cordibz b' nris fm̃ illud Ap̃li ad Ro. ij. Cū em̃ gētes q̃ legē nō h̃nt naturalit̃ ea q̃ leg' sunt faciūt h̃mōi legē nō h̃nt tes ip̃i sibi s; lex q̃ oñdūt op' legis scriptū i cordibz suis. Dñs g̃tīnat moralia p̃cepta in noua lege sup̃addit aut̃ facta z p̃silia nō at̃ instituit aliqua p̃cepta ceremonialia aut iudicialia. s; at̃ q̃a mysterio nō vacat obnū' p̃ pēdān'. Nā s; ip̃o scire nos voluit q̃ olas z p̃ncipibz cōmisit istituere tales ordinatōes circa suos. p̃vt p̃e fact' locis p̃sonaz. p̃ditōibz z alijs cīcūstācijs videret p̃gruū z expēdī re. vñ i lūca idē inuēs dī. Qui vos audit me audit. z q̃ vos sp̃ernit me sp̃ernit. Ex q̃ plane sequit̃ correlarie diuine volūtatē illos repugnare q̃ decreta decretales ceteras q̃ ordi. natōes aplicas tāq̃ autēcticas renū. nūit recipere z honorare. Nā auctori. tas p̃latoz a deo ēz sic p̃ idē ē repel. lere p̃latoz z dei auctoritatē. deinde 2' iſert̃ eos nimis delirare q̃ nō dese. rūt auctoritatē reuerentiā g̃nraliū p̃s. lioz p̃stitutiōibz vñ etiā sc̃toz docto. rū eccl̃e scripturis Grego. Augus. Hierony. Amb. z p̃similiū. q̃bz p. cul dubio dñs apuit sensus vt scri. pturas itelligēt q̃ten' mysticos sensus q̃bz scriptura sacra ē graui. da ap̃rēt z ad cōis hois capacitatē redigerēt. Alioqñ eccl̃ia p̃ totū tē. pus icipiēs a p̃summatiōe cursus ap̃loz penit' neglecta videret. Quo p̃tra regula dat̃ theologica q̃ eodē sp̃ū scriptura sacra exponit̃ q̃ fuit in. spirata vñ talibz emul' volēs occur. rere Ap̃ls signat̃ dicit q̃ x̃ps ad p̃summatiōem sc̃toz quosda dedit ap̃los q̃sda p̃bas z neibi ēēt stat' ad iūgū q̃sda p̃o doctores. Rurſus

3°. seqt̃ q̃ cōis scola theologica ele. gāter asserere p̃suevit Si q̃s p̃tina. cter repugnaret illis q̃ auctoritate vñs eccl̃e sunt determinata maxie in his q̃ fidē p̃cernūt z mores fides. liū. heretic' ceteret. Si q̃dē hec anco. ritas p̃ncipalr̃ resideret i summo p̃s. nifice. p̃pter q̃d dī Hiero. hec ē fides. mea p̃p̃a brissime quā i catholica didicim' eccl̃ia i q̃ si min' p̃ire aut parū caute forte aliqd̃ positiū. emēs dari cupim' a te q̃ petri fidē z sedē tenes. Si at̃ hec ñra p̃fessio apl̃ar' cui iudicio p̃p̃bat. q̃nq̃ me culpa re voluerit se ip̃eritū vñ maluolū vñ etiā nō catholicū s; hereticū cō. p̃ba. bit. ¶ Postremo at̃ veter' testamētū vñitas p̃missis dat̃ cessus. Nam Deutro. xvij. dī q̃ i his q̃ s; ambis. gua z difficilia refugiedū ē ad sa. cerdotes leuitici g̃nis z ad iudicē q̃ fuerit illo tpe z facies q̃dēq̃ dices. rint q̃ p̃sunt loco quē eligit dñs z do. cuerint re iuxta legē ei'. Seq̃ntis sen. tētiā eoz nō dedinat̃ neq̃ ad dex. terā neq̃ ad sinistrā. vbi continuo s; b̃nigū. q̃ sup̃bierit nolēs obedire sa. cerdot' ip̃erio q̃ eo tpe mīstrat dñs deo tuo z decreto iudicis moriet̃ hō ille z auferes malū de medio israel cūctusq̃ popul' audies timebit vt null' deiceps itumescat sup̃bia Ex q̃bz p̃ois vñtas apparet solidata. ¶ Sancte institutū ē atq̃ ex p̃p̃o vt ip̃a ordinatōe diuina neminē ad sacerdotij ordinē assumi ni si vict' p̃supposita p̃petētia. Quāuis hec p̃p̃o dare sequit̃ ex di. ctis i p̃tina. p̃p̃oe p̃cedere pt̃ nihilōs min' specialr̃ oñdi ex abudātī. Nā quādo aliq̃ sibi iūuicē repugnāt ita q̃ mutuo se p̃pati nō possint tūc al. terz alteri cedere oz. s; ei sentētiat rō. naturalis luminis. Ea p̃pter cleris. cis interdiciunt negocia secularia ut

G. h. u. p. h. o. n. o. r. i. u. m.

Practica efficiendi demones. lxx

ita illd apli **N**emo militas deo im
plicat se negocijs secularibz. Dicit
at phs i penio metaphy. q hoim
natura multipl'r e sua ppedes indi
gentias z defect' qbz mortal' natu
ra hūana e subiecta. Seneca p'o dr
q vnicuiqz natural' indita est cura
sui corpis. hinc e p'siderata coi p'di
tione hoim q hoies q tāta p'munt
penuria q eis deficit sui vici' p'p'e
rentia multipl'r fuit solliciti z aio di
stracti cupientes suis idigentijs neces
saria procurare Quinimo qd d'eten'
e interdū etiā qbusdā suilibz actibz
insistūt aut qdā ihonesta z indecen
tia ppetrāt. Tēte sapiēte. puer. vij.
p'p' inopiā mlti deliquit. Et puer.
lxx. Ne forte egestate p'pullus fu
erit z p'urē nōmē dei mei Quo p' or
do seu stat' sacerdotal' oppositas re
qrit p'prietates. Requirit em aīm a
corpaliū distractōe pacatū. requirit
insup foris vitā honestā alijs exem
plare. Vita em sacerdotis more sal
dz eē p'dimentū mortū in laicis. Et
qz tēte pho. v. ethi. Reges ferunt
fm cōan statū ppli. Hinc e q ecclia
laudabil' z canonice ordinavit ad
sacerdotiū nō p'moueri hoies qbz
vici' p'petētia nō arridet. Qū phs
manuductōe natural' lumis p'lau
de p'memorat q ap'd egyptū sacer
dotiū gens vacare p'missa ē. cui de
publico stipēdio assignata fuit pui
sione necarijs p'curādū d'istrahēf
Idē etiā. vij. polirice dr. q sacerdos
tes debēt h're māliones pulciores
seorsuz a populari tumultu segrega
tas p'p' vacatōez. neqz decet eos ser
uilibz opibz imisceri. Nā oim aliorū
in ciuitate sacerdotiū ē dignissimū
q hui' p'p'ōnis p'itati p'cordat no
ue leg' scriptura si mēterē' mystico
oculo spiciat. saluator em loquens
aplis z discipul' sub figura eccl'asti
corū dr. vos estis sal terre. vos estis

lux mūdi sic luceat lux v'ra corā hoī
bz vt videāt bona apa v'ra vt gl'ori
ficet patrē vestrū q i cel' ē z h' ad exte
rioris p'uersatōis sacerdotalis p'tis
net honestatē. Quātū p'o ad interi
oris pacis in aio trāqullitatē igno
rare nō oz q sacerdotali officio sin
gulariter incūbit p'uinis oratōibz
et scis meditatōibz insistere. qbz rē
poralis p'uisōis anxia cura nimis
iūmicat. Qua p'pter ad sacerdotalē
officiū p'mortē cessantē ante mētis
oculos resoluerē debēt illud salua
toris Tu at cū oraueris itra cubi
culū tuū z clauso hostio ora patres
tuū. Que qdē p'ba q'quis de cubi
culo z hostio materialibz itellexerit
parū edificat. Ad morālē g' sensum
cū saluatore p'dicā p'ba reuocātes
Nū aliud ē itrare cubiculū z hostio
clauso orare patrē nisi effugata d'is
tractōis cura ex idigētia necessario
rū intrare z mētē a volatu oratōis
dep'mēte collectā itēdōe ad deū ascē
dere illuc deuora desideria afferre.
sui z aliorū p'ctā deplāgere. ¶ Ecce
ad veterē leg' h'istoriā recurrētes hu
ius eccl'e p'stitutōez iuenim' equale
tēr p' moisen a d'ño traditā. Cū em
d'ns vt sacerdotibz z laicis decimas
et multas alias oblatōes darent
duodecim alias tribz obligauit qd
aliō qz equalitēr vici' p'petētiā sa
cerdotibz intīgēdo p'ordinauit. Pa
riforma eidē p'stitutōe ioseph testio
niū phibuit scribitur Gen. xlvij. q
ioseph oēs hoies z eoz p'ossessōes
regni egypti subiecit Pharaoni p't
terrā sacerdotiū q a regē trā dita fuit
eis qbz insup statuta abania et hoire
is public' p'tebant. Q' p'to honore
ap'd egyptiacos venerabāt sacerdo
tes. de ipis ei p'ficatū ē illd apli p'e
ad Thi. v. Qui dñi p'sunt p'byteri
duplici honore digni habeant. Nā
illi p'p'ias habebāt frās literas alijs

Tractat' in gr̃i H̃erici Borythū

onū possessionibz i fuiturē redactis
dein 2° ex publicis horreis statuta ci
baria eis ministrabant tāq̃ reddidit
eis pordinata vt suo officio vacaret
aio q̃etato Ex q̃bz pz q̃ p̃sticu^o p̃pe
tēne vice^o rāsonabilis ē z scripture
p̃formis cōi hoim p̃ditōez defecti^o
b^o p̃fars igit̃ zc. Ex q̃bz oibz sup̃f̃i
riat̃ summat̃ ad terminū ē deduc̃
tū q̃d i p^a hui^o op̃is distinctione
p̃mittebat tractādū ad gloriā dei
in secula seculoz.

scda.
distin.

O Eo gr̃as referētes q̃a du
ce et auxilio p̃missis i hu
ius op̃is distitōe p^a satisf
fecim^o. sup̃est ex eiusde^o
auxiliū fuducia op̃az dare
vt satisfiat his ad q̃ in hui^o eiusde
op̃is distitōe sequida p̃us nos
obligauim^o p̃tractāda eneuare. s.
huiusmodi errores circa p̃sonas ec
clesiasticas eoz possessiones z reddi
tus seu alia stipēdia ecclesiasticis las
boribz deputata p̃cedēdo vt sup̃ p
p̃ponēs triplia g̃re testimonij ro
boratas q̃rū p̃ma sit hec.

Nō esse curādū p̃sentes p̃s/
byteros z sacerdotes expellere
p̃ma. q̃a eis expulsis meliores de
bēt succedere ē facin^o tā execra
bile. vt merito oīs religiosus
aūm^o ad indignatōez imor^o tā
tū nefas abhorreat audire

Nec p̃pō deducit p^o ex natural
luminis radio Nā sic morbo tanto
p̃iculosior ē q̃to sequit̃ p̃oris p̃nci
piū vice corruptōez Paripacto tāto
grau^o ē p̃ctm q̃to p̃seq̃t ad corru
ptionē p̃oris p̃ncipiū i ip̃a ratōe d̃r
ut p̃hus. vii. ph̃ys. q̃ expulsio ē sp̃es
mor^o violētī iferre at̃ alicui violētā
exp̃rii sp̃us suggestiōe aduersat̃ illi

originali p̃ncipio iusticie q̃ d̃r nō fa
cies alijs q̃d tibi minime fieri vis.
Teste at̃ p̃ho 2° Math. i. foribus
null^o delict^o. q̃ circa p^a p̃ncipia ne
mo errat nisi cōis vite maliciā tran
scēdat vñ vehemēs hor^o itelligit̃ ra
tōis corruptio q̃ p̃fato p̃ncipio aus
dēt p̃trauenire Aggrauat̃ at̃ h̃ ip̃oz
p̃ctm nā si ex ip̃ctu carnal^o appetit^o
alteri irrogare iniuriā sit vituperabi
le Adhuc red d̃it enorim^o si h̃ p̃ctm
gat i p̃sonā nō q̃dē p̃are s̃z sup̃iore.
p̃sone at̃ ecclesiastice ad secularē p̃lm
p̃parant̃ sic aīa ad corp^o q̃d n̄r sus
liq̃de p̃pēdit̃ d̃eter^o si ad m̄rē redu
cam^o p̃lm p^o Epi. dicētē Si ama
bile ē saluare bonū alian^o vñ^o mul
to meli^o z diuini^o ē p̃curare bonū to
ti gēti z ciuitatibz A sensū q̃ p̃trario
extreme malicie ē iferre violētā toti
cōitati ecclesiastice hui^o adhuc corru
ptōis pest^o aggrauat̃ ex h̃. Dē enī
aīa natural^o diligit̃ sibi sile. q̃ p̃tra
q̃n q̃s iniustā lesione attētat alteri i
ferre signū ē ei^o affectū extra natura
lē suā idinātōem eē redap̃uz ductū
q̃ natural^o luminis h̃z p̃cludere ip̃os
huiusmodi tā i ratōe q̃z i volūrate le^o
p̃ra nimie affectōis ifectos eē q̃ non
formidāt asserere nō eē curādū p̃sen
tes p̃sbyteros expellere **N** Deī enī
dē p̃pōis p̃ritas multiplicat̃ certificat̃
ex noue leg̃s testimonijs Etenim vt su
p̃i^o ē p̃libatū saluator n̄r Dat. xxiij
pie iformās p̃lm dixit Sup̃ cathē
dra moisi sederūt scr̃ite z pharisei cō
tinuo at̃ sic bon^o p̃ceptor aliū iniun
xit nō tñ dicēs Eijate eos de cathē
dra aut de domibz possessionibz aut
patria expellite. Nō q̃dē h̃ dixit q̃n
pon^o p̃cepit. q̃cūq̃z dixerit vob̃ faci
te tāq̃z diceret exhibere eis reuerētiā
obediētiā z alia eis debita tāq̃z v̄ris
sup̃ioribz. p̃pter q̃d ioh. 2° legim^o q̃
d̃ns de tēplo eiecit oēs vendentes
oues z boues Nō at̃ legit̃ q̃ ide eie

Contra huyssitas Fo. lxxj.

erit sacerdotes sūt Saluator sepi
vocat se patrefamilias cui domi ē
ecclia iuxta illō p^o ad Thi. iij. vt sci
as qmō oꝝ tei domo dei puerfari.
q ē ecclia dei viui colūna z firmame
tū deitatis i hac domo fuitores z mi
nistri sūt plati sacerdotes z alij ecclia
fici. q si terren^o pnceps moleste fer
ret vbi de domo sua mistros suos z
fuitores videret expelli. q̄t magis
nemo ab ecclia mistros xpi expellere
p̄sumet nisi q̄ oipotēs dei indignatio
nē iurere nō tūet Forſan q̄s pro
huyssit^{is} rādēs dicit ipi p̄tendūt q
sake mali deteāt expelli huic cauilla
tōi occurrit illō Dat. xij. vbi volē
tibo ꝑꝑania de agro colligere dixit si
mite vtraz crescere vsqz ad messē
Abi adiecit signāter dices Tūc di
cā messoribz colligāt ꝑꝑania z alli
gēt i fasciculos ad p̄burdū z ꝑ gre
gēt tritici i horreū meū notate p̄ba
Tūc inq̄t i fine messis h ē i fine secu
li ego dicā messoribz vt colligāt Ab
sit q̄t nūc t̄p̄s qn̄ sūt creſcūt ꝑꝑania
et tritici aliq̄s ꝑꝑia tenentate aus
deat sacerdotes q̄uis notorie ma
los de ꝑꝑiis expellere aut p̄scribere
p̄ſertim dū malicia ab eis nō aufert
p̄tātē officia ecclastica veracit̄ exerce
di q̄b̄ iſeriores obligant ad eoz re
uerētā z ſuſtātōez nō at ad inu
riā iſerēdā v̄l expulſiōez. Utinā iſti
iſtipites ſapiēter itelligerēt z rialis
ꝑpter bonos parcerent imitatores
dei. gen. lxxvij. q̄ oibz d̄ zodoma pe
cāſſet ſi i ea decē iuſti repire potuiſ
ſent nōne dñs sacerdotibz ſcribis z
phariſeis adulterā p̄ſentātibz z reſ
pōſiōez ab eo exproq̄ntibz ſolū dicit
q̄ ſine p̄cō ē p̄mā mutati i eā lapidē
Neq̄ q̄b̄ eos de tēplo expulſit v̄l ele
cit Graꝑ tā maſſetz certificati euā
gelicis teſtionijz p̄pōez p̄miſſaz tene
am tāq̄ canone vitat Porro p̄di
ciz aplica etiā teſtionia ꝑꝑordāt nā

q̄te reuerētie ſit sacerdotij dignitas
teſtat Aplus petri p̄me petri z vos
inq̄t eſt gen^o electū regale sacerdot
tū gēs ſc̄rā ꝑpls acq̄ſitōis nescio ſi
p̄coniū grad^o ſacerdotal^{is} poſſit alit^{er}
extollere cū dixit regale sacerdotiū q̄
sacerdotibz debet regal^{is} reuerētia z
nullaten^{us} ꝑplaris violētia Paul^o q̄z
ſc̄rētēs Thi. ſic ei p̄cepit p^o ad Thi.
v. Aduerſus ꝑſbyterū noli accuſa
tōez recipere niſi ſub duobz v̄l tribz re
ſtibz. Quomō q̄ iſti p̄ſidi p̄ſumūt
ꝑſbyteros expellere qn̄ Aplus ſine le
gitimo documēto ꝑuio noluit ſolā
accuſatōez admittere. Vemini^{us}
iterea ei^{us} dē gētū doctor^{is} doctrine
quā tradit ad Ro. xij. vbi ait Dis
cia p̄tātibz ſublimioribz ſub dita ſit
nō ē em̄ p̄tās niſi a deo q̄ a deo ſt
ordinata ſt itaqz q̄ reſiſtit p̄tāi dei
ordinatōi reſiſtit. z iſta p̄ncipes nō
ſt timori boni opis ſz malit̄is at nō
timere p̄tatem bonum fac z habes
bis laudez ex illa. dei enim miſter
eſt tibi in bonum ſi autem malum
feceris time. Non enim ſine cauſa
gladium poſtat dei enim miſter eſt
vindex in iram ei^{us} qui malum fa
cit in quibus ꝑponit tria eē neceſſa
ria ad iuſtam pene iſſicōem. ſ. au
toritatē z p̄tātē i eo q̄ penā iſligit cul
pā i eo cui pena iſligit. z tertiū ordo
iur^{is} alioq̄n p̄tās nō ꝑcederet ordi
nare q̄libet hoz abſente p̄tāi p̄tin
git i pene iſſicōe Ex q̄b̄ liquet quā
ta abſurditate exorbitāt hi ꝑphāi
huyſſite q̄ nullo hoz obſuato labo
rāt miſtros dei sacerdotes ei^{us} cēdo
expellere. ¶ Preterea veter^{is} leg^{is} ſi
gure z ꝑphetaz oracula inueniūt p̄
miſſis ꝑſonare figurat em̄ ibidem
ſcriptum eſt beſtia que tetigerit mō
rem lapidabitur reatitue ad he
breos duodecimo Originaliter Ex
odi. xix. Et Oza tangens archam
ꝑaſſus eſt ſup tenentate ſua q̄b̄

Tractat' mgrī Hērici Borzychū

figuraliter designat q' inferiores in
surgere nō dñt p'tra supiores negz
p'tra ecclasticos q' p' archā figurāt
Quippe p'mi regū. xvi. dñ. Quis ei
extēdit manū suā i xpm dñi z erit i
nocēs. Ecce ipse dauid p'ciulā de
chlamide abscedēs saul sui psequu
torz z quē sine pctō potuisset occi
disse cordiali penituit. qz tā exigua
xpo dñi irreuerentiā itulit q' isup iu
uenē Amalechitā occidi mādauit se
quūdi regū p' dñi asserētē se saulē occi
disse rātoēs p'tin' adhiēs q're inq't
nō timuisti manū mittere i xps dñi
Sik i ps dñ. nolite tūgere xpos me
os Oēs p'o sacerdotes s'tz xpi h' est
vncti vnctōe sacrali ad diuina myste
ria exequēda q' si digne exequant' p
merent gl'iaz si āt min' digne nō m
icidūt i populārē punitōēs s'z altiori
iudici finalit' s'tz reddituri rōem ad
eterni supplicij dānatōēs Sic em p
Hōisen ait dñs mea ē vltio z ego
retribuā eis i tpe q'si dicerz adh'mōi
temerarios Cur vsurpāstz qd' meū
ē. pctōz em vltio mea ē nō v'ra Et si
quādoq' p'ncipes vltōēs i pctōres
exerceāt. tal' mea ē debito ordie sal
uo q' p'termissio p'cessa sibi abutunt'
p'tate ipi qz dñs q' postea i euāgelio
ad discipulos tāqz ad illos i q'bo re
p'sentab'ant futuri ecclasticū dixerat
Qui vos recipit ne recipit pus dis
xit i ppheta zacharie 2° Qui vos tā
git tāgit pupillā oculi mei. itaqz nō
expellēdi s'tz sacerdotes s'z honorā
di poti' cū indulgentiā ipetradi teste
sapiēte Ecclasticū vlti. i tota aia tua
time deū z sacerdotes illi' scitifica i
oi frute tua dilige eū q' te fecit z mi
nistros ei' ne derelinqs honora dñi
ex tota aia tua z honorifica sacerdo
tes z ppurga te cū brachijs. da illis
p'fessic mādātū ē tibi p'mitiāz z pur
gatōis vbi sapiēs timor z honori
be illico s'biūgit honore sacerdotū

et suoz mīstroz inuēs q'vno posito
ponit z reliquū z iterēpro iterimū.
Quid plura. si nō plūctas dispens
diū. pphiterer innumera huic v'itati
possent afferri testimonia. Cōtēti q'
de tātoz restū fide dignoz copia li
q'de p'cludit huiusmodi secta nūmū
eronea dicētiū q' expellere sacerdos
tes nō dz h'atē cura. Si p'libata
sic solide sint fundata de sola etiā ex
pulsio elocali. Nulli dubiū q' n' eū
dēn' cōitāt de expulsioe cū adiuncta
ocasiōe corpali. h' em icōpabilis ēē
detestabili. nemo sane mēt' ignorat
Nōqn necē ē degnēter ad blasphem
ie irregularitate Doech Idumei
trucidāz sacerdotes dñi ex ipio saul
lis regz iniquissimi cui i hoc p'sentire
rennuerūt ceteri ei' ministri p'mi re
gū. xvi. Berito isup eoz temeraz
ria assertio venit icrepāda qm dicūt
q' p'sentibz expulsi succedēt melio
res. Nūqd em ipi ppheticō spū illu
minati futuros bonos puidēt p'sen
tiū successores. Sane nō aut nūqz
ipoz ē iter' mouere volūtātē a ma
lo i bonū. Absit. h' em deo p'pitiū cas
tholica doctrina p'sitet neqz tū p' h'
iustificarent p'sentes sacerdotes ex
pellēdo. p' vt facile p'gnosceret Apo
stolū ad Ro. legāt dicētan. Nō s'tz
faciēda mala vt eueniāt bona Im
mēla āt dei sapiētia p'pter meliora
bona p'mittit mala. s'z facere mala
p'pter bona lōge relegatū ē ab illa
iustissima puidētia. Eya sacerdos
tes etiam malos intuitu sacerdotū
huiusmodi nobiscū honorēt nō occi
dāt nō expellāt nō aliā penā istigāt
vt deum sibi p'pitiū inueniāt. tāta p'
hac p'pone sufficiāt.

¶ Sancta ecclia ad sue p'fec
tōis cumulū exigit religiones
a capite suo xpo etiā originali
ter institutas.

Contra huyssitas Fo. lxxij

¶ Hec pō oñdī pmo ex rōne naturalī. Quia em̄ vñiq̄q̄s agens agit sibi sile vt dī. vij. metaphy. qñ to aliq̄s stat⁹ in ecclia ē xpo filioz tā to pot⁹ dz causat assenbī xpo. stat⁹ aut religionis pñerat iter stat⁹ pfectōis. Nō q̄ illi stat⁹ plāta tio dz denegari eē plāta a p̄e ce lesti. ¶ Pro hui⁹ pleniore intellectu iuuat nos ap̄ls p̄me ad Corin. xij. sc̄itēs h̄ mō diuisiones grāz sunt. Idē āt spūs. z diuisiones ministrā nonū sunt Idē āt dñs Et diuisiones opationū sunt Idē pō deus q̄ opat oia in oib⁹. q̄ varijs dei donis enumerat⁹ tandē pcludit. Hec aut oia opat vnus atq̄ idē spūs diuis dens singul⁹ put vult. In fit q̄ de⁹ ex displicito p̄rie volūtat⁹ q̄sdam hoies vltra cōm modū inflāmat ad desiderū celestium bonoz. z qz hō p̄stuit med⁹ inter ista trāsitos ria. z bona celest⁹ patrie spūalia. ne cesse ē q̄ q̄nto plus inheret reb⁹ tpa lib⁹. tāto lōg⁹ distat ab altero ex tremo bonoz spūaliū. q̄ igit a deo in amorē illi⁹ celest⁹ thesauri z p̄cio se margarite s̄z accessi q̄ tota inten tione z ex oib⁹ virib⁹ illuc suspīrāt li bēter q̄libet ipedimēta deponunt q̄ obstitere p̄nt p̄ra libez volatū ani mi sursum i supna. libēter ḡ renūciāt bonis hui⁹ mūdi q̄b⁹ licite possent vti. bona at hui⁹ mūdi q̄ ad vsum hūane vite p̄tinet in reb⁹ p̄stūt sc̄z in diuītis q̄b⁹ renūciām⁹ p̄ volūta riā paup̄atē In delicijs carnis q̄ bus renūciām⁹ p̄ p̄tinetiā z in sup bia vite quā abdicām⁹ p̄ obediētiā. p̄p̄ qd i voto istoz trū p̄plet re ligio q̄ statū p̄fectōis iportat. qz s̄z instrumēta q̄dā expedit⁹ pueniēti di ad charitatē p̄fectā. q̄ ē vinculu p̄fectōis. hōz p̄silia saluator i euā gelio legit instituisse. p̄siliū paup̄a tis. Mat. xix. vbi dixit adolecēti

vade z vde oia q̄ habes z da pau perib⁹. Cōsiliū p̄tinetiē cū dixit. sunt eunuchi q̄ castrauerūt se. p̄p̄ regnū edoz. Nā z ap̄ls p̄ ad Corin. vij. p̄ginitatē p̄fert m̄rimonio. in q̄tuz p̄fert facilitatē fūiendi dño. Cōsiliū pō obediētie dedit qñ adiūgit Et seq̄t me Nā seq̄la xpi nō solum fit imitatio opa xpi s̄z obediēdo mā das ipsius. s̄m illd̄ Johis. x. Ques mee vocē meā audiūt z sequunt me. P̄missis p̄sonat qd̄ habet i actib⁹ ap̄loz de p̄mitiue ecclie fidelib⁹ in hierusalē. q̄ vēdiderūt p̄p̄ia viuent⁹ res in cōi sub disp̄satiōe ap̄loz. Sanene ex hac p̄a doctrina occa sione q̄s̄q̄ accipiat cauilladi obniti us duo sunt attendēda. Prīmū ē illi plura p̄currāt vno exite meliore q̄ alter. nō necē ē alterz haberi tanq̄ malū. Un z ap̄ls vbi sup̄ p̄ginita tez p̄ferēs m̄rimonio. volens inuēte q̄ m̄rimoniū tñ bonū ē statz adiūxit q̄ mulier si nubat viro nō peccat. pari passu q̄ volūtariē p̄p̄ libe r⁹ deo fūire a sup̄dictis bonis seip sos abdicāt sunt p̄ferēdi nec tñ veni unt vitupandi q̄ eisdē bonis mode rate vti i eis finē n̄ p̄stītuēdo Alio pō ē attendēdū q̄ aliqd̄ fin se z sim p̄licit ē meli⁹. qd̄ tñ ex aliq̄ indisposi tiōe huic aut illi nō ē meli⁹. Sic em̄ ait p̄hs q̄ fin se meli⁹ ē philosophari. q̄ dīrari. tñ indigēti meli⁹ ē dīrari. S̄z p̄dicta p̄silia fin se s̄z oib⁹ ex p̄dientia s̄z q̄busdā nō s̄z exp̄dientia ex eoz indisposiōe in q̄tū eoz affe ctus ad ea nō inclināt. q̄ qdē idē natio ex singlari p̄rogatia amoris dei erogata alijs non ē p̄cessa. qz vt dictū ē ipe dat dona sua singul⁹ put vult Et iō dñs euāgelica p̄silia p̄ponēs ip̄ facit mētiōē de idoneita te hōim ad obfuantia p̄silioz. dñs em̄ p̄siliū paup̄at⁹ p̄mitit Si vis p̄fect⁹ ēē. dñs p̄siliū castit⁹ dīcī Qui

Tractat' m̃gr̃i H̃erici Borythū

p̃t cape capiat. g̃ r̃c. ¶ Hui' stat' p̃fectio figurabat in veteri testame to holocausti sacrificio. qđ totū ad honore dei cēdebat. Nā statū religiōis assumēs se totū deo tāq̃ ar bore cū fructu offert. hui' etiā figu ra fuit sanctimonia nazareoz. put scribit Nāe. vi. Qui cū deuoti' ser uiendi deo subierūt q̃rūdā abstinē tiā z vota qđam emissa p eos p̃ple bāt ad sue sc̃ificatiōis p̃fectiōē. Ad idē defuit qđ sub Helizeo tāq̃ sub p̃re ples p̃phete tāq̃ fratres habi tabat i vni sub ei' obediētia viuē tes i cōi. Cōsulit' nūmū blasphe mē iūi deo se subijcerēt si se ei' exem plo p̃formaret. qđ p̃lo iudeoz rebel li z dure ceruicē. multo tpe p̃p̃at in ruitu patz a q̃b p̃ originē descende rant Abz̃ae Isaac z Jacob. huius morē gerētes detractare religionibz desistat i q̃b tot sc̃i viri floruerūt q̃ eas doctrinis z moribz venustaues rūt in q̃b exp̃m̃erāt deū opari nul laten' abigim'. ex q̃b satz eluceſcit veritas nostre p̃p̃ōis.

Mõ tertia.

Rectores ecclie aut viros ec clesiasticos p̃pria nō iuste h̃fe p̃fessiōes eoz. z decimas tol lere. ē nō mō sacrilegiū p̃mit tere. q̃nimo p̃tra naturale rō nis dictamē insanire z contra sacra eloquia p̃ternire.

Hec p̃p̃ō declarat p̃ ex natural' lu minis deductiōe. dictat ei iusti' eq̃ tas qđ i alioz p̃cipiāt labores res p̃dāt eis cōp̃satiōes. Alioq̃n fos ret inēq̃litas quā derestāt iusticia. quēadmodū si q̃s i alteri vinea cū colēdo laboraret. merces laborāti dēteret quā nō reddere eēt iusticie act' p̃p̃ qđ olim dictū ē De g̃uat alle labor quē p̃mia nulla sequunt. qđ g̃ rectores ecclieſtici. plari. sacer dotes ceteriq̃ tales diuini officijs ac

sp̃ualibz actibz mācipari p̃ cōi p̃p̃o laicali astrigūt laborare deū orādo laudādo ex sacra sc̃ptura i viā salu s dirigēdo vicia i crepādo vt sic cōis p̃pls illitterat' exticribusq̃ occupa tiōibz distract' etne vite b̃iauiū p̃p̃ hēdat. q̃s nisi desipiat possit p̃dicē q̃n h̃mōi laboribz ex dina ispiratiōe i ecclia p̃peruis iustū cēvict' nēcāria certificari. cū ei videm' qđ i rebz ciui libz p̃ncipibz militibz alijs h̃mōi qđ cōi vtilitati iuigilāt stipēdia vici' al signāt p̃ reddit' aut p̃tributiōes ex p̃p̃o agris. aq̃s z silibz Res satz iūi rāda ē iustū eē talibz laboribz ſecula ribz stipēdia dēteri. ecclieſticol' ac la bores diuinitores stipēdijs p̃m̃io des fraudari Deū noue legz testimo nia cū ip̃eti ad idē p̃fuerūt Nā salz uaroz n̄ i euāgē. loquēs d laborāti b' i ecclieſtici officijs dē. qđ dign' ē opari' mercede sua. qz p̃o h̃mōi laz bor totū cōitari ecclieſtice iābit quē oz stabile eēt p̃manētē. nēcāriū ē suā mercedē itelligi s̃z silēz p̃p̃ortōes vt s̃z stabili' n̄ trāſitorie allecuret ecclie ſiſtici cōitari. q̃ten' mēte i distracta ad tales labores possit se trāſſerre. hui' m̃afo i hac p̃p̃e paul' p̃cordās p̃ ad I Cor. ii. Dulci p̃r eādē p̃ira tē p̃firmat adducēs p̃ h̃ūanā p̃ſue tudinē. dē ei. Quis militat suis ſtīb p̃dēis vniq̃. q̃s plārat vineā z d̄ fru ctibz ei' n̄ edit. Qui itez dē Relat' qđ i ſacrario opant'. qđ de ſacrario ſz edūt. z qđ altari d̄ſuunt cū altario p̃cipiāt Et itez Si nos vob ſemia m' ſp̃ualia. nō magnū ſi v̄a carna lia mētām Et z ad Th. ii. labor rantē inq̃t agricolā oz p̃ de fructibz p̃cipe Aliero qđ fronte' audet q̃s cogitare qđ aliquis ex p̃m̃onio ſibi ſufficiēre ad ſacerdotiū p̃m̃or' coip ſo amittere bona hereditaria cogēs ref. Hīs etiā teſtimoniū p̃b̄tēt ſub aplis ecclia p̃m̃icia Nā apls p̃ ad Th. ii. enuerās ad bonū ẽm̄ req̃

Contra huyssitas (fo. lxxiij.

stra. Et q' ep's dz eēvni' vxoris. scīas
bñ p'sse domui sue. filias z familiā
bñ gubnare. q' igit ap'loz tpe sacer
dotes habebāt legīas vxores. fili
os z curā domesticā penit' necē ē eis
pcedere p'ria cū successiōe heredita
ria. ¶ Proū veter' testamēti iueni
unt apta testimonia huic p'pōi p'so
nare. a dño p' moisen p'cipit q' tribu
leuitica cui' ordinē tenēt vni eccl'asti
ci habebāt vtr' nccaria ex decimis
z mltimodis oblatōnibz ad q's sol
uedas p'p's obligabat. vñ Aueri. x
viij. dixit dñs ad Aaron. ois obla
z sacrificiū z q'qd p' p'cō atqz deli
cto reddit mibi. z cedit i serā scōz.
tuū erit z filioz tuoz. subdit pactū
sal' als pacis ē sempitnū corā dño ti
bi z filiis tuis. Deū iter' loquēs d'
decimis dat' tribui leui dr. p'cū ē p'
ministerio q' fuit mibi i tabnaclo
testimoniū. Et Mal. iij. dr dñs In
ferte oēs decimatoz i horreū meū
vt sit cū i domo mea. z dñs p' Ag
gei. pphetā dñū dicit p'p'o mltas eie
nisse calamitates. eo q' mltis suis
debita stipēdia ministrare neglexe
rūt ex q'bz luculēt p'stat p'itas hui'
p'pōis. Forlan cauillatoz aliq's ob
ijcet p' huyssit' p' allegās illō Luc
x. a saluatore dictū aplis. nolite por
tare auz v' argētū neqz pecunias i
zonis v'is. q' apl' huyssit' blādies
dicit q' p'ceptū d' soluedis decīs in
passiōe xpi expirauit. put' p'us iter
errores p'mcozabat. Ea p'p't. q'tinus
h'mōi sophist' seductōibz p'xe mlti
onīs. defmīatoz filētū iponat tria
memoriter p'mēdāda assumit cōis
schola theologia. Pr'm' ē q' duplex
fuit ap'loz stat' Pr'm' erat sub xpo
p'nte. dū h'z e' p'ceptū p' solā iudeaz
p'dicatur i mitteret. i q' p' more sua
bat q' p'ponētibz p'bz dei v'ic' pui
debat. z p' illo statu dixit eis dñs n'
m' p'ceptū itelligēdo illō Luc. x. No

lite portare auz z argē. z c. q'si. dice.
hoz op' vob n' ē. q' i sola iudea p'
dicatur nccaria ministrabāt. Ali' po
stat' fuit q' mittēdi erāt i vniuersum
orbē. i q' apli erāt v'loris p'fectōis. q'
icipiebat a tpe discess' xpi ab aplis.
Et tūc Luc. xij. p'cessit eis p'ratem
portādi p'cā z sacculū dās eis sup
pecunias dñi p'ratē. Liquer' q' q' il
lud saluator' dictū nob n' emul' fa
mulat. q'uis idē dictū in alio sensu
inueniat nob def'ire. Et tū salua
tor' dices. Nolite portare auz z arg
gētū zc. cām p'rin' adijcēs. dign'
inq' ē opari' mercede sua tāqz dices
ret. nō. phiteo qn' habeat' p'anes vos
auz z argētū h' op' nō erit. nā aliqd
apl' vob p'fero v'puta p'ratē accipi
endi nccaria ab illis q'bz p'bz p'ratē
euāgelizat'. Illoz ei auz z argētū z
alia q' possidet v'ro subsumt dñio. q's
tū necē erit ad v're p'petiē sufficien
tiā. huic i rebz naturalibz equalens
iuenim'. Nā brut' animalibz dedit na
turā vñ ex se sibi sufficiat sic q'busdā
plumas v' pelle durā ad corpis ite
gumētū. q'busdā vnglās aut dētes
ad sui d'fensionē. hoi' a' talia n' p'u
lit. s' loco talū de itell'cūz manibz p'
uidit q'bz talia sibi pcurare possit. ex
q'bz hō sibi v'edicat aliqd excedēt'
pariformit saluator' aliqd altior' p'
rogat' p'ulit aplis. Sedz p' cor
di itigēdū ē q' saluatoris z ap'loz
intērio colligit' poti' ex eoz opibz q's
ex p'bis. p'bi g'ra saluator' dr oīo n'
ē iurandū. Atū aplis saluatori p'
oīa p'cordās q'dā i suis eplis iter'
dū vallat iuramēto. p'cedere q' des
tem' de mēte saluatoris nullaten'
fore oē iuramētū oīmode p'hibitu
z n' nccitas expohulet nō ē iurā
dū. Saluator' etiā Mat. v. q'si lo
quēs p'ceptiue videt iūgere q' p'cul
sus ad vnam maxillaz debet p'bere
aliā. qui Johānis decimonono
danti alapaz nō p'bit aliā maxillā

Tractat' m'gri Hērici Gozychū

sz sub mō icēpatōis dixit. Si ma-
leloquit' suz testimoniū phile de-
malo Si at bñ cur me cedis. Rur-
sus saluator phibere videt hie plu-
res tunicas. quō qd fecit qd docuit
plures tunicas legit habuisse. qz di-
uiserūt vestimēta sua z sup veste ci-
miserūt sortē. Plane g itelligi dz su-
pfluitas vestimētoz ee phibita. nō
simplr pluralitas absoluta Itaqz
cum dñs loculos habuit pecunias
pñtētes qbz vici' necessaria ppa-
bat Quia etiā aplūs secū habebat
fratres q penes se pecunias porta-
bant. qbz poterāt suis indigentis p-
uidere. Quinimo ipe apls ciuita-
tes qbz euāgelizabat istāssime sol-
licitabat qñius sicut hylares dato-
res largas pecuniaz collectas ptri-
bucēt sanctis i hierusalē pmozatibz
trāsmittēdas. qz tāqz pprias posse-
derūt. q remeritate qñs audet asse-
re q possessiones z ppria debeat au-
ferri ab ecclia. ¶ Tercū pō cordi
intimius pñmendandū respicit ad
uersarios dictū quo volūt pceptū
de decimis p ppi passionē expirasse
cū? oppositū liqde declarare labor
nō eet nob. si actōem haberem? cū
exercitatz in scriptura mosaice legē
et vsqz ad vix cū? intellectū introdu-
ctis Et enī exercitati in lege mosaica
sponte pcederēt quandā fore dñam
pceptoz legalū. Nā qdā sunt pre-
cepta pure moralia vt nō occides
nō furtū facies z hñmōi. Alia sz so-
lū ceremonialia vt pceptū de Esu-
agni paschal. z de enūdatione p
aspersione aque pñmte cineribz vacce-
nybee pbulste z silia. Alia pō sz iud-
dicialia vt q furas vñā ouē reddat
qñtuor z q furas bouē reddat qñqz
z cetera talia. Alia pō sunt pñs mo-
ralia z pñm ceremonialia. sicut pre-
ceptū de celebratōe sabbati. Nā rō
natural' dictat aliqō tps deputādū

in q debeat hō vacare ad dñnum
serutiū. sz ex iure postituo depēdet
determinatio ad septimū vel octauū
diem. Alia pō sunt pcepta mixtū
moralia z iudicialia sicut pceptū de
decimis soluendis. Nā ex naturali
rōe pcludit q inferiores debēt repen-
dere stipēdia supioribz. q circa eos
et salutē boni cōis inuigilant. sz de-
terminatio tante qte pcedit ex lege
hūana talē qta specificare. Exerci-
tati insup in eiusdē legē doctrina cō-
cederēt hoz pceptoz fore aliā dñā.
Nā pcepta moralia ex eo q i iūmis
nerōis practice sunt radicata. p oē
tps pseuerāt. Pcepta pō cerimon-
ialia z iudicialia in passiōe xpi fa-
cta sunt mortua z cessauerūt. diffes-
renter tñ. nā pcepta ceremonialia ex
eo q pñmō z p se sunt figuralia i pas-
sione xpi ne dū fuerūt mortua. sed
post euāgelij publicatōem facta sz
mortifera. ita q nec obfuarī pñt p-
tute institutōis in veteri lege. nec
tpe gte. reinstitui pñt vt obseruent.
Iudicialia pō pcepta ex eo. qz erāt
figuralia minus pñcipalē sz directe
ordinabāt ad qerū pñctū illi? ppli
p tpe illi? stat' facta sunt mortua p
passionē xpi. nō tñ mortifera. quia
pñt de nouo institui tāqz obseruan-
da auctoritate papē vel pñcipum.
Itaqz qz pceptū de decimis soluen-
dis pñcipalē ē morale in qñtū rō dñi
ctat q laboribz ecclesiasticis ad sal-
lutē cōis ppli ordinat' debeat mer-
ces cōpensanda. z minus pñcipalē
ē iudiciale. sz q ad specificatōem de-
terminare summe. Illud at iudicia-
le p eccliam ē institutū. incōuenien-
ter dz illud pceptū pcurrere tpe ha-
beri tāqz institū nō licite obseruādū.
Quippe hñmōi institutio p qñue rei-
terata ē p eccliam fm quāqā hūani-
tate vtputa nō mñ? pñs noue legē
ministris noui testamēti exhibere

76 p
12 d
21 m

p-let d' p-let

cepta moralia
etiam. etiam. p. d. d.
etiam

Cōtra huiusmodi Fo. lxxiiij.

q̄ populus veteris legis ministris veteris testamenti. cū ip̄s noue legis ad maiora obliget. s̄m illud **Barth.** thei. v. Nisi abudauerit iusticia v̄ra plus q̄ scribat̄ z phariseoz nō irabit̄ regnū celoz. Et cū ministri nō ui testamenti sint maioris dignitatē q̄ ministri veteris testamenti. vt p̄bat ap̄ls. ij. ad Cor. iij. vñ z saluator **Barth.** xxiij. p̄missa confirmās ait **De vobis** scribit̄ z pharisei. q̄ de cūmatis mentā. anhetū. z cūmū. z reliq̄tis q̄ grauiora sunt legis iudiciū z misericordiā z fidē. vbi p̄tinuo subiūgit. hec oportuit facere scz decimas soluere z illa scz grauiora legis nō omittre. Vbi euidenter ostēdit q̄ solutio decimarū censeri d̄z necessaria. Ex q̄b p̄z exp̄sse p̄uincit q̄ quot se opponūt huic veritati

ap̄. q̄ Admissio q̄ i p̄mitua ecclia iij. apli recusassent recipere possessiones z bona tpalia. nullaten⁹ tñ ex hoc phas ē pcludere q̄ p tpe currēte nō debeat ecclia habere tpalia patrimonialia. **De** p̄o manu ductione naturalis luminis declarat. naz in his que successiue ad p̄fectōis pueniūt incrementū tā natura q̄ ars p̄mittūt p̄mō q̄ sunt magis nēcāria z in q̄bus alia fundant̄. alioq̄n p̄postere p̄cederet. quēadmodū in edificatōe domus p̄iacit fundamētū. erigūt parietes. supponit tectū. z tādē ad interiōrū partū structurā fit. p̄cessus. sili ter natura in formatōe corpis viuētis illas p̄tes p̄mo formari q̄b p̄ncipat̄ vita fundat̄ z a q̄b alie p̄tes hñt depēdētā. Ecclia autē p̄parat̄ domū z humanō corp̄. Cōgruū ē fuit in e⁹ edificatōe p̄dictū ordinē seruari. vt scz doctrinā euāgelicā seminandō fides plantaret̄ omissō studio tpales possessiones pcuradi. **De**

ius autē p̄positōis veritati plures inueniūt̄ testes in scriptura nouelēgis. scribit̄ enī **Barth.** vlti. Itē docete omēs gētes baptizantes eos in noīe patris z filij z sp̄s sancti. et **Barth.** vlti. d̄z. Itē in or̄te vniuersum z p̄dicare euāgeliū oī creature. Hoc ḡ mādātū apli z alij discipuli ex inuicem exequētes summo p̄e insudauerunt de tenebris idolatrie singulas nationes rauocare ad lumē fidei catholicē. z alia q̄cumq̄ p̄terire q̄ fidei cursum possent retardare. p̄pter q̄d in actibz ap̄loz scribit̄ ap̄los dixisse. Nō est equū nos relinq̄re s̄bz dei et ministrare mensē. Eoz apli v̄t oīa ip̄e dūcra euāgeliū relegaret noluit accipere sump⁹ ab illis q̄b euangelizabat. sed manibz p̄p̄ijs laborādo nēcāria sibi pcurabat. Et meritis to q̄dē hūc p̄cessus apli obseruabāt q̄ in edificatōe sp̄ualis dom⁹ ēst fidelīū ecclia p̄ma fundatio incipit a fide. p̄pter q̄d ad **Heb.** xi. d̄z. q̄ fides est suba rerū sperādāz. vt sicut suba est fundamētū omnīū altiorū entīū. ita fides ē fundamētū totius sp̄ualis structure eccliaſtice. Vñ p̄. ad Cor. xij. d̄z. dei sum⁹ adiutores dei agricultura estis. dei edificatio estis s̄m grām dei q̄ data ē mihi vt sapiēs architector fundamētū posui. Paucis autē interpositis adiūgūt̄ sequēter fundamētū aliud nemo p̄ponere p̄ter id q̄d posituz est. q̄d ēst x̄ps iesus q̄ p̄ fidē intrat̄ mētē credētis. pur d̄z. ad **Ephe.** iij. In x̄po habem⁹ fiduciā z accessum in p̄fidentia p̄ fidē ei⁹. et **Actu.** xv. d̄z. Fide purificās corda eoz. Quicquid p̄cessus saluatoris snia cōsonat **Barth.** vi. dicit̄. Prīmū q̄rite regnū dei. z hec scz tpalia adhiēnt vobis. Apli ḡ eoz coadiutores in p̄mitua ecclia curauerūt euāgelizare grāz fidei in formādo hoīes in articulo fidei trinitatis incarnatōes filij dei. natiuitas

Tractat' mgr̃i H̃erici Borychū

tis passiōis mortis. resurrectōis. asce-
sionis. finalis iudiciū. 2 duplices vtre
etne p' h̃mōi iudiciū. nulli ē dubiū
fuisse arduissime difficultates subiu-
gare p̃ncipes magnates 2 p̃pos ad
obediētiā fidei tā mirabiliū articulo
rū. ita vt ois laboris sui studiū ad
illō obtrēdū sollicitabat. nec igno-
rauerūt q' fide. p̃mulgataz i cordibz
fidelitū hominum firmata non defi-
cerent qui deuotiōe fidei accenti sua
temporalia offerret ministris cultus
diui. Sic ḡ sophistici ē valde argu-
mētū. nō legit q' apli reciperēt posses-
siones. ḡ tpe currēte ecclia iuste pos-
sederat illas. nō arēdētes ēē aliū statū
ecclie nascētis. 2 aliū ecclie iā adule-
tū Aug'. duo distinguit tpa. qdā
em erat tps d' q' illō ps. loqbat' Asti-
terūt reges tre 2 p̃ncipes cōuenerūt
in vnū aduersus dñz. q' tpe nō solū
nō dabāt fidelibz sz occidebāt Aliū
ps ē tps nūc q' reges itelligūt 2 eru-
diti seruūt dño iesu xpo i timore in
q' p̃ncipes nedū bona sua dederunt
ecclie. sz 2 ipsi facti sūt ecclie vasalli. vñ
h' tpe implet illd' Esa. lx. de exaltatiōe
ecclie. Donā rei supbiā seculoz p̃p-
tes excellētiā psonaz existētū sub iu-
go ecclie. suges lac gentiū 2 mamul-
la regū lacriteris puidēs largā do-
tationē ecclie a p̃ncipibz 2 alijs fide-
libz futurā post fidei agnitōem. silt-
et illud Esa. xxiij. p̃ficat' p hoc tpe.
Erunt mercedes tyri sc̃ificare dño
nō p̃dēt neqz reponēt. qz his q' stete-
rūt corā dño erūt mercedes vt com-
edāt vsqz ad saturitatē 2 vestiāt vs-
qz ad vetustatē. Ad idē sonat rotūz
caplin Esa. lxi. ppter qd' regula dī
Aug'. Distingue tpa 2 p̃cordabis
scripturas. Glidet reuera h̃mōi re-
telles p̃sanā doctrinā ecclie penitus
ignorasse h̃mōi diuerforū tēpoz di-
stinctōem. Sili em mō argui posset
in p̃mitina ecclia nō erat tal' rit' cele-
brādi missas nec siliis forma tradē-

di ordines In p̃mitina em ecclia sta-
tim ordinabāt sacerdotes absqz ali-
is minoribz ordinibz. nec siliis mod'
in forma baptisandi q' mō obseruat
nā baptisim' dabat i noie xpi. 2 sic d'
multis alijs. ḡ p tpe currētū rit' in ec-
clesia p̃suer' ē illicit' Aliud etiā so-
phisticat'. qz q' i euāgelio 2 eplis nō
legūt asserūt ab aplis minime facta
fuisse. qd' facile p̃stat ēē falsūz ex illo
dicto apli ad Cor. xi. vbi p' diffu-
sam iformatōez fidelitū finalr subiu-
git. cetera cū venero ad vos disponā
qsi dī. nō oia p̃nt scribi sz cū p̃ntialr
fuero apud vos ordinabo vobiscū
in modū puenientē i ecclia p̃uerfandi
Rōabile ḡ 2 licitū ceteri d'z eccliam
posse h̃re p̃p̃riū p̃mōniū 2 possēssio-
nes iuste 2 meritorie. Nā dicere q'
tot sc̃i p̃ntifices sūt Athana. Amb.
Aug'. trāgressi fuissent p̃ceptū dñi
p̃p̃ria possidēdo ē penit' itolerabile
et p̃p̃iaz auritū offensiuū. illi em sūt vt
ri sc̃i qz doctrina fulget ecclia sicut
sol 2 luna. qz vīta miracul' claruit.
qz scripta suos lectores sanctis p̃s
igne accēdit. qbz notā iuste possēssio-
nis ip̃ingere d'z nimirū oēm p̃p̃iaz
aim ad insurgēdū p̃ tales puocare.
Si p̃o obstinatio iteruenerit ad eo-
rū exterminitū laborare q' p̃missis
etiā veter' testamētū lex arridet. nāz
illuc silt institutū legūt cult' dei p̃ illo
tpe 2 pingue stipēdiū deputatis ad
talē cultū. silt in qz qz diffictio statūū
iuxta dñiam tēpoz apud illū pplm
nō habuit locū sic apd eccliam fuit
necēariū q' ex gētilibz idolatr' p̃dicat'
one euāgelij ē fabricata. sz i p̃n' cult'
iudaici fuit tal' stat' qle nūc h'z ecclia
adulta. 2 iō silt ē eccliaz nūc h̃re possē-
ssiōes 2 alia vici' emolūmēta. 2 i il-
lo p̃p̃lo institui i p̃n' decimas 2 alias
oblatōes mistris illi' cult' p̃soluen-
das Ex qbz p̃z p̃p̃icia p̃itas p̃p̃ois
Asserere illicitū p celebratiōe p̃p̃o.
missaz aut officio defunctorū v.

Cōtra huyssitas Fo. lxxv.

accipe mūera nō tāq̃ pmuta
tōis p̃cū. s̃z iuste sustētatiōis
stipēdiū ē obtrufi igenij z p̃tra
veritatē absurdū documētū.

Hec p̃pō p̃z ex ea s̃z p̃re q̃ sic alle
rētēs p̃dicū p̃tati p̃ ea q̃ lare dēa s̃z
in p̃pōne tertia. naz his q̃ ex inūcto
gradu istituti sunt mīstri i laboribz
ecclīasticis refūdi d̃z stipēdiū susten
tatiōis. Q̃ aut talis assertio sit ob
trufi igenij p̃r s̃it mō ondi sicut p̃hs
p̃tra aīq̃s philosophātes arguere
solet rep̃hēdēs eos. q̃z de distinctis lo
q̃bant tāq̃ indistinctis p̃pter infirmi
tatē sui intellectus. Quoniescūq̃ g̃ plu
ra s̃it p̃currūt nō est loquēdū cōfūse
tanq̃ de aliq̃ indistincto. alioq̃n sic
loquēs cito in fallaciā cadēs decipe
tur. Sic g̃ si sacerdotes ministrēt sa
crāmēta. si legāt missas aut officiū
p̃ defunctis ibi ē p̃siderare ea q̃ s̃z
spūalia. ṽputa sacra. misse orōnes.
et h̃mōi. q̃ cuz tp̃alibz p̃mutari non
p̃t. Nulla em ē dignitas tp̃aliuz
ad spūalia. Et alia s̃o p̃re p̃siderā
dū ē q̃ ad dispēlatōez taliū spūaliū
oz ec̃ institutos ministrōs ecclīasticos
eos q̃ talibz laboribz deseruiāt z q̃s
oportz sustētari. ponat q̃ aliq̃s sa
cerdos ministrēt sacramēta. legat
missas. oret pro defunctis z recipiat
pecunias. Ecce si pecunie recipiant
tāq̃ q̃ddā p̃cū spūaliū taliū p̃mit
tit symonia. Si s̃o tanq̃ nēcitatīs
stipēdiū p̃ sustētatiōe ministrātūz
tal receptio venit ṽ rīq̃ p̃mendāda
Ecce q̃ succinte huius distinctiōis
mētiōē tradit celestis m̃gr Barth.
z mittēs em̃ discipulos ad spūalia
bona alijs semināda d̃r. Gratis ac
cepistis gratis date. Postea at̃ in eo
dē caplo subiūgit q̃ opar̃ digñ est
mercede sua tāq̃ diceret. mitto vos
ṽt a vobis alijs spūalia bona recipi
ant. s̃z cōicāda alijs h̃mōi bona ne
cesse est vos laborare z sustentare.
Vos g̃ q̃ spūale ē alijs cōicabit̃

q̃z ipsi s̃o ṽris laboribz z sustētatiōe
nēcariā tenēt̃ refundere tāq̃ opari
is. h̃inc Apl̃s p̃ ad Thimo. v. apl̃
plaudēs d̃t q̃ q̃ b̃i p̃sunt p̃resbyteri
duplici honore digni sunt. q̃z h̃abēt
mercedē dispēlatōis a deo. z accipe
p̃t sustētatiōem nēcitatīs a populo
¶ His ex veteri testamēto p̃cordat
q̃ Judas machabē⁹ scē z religiose
cogitās duodeci mille dragmas mī
sit hierosolymā ozare p̃ defunctis ṽt
a p̃cīs soluat̃. ṽnq̃ nullaten⁹ h̃ fecit
set si māt̃ris p̃ defunctis exoratiōibz re
cipe pecunias n̄ licuisset. z Eccl̃. vij.
scribit̃. mortuo nō p̃scribas gratiaz
Isti s̃o mortuis grām fieri nititur
ph̃tere. nemo em̃ curaret celebrare
missas. legere officiūz defunctorū. z
facere talia h̃mōi. q̃b̃ aīe defunctorū
p̃solāt si nullū laborū stipēdiū ec̃ et̃
ānerū. Qua i re nota q̃ Judas macha
cha. dictā sumina trāsmittēs hieros
solymā ad duo s̃it h̃uit respectū. s̃. z
ad sustētatiōez ministrānū rōe ē mīse
pecunias q̃b̃ se sustētādo possent va
care dinis Et 2° ad literatōez p̃es
ne q̃ ad aīas defunctorū di. ṽt a p̃cīs
soluat̃. Nūmū g̃ dēclīrāt huyssite s̃z
dei apostate dictā grāz ab h̃mōi de
fūctis volētes ph̃tere. s̃e nūmū dēclī
rāt. nā videm⁹ i rebz h̃ūanis q̃ ṽnī
one amoris ṽn⁹ in se trāsfert debītū
alteri⁹ z ṽn⁹ talē satisfactiōez palte
ro accipit. ille at̃ q̃ i purgatoriū p̃u
nitōe pene satisfactiōez ex̃h̃let primū
aliquāliter est viator. nondū em̃ ter
minū finalē beatitudinis p̃phendit
et ṽnī ecclīe p̃ charitates. p̃pter q̃d
ecclīa p̃ suos ministros p̃r debitum
in purgatorio ex̃istētū trāsfert in se
et opa satisfactiōis eis cōicādo p̃ il
lis offerre deo. qua satisfactiōe placā
tusaie a purgatorio euolātes trāse
unt ad eterne vite mansiones. eoq̃
saluator Lu. xvi. sanū p̃ponēs p̃sili
um diuitibz huius seculi d̃r. Facite
vobis amicos de māmōna iniquitatis
ṽt recipiāt vos i eterna salerna⁹

Tractat' m^gri H^erici. Borzychū

cula. Ex nūc dicis p^z corollarie p^z mō q^z mētiunt H^eryte dicētes iniquū fore z hereticū recipe pecunias cā p mortuis orādi aut missas pro defunctis celebrādi q^z nūmo eoz illū dictū iniquū est z hereticū Sequū^r do corollarie sequit istos p^zphanos mentiri dicētes. q^z nō pūt ecclesiastici a secularib^z recipere possessiones cā orādi p suis bñfactorib^z. s^z tenētur eas restituere Hoc em eoz dictū falsum ē z p^znciosum p^zz multipl^r ex aūdictis. his p^zoch dolor dieb^z im^plect illū q^z d^z ap^zls scribit. ij. ad Thi^moth. ij. In nouissimis dieb^z instabūt t^zpa periculosa z erūt hoies cor^zrupti mēte z reprobi circa fidem. lez gimus em de p^zmo Urbano papa p^zz. q^z fuit t^zp^ze s^zc^ze Cecilie. q^z eo ordi^r nate ecclesia icēpit p^zdia z t^zpalia possidere. z illā possessionē p^zdiōz alij sancti marryzes z p^zfessores ep^zi p^zri nuauerūt vsq^z ad rep^zus s^zc^zi Siluestri cur^z t^zp^ze p^z Costātinū impatore ecclesia fuit in diu^ztijs. in possessionib^z. ac eozū dē p^zuilegijs multū ampli^rata. Tā aut glosos viros habere suspectos de iniusta receptiōe aut t^zp^zaliū redditū possessionē p^zius anim^z hēct tolerare. Un^z gloriosus Th^zomas Archiep^zs canthuariē p^z literatib^z eccleie certās z eccleie iura circa possessiones reddit^z defendēs glos^z riaz martyrij est adept^z Tercio cor^zrollarie seq^zt iniquū fore corū dē p^zfidoz p^zbū vidēz tales orōnes nō p^zdesse ad liberandū aias in purgatorio. supponētes nāq^z ex p^zhabitis q^z ministr^z ad labores ecclesiasticos obligat^z sustentatōis stipēdia detēat. q^z rū solo fieri p^zt cā p^z nūeratas pecunias q^z p^z redditū z possessionū dotationes. maligni erroris ē asserere q^z ex talib^z orōnib^z nō p^zciptiūt suffragiuz aie q^zs derinet purgatoriū. cōtra q^zs Aug^z. lib. de cura p mortuis agēz da d^zr. Nō p^zua ē vniuersē eccleie q^z in

hac p^zsuetudie claret auctoritas. vt p^z cū sacerdos q^z d^zno deo ad altare fundatur locū suū habeat etiā p^zmēdario mortuoz Hāc etiā p^zsuetudine ecclesiasticaz Joh^zan. damascenus magnificās scribit in q^zdā p^zmōe de suffragijs mor. eā ab ap^zlis ichoasse d^zi. H^zsterioz p^zscij discipuli saluator^z z sacri ap^zli i tremēdis z viuific^z mysterijs mēorias fieri eoz q^z fidel^z dormierūt sanxerūt. Euge egregiū ecce resē Dio. i vlti. ca. cele. hierar. vbi ritū p^zmedat q^z in p^zmittitūa ecclesia p mortuis orabat. vbi etiā Dio. al^z serit suffragia viuoz mortuuz p^zdesse Indubia q^z fide catholica doctrina asserit talū orōes p^zficere aia^z vinculo purgatorij alligat^z Ali^z at sentire ē errare Articulū symboli q^z respicit cōione s^zc^ztoz. nā q^zuē p^zcharitate q^z ē vinculū vnitat^z ecclesiasticę s^zc^z p^zuicti bonis opib^z sortitūtur suo mō p^zicipatōem Un^z aut p^zs. p^ziceps suz ego oim timētū te. z cu. mā. tua Lu^zius rōne ap^zls p^z ad Cor. xij. tāgit d^zi. Si q^zd parit vnū mēbz p^zpatiūt oia mēbra. si gl^zat vnū mēbz p^zgaus dēt oia mēbra. vos at estis corp^z x^zpi et mēbra de mēbro. p^z charitatez em oēs s^zc^zi coadunā^r i vnū mysticū cor^zp^zus cur^z caput ē x^zps. p^zp^z q^zd sic ei^z dē corp^zis mēbra cōione h^znt z mutuaz influētiā. sili mō mystici corp^zis x^zpi mēbra. si charitate exites reciproz ca cōione tenuitē recipiūt. ex q^zbo p^z p^zitas p^zponis cū suis corollarijs Quāuis occasiōe possessionis rerū t^zpaliū iter ecclesiasticos et p^zseculares p^ztingat emergere li^ztes z placita. q^zuis etiā q^zdā ecclesiasticoz abutendo bonis ecclesiasticis p^zmittāt mali exēpli p^zctā. nihil oim^z nefas ē posses^zsiones t^zpales auferre ab ecclesia. Nec p^zo q^z ad lites emergētes oīē

Contra Inuysitas Fo. lxxv

ditur. pmo ex rōne qz sicut nemo ex culpa sua debet repository cōmodū sic ex bñ accs nemo dz sustinere dñs nū. Quia igit vī ex supdictis possum? reminisci eccia iuste z licite possider ppria tpalia. si qd volēti eccie tpalia tolere resistat duplī ad min? bñ opat et meritorie Obsequit em dñio cultui q sine tpalibz rāqz organis suis nō pē manuteneri. z qz ipesit alteruz ne bona surripiat iniuste ad quoz restitutioz teneret ex ipso sūlter meret lites q p viā iusticie bona ecclesiastica defendētes nō faciūt ecclesiasticos ad tpalis possessiōis dōminū inabiles Quinimo h vñ offerūt aduersari mēorie renaciter c cōmendandū. q possessiones ab eccia auferre ē diuio cultui nimis derogare. Nā si laici bona p ecciam dudū possessā molunt subtrahere. si tpalium celsus z debita recusant soluere. qd libere de suo erogarēt mīstris ecclesie Plane affirmare audemus q panti ecclesiastici in magna cōteare vix sufficerēt viciā trāsigērez accideret illud q inter Cozinthios paulo euenit. q verbū dei largissime seminās nihil d corz merebat tpalibz. siquidē his nouissimis diebz fide calefēre. z charitate frigesceēre si nō ab olim xpī fideles effecti deuorōne spūfetti sua bona ecclesie tulissent expiētia pūis docēre diuin? cult? fere pīnopia pie uanūfēs Ex hac frigescentiū charitate hoīm pīlderatiōe uedū vere cōcludit nccariū fore ecciaz hēre possessionē bonoz tpaliū Quinimo pīlatis eccie tpali iurisdicōne potētes eē optere ad ppeccēdū iniquā audaciā volētū bona ecclesiastica suis vībus appropiare Sicut em aīa imperat corpi. ita pās spūails impat potestati scilari. z ē architectonica tpal pīatē pī qd optime pgruit vī plātus pīatē spūali pīdīt pīatē tpalez aut impet nō ab alio mēdicet lz pro

pīā eā possideat. quēadmodū aīa corpi impat qd rāqz pīū possidet His aplūs. j. ad Cor. vi. Alludite monēs eos vī pīficiant aliqz q causas fratrū ad fidē puerloz valeāt dīscutere z definire Repēdit tū eos ibi sup inordīata pīetōe quorundaz pūi valoris Et qz causas suas ad iudices infideles decernēdas deferēbāt. His etiam testamentū inuenit pīencanē vbi legit iudices pīstutūtos ad decernendū qīcunqz causas in qīcunqz tribu emergētes. Tū putandū est figmentū esse qd a nōnullis fert qd dū Lōstātin? ipator ecciaz dotasset vocē desup esse audiri clāmante hodie venenū effusum est in eccia scā dei. Lāz assignāt qz lites et placita suborirent. Pari em rōne posset dici hūano gīeri infusus ē venenū ppter abūdantiā rez tpalium ad vīus gīis hūani a dō collatarū Nā ecciaz hēre bona tpalia ē p se laudabile. lites at z placita occasionalit p accūs pcomitant Nō aut pīermittendū ē id qd ē p se ppter altēz p accidēs succreētes. sic p se puenit aīe hēre corpi sanū z integrā mēbra Nec hoc dz vitupari qīuis p accūs pīngat puenire ex h diuersa viciā Ex qd bus pz q pī lites z placita non dz a tpalibz suis destitui eccia Deīd eadē pīō deducit q pī qīrūdā ecclesiasticoz pīatē suis bonis nō dz pūari eccia. qd pmo ofīdīt snia luminis natural. Nā si qd min? videt inesse inest. poti? etiā id qd mag? videt inesse inerit. Hemini aut dubiū qn inter bona exteriora altiorē teneat ordinem honor. dignitas. auctoritas z pīas ecclesiastica. hec at ab ecclesiasticis pīonis pīatē nō rollūt sic i hui? opīs pīma distinctōe memim? diffuse dēterminati. Poti? ē exterioroz tpalium possessiō apd ecciaz dz remanere q rūdā suoz suppositoz culpa nō obīstare Quia in re aduersariōz obī

Tractat' m'gri Hērici Borythū

stras oim oculis pponit. Nā qre nō
distinguit int' psonā z officiū. int' pe
trū aut paulū z ei' ordinē seu gra
dū ecclasticū assumptū. Si em int'
hec discerneret. p'rius videret q' lz
p'sona petri & pauli fm se nō mereat
gaudere bonis ecclasticis ppter de
meritū sui excessus. Actū q' hec rpa
lia sunt q'daz organa subfueria or
dini. officio z g'dui ecclastico. eis de
anneo rang' debita stipēdia. Ubi
cūq' remanēt p'ncipalia p'mēorata.
decehā nō dnt illa annexa sequēda
ria. Aut qre nō attēdūt gradū z or
dinē reb' vniuersi a deo inuolabiliter
institurū. q' elemēta creauit p'p'mix
ta imp'fecta p'p' plātas. z hec ppter
aīalia. deinde oīa illa p'p' hoīez. Iste
āe ordo p' culpā aut abusu rei pos
selle nullaten' p'uertit. Nō g' p'ctōres
p'uant' p'o dominio rez rpalū. Nā
quis peccator ex pte culpe sue non
sit dign' dñari reb' h' mūdi. tñ be
nignitas dei talē legē punitiua nō
huit in hac vita p' p'ctōres p'mulga
re. neq' p' ecclasticos respectu bono
rū rpalū ecclie. p'p' est em aliud rps
q' ad reddendū rōez villicatōis vo
cabunt' seu eriorē legem audiri.
Qua i re cōis hoīs dolem' i'granti
am. Carnales p'chdolor hoīs qui
plures sunt. ab illi' eterne vite ines
fabili boni z gaudiōz cognitōe pa
riter z amore destituti. hec vilia ca
duca. momēanea bona corpalia tā
q' summa bona magnipēdunt. Pu
tāt g' p'cipue p' viros ecclasticos q'
talib' bonis nō debeāt gaudere.
Quo p'. Q'altitudo diuitiaz sapie
et scie dī leges r'ue lōge aliter d' his
bonis statuūt iuste fieri. Crebri' ei
re ordināte amic' tuis hoīz bonorū
p'p'ertitas aduersat' aduersitatibus
p'emunt. in q'b' mali florēt bonoz
abūdancia p'fructes letos deducit
dies. d' em apls. Q'is q' in xpo pie
vivere volūt p'sequutōez parituntur
quēadmodū et' scriptū ē Act. xiiij.

Per mltas tribulacōes oportet intra
re in regnū celoz. ppter qd ad Ro.
v. dixit apls gl'amini in tribulatio
nib'. nec mirū. Si em nō est discipu
lus sup m'g'm. Ipse autē xps caput
n'm Luc. vi. dixit. Nonne oportet
xpm pati z ita intra. in gl. suā. Cur
mēbra ei' pati refugiāt vt intrēt in
gl'iaz alienā. cū p'ntū bonoz penur
ria z oppositōz maloz copia dispos
nūt p'mouēt z trāsmittūt ad supna
eterne vite gaudia. Quia etiā p'side
ratōez n'az sollicitat' diligēt' aduer
tere si hec tā ma' putata bona pos
tius mal' affluāt q' bonis q' ineffa
bilis erūt illa bona q' ille sapiēs. pui
for refuat amic' suis in futura vita
Uez p'ctōres sept' plura faciūt opa
de g'ne bona q' d's nō vult p'mittere
irremūerata. concedit g' eis affluere
hec trāsitoria. q'q' etiā p'ctōrib' q'
buldā acerbiorē futurā penā refuas
p'mittit eos in hac vita porioribus
delicijs luxuriari. Ex q'b' oib' clare
eminet p'ctōres siue ecclasticos siue
seculares nō eoipo q' p'ctā committūt
amittere ius p'prietat' l' dominij re
rū rpalū. His at noue legē doctri
na p'cordat. Saluator em d' q' pat'
celestis pluit sup iustos z iniustos.
et solē suū oriri fac sup tales q' et' d'.
quō p' dedit filio. p'digo portiones
sube sibi p'tingētes. Silt de diuitie
Epulone testatur q' erat diues z q'
mlta bona recepat. Nō aut d' q' d'
la iniuste possidebat s' q' eoz vsum
nō prudētē dispētabat. Apl's ei scri
bit Thimo. vt p'cipiat diuitib' h'
scl' nō supbesape sed facile tribuere
Alioqn quō saluator diuitib' p'ctōs
rib' sanū p'silū dedisset di. Verūtū
qd' sup' est. date elosynā z ecce omīa
mūda sūt vob'. designans q' p'ctōres
dādo elosynas impetrāt p'ctōz pur
garōez. h' aut neq'q' eis fieret si illa
bona sua eēt. Ex vere. at testa. p're
dicta p'firmant. Nā abraā a filijs est
frem emic terrā sepulture q' tñ mal'

Cōtra huyssitas Iſo. lxxvii

erāt z infideles Joseph et corā ter
rā z pplm egypti subiecit pharaon
infideli. Sicut dñs assignando leuitis
certa stipēdia diligēter pcepit q oīa
fidelit soluerent nō i grās q mlti fu
turi mali succederēt in officiū sacdo
tale. vñ p. Reg. ij. sūmi sacdotis he
ly duos filios scriptura dē malos sac
dotes z q peccabāt pcrīm grāde ni
mus corā dño. qz detrahebāt pplm
a sacrificio dī. nō tñ subtrahēbat pō
pul⁹ p solvere decias ex mādaro dei
sibi ipositas. Dd et ait Ecce pctō
res z abūdātes in sclo obtinuerūt di
uitias. Sicut Dame. iij. daniel ad
nabugodonosor sic ait Quāobrem
rex pslū meū tibi placet z pctā tua
elofynis redimez inidēares tuas mi
sericordijs paupēz. Quō ar daniel
pphico acq̄uissit pslū si pctā eū p
uassent suaz reruz dñio. possent ad
idē immēra plurificari testionia q p
tereūtes pnūciamus p pā snia. q q
ad yrāz suā prez pspicue verificat
hec sexta pō p quā fines iponim⁹ q
eractare. pmissim⁹ in h⁹ opis dist. ij.
coopāre altissimi benigna assistētia.

DJe obligatiōis mēores
quā nob iponit. pmissio
in h⁹ opis. pmissio diui
na ppius nos grā di
rigēte festinabim⁹ in hac distincōe
perfi doz huyssaz pestiferos errores
extinguere qbz pluribz actiōibz hie
rarchicis in ecclia frequētar⁹ nō verē
tur detrahēre sili q p⁹ foza p pōēs
pcedēdi obfūata Quaz hec.

Necessitate exigente lz p̄lati
sacerdotib⁹ p̄ncipes et alios
sc̄lares ad bellandū. pnocare
quib⁹ tñ manualiter p bellica
arma non licet pugnare.

Hec pō p ei⁹ p̄ma p̄p̄ natu

ral rōnis vigore Quia oīs potētia
v̄ars aut p̄r⁹ ad quā p̄tinet finis.
h̄z disponere de his q s̄z ad finē Nā
iō dux exercit⁹ q victoriā p̄ndit tā
q finē. Ut p̄cipit ceteris rectoribz
diuers⁹ p̄tibz exercit⁹ d̄putat⁹ Quia
q bella carnalia in p̄plo fideli s̄z refe
rēda sic ad finē ad bonū spūale diui
nū cui p̄lati z sacerdotes deputātur
p̄ns ē q ad eos p̄tinet disponere et
inducere alios ad bellandū bella iū
sta Scdā pō eiusdē p̄p̄is ps s̄līter
p naturalē dicam⁹ cēsurā declarat.
Uputa q eis n̄ lz p̄sonali p arma
bellica pugnare. Nemi em p̄gruit
qd suo statui z ordini repugnat. bel
lica ar exercitia maxie repugnat ill
officijs qbz p̄lati z sacerdotes depu
tant p̄p̄ duo. P̄rio qdē gnali rōne.
Nā bellica exercitia maxias inq̄ru
dies h̄nt. Uñ multū impediūt ani
mū a p̄p̄latiōe diuinoz z laude dei
et orōne p p̄plo q ad officiū p̄tinet
p̄latoz z sacerdotū Et iō sic negoci
atores p̄ hoc q nimis iplicāt ani
mū iterdicunt eis irar bellica exerci
tia fm illd. ij. ad Thimo. ij. Nemo
militās deo iplicat se negocijs sc̄la
ribz Scdō p̄pter spūales rōez Nam
oēs clericoz ordies ordinant ad al
taris misterii in q sub sacro rep̄ita
tur passio xp̄i fm illd p̄me ad Cor
xi Quotiēscūqz māducabitis panem
hūic calicē b̄lēt⁹ mortē dñi annūcia
bit⁹ donec veniat. z iō nō p̄petit eis
occidere lēssundere sanguinē s̄ ma
gis eē paros ad p̄p̄ij sanguis effusio
nē vt imitent⁹ ope qd gerūt misterio
huic testionū p̄hibet illd euangeliū
Luc. xxi. Duo em gladij int ap̄los
sub qbz rectores eccl̄astici intelligū
tur fuisse p̄mōzant q̄ruz v̄terqz sub
autoritate eccl̄ie p̄tinet sed tñ vn⁹ q
ad p̄p̄ij v̄luz z spūal vocat q p̄er⁹
p̄cussit ananiā z ei⁹ v̄roxē saphiram
suis demerit⁹ erigētibz Act. v. Al
enā gladio paulus p. ad Cor̄ibz. q.

Tractat' mgr̃i h̃erici Gorythū

propter quendam excessum percussit quedam
excoicatio. vii. ij. ad Cor. x. de Ar/
ma militie nre nō sūt carnalia s; spū/
alia. s. salubres admonitōes deuote
orōnes ac excoicatiois snia p̃ptina/
tes. h̃erici gladi' intelligit p̃bū dei
Teste saluatore Mar. x. dicentis
Nō veni pacē mittere in terras sed
gladiū euāgelizādo. s. p̃mo p se De
inde p ap̃los Et ap̃ls ad Eph. vi.
gladiū salutis assumite et gladiū sp̃s
rit' qd est p̃bū dei. Ali' p̃o gladi'
p̃ncēs ad p̃tēz sēlarē p̃missus est
p̃ncipib; et sēlarib; rectorib;. ut ipsi
eo vtant; p salute reipublice d quo
ap̃ls ad Ro. xii. de q p̃nceps nōli
ne cō gladiū portat. dei em̃ mīster ē
vinder in ira et q malū facit p̃p̃ qd
petr' hoc gladiū volēs vti amputā
do aurē Valchī a dño increpatur.
Vnde inq̃ gladiū in vaginā tāq̃
diceret carnal' vsus gladij ad re nō
p̃tinet. s; ad sēlares p̃ncipes ita tñ
q tuo impio vtant; q̃ntescūq; neces/
sitas hoc exegerit. ¶ Premissis q;
scriptura veteris testamēti p̃fert cer/
titudinē. vbi sacerdotib; p̃iūgit sa/
cris exhortatōib; p̃p̃m aiare. d; em̃
Deut. ij. Appropinq̃te iā p̃elio sta/
bat sacerdos añ acie et sic loq̃ret ad
p̃p̃m Audi isrl' vos hodie p̃ inimi/
cos ṽros pugnā p̃mittis nō p̃ime/
scat cor ṽm nolite metuerē. nolite
cedere nec formiderē eos q; dñs ṽs
ṽr in medio ṽri est. p̃ vob; p̃ aduer/
sarios dimidicabit; vt eruat vos de
p̃iculo. Siliter Aie. x. dñs p̃cipit
dicēs fili; Aaron sacerdot' clāgent
tubis si extiteris ad bellū de tra ṽia
p̃ hostes q; dimidicāt aduersus vos
clāgers; ṽlulātib; tubis et erit recoz/
datio ṽri corā dño vt eruam; de ma/
nib; inimicōz ṽroz. Et Josue. vi. d;
q sacerdotes clāgent tubis q; p̃ce
dēt archā dñi. hoc āt qd in lege ve/
teri erat tubis clāgere p̃ sacerdotes
Ali' leg; illō in ñra lege ē p̃bū dei cō

stater p̃dicare et alias admonitōes
et plas informatōes iusto bello bel/
lātib; exhibere. eisdē etiā tub; p̃p̃m
p̃gregabāt q; sacerdotes noue leg; p̃nt
meritorie ad bellādū p̃ rei publice et
ecclie defensione. ¶ Ceci huyssire il
litterata vestra rusticitas denudat
in hoc errore. Nā si put iactatis cla
uē habetis theologicē scie. q̃re vob
nō ap̃it itellēm vt videat; diuers; sta/
tib; diuersas actōes p̃ntēz actōes
q̃rūdā iserior nō q; male sūt in dīcti
superiorib; sed q; suo statui nō p̃gru/
unt. Nā rectorib; politicis nō p̃mitti/
tur exercere opa mechanica in poli/
ticijs insignib; Quis fm se sint licita
et necessaria sed q; nō p̃gruūt statui
rectorū. Pari mō clericis interdictū
p se manualiter bellare Quis iustuz
bellum sit laudabile et bonū. sed q;
bellica exercitia repugnāt diuinitati
officio cui sacerdotes deputant; Ac
tamē ipsoz est tubis clangere ad cō/
uocandū seclares qñ opus fuerit ad
bella iusta. et spiritualibus exercitijs
eis assistere vt animosius et p̃fiden/
tius audeāt inimic; se opponere. Te/
nenter similiter seclares obedire ec/
clesiasticis prelatis iuxta illud p̃us
allegatū supra cathedrā moisi sede/
runt scribe et pharisei. Deinde sub/
iungitur verbū ponderosum Que/
cūq; vobis dixerint facite Quia
em̃ teste Apostolo Hodiū ferme/
tum totā massā corripit. Expur/
gate aut vetus fermentū vt sicut no/
ua cōspersio Incubib; prelatis dare
operā ad expellēdos hereticos que/
sanā doctrinā corripentes alijs etiā
fedelib; sunt infesti. Et ad Heb. vi
ti. d; Obedite p̃positis ṽris et sub/
iecere eis. ipsi em̃ p̃uigilāt. pro vob;
reddituri rōnez de aibus ṽris. vbi
Ap̃ls innuit q; ad ecclie rectores vt
gilare p̃tinet circa salutē aīaz cui' p̃
ap̃na optunitas offert in respōsione
in fideliz. Ad idē veteris legis scri

Contra huiusmodi ffo. lxxviii.

pra puenit. Na Leuit. xiiij. dicit q
ad impiū sacerdos debet de domo
erui lapides leprosi z extra portā ci
uitatis eijci. q̄ scilicet q̄ de domo dei
q̄ est ecclesia dicitur iudicio rectorū
ecclesie dñt eijci q̄ lepra phidie sūt in
fecti Et Deut. xviij. dicit q̄ ad sacer
dotes leuitici gñis p̄tinet ferre iudi
ciū inter sanguinē z sanguinē. cām z
cām. leprā z nō leprā Et Deut. xxi.
dicit q̄ ad sacerdotes filios leui debz
esse recursus ad verbū eoz omne ne
gociū p̄cedet. z q̄cqd mundū vel im
mundū est iudicet Dñs etiā Ezch
xxxiij. dicit. si speculator ad custodiam
ppli posuit viderit gladiū venientes
z nō sonuerit buccina vt ppls se pos
sit custodire. sanguis ppli req̄retur
de manu speculatoris. Rectores igit
ecclesie q̄ possint sunt speculatores si vi
derint gladiū heretice prauitatis ve
nire p̄ pplū dei tenent buccinis in
sonare excoꝑando q̄cuqz remedia
optuna p̄seruadi fideles ecclesie vt a
talīs gladij p̄iculo possint euadere.
Ex q̄bus oibz lucide patet veritas
huius propositionis. s. q̄ rectores ecclesie
manualiter non debēt pugnare z ta
men qñ necessitas expostulat alios
ad bellandum. puocare.

mo.
xviij

Rectores ecclesie ad pia opa
et p̄sertim ad quedā iusta bel
la p̄nt largas indulgentias or
dinare. p̄nt insup̄ ecōuerso ho
mies hereticos p̄ siniam excoi
cationis sarbane p̄tati tradere.
¶ Nec propositio quo ad p̄mā ei⁹ p̄
tem p̄t p̄mo dīctamie naturalis lu
minis Na in rebo hūanis videm⁹ q̄
q̄ rerū affluētia abundat p̄t alteri
indigenti liberaliter dare. Un̄ p̄ su
is debet satisfaciare. hoc em̄ iusticia
approbat qñ ex talibz gratuire sibi
dat. fac satisfactōez. Cū igit ille ac
cidit in collatōe indulgentiarū sequit
urqz p̄t cōsēdū eē indulgentias in

ecclesia locū h̄re. vtz vt ex p̄p̄is the
ologice doctrine idē declarēt maḡter
q̄sire diligētē aduerdū q̄ fideles
in eccia p̄stint q̄dā corp⁹ myst
cū tāqz mēbra illi⁹ corpis i q̄ multi
in opibz p̄nie superogauerūt ad mē
surā debitorū suorū z etz mltas tribu
latiōes iniuste sustinuerūt patiēter p̄
q̄s mltitudo pengz poterat expia
ri si eis deberet. qz meritorū tāta ē
copia. q̄ oēz penā viuentibz debita ex
cedūt z p̄cipue p̄t meritorū xp̄i q̄d ē
infinitū. Scitāt in q̄bo supabūdan
tia opey satisfactōis inueniūt nō def
miare p̄ isto q̄ remissioe indiger hū
iū. nōi opa fecerūt. s. cōiter p̄ tota
ecclesia. sic ap̄ls. ij. ad Cor. i. dicit in
plere ea q̄ desunt d̄ passiōe xp̄i in cor
pe suo p̄ ecclesia. Quia q̄ p̄dicta meri
ta cōta sūt toti eccleie distribuere ea p̄
tinet ad arbitriū ei⁹ q̄ mltitudini p̄
est. Sic q̄ alijs p̄legat pene remis
sionē si ali⁹ p̄ eo satisfecisset ita etiā
si ei satisfactio alteri⁹ p̄ eū q̄ p̄sident
distribuat. Sic igit p̄t merita ecc
lesie q̄ sp̄ abūdicat ad istū vllū ap̄lū
cant fm̄ h̄ remissione p̄legat Ad h̄ ac
q̄ isti applicent loq̄ndo in gñe tria
req̄runt vtputauctoritas dispens
sandi h̄mōi thesauz q̄ p̄ p̄cūditū
ē in sūmo p̄tifice in alijs p̄o inferio
ris iurisdicōis q̄dā inferiore p̄tici
patōe. Secōdo req̄rit vnio ei⁹ cui di
sp̄lat ad eū q̄ merebat q̄d sit p̄ cha
ritatem Et ratio dispensationis fm̄
quā saluat intētio illoz q̄ opa meri
toria fecerūt. Fecerūt em̄ ad honores
dei z vtilitatē ecclesie in gñali vñ que
cūqz cā affit q̄ in vtilitatē ecclesie z in
honore dei vergat sufficiēs ē rō in
dulgētiā faciēdū Ex his q̄ p̄p̄is the
ologice scie rite p̄nūciant in eccia in
dulgētiā q̄ valēt p̄titi⁹ z p̄fessis vt
sint capaces fruct⁹ indulgentiarū Ex
eodē etz p̄t q̄ indulgētiē singlarit
dñt imp̄tiri illis q̄ p̄ defensioe fidei
et doctrine ecclesie opponūt se infides

Tracta. m^gri h^{er}ici Borichū

lib. Nā talis art⁹ potissime vergit
in di honorē & ecclie utilitatē. Hu
sc scriptura noue leg⁹ p^ocordat. Nāz
saluator petro tenete vicē rectoz ec
clesie dixit tibi dabo clauēs regni ce
loz & qd cū ligaueris & qd cūqz sol
ueris &c. Rurſus ſaluator n^r p ſua
reuerētia exaudiet⁹ ē in oi ſua o^one
Ad Heb. v. 4 ad petrū ſub figura
ecclie dixit Petre ego p te rogauit
nō deficiat fides tua Sz fides ecclie
hec eſt q p rectozes ecclie pferunt in
dulgentie & ualeat ad ſancti factōez pe
ne. Idē nob figurat Job. xi. ubi ſal
uator inſiſt diſcipulis vt lazar reſuſci
tātū ſolueret & ſumeret abire tā p cla
uē ordinis & inunctionē pnie qz etiā
p clauē iurisdictionis p donū in dul
gentie. Et merito qdē Nā ſi eiufde
z corp⁹ mēbra ſibi inuicē ſubueniunt
qd m^gz ſi corp⁹ xpi mēbra q ſi xpi
fideles mutuo ſibi ſubueniāt. dum
merita ſup abūdātia vni⁹ alijs indi
gentibz diſtribunt. vñ apls. ij. ad Co
rinth. ij. Aſſerit ſe donaſſe remiſſio
nē in pſona xpi innuens q tū valet
ac ſi xps eā mer feciſſet. Nā & Luc.
xi. d^r q vñ amic⁹ media nocte pſur
ges acceſſit donū alteri⁹ amici pul
ſando ſupplicās vt accommodaret ſi
bi tres panes. Siliter ex veteri lege
poſſum⁹ p hac p^oitate reſtioniū ad
ducere Ylla em p^omeorat diuerſa ſa
crificia & diuerſas oblatōes nō ſolū
p p^ois ſz ex p alijs deſiderijs ſuis
aſſeqndis bñdictōe ſacerdotū inſ q
pnuerari ipſicite pnt penaz indul
gentie. Signāter āt Jubile⁹ ann⁹ q eſt
qnq⁹geſim⁹ & q oēs obligatōes ex
pirauerūt & oēs ad p^oias poſſeſſio
nes redierūt figurare p^o gñalem re
miſſionē a penis p^oz p^o qd ſum
m⁹ p^oriſex pſuevit i anno Jubileo
gñales dare indulgentias. Septim⁹
ho ann⁹ q qdā p^oclat⁹ fiebat remiſ
ſio p^ofigurat p^oclat⁹ indulgentias i

ecclia viſitatas Eſa. lxiij. In dilectiōe
ſua & indulgentia ſua redemit eos por
tauit & leuauit eos. ex qbz p^oz p^oitas
hui⁹ p^ois. Deinde pbat ſiſt ſcōa p^o
hui⁹ p^ois. Nā p^ois. x. ethico. ex na
tura rōnis dictamie deſiniat q lex
delet h^{er}e p^oatēz coactiūā p^o illos q
nō niſi timore pene curāt a malo de
ſiſtere aut bona facere. Juſtū gē vt
rectoz ecclie lex h^{er}e vt coactiūaz q
poſſet rebelles p^oellere vt agāt bo
na & dimittāt mala qd ſit gladi⁹ ſp^o
rituali i excoicatioe ſeu abſolōe q^o
dā mēbroz puritōz. liber āt ex p
p^ois doctrie theologicie idē magis
liq^ode oñdere. Nā iudiciū ecclie d^r eē
p^oforme iudicio dei. ſs āt multipl⁹
p^oatēz punit vt eos ad bonū traſ
hat. Vno⁹ flagell⁹ caſtigādo. Alio⁹
hoiez ſibi relinq^odo vt auxilijs ſub
tract⁹ qbz a malo p^oediebat ſua iſir
mitatē p^oſeant hūit ad deū redeat
a q ſup⁹ abceſſit. Et q^o ad vñ
qz ecclia in excoicatiois ſua diuini
iudiciū imitat inq^o ei eū a fidelit
cōione ſepar vt erubefcat imitat di
uini iudicijs q p flagella caſtigat in
q^o āt ſuffragijs & alijs ſp^oalibz ſe
parat imitat diuini iudiciū q hoiez
ſibi relinq^o vt p hūilitatē ſeipm co
gnoſcēs ad deū redeat. ¶ Coſonāt
autē p^odictis leg⁹ g^ore reſtioniā Nam
Matth. xviij. de illo q eccliaz audire
p^orenit d^r q haberi d^r ſic ethnie⁹ ex
publican⁹ qz cōicatio erat p^ohibita
iudeis. Idē poſſum⁹ p^oueniēter itel
ligere in ill⁹ graut⁹ p^obis celeſt⁹ ma
giſtri. Sup cathedrā moſi federūt
ſcriber phariſei q^oqz dixerit vob⁹
facite. Si q p^opiāt nō h^{er}e cōione q
rundā pſonarū ita erit faciendū De
tre tibi dabo clauēs regni celoz q
tūqz ligaueris & q^oqz ſolueris &c.
vñ Luc. xij. d^r p^oelle intrare. Nāz
excoicatio eſt qdā p^oga p^oellēs ma
los vt d^rſiſtāt a maloz redeat ad bo

Contra Huysitias fo. lxxix.

nū Jdē z ab aplo facto habem⁹ z h
bo. Nā p. ad Rom. v. ppter excessuz
suū quendā excoīcavit tradent eum
sathane in incertū carnis vt spirit⁹
ei⁹ saluus fiat Infra hō in eodē dic
Sī qd frater noīat inter vos cū hu
iūsmōi nec cibū sumere zc. Intelligi
gēs p noīationē excoīcatis sniaz iu
diciaria auctoritate latam rōne enoz
mū excessuū qles apl's nūerat in lo
co palligato Scribit etiā in Cano
nica scda Johis Quicūq; venit ad
vos z hāc doctrinā. sc. catholicā non
hznolite eū recipe in domo nec aue
ei dixeritis. qm dē illi aue. cōicat
opib⁹ ei⁹ malignis Recte g fides n
errāns ecclie docet rectores soluere
indulgētijs z ligare snia excoīcacio
nis. ¶ Ex veteri aūc testamēto illd
figurātū intelligim⁹ p diuersas im
mūdiatias qb a tēplo aut cōione illi
us ppli solebāt qdaz relegari fiebat
aūc talis sepatio fm plus z minus
put etiā in ecclia solet aggravari pes
na excoīcatis Ex qb sic solide de
terminatis apparet ¶ Huysitire here
tica prauitas vestri erroris asserētes
q papa pmittit frustra indulgētijs
z vos volētib⁹ via belli pcedere z ta
le pēatē eū nō hze Asserētes adhuc
excoīcationē pape nō fore timēdā p
eo q licz frequēter vos excoīcauerit.
non tamē min⁹ pspere vobis succes
sit. Excrabilis vtiq; talis assertio
est censenda. qz ecclia xpi sponsa nū
q destituit auctoritate seu pēatē apo
stolica Nec refert an papa ceteriq;
rectores sint bone vl' male vire. put
hec latius in pma distincōe sunt de
terminata. Quo igit aulū temerario
nedū dicare sz cogitare psumit in
dulgētijs ecclasticis fidē nō adhi
bendā aut summi pōtētijs excoīca
tione nō fore tremendā. Nil aliū su
pest de vob suspicari nisi q pesti he
retice prauitatis adeo vos corripit.

vt circa pīma catholice doctrine
pīcipia vos mētiri faciat quēadmo
dū phoz dux. vi. ethicorū scribit q
malicia mētiri facit circa pīcipia.
Neq; itēz inanis vōs inflatio extol
lat qd tpalis vob arrisit. pspēritas
excoīcatōib⁹ frequēter in vos latis
nō obstatib⁹ Item legite scām Job
xri. vbi sic scribit. Quare g impij vi
uūt sublimati sz pfortariq; delictijs
semē eoz pmanet corā eis. ppin qru
turba z nepotū in pspēctu eoz. dos
mus eoz secure sz z pacate z nō est
pga dei sup illos zc. Vbi impiorūz
deo dicentiū. Recede a nob. sciam
vitarū tuarū nolum⁹. mira narratur
tpalis felicitas. Sillter exim⁹ pph
pheta dauid se dē pene turbati vi
des pccōz pacē z hui⁹ mūdi felicitā
tē. quēadmodū a plurib⁹ qz alijs p
phetis sub mō magne admirationis
idē pmemorat. Sz reuera idē scētis
Job qndā clausulā rñsonis subiu
git dicēs In pūcto ad infernū descē
dunt Nam quantācūq; magnam
durationem currentis temporis li
bet excogitare. Nilominus tanq;
punctus et momentuz est censenda
si ad eternitatem comparatur Non
igitur miremur si in hac momentaz
nea morula illa altitudo diuitiarūz
sapientie sciētie dei cuius iudicia sz
incomprehensibilia quosdam impi
os bonis huius mundi feliciter flo
rere permittat. Pensatis ad cōple
tionem huius responsionis modis
seu moriuis in sexta propositione se
cūde distincōis diffuse cōmemor
ratis. Nequaquā igitur huysitica inca
mesas si re rēporalis felicitas mul
teat sz time ne acerbior geenna p
tātā felicitatē re expectet Iuxta id
apli ad Ro. ij. An diuitias bonitatis
sz paritē z lōganimitatis pēnis
Igras qm benignitas dī ad pīas
se adducit fm duriciā ac tūā z cor

Tractat' mgrī Hērici Borychū

impēnēs thesauras tibi irā in die
tre z reuelatōis iusti iudicij dē q̄ red
det vnicuiq; sū opā eius. qñ illud
Sap. vi. exequitōi dabit potentes
potēter patiēter. Et illd Apoc. xvij
Quātrū glificauit se z in delicijs fu
it tācū dare illi de tormētis z luctu.
Ex quibus quo ad utrūq; prem re
sultat veritas nostre ppositionis.

tercia
ppō

Null' q̄sticiō magne scita
tis aut scie nisi missus pōt p
dicare. neq; expedit oīa pctā
mortalia a laicis aut ecclesia/
sticis penaliter prohibere.

¶ Hec ppō q̄ ad e' p'mā p'p'z du
ctu naturalis lumis. qz nllus licite i
gerit se ad ac' sibi nō pporōnatos
q̄ sue prāt' trāscēdūt facultatē. Hēi
ōndit ordo. rebz vniuers' naturaliter
indit'. vbi legit q' vnaq; res agit
p'p'riē nature sue nedū locū sicut
alē s; etiā p'p'rie actōis p'seruās. Si
p'predicatio sit actio trāscēdēs fa
cultatē cuiuslibet p'uate p'sone. s; cō
cludere q' min' debite q'cūq; p'uate
p'sona p'prio motu p'sumit p'dicare.
Quatinus ex p'p'rijs sacre theologie
idē efficac' oīdat est aduertendū
q' p'dicatio respicit totā ecclīaz. ipsa
em euāgelizat p'itate fidei z p'erra
ctat sacra scripturā diuinit'. p' to
ta ecclīa reuelatam. p'pter qd apli in
actibz Apłoz dixerūt Nō est nobis
equū relinq're p'bum dei z mistrare
mēse. Et apls dē se missuz nō bapri
zare s; euāgelizare. Ex qb nedū p
dicatōis elicif excellētia cōitrat'. sed
etiā dignitat'. vñ ēr Chryso. Xpm
nō sinere loq' demonia ipm esse filiū
dei p'fektā. cām assignās qz illius
nois publicatio fieri debebat p euā
geliz ore aplico. Et etiā actio non
modice difficultatis p'pter diuersas
dispositionē auditorū qd Aplūs in
nuēs de seipō dē Sapiaz loq'ur in
ter p'fectos quē emociōdō simplici

ori pplo silabat nīhil se scire nisi xpm
xpm et hūc crucifixū. his diligēter
inspectis clarius apparet nō esse cō
gruū immo p'iculosū. q' p'sona p'ri
uata nō missa h'mōi actioni se inge
reret. ¶ His lex grē cōcordat sūis
scripturis. nā Mat. x. z Mat.
vlt. Marc. vlt. exp'sse sit mentio de
missiōe apłoz a deo ad p'dicandū
Silit' aplūs ad Roma. x. dē qūo
p'dicabūt nisi mittant' vbi sequit' sic
scriptū est. Quā speciosi pedes euā
gelizantiū bona euāgelizantiū pacē.
Ecce inq' pedes inuēns a sup'iore
missiōe inferioris p'cedēti ad euā
gelizādū. Quinimo ille q' int' naros
muliez nō fuit maior nō p'sumpsi
set se p'conē fecisse p'dicādo an deus
nisi interiori illūiatōe p'phetica se no
uisset missuz Job. i. Fuit hō missus
a deo cui nomē erat iohēs. hē em offi
ciū tāte est p'rogatiue q' p' ipm p'me
rent aureolā doctores ecclīe. Sier
go sollicitudo ecclīe vigilat ordiāre
inferiores actus Hierarchicos ne
passim a q'libet attēnt' q'romag's
debitū ordinē actioni tā p'uidegiare
instituire curauit. ¶ His etiā q' in
verere testamēto legunt' silit' arri
dent. Nā. vi. Esa. Priusq' Esaias
p'bum dei annūciaret dē ex ore dñi
Quis ibit z quē mittā. Ipe aut' rñ
dēs ait Ecce ego mitte me Silit'et
Hiere. i. Priusq' dñs ei dixisset de
dit' p'p'iaz in gentibz. postea subdit
ad oīa ad q' mittā te ibis. Sic etiā
Amos p'p'ia in p'itate se dē missuz
a dō Amos. vij. Ex qb clar' elicif
sine autētica missiōe ad p'dicandū
nemine p'ueniēter se ingerere. Qua
in re Grego. ināmorāda ē q' plaris
hñtibz autā pastoralē eoiōpō annexū
est p'dicatiois officiū. Sic em i pasto
ra. P'conis officiū suscipit q' ad sa
cerdotiū accedit loq'ns de sacerdo
rio cui anectit' regimē pastorale Est
et duplex missiō Quēdā gñalis ex

Practica eijciēdi demōes ff. lxxx

terior fm quā rectores ecclie solēt alios ad p̄dicandū mittere. Alia ē specialis prout quis singulariter a deo mittit. sicut Moyses missus fuit ad pplm israhel et ad regē pharaonē cū prāte signorū. Et p vt iōanes baptista a deserto missus fuit ad p̄dicandū iudicē. pphetia de seipso. Ego vox clamāns i deserto pate viā dñi. et hec ē altior missio. Si q̄ nulla hāz missio nū alicui p̄ueniat p̄dicare velit. bonū idēbitur mō vsurpat. Deū huius mōis. Scda ps ondit manus dñe oēs phica. Nā nulla lex p̄ueniens finit itēto p̄ legislatorē bñ iustitū. fletū gllator ferēdo legē itēdit p̄ q̄ p eā p̄uideat paci et salutē cōitat. et q̄ cōueniat p̄po fm ei. p̄ditōes vt. f. sit tal q̄ possit adimpleri ab ill q̄b ipo nū dñi. v. Et h. q̄ lex dñi eē sit tū linea plūtea i les boe isula q̄ fletū tūtra erigētā lapidū icidēdoz. Lū q̄ i mltitudine hoīm maior ps cōitat ē i p̄fectoz hinc ē q̄ lex adeo rigida q̄ penalt cōhiteret oia mala nō ēt p̄portōata mltitudini cōitatz nec iudicaret pacē aut trāqllitatē s̄ pot̄ maiorē turbatōez. Porro p̄cedēdo ex p̄ncipijs theologicis istō de ducit clar. Nā sacra theologia p̄dicat q̄ p̄t leges tpales. et iudicia tpalia eis cōmōdentia restat. altior lex diuina et finale iudiciū sibi cōmōdēs. Regula p̄o ē q̄ altior p̄tus sp̄ ad plura se extēdit. Theologica q̄ doctrina docet q̄ leges hūane tpales nō p̄nt penalt iudicare oia mala hoīm s̄ nec ē q̄ plura fieri p̄mit aut cā euitandī deteriora q̄ m̄ illa supior lex i finali districti iudicis vlti iudicio nō p̄mitteret ipunita p̄t qd ps p̄fallit lex dñi imaculata p̄ueres alias zc. Signat ar dñi q̄ nō det̄ penalt p̄hiberi oia mala hoiz nā qdā ē p̄hibito doctrinali s̄ntes laudās viciā vitupās icōmōda enume nō q̄ ad pot̄ sequit̄ cuiusmodi s̄

offensa dei p̄prie dignitatis defoz matio eterne vite amissio et ad eterne ignis supplicii dñatio et h̄ mō laudabile ē sic ex more h̄z ecclia detesta ri oia vicia. Alia ē p̄hibito penalt i ferēs penā mortis vlti mutlatōis mēbroz. et h̄ mō nō det̄ p̄hiberi oia vicia s̄ solū graviora q̄b̄ possibi le ē maiore p̄e mltitudinis abstines re et p̄cipue q̄ s̄ i nocumētū alioz si ne q̄z p̄hibito e loceras hūana p̄ter uari nō posset cuiusmodi s̄ homi cidia fura et h̄mōi. Dis ar lex grē i suis sentētijs p̄cordat nā. Dñs. ip̄t saluator. Si vinū nouū mittat i vtres vteret vtres rūpunt et vinū effundit volēs designare q̄ si p̄ces pra p̄fecte vite iponāt hoib̄ ip̄fecat p̄cepta p̄tennūt et hoies ex p̄ceptu ad peiora mala p̄rūpūt. Silt idē in tēdēs. Dñs. xij. nō p̄misit syzania eradicari ne s̄. tritici s̄t destrueret et sic nō oia mala lex vult punire p̄cas uēs deteriora. Ap̄ls etiā ecclia fide liū cōpat corpi hūano i q̄ iterdū cō silio medici p̄mittit aliq̄s defect̄ ne eo sublato aliō pei luboziret. Cū Aug. i p̄o delibe. arbi. dñ. Tolle p̄stibula a ciuitate et cā totā meretriz cū repleb. Vteris silt legē sentētie i idē p̄curtūt. Nā puerb. xxx. dñ. Qui nimis emūgit elicit sanguinē. In vetere etiā lege p̄mittebat libellus repudiij ne viri suas vxores occideret. Et p̄mittebat eis vt feneraret gētib̄ ne vsurā p̄mitteret cū p̄p̄is fratrib̄. istō fuit figuratū p̄ dauid et salomōne dauid em̄ duos morte di gnos vt pote ioab et senei nō met p̄mūit s̄ eos puniēdos salomōne remisit i sinuās q̄ ozi tpe hui⁹ vite multa mala dissimulare q̄ puniēda referuāt p̄o salomoni p̄o i vlti futuro iudicio. Et q̄b̄ p̄ vnaq̄ p̄e pz p̄p̄is declaratio

Fieri de necessitate vniuersali

Tractat' m^gri H^{er}ici B^orychū.

ter cuiusq; sub vtraq; specie
cōiōnē sacrificij altar' nō asse-
rit doctrina euāgelica v^t applica-
s; h' q̄rūdū malignātij mēnt'
pterua ignorātia sacre scriptu-
re ac theologicē sciētie iperita

Hec p^o i choatē oñdit p natural'
luminis p^ouasiōnē. Nā i oī ordinatōe
s; regulā prudētie pcedēte. p^ocauent'
put possibile ē mala q̄ p^ogigit eueni-
vū. Cautio ab ipis p^ohis ponit qdā
p^os prudētie. Vltia p^oo mala eueni-
re p^otingeret si cōiō fieret sub vtraq;
spē p^osecrata magna mltitudo p^oli in
q̄ s; senes. iuuenes z puuli q̄ debis-
tā cautōem circa sūptōes hui' sacri
sub spē vini adhibere v^t nescirēt v^t
negligerēt. Tū qz inūerosā mltitū-
dine populū v^tputa quattuor aut
sex milia hoīz oīz hīc magnavasa ex
q̄b; vinū p^osecratū effundi nō posset
sine distillatōe ad terrā. Tū 3° ex p-
te p^osecratōis. qz vinū p^osecratū acēscat
et putrescat sicut vinū simplex. z sic i
sumptōe nauseā puocaret. opterz at
ipm p^osecrare sic panē p^osecratū si ea-
dē foret vtriusq; nēcitas. Tū qz si
ne p^oiculo de loco i locū. vbi infirmū
cōicāt deferri nō poss; Et qz mltā s; s;
loca fidelū vbi sufficiēs copia vini
nō affuit. q̄b; z s;lib; mortuis p^osecrat;
rōnabil' z ad cautelā ordinā^o ecclie
adiuncta ē q̄ sub sola spē panis cōis
p^olis cōicāt. Sane in iūdo theologi-
cis p^oncipijs idē ecclie institutū dino-
scēt fore rōnabili. Cur' p^o p^o sidera-
tio sumit ex hui' sacri p^oneria r^oysu.
Nā extreme p^oueritatat' eēt credē
q̄ māduca^o corpis xpi z bibitio sui
sanguis fieri debeat carnali. put mā-
ducant carnes de carnificio. z bibit
vinū de calerna. Spūale s; mādu-
catōez z bibitōez catholica doctri-
na p^osupponit p^osententis m^gro suo
Joā. vi. s; bā q̄ ego locut' sūz spūs

et vita s; redarguēt carnalē sensus
q̄rūdā q̄b; loq^obas. Quia s; xps to-
tus tā s; in carnē q̄ s; in sanguinē cō-
tinet sub spē panis ita tā q̄ directe
vi p^ouerisōis ē ibi corp' xpi z langu-
is z comitāter. Silt sub spē vini p^ori-
net idē xps s; in carnē z sanguinē sic
q̄ directe p^ouerisōis ē ibi san-
guis z caro z comitāter hinc ē q̄ iu-
xta sentētiā saluatoris q̄cūq; sumit
corp' xpi sub spē panis nedū man-
ducet carnē ei' s; bibit ei' sanguinē.
Scōa p^osideratio sumit ex debita
hui' sacramēto reuerētia. Nā h' sa-
crāmētū ē oīm alioz dignissimū cui
summa debet reuerētia ppter qd na-
ture oīz p^ocauere q̄cūq; ad irreueren-
tiā tāti mysterij possent p^ogere q̄ eui-
tare neq; possent si cōi p^olo sangui-
is p^osecrat' traderet z q̄ euenisse cō-
pit ecclia p^opulsa ordinare vt sub so-
la spē panis cōis p^olis decetero cōi
carez p vt tactū ē i natural' luminis
p^osideratōe plures ei iueniūt q̄ sapo-
re vini sufferre nō p^ont ita q̄ vinū sū-
ptū cogunt euomere. Ad reuerētiā
etiā hui' sacri docet materiā vasoz
eē p^ociōsaz vtpore argētea vel aurea
cui' i multis locis deest sufficiētia ad
vasa nēcāria vini req̄siti p multitudine
p^oli q̄ p^opter reuerētiā hui' sacri
oīz eē p^osecrata a sol' sacerdotib; vel
diaconis tractāda. Quib; attēt; de-
bita fuari nō p^opter reuerētiā tāti sacri
si toti p^olo sub spē vini deberet mī-
nistrari. Tercia p^osideratio sumit ex
recta fide circa h' sacm p^ociue nēcā-
ria vū z mysterij fidei nūcipat. Nā
si de nēcitate opteret istd sacm cōi
p^olo sub vtraq; spē exhibere error
emergeret q̄ caro xpi separatim a san-
guine sub spē panis contineretur
et sub specie vini sanguis seorsuz a
carne. Rursus q̄ p^oter. Eucharistie
panis nō eēt sufficiēs ad salutē q̄
p^oter sanguis sub spē vini eēt ipotēs
ad sumēz salutē q̄ oīa s; grauit' eēt

Practica eijciēdi demōes. lxxxj

toneat a cōione opītiōe ppli dilige
ter p̄caueda vñ de h̄ Alex. de Ales
doctor egregius recitat qd̄dā mira
culū suo tpe accidisse istabāt ei qd̄dā
religiosi ap̄d suū supiorē vt sub vtra
q̄ sp̄e sumeret sacm̄ a sacerdote z
cū sacerdos faceret fm̄ actōez sacri
patena videbat plena sanguie. qd̄
isti religiosi alij circūstātes vidētes
valde obstupuerūt cū p̄o p̄iugebāt
ptes hostie totū vsū ē reintrare. q̄
signo eoz petitiō cū tentatōe cessā
uit z ip̄i post coicacōi acq̄scētes fir
mū i fide remāserūt. **Quarta** p̄sidera
tio sumit ex hui⁹ sacri ad alia sacra
singulari diffinitia. Alia ei sacra p̄fi
ciūt i vsu materie p̄secrate vl̄ saltē i
ip̄o vsu sue materie vt p̄z singla sex
alia sacra discurredo istd̄ at sacm̄
plenā suā h̄z p̄fectōez i ip̄a sua p̄se
cratōe iō nihil derogat p̄fectōi hui⁹
sacri si ppls sumat corp⁹ sine sangui
ne vez q̄a replēta dñice passiōis
agit i ip̄a p̄secratōe hui⁹ sacri iō nō
h̄z p̄secrari corp⁹ sine sanguine sed
debz vtrūq̄ sit sub vtraq̄ sp̄e p̄se
crari. Et ppter h̄ sacerdos p̄secrās
q̄ agit memoriā passiōis xpi q̄ tunc
repñtat. z in p̄sona totū ppli sangui
nē offert z sumit. tenet vtrūq̄ sume
re cui⁹ p̄sona tot⁹ ppls qd̄dā spūali
sumptōe se sanguinē xpi bitere gau
dent d̄z credere vñ ad hūc sensuz si
q̄ doctores ecclē loquāt de necitate
sumēdi vtrūq̄ oīa dñt iterprari.
Huic determinatōi pluraz cordāt
testionia leḡi ḡfēnā Jo. vi. d̄t salua
tor. Ego suz panis viu⁹ si q̄s mādu
cauerit ex h̄ paneyiuat ieternū. Rur
sus i eodē. q̄ māducat me viuūt p̄p̄
me. Et itez q̄ māducat hūc panē vi
uet ietnū. Eecq̄mō p̄ solā māduca
tōez saluator. p̄stat vitā etnā nob̄
p̄ferri nlla sacra de bibitōe sanguis
mētoe. Silt idē tenēdū ē vi Guide
sentētie illoz. petre rogauit p̄tey nō
desinat fides tua fides p̄o catholi

ce ecclē hec ē q̄ ad salutē hui⁹ sacri
sufficit cōio sub sola sp̄e panis. h̄ac
fidē tenētes p̄stater asserim⁹ q̄ nō ē
de necitate salutis pplm̄ cōez sub vtra
q̄ sp̄e sumere h̄ sacm̄. **Ad** si diuina
puidētia vigilātius suā ecclē d̄is
rigit in his q̄ p̄pinq̄us ad nostrā p̄
tinēt salutē. **Ab**surdū ē valde sus
picari q̄ tāte puidētie plena erga
nos amicitia p̄mittat quīs mō ec
clē q̄ quicq̄s similtē statuerē in his
q̄ directe respiciūt tāte salutis nostre
tātū sacramētū. **Rur**sus de hui⁹ sa
cramēti dispensatōe. **Jobā** p̄terite
Matth. p̄o z mare⁹ referūt eā factā
Aplis nihil loquētes aut mētoem
faciētes hui⁹. **Hoc** facite in meaz
cōmemoratōem. **Lucas** vero illud
cōmemorastim post dispensatio
nē sub specie panis vñ ex euāgelio
elici nullatenus p̄t necessitas sub
vtraq̄ sp̄e cōmunicādi. **His** ve
teris legis facta fide asserūt eā factā
Assus agni paschalis fuit figura
vsus hui⁹ sacramēti a fidelibz noue
leḡi vbi lex de potu nullā facit mē
tōez hui⁹ enā figura fuit familiaris
māna de celo veniēs z pplm̄ i deser
to nutries vbi sola māducatio nō
bibitio ē figurata q̄lē sub sp̄e vini
aduersarij asserūt necessariā. **Et** sa
piētē. **rv. dr.** Angeloz esca nutriui
sti pplm̄ tuū. **Et** panē de celo p̄stā
tisti eis sine labore oē delectamētuz
i se habētē. **Ex** q̄bz silibz deuota fi
des ecclē edocet ad salutē fideliz
sub vtraq̄ sp̄e h̄ sacramētū sumi. a
p̄plo necessariū nō ē. **For**san aliq̄s
archihuystra obijciat dicēs q̄ salua
tor. **Joā. vi. exp̄sse** z luce dan⁹ testat
Nili cōederis meā carnē z biteris
meum sanguinem nō habebis vitā
eternā. **Silt** Apostolus p̄me ad
Corinthēos vñdecimo refert dñm
dispensasse hoc sacramētū sub vtra
q̄ specie iterponens insup̄ illud p̄
dictū h̄. facite i meā cōmemoratōem

Tractat' ingri Hērici Gorychū.

q̄si dicere vellet quā d'mo dum ego
trado. 2 vos sumis sub vtraqz spē
ita vos 2 futuri successores dispēlat.
2 sumere debetis sub vtraqz spē. Itē
reuera cauillatōez penit' fore frivolo
lā nri. p̄tin' p̄pēderet aduersarij si in
sacra septura p̄ sciaz theogicā foret
exercitati. Nā q̄ iamis ē hec cauilla.
de bibitōe ad eoz allegatōez p̄nt re
minisci ex ātea p̄libat'. siqdē carna
li bibitōe null' h' sacro vtrēdū audet
cēseri. Spūali p̄o eū q̄ h' sacm̄ sus
mit sub spē panis sūt xpi sanguinez
bitere facemur. De n̄volum' eos ad
uertere q̄ xps i cena suos ap̄los cōi
cādo creauit sacerdotes. p̄tinet autē
ad sacerdotē vtr' p̄us d'cū ē h' sacm̄
sū vtraqz spē p̄secrare. 2 p̄ toto p̄plo
sub vtraqz spē offerret sumet. dato
insup q̄ ap̄ls h' qd d't. facite i meaz
mēoratōez nedū referat ad sacer
dotes. s; etiā ad p̄p̄m. dicem' eis q̄
n̄ fferat ad formā dispēlatōis s; ad
aliqd nob salubz'. q̄tiēscūqz h' sacm̄
p̄secram' aut cōicam' idixit nob in
sui memoriā cē faciēdū. s. charitat'.
obediētie 2 hūilitat'. q̄s itime mirā
do debem' ap̄lecti 2 tota deuorōne
imitari. qz tant' tā idignis talia d's
gnat' ē exhibere. Un' q̄ ad formā di
spēlatōis illd dictū referre n̄ debeat
ex h' intelligere possum'. qz paulus
bio tres euāgeliste institutōis hui'
sacri diligēt mēoriā faciētes scribere
nullaten' omisissent a p̄plo sub vtra
qz spē h' sacm̄ de nēcitate fore acci
piēdū. Nā sic saluator dixit. h' q̄tiēscūqz
feceritis i mei mēoriā faciēs. Et
ap̄li illa saluatoris p̄ba i scriptis cura
uerūt redigere. multomag' feruidissim'
m' amator n̄re salut' saluator n̄r di
xisset vtrqz. h' q̄tiēscūqz faciētis sub
vtraqz spē faciēs tā vos sumēdo q̄
alijs dispēlando. Nā mltā scribere
q̄ n̄ ita directe aut itime n̄rā p̄cer
nūt salutē. p̄mittere p̄o q̄ n̄re sa
luti s; mēoriā nēcitaria. q̄s de fcs enā

gelist' p̄licite suspicari. Proinde
hoyz obiectōez itrozus examinatōes
aliā p̄pēdūm' ip̄oz iertā. p̄tēdūt ei
iā t̄pis sub vtraqz spē cē cōicādū. qz
p̄mitia eccl'a suabat talē n̄tū. etiam
si alicui' itellecual' lumis scitillavi
geret i eis citi' viderēt q̄ h' diuersā
dispōez hoiz 2 variū statū rez circa
q̄s p̄lant actōes vtr' etiā ip̄oz agētū
p̄tigit formā agēdi alit' 2 alit' varia
ri. Et qz i exordio nascēt' eccl'ie pau
ci fuerūt ad fidē p̄ueri. circūspēcti 2
deuorōe accēsi. nō erat tūc p̄culū h'
sacm̄ exph̄tere ill' s; vtraqz spē. nūc
lōge res in aliā p̄tē p̄sa ē. qn̄ sagena
eccl'ie repleta ē p̄sibz bonis 2 mal'
Exigebat itup illa eccl'ie etas vt to
ta ap̄loz occupat' i fidei introductō
nē expēderet. Ea p̄p̄ optebat mltā
differre q̄ paulatī postea exequutōi
s; demādara tpe optuno. Possent
ei pari colore obijcere. In p̄mitia ec
clesia fideles q̄tidie cōicabāt iuxta
illd Act. ij. q̄tidie p̄durātes vnā
mīs i tēploz frāgētes circa domū pa
nez. s. sacrificij altaris. sumebāt cibū
cū exultatōe 2 simplicitate cordis.
igit nūc cōicāre q̄tidie ē nēcē. In p̄
mitia eccl'ia baptisim' fiebat in noie
xpi. iō nūc sub tali forma d'z tradi. i
p̄mitia eccl'a p̄secra' fiebat aliq̄ tpe
in pane fermentato. In nūc ita ē p̄tē
nuādū. In p̄mitia eccl'a statū p̄fere
bat ordo sacerdotij absqz minoribz
ordinibz. q̄ tenēt nūc ita facere p̄lati.
Parū ei p̄tē facile p̄z h̄mōi p̄ntias
hateri sophisticas. qz ordina' legat'
ad modū regle plūte. h̄inc iū d'z fle
cti h'z varias mutatōes itenienien
tes. Postremo qd sup' dixim' ad
huc repetētes p̄phanos h̄uyssitas
theologicē doctrine fore ignaros ma
gis liq̄de exp̄imur. Si ei vtr' par
ca eccl'ie sacra aliqd supent fin d'oz
ctinā theologie. n̄ ignoraret sacm̄
aliq̄n p̄cipi re. aliq̄n voto. p̄cipue eu
charistie sacm̄ diuersimode mēdā.

Contra huyssitas **fo. lxxxij.**

cat vtruta qñs sacramentali z non spūali vt celebrās sciēter i pctō mortali exis. qñs sacramentali z spūali fil. Rurſ⁹ qñs ſi re ſz voto Et ſi voto vl voto ppo ſic hñs vsuz rōnis deſiderās sacramentali h ſacm pcepti Aliqñ at voto accommodato ſicut oēs pueri baptizati ex eo q ſunt mēbra corpis myſtici qd ē ecclia. ex voto mñs ecclie credūt. z iſtd ſacm pceptiūt. hereticū ē em credere pueros baptizatos decedētes añ vsuz rōis nō hñe vitā eternā. qñs h ſacramētū re z sacramentali nūq pcepti perit Et qbus omnibus ſatis exte ſe pꝛ veritas huius pꝛōnis

ppō v. ¶ Huyssitis multiplꝛ mēdaci bus hincinde plurib⁹ pſatis cōcedi nō dꝛ diſputatōis au dientia. cōtra q̄s velut obſti natos hereticos iuſte z ſctē p arma bellica inſurgit catho lica ecclieſia.

¶ Nec ppō pmitit huyssitas mlꝛ tꝛplꝛ fore mēdaces. dicit em eos a nob non fuiſſe auditos. ex h pnter dicit nos ignorare eoz fidē aut qd vl qñter ipi credūt Tercio dicunt Iohēn huyſſe z Hieronimū iuſte dānatos Deū dicit pnter q cū eis nō gladio materiali ſz diſputa tōis ſit laborādū. Hui⁹ igit ppōis pambulū aſſerēs eos i talib⁹ dictis z mltis alijs fore mēdaces pꝛ Deū unū ei dictos duos pnoiatos iuſte dānatos Nā ipi mltis dieb⁹ z manu re fuerūt auditi z vt ab errorib⁹ ſu is deſiſterēt hūilib⁹ pſib⁹ fuerūt mo niti ſcriptur⁹ canonici eoz errores fuerūt ipugnati z redarguti. Nec etiā oia iterat⁹ vicib⁹ erat renoua ta. q fronte dicere pſumūt eos inuſ ſte fore dānatos in vl ecclie pſilio. cui ſpūſcū ſanctosq̄ āgelos ſingla titer aſſiſtere p ceter⁹ nō dubitam⁹.

dū ea q̄ fidei ſunt emergūt deſinien da. Hoz at errores articulat⁹ ſub autētiſ iſtrumēt⁹ ſcripti fuerūt et examinati Cū igit huyſſite eorūde error⁹ z plurimū alioꝝ poſtea oppoſi toꝝ palā fatent⁹ ſe cōſultores. dſen ſores. z imitatores pꝛbis. fact⁹. ſcri ptis pſeudonūcijs ab eis ad diuer ſas pꝛes deſtinat⁹. Inſup z fama p vniuerſum orbē publica. mēdaces pꝛiucunt a nob eos nō auditos z nos eoz fidē ignorare Nullatenus at ſilētiō diſſimulādū q i moratib⁹ plus credīt opib⁹ q̄ ſermonib⁹. eoz opa nob ſua fidē indicāt. Nā occi dūt pſonas eccliaſticas. deuaſtant ecclias. ſubuertūt religioſoz mona ſteria. ſpūaliū bonoz pꝛerāt ſacriſ legia z ſilia q̄z piget remiſſi. q̄ de recte cedūt i diuini cult⁹ extermi nū. Dei honore z ſcōꝝ reuerētiā z ſz dei religione. Nulla igit tergiver ſatione celari pꝛ catholica fidē i eis ex tinctā. z loco ei⁹ ardere hereticā pꝛ uitatē His igit dict⁹ circa pambu lū ppōis deducit pꝛ ps ppōis natu ral lumis pſuaſione. Nā prudētia dictāre nihil ē agēdū qd mltis malis eijs ē pꝛuolutū Iſti pꝛo diſputatōes qñt mltis malicijs pꝛuoluta. qd pꝛ ſcolēdo affectū ipoz. q̄ adeo ſe pꝛi naces pnticiāt q̄ p ſuis articul⁹ cer tare volūt vſq̄ ad mortē de q̄b. iūſ metaphy. dꝛ pꝛs. q nō dicamine rōis ſz violētia penal⁹ correctōis ēſt obuiandū Silt pꝛ ex mō diſputa tōis quā pꝛēdūt. Volūt ei diſpur tare nō corā litterari⁹ z ſcientific⁹ tñ ſz corā idoc⁹ z ſimplicib⁹ vulgarib⁹ q̄z capacitas ad recte iudiciādū in talib⁹ cauſis nullatenus ſe extēdit. Idē inſup deducit ex ſine quē pꝛēn dūt. pꝛēdūt ei ad ſetrahēre laicos. et illos i odiū deri āpli⁹ excitare Et talib⁹ at dꝛ pꝛs diſputatōes. ēē res darguēdā. prudētē igit agēdo. cur eis nō videt diſputādū ¶ Theos

Tractat' m^gri H^erici B^orychū

lōgicis at pncipijs inīcēdo eadē ve
ritas p^z mag^s ex^qlice Cul^o p^o p^osi
deratio sumit ex ordine ad pncipia.
Nā negātes pncipia nō ē dispu
tādū. Isti at iterūmūt originalia fⁱ
dei pncipia dicētes pape z plar^o nō
ēē obediendū si nō fuerit iusti z bo
ni. Q^o eoz ex^oicatio nō sit timēda
Q^o idulgenē ab eis p^oesse nullius
sunt valoris. Q^o mortali peccāt re
cipiētes pecunias aut possessiones
eā orādi p^o defunct^o. Et sic de pluri
bus alijs errorib^z fidei fundamētū
subuertētib^z. Sequēda p^osidet^o
sumit ex reuerētia fidei. Nō ei fides
ortū cepit ex hūana idulstria s^z ex re
uelatōe diuina. Adducere at i^o dispu
tatōes ea q^z fidei sūt tāq^z dubia. ni
hil aliud ē q^z euidētē irrogare iūritaz
p^o infallibili p^oirati cui tanq^z radici
inheret fides orthodoxa. Tercia cō
sideratio sumit ex obediētia ecclie.
Nā ea q^z nob^z p^oponunt credenda p^o
eccliam z p^o doctrinā ab ecclia ap
probatā. q^z ecclie obediūt hūilit^o
recipiūt z firmiter credūt z p^o dispu
tatōem discutere ea non p^osumunt.
Quo p^o isti p^ohdi tentant disputare
circa articulos p^o scām catholicā ec
clesiā tāq^z fidei definitos. Quarta
p^osidetatio acapit ex subuersiōe sim
pliciu. Nā si simplices illitterati z si
mistre affectati interessent h^omōi dis
putatōi multa inde mala succrescere
putat^o verisile. Nā q^z materia ista
eoz trāscēdit capacitatē si q^z audi
unt ad sensum simpstres sue affectōis
retorq^zrent. Ex p^o p^odict^o z silib^z p^o
satis ē lex Marciani Augusti p^o
canones affirmata. iūritā facit reli
giosissime synodo si q^z senel iudis
cata ac recte disputata itez reuol
uere z publice disputare p^oēdit. his
euāgelica testimonia aspirāt. Nam
Mat^o. vij. ē d^offs Nolite sc^om da
re canib^z. neq^z ponere margaritas

an porcos. Tales igit articulos q^z
sunt panes z margarite fidei. indi
gnū ē ponere an istos p^ohdos huy^z
sitas more canū oblatrantes. Silr
Joā. iij. ē ad mulierē samaritanā
q^z typū tenet hūanerōis. Itā nō p^oē
tua loq^zla credim^o. Ipi em audiui
mus z scim^o. q^z fides nō inuitat exa
mini hūane rōis vel disputatōis s^z
interiori inspiratōi a fonte infalli
bilis p^oitatis. Ap^ols nō idē intēdes
z ad Thimo. iij. Noli inq^z p^obis
p^oēdere. Ad nihil em vtile ē nisi ad
subuersionē audientiu. Et p^ome ad
Thimo. vi. inuigil^o Thimotheo vi
rare pugnas z p^oentōes p^oboz ex q^z
bus oriunt^o inuidie p^oentōes. blas
phemie z silia mala. q^z versile est ex
disputatōe quā perūt huy^zsite pul
lulare. Silr ad Titū. ij. ē. Herez
ticū hoīem post p^omā z scōam cor^z
reproem deuota. scāes q^z subuersus
ē q^z h^omōi ē. adiūges exēplū ex Au
me. lxxvi. quēadmodū Iamnes et
Iambres resistērūt. Moisi q^z figu
rā gerebāt talū p^ohdoz resistētiūz
auctoritati summi pontific^z z ecclie.
Ex veteriq^z testamēto p^odictozum
inuenim^o p^ocordantiā. Dicit ei Job
vi. Quare detra xistis s^omonib^z veri
tat^z ad increpādū tū eloq^z p^ocinna
tis. z in ventū p^oba p^ofat^z. Rur
sus Job. xij. Utinā taceret^o vt pu
tarem^o sapiētes ēē. nūq^z d^o indi
get vestro mēdacio vt p^o illo loq^zmis
ni in dolos z p^o deo iudicare mētimē
ni. aut placebit ei quē c^odari nihil p^o
aut decipiet vt hō vestris fraudulē
tijs. In q^z p^obis satis innuit cum
h^omōi hoib^z dolosis z fictis nō esse
disputandū. sicut Sapie p^o scribit
Spūs sanctus discipline effugiet fi
ctū. Silr. puer. xxx. ē. Honor ē hoī
q^z se sepat a p^oentōib^z. Quēadmo
dū igit q^zri Regū. xvij. p^oliam res
g^z Ezechie noluerūt audire Rapla

Contra huyssitas fo. lxxxiii

cein. q. eis loq̄bat̄ p̄ba p̄nte p̄plo ex
q̄bus in p̄plo oziri poterat turbatio
Pari cā hoz petita disputatio ex q̄
rumor p̄turbatōis popular̄ nasce/
retur nō ē corā vulgari p̄plo admit/
tenda Ex q̄b p̄t̄ veritas p̄ partis
huius p̄pōis Sequūda hō ps hu/
ius p̄pōis pariformiter p̄bat p̄sua/
sione philosophica. Cū em natura
regat ab agēte deo ifallibili laudas/
biliter ea possum̄ imitari q̄rebo na/
turalibz indita ē cognoscim̄. U/
denus at̄ in rebus naturalibz tam
nō aīans q̄ aīalibz inditā eis incli/
natōem nō solū ad p̄sequendū bo/
na z fugiendū mala. s̄ etiā indina/
tionē ad resistendū ipedimētis p̄se/
quendi bonū aut malū fugiendi q̄
irascibil̄ vocat̄ in aīalibz. dicitur ḡro
q̄ rectores cōitatis vtant tali appe/
titu irascibili inferēte vindictā in il/
los q̄ resistūt p̄secutioni p̄modi z se/
licis successus p̄misse cōitatis. Nā
ad hūc sensum p̄hs. iij. ethi. laudat
Homerū dicentē virtutē imitte fu/
rori. Rursus virtutē z furore erige
loquēdo de forti bellante p̄ salute
reipublice Quia igit̄ h̄mōi sepedi/
cū apostate vniuersum catholicam
populū suis erroribz inquietant de/
bent rectores ecclesie vt̄ vi irascibili
p̄curando bella p̄tra eos aggraua/
ri. Theologicis aut̄ p̄sideratōibz
Idē deducit multiplicius. Prima
igit̄ p̄sideratio sumit̄ ex inūcti of/
fici necessitate cū adiuncta potesta/
te. Nam rectores ecclesiastici potes/
tatem habent materialis gladij p̄
modum imperij. Nam sicut ani/
ma spiritual̄ imperat subiecto suo
materiali. Ita potestas ecclesiasti/
ca spiritualibz dedita imperat pote/
stati seculari q̄ circa tpalia versatur
Quia vero regula est. q̄ frustra est
potētia q̄ nō reducitur ad acum.
frustra h̄mōi gladij potestas esset

p̄latis cōmissa si necessitatis tem/
pore eoz imperio exequitōi nō da/
retur. Quinimo peccarent necessi/
tate se offerente. si a talis potestatis
vsu abstinerent. teste saluatore Ios̄
hānis. x. Nam bonus pastor p̄ sa/
lute ouū ponit p̄tiam animā. Cū
igitur blasphemī huyssite offerant
extremā necessitatē p̄dictum gladi/
um euaginādū recte p̄cludunt con/
tra eos p̄cedendū p̄ arma bellica
p̄curante catholica ecclesia Sequū/
da p̄sideratio sumit̄ ex heretice p̄a/
uitatis cōtagiosa natura. Nō em
heresis est sicut infirmitas in p̄rio
membro p̄manens. sed ad p̄xima
membra serpens z discrasians iū/
ra illud apostoli 2° ad Thimo. ij.
Sermo eorum vt cauer serpit. hā/
bens etiam morem picis quā qui
tangit inquinatur ab ea Ecclesiat.
decimotercio. Sicut igitur in corp̄
pore si membrū cōtagiosū morbo
sit infirmū. cōsulitur refecandū ne
totum corpus reddatur infectum.
Ita a corpore mystico christi qd̄ est
ecclesia refecari debent membra he/
retica causa p̄seruandū sana eius
membra. Ad cuius p̄positum p̄ciat
Hieronym^o secāde sunt carnes pu/
tride. z scabiosa ouis a caulis repe/
lenda ne totū corpus z pecora pu/
trescant z intereant. Arius in ale/
xandria vna scintilla fuit. s̄ qm̄ nō
statim oppressus est. totam orbem
eius flamma populata est. Ter/
cia consideratio sumitur ex horum
p̄fidoz p̄bis blasphemā. z in fact̄
inmanū maloz p̄p̄tatione mul/
tifaria. Nam si legislatores statuūt
penas z p̄cipiunt vt̄ gladio belli/
co intentōe retrahendi hoies ne fa/
ciant mala. fm̄ illud Apli ad Ro/
manos. xij Princeps nō sine causa
portat gladium. minister em̄ dei est
vindex in iram ei qui malum facit.

Tractat' mīgrī Hērici Borychū.

Isti po p'bis p'media inferunt in
eos q's scriptura deos noīat detra
hēdo rectorib' ecclie falsa mēdacia
p' eos seminādo. Rursus p'mittūt
fact' mala tā enormia q'z aliq' sunt
p'us enūerata. lz i eis fides manerz
sana. adhuc tū p'pellit p'ia mī ecclia
q'si imemor pietat' vti gladio telli/
eo ex charitate ipediēdi mala tam
abominabilia. ¶ Predict'z at assis/
sit scriptura gfe. dē ei Luc. xij. sal/
uator ad discipulos sub Typo res/
ctor ecclie Ecce dedi vob' p'ratem
calcadi sup' serpētes z scorpiones z
sup' oēs v'itē iūmici. q's at saluator
spētes vocat z scorpiones. Ista expo
nit Act. x. loquēs de vase submisso
de celo ad Petru i visu. i q' erāt oīa
q' drupedia spētia z volatilia q'z si
gurāt diuersoz genēz p'ctōres h'z di
uersa sua p'ctā p'p'q' sum' ponti
fex h'ns p'ratē calcadi testial' nature
hoies nēce h'z nūc vigilar' talē p'ratē
erequūtōi denādare Ap'ls etiā ad
Gala. v. zelo fidei vltionē optat in
ferri cā corrūpētib' Vltimā inq't ab
scindāt q' vos p'turbāt. vtiq'z feruēt/
dū illi' optiois affectū resecadi ta/
les idicasset p'ncipib' effectualr' exe
q' si tūc fidei obediēssent Silr z' ad
Cor. x. dē In p'mptu h'ntes v'asci
oēs iobediētiā. i. q' ē p' fide. vñ dē Au
gus. Null' n'rm vult aliquē hereticū
pire. sz alit' n' meruit h'z pacē dom?
David nisi Absolō fili' a? i tello
q'd p' patrē a? egit eēt extinc'. sic ec
clesia catholica si aliq'z p'ditōe cere
ros colligit dolorē mat'ni sanat cor
dis rātoz literarōe p'loz. ¶ Predi
c'z etiā scriptura veter' leg' testādo
assitit Nā dē Eccl. ij. Ex eo q' nō
cito p'fert p' malos snia absq' villo n'
more p'petrāt filij hoim mala Cele
rit' ē eis obuiādū. Nā si falsificans
monet' p' quā subuenit vite corpa
li iuste punit' mortali. q'to magis
mortali punit' d'ist'z corrūpētes fidē

p' quā ē vita spūal' iuxta illd. iustus
ex fide viuit. Abacuc. ij. Eia. etia
dē Esaiē. xviij. Sola veratio dat
intellectū. vt g' tales ad p'itaz itelle/
ctū redeāt veratio d'z cooperari Et
Leui. iij. scribit' de q'dā q' blasphem/
mauit no' d'ni Educ blasphemius
extra castra z lapidet eum oīs p'ls
Verito g' q'uit blasphemū huyssit
te materiale gladiū meruerūt susti/
nere. Vñ d'ns frequēter p' Moisen
lege statuit q'cūq' p' fidē eis tradit'
tā d'ueniret sine morte punit'
ret Ex q'bus z alijs silibus plane
resultat veritas huius p'pōis.

Execrāda huyssitaz iudicia p'pōis
p'tra ecclīasticos p'cipue blas/
phemijs plena. merent' multi
pliciter censi detestanda.

¶ Hec p'pō p' p' dictamie natura
lis rōis. Nā inferre alicui iniuriā ē
p' bonū iusticie Cū g' huyssit ecclie
siastic'z irrogant' iacturā bone fame.
q'd cediti magnā eoz iuriā. p'stat
q' talia iudicia debēt reputari dete/
stāda Si q'dē sacre theologie p'nci
pijs imorādo mag'et'q'site deducit'
vitas hui' p'pōis Prima at p'side
ra' sumit' ex rōe ignorātie n're. vñ
q'sq' ei bñ iudicat de his q' nouit. q'
q' at meli' noscit seipm q' aliū. dē
ei p' ad Corin. ij. q's ei scit hoim. q'
sunt hois nisi spūs hois q' in ipō ē.
Sz nosmetipos cognoscere nō pos
sum'. An boni sum' an mali. iuxta
illud Eccl. ij. Nemo scit an odio
an amore dign' sit Et illd spūs vbi
vult spirat z nescit vñ veniat aut q'
vadat Joā. ij. Absurdū ē igit sentē
tiare eos iudicia p'tra p'lonas ecclie
siasticas Asserūt ei assumētes ordi
nē sacerdotij intēdere vitā voluptuo
sam. z de seruitio diuino nō curare.
Asserūt papāt platos p'locare p'nci
pēs ad tellandū p'tra eos. non ex
zelo fidei sed intinū supas hereses.

Contra huyssitas Fo. lxxxviii

occultadi. Asserunt denique ecclesiasticos deferre vestes honorabiliores pro pompa seu quod pleni sunt elatione et superbia. Talia autem iudicia proferendo de his quod habent ignorantiam quod non videtur fore vituperandum. Secunda considera- tio ex corrupta eorum affectu. Qualis ei unusquisque est talis alium iudicat. Et illud Ecclesiasticus. x. In via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos estimat. Quia igitur homo pseudo Apostate fidei habent affectu corrupta ad ecclesiasticos non iuste eorum iudicia censeri debent detestanda. Tercia considera- tio sumit ex ratione usurpationis rei aliene. Nam ferre iudicium aliquod de bonitate vite hominis vel malicia pertinet potius ad auctoritatem dei vel ipsorum quod ex officio sua vult auctoritatem propter quod Romanus. xiiij. dicit. Tu quod es quod iudicas alium servum. suo domino stat aut cadit. Qui etiam per ad Corinthios. iij. dicit. Qui hi autem per minio est ut a vobis iudicet. quod aut iudicat me dominus. itaque nolite ante tempus iudicare quod adulescentia veniat quod illum minabit abscondita tenebrarum et manifestabit per filia cordium. Ubi tamen quod dare iudicium de statu iterionis hominis transcedit limites humane cognitionis. pertinet ei ad donum quod datur gratia. Et ecce ei ardens ille fidei zelator. Helias iudicans se solum relictum in divino cultu. ex divino misso audit ut se deceptum. quod plures quam septem milia virorum erant in israel quod genua sua non curvaverunt ante Baal. Quod igitur hi phariis iudicare presumunt de intentionibus aliorum. Quarta considera- tio sumit ex ordine subiectiois. populus ei laicalis et dei decreta subiicit ecclesiasticis rectoribus. quod apostoli inveniunt ad Hebræos. ultio. Obedite prepositis vestris et subiacere eis ipsi ei vigilat per aiaia vestra. Nul- latenus igitur pergruit laicos seminare iudicia diffamatoria ad irreverentiam ecclesiasticorum. quod dicitur in scripturis appellatur. propter quod Exodo. xxiij. dicit. Dominus non

detrahes. et principii populi non maledice- ces. et Ecclesiasticus. viij. dicit. Non iudices per ut dicit. Utinam tales temerarii attende- rent illud proverbium. xvij. Justus in principio accusator est sui. Circa quod magnus Gregorius memorabile tradit docu- mentum. de ei predestinatorum et prelatorum hoc principium est signum. quod predestinati propria at- tendunt mala et aliorum bona. Presciti vero e converso propria attendunt bona et aliorum mala. Cuius exemplum habet in duobus ascendentes in templum cum orandi publi- cano et pharisæo. Itaque istames huyssite considerantes aliorum mala. non autem examinantes mala propria sed sophis- tica bona nisi respiciant in danationem prelatorum incidere. terret eos divina scrip- tura omnis mendacii semetipso depura- ta. Quibus et silibus perantis scriptura nove leges frequenter hominum iudicia de- testatur. Dominus enim dicit. vii. nolite inquit iudicare non iudicabimini. in quod enim iudicio iudicaveris iudicabimini. Et apostoli ad Romanos. ij. Inexcusabilis es homo omnis quod iudicas. In quod ei iudicas aliter te ipsum condemnas. eadem enim agis quod iudicas. scilicet ei quod iudicium est dei secundum pietatem in eos quod talia agunt. Et Iacobus. iij. quod iudicat fratrem suum detrahit legem tuam quod es quod iudicas fratrem tuum. Sicut veteris testamenti scriptura redarguit sicut talia iudicia. dicit enim Iob. xv. Qui arguit superiorem suum dei timore evacuavit. Et ecclesiasticus. xvij. An iudicium para iusticiam et interroga te ipsum tamen diceret. Si te non noveris iustum. non presumas ferre iudicium. alioquin dices tibi. quod vides festucam in oculo fratris tui. et trabem in oculo proprio non vides. vnde per tales alios inor- dinare iudicantes dicit in psalmo. Dispdate dominus universa labia dolosa. et linguas magniloquas. quod dixerunt lingua nostra magnificabimus. labia nostra a nobis sunt. quod non dominus est. Et quod in luce pietatis resultat deductio huius propositi phido- rum huyssitarum iniqua iudicia detestatur.

Tractat' mgrī Hērici Borzychū

Siquidē omēs stabim' an tribunal
xpī ubi vnusquisq; p se reddet rōem
deo. Nō igit' apli' iudicem'. s; h
iudicare mag' ne ponat' offendicu
lū fratri v' scādaliū. ad Ro. xiiij. Et
2° ad Cor. v. Omēs nos manifestari
oz an tribunal xpī vt recipiat vnus
q; q; ppria corpis purgessit siue bo
nū siue malū. Quinimo ibidez de
oi' p'bo oculo req'ret' ab ipso distri
cto iudice p'sidete i illo futuro rigi
do iudicio. Cessent igit' alioz iuste
re iudicijs s; ppria facta vt illa puni
endo corrigat' diiudicet ne a dño in
femalr iudicent'. Teste aplo p' ad
Corint. xi. Si nosmetipsos diiudic
tarem' nō vtiq; diiudicarem' a
dño. ¶ Proinde qñius hor' puer
se iudiciū merita p'dire valeant in
noticiā alioz sup'et ex oib; p'missis
corrollarie q'dā p'tures istoz enūc
rare vt q' p'mijs digni s; inotescāt
Infert igit' p' q' isti s; heretici. qz ob
stinatē p'radicāt doctrine ecclie ca
tholice. Secūdo s; apostate. qz a fide
orthodoxa scē ecclie recesserūt. Ter
sunt qñt' blasphemī. Nā ecclie re
ctorib; dei vice gerētib; nō verentur
diffamā irogare. Quarto s; sacri
legi. qz bona spūalia subtrahendo
ab ecclasticis vsurpāt suis vsibus.
Quinto sunt sediciosi. qz puocare se
culares p'tra ecclasticos summope
laborāt. Sexto s; raptōres cupidi.
qz aliena bona capiūt cū magna vi
olētia. Septio sunt homicidē seuif
simi. Nā sicut sanguinē cuiuslibet
etaz' sex' p'fessiois hoies occidēdo
Octauo s; supbia inflati z iani glo
ria tumidi. Faciūt ei se quō de mas
ria sp' p'gine. z reliqs scīs credere de
beant. meli' se nosse q' Romana ec
clesia. Nono sunt detractores puer
li z p'tumeliosi. Nā p'bis iniuriā in
ferūt ad detrimētū honoris oim p
sonaz ecclasticaz. Decio s; mēda
ces z fraudulēti. Nā mltā falsa frau

dulēta intētiōe ipingūt vir' ecclast
cis vt i alioz odiū eos trahere poss
sint. Undecio p'tra ecclasticū statū
sunt iudices renerarij. Nā mltā fal
sa mltā etiā eis dubia z occulta q
rū iudicia suo foro nō s; p'missa p
sumūt p'tra ecclasticos sententiare
Duodecimo diuini cult' pacis z ec
clesiastice trāqllitat' s; hostes cru
delissimi. Nā ea q machinant' i di
uini cult' z ecclasticę p'cordie cedūt
extremū. Octra q's recte d' illd
Cān. ij. Capite vulpes paruulas q
demolunt vineas. vinea em dñi sa
baoth est sacrosca ecclia. quā isti de
moliri intendūt. Ecce ex mltis pau
ca eoz merita criminalia. p q' ne
mo ignorat digne eos fore plecten
dos capitali pena. Ea p't m' v'ia
ego ecclia sic scriptū ē illa q' sursum ē
hierusalē libera ē q' ē mater nra. ad
Gala. iij. Ego m' pulcre dilectōis
et timoris z sancte spci. Eccl. xiiij.
Ego m' tā generosa demoniacoz
huyllitaz diris angariata psequu
tionib; pcepta doloris lamēta pri
mo cū suspit'is ad filios refugies p
auxilio in tā extreme nēcitat' art
culo. qm honorē habebis matri tue
oib; dieb; vite tue Tobie. iij. spūa
li egdē matri multo apli' q' carna
li. Juxta aplm ad Heb. xij. O vos
itaz xpiane religionis platos qñ
singlariter iterest scādula tollere de
regno dei. vos ipmīs puenio vt ze
lo materni amor' successi tātoz mas
loz spinas atq; heretice prauitatis
tribulos nedū succidere quimo tra
dicare. insup' iudēt' absq; cessatōe
clamādo vt a voce increpationū ve
straz tāq; tonitruū p'tremiscāt. vos
a vestre vni fortitudinis adijcien
tes. frequētia bonoz op'z ac satiss
factōe z digna p'teritoz p'ctoꝝ. Ex
urgite filij mei. exurgite principes ter
re tantā matris iniuriā vindicātes.
Nā teste Chrysosto. Et si iniurias

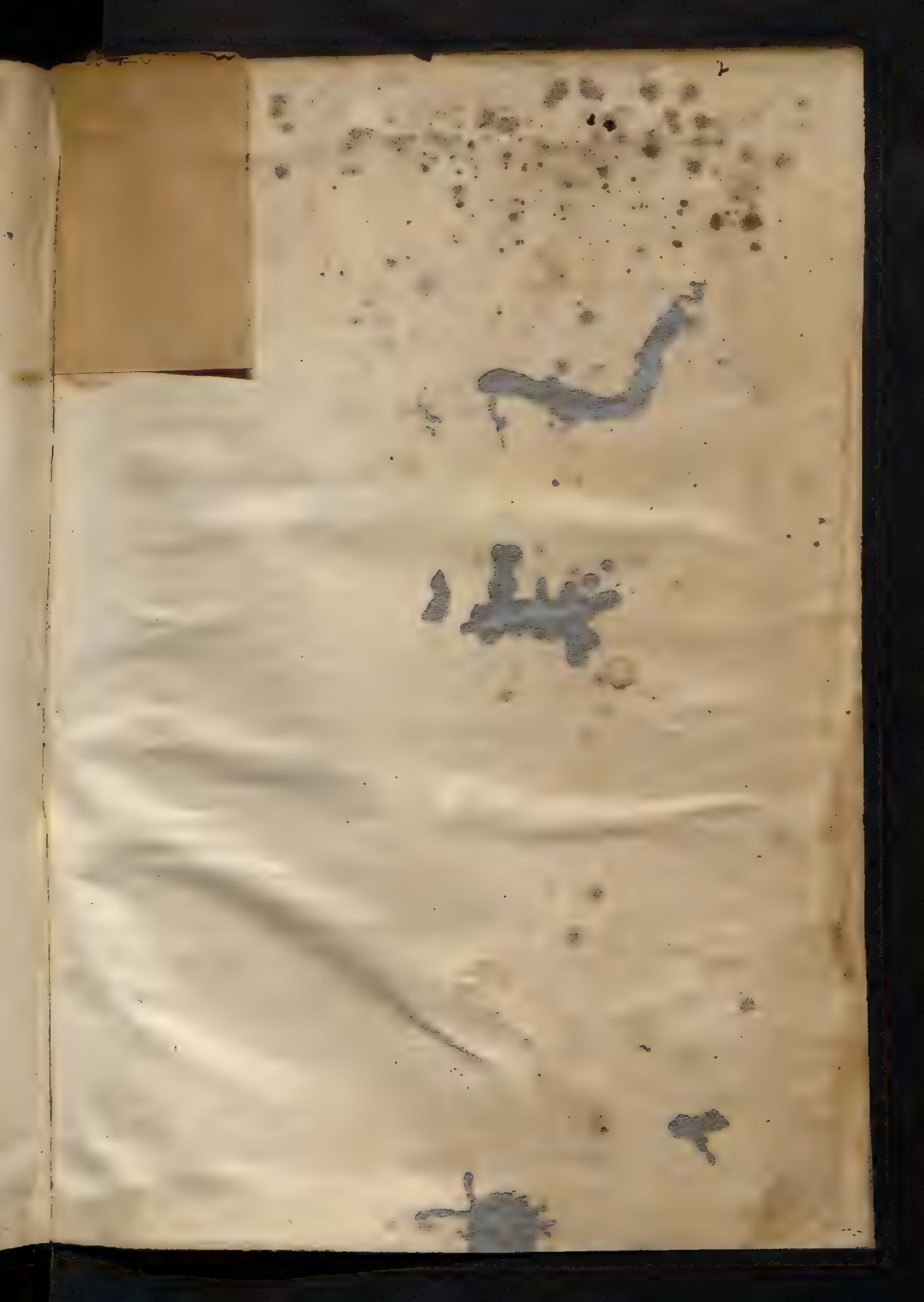
Contra huyssitas Fo. lxxxv.

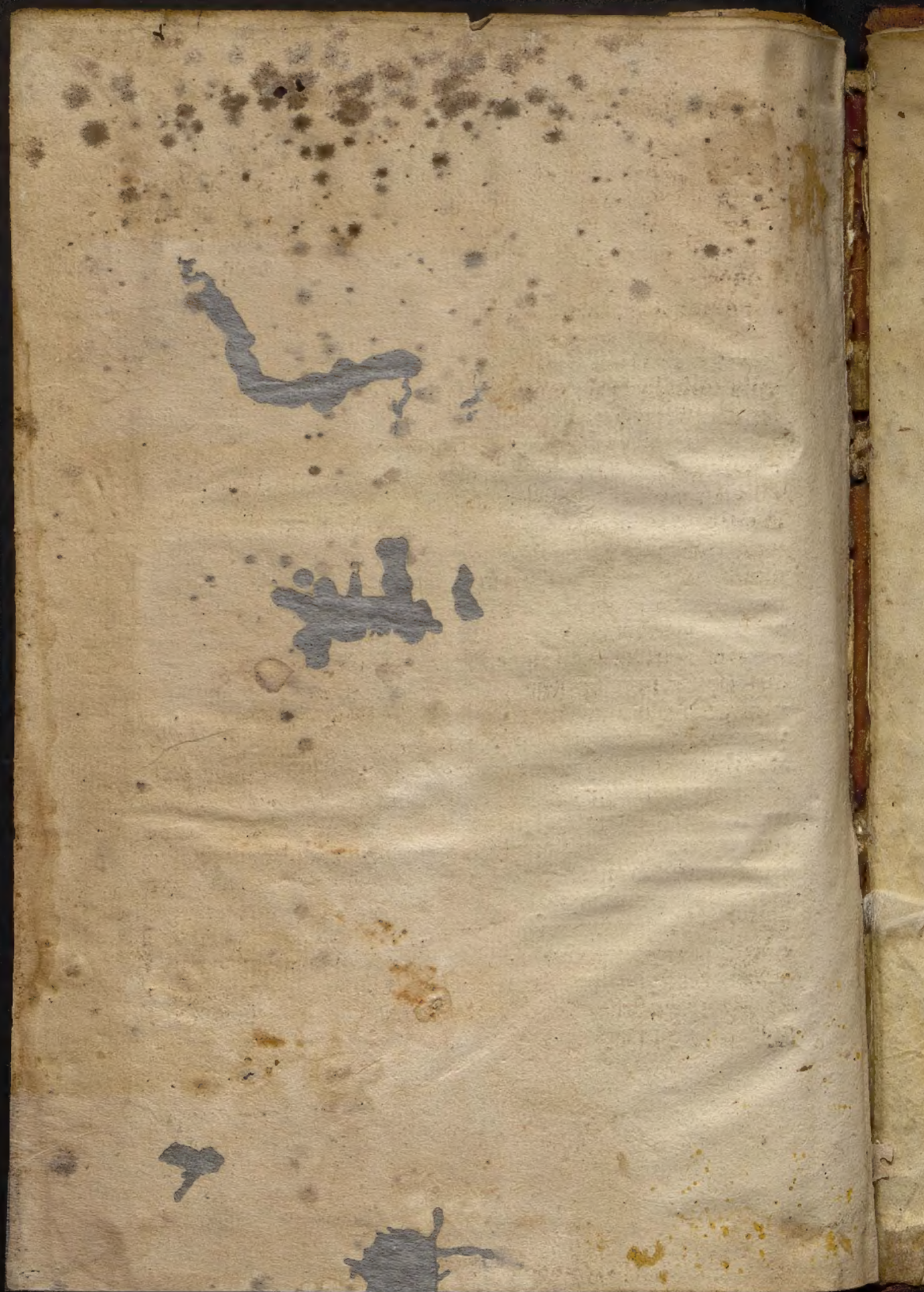
pprias pdonare quicqz laudabile sit
iniurias mī dei dissimulare nimis ē
impiū. Eya exurgite ad diuini cul-
tus nec nō christiane fidei pceptōz
Moueat eya vos pōz exēpla san-
cti. Siqdē ecclis meriti lance pen-
dunt fidē orthodoxā ab initio plā-
tare cū martyribz. 7 iā plantatā viri-
liter defendere ab inuasoribz. Veni-
ant in mentē glōsi Bachatei q. p
legibz dei aiose certādo ppetue lau-
dis memoriam sunt adepti Phirees
legē zelando irā dñi p gladiū placā-
uit. Karolus rex strenue bellando
p fide celebri nomē vt Karol⁹ ma-
gnus noiares sibi vēdicauit. Cōfī-
denter resistite. videbitis em auxiliū
dñi sup vos. qz nō vestra est pugna
s; dei. Scđi Paralopo. xx. Summa
nimirū militie dignitas ēē dinoscit̃
dū aut religionis christiane tuende
aut rei publice salutis pcurade belli
gerat. ppter qd nō ociose canticorū
iij. voce sponse dī exatatur. En les
enlū Salomonis q est ecclia in q

xps regēdit seraginta fortes ambī-
unt ex fortissimis israel. q sunt oēs
tenētes gladios 7 ad tella doctissī
mī. Unūscuiusqz ensis sup femur
suū. ppter timores nocturnos. Ar-
moz em munita pldio scribit̃ terri-
bilis vt castrorū acies ordinata. Cā-
ti. vi. Euge itaqz milites xpi pfectio
ni vestre satis facite ad tale debitu
charitate vos vigēte. p. Johā. iij.
In hoc cognoscimus charitatē dei
qm ille p nobis aiām suā posuit. 7
nos decemus p fratribz aiās nrās
ponere. Quid em si mortis pericu-
la corporū tormenta. expensaz gra-
uamina aut queqz alia subire opor-
tet difficilia. Nequaqz em passio-
nes huius temporis cōdigne sunt
ad futura pnia que bellator xpm
us Iesus christus promisit redde-
re in cēsti patria. Vbi satiābimur
omīs boni fructōne eterna. quā tri-
buere dignetur benedictus in secu-
la seculorum A D E A.

¶ Explicit tractatus tripartitus Magistri Henrici
de Borychū cōtra Huyssitas 7 salmaticos Bohemos
In quo primū eorum errores 7 peruersa dogmata sum-
matim collegit. eādem vero eorū deliramenta tripartita
distinctione p magistrales ppositiones distit. Quaz pposi-
tionū quālibet triplici fulciunt testimonio. videlicet cui⁹
dentia luminis rōnis naturalis. autoritatibz noue legis
eloquijs 7 figuris instrumēti veteris. vt sic ptra pfidos
Huyssitas in ore duorū vel trium firmaret̃ omne testimo-
niū ad laudem benedictę trinitatis glorioseqz semp vir-
ginis dei matris Marie ac totius celestis curie. Im-
pressus Colonie in magistrali Officina pie memorie
Henrici Quenel. p die idus Aprilis. Anno supra tri-
bilem tercio.

BIBLIOTHECA
VNI. J. J. J. J. J.
CHACULI-ISIS

Psychus
Dion. Prior
P. H. Wagner
1455